

ఓమ్.

శ్రీకృష్ణయజురారణ్యకే
ప్రథమః ప్రపాఠకః.

అరుణ కేతుకచయనమ్.

అనువాకాః, ౩౨, కాణ్డర్పిః, అరుణాః.

హరిః ఓమ్.

భద్రం కర్ణేభి శృణుయామ దేవాః । భద్రం వశ్యేమాక్షభి
ర్యజత్రాః । స్థిరై రక్షై స్తుప్తువాగ్ంస స్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం
య దాయుః । సప్తసింహ ఇద్ధోఽప్రథశ్రవాః । సప్తసింహ పూషా విశ్వ
వేదాః । సప్తసింహ స్తాక్షోఽరిష్టనేమిః । సప్తసింహ బృహస్పతి
ర్గధాతు ॥ ఓం శాంతి శాంతి శాంతిః ॥

ప్రథమోనువాకః.

++ అభీష్టకాద్యుపధానమస్త్రాః ++

ఓమ్ ॥ 1 భద్రం కర్ణేభి శృణుయామ దేవాః । భద్రం వశ్యేమా
క్షభి ర్యజత్రాః । స్థిరై రక్షై స్తుప్తువాగ్ంస స్తనూభిః । వ్యశేమ దేవ
హితం య దాయుః । సప్తసింహ ఇద్ధోఽప్రథశ్రవాః । సప్తసింహ

పూ॥ విశ్వేదాః । స్వస్తి స్వ స్తావ్యో అరిష్టనేమిః । స్వస్తి నో బృహ॥
 సుతి ర్దధాతు । ఆప మాసా మప స్సర్వాః । అస్తా దస్తా దితో २
 ముతః॥౧॥

3 అగ్ని ర్వా॒య శ్చ సూ॒ర్య శ్చ । సహ సం॑వత్స॒రధి॑యా । వా॒-
 య్వశా॑వ రశ్మి॒సత॑యః । మరీ॑చ్యాత్తానో అద్ర॒హః । దేవీ॑ ఝవ॒స
 నూపరీ॑ । పుత్ర॑వత్త్వా॒య మే నుత॑ । మహా॑నామ్ని ర్మహా॑మూ॒నాః ।
 మహా॑సో మహా॒సస్వః । దేవీ॑ పర్జ॒వన॑నూపరీ॑ । పుత్ర॑వత్త్వా॒య మే
 నుత॑ ॥౨॥

౪ అపా॑శ్చ యస్మి॒న్మహి॑రతుః । అపా॑శ్చ యస్మి॒న్మహి॑రఘ్నమ్ । అపా॑
 ఘ్నా మప చా॒వర్తి॑మ్ । అప దేవీ॑ రితో హిత॑వజ్రం దేవీ॑ రజీ॒తాగ్ం
 శ్చ । భవ॑నం దే॒వ నూపరీ॑ । ఆది॒త్యా నది॑తిం దేవీ॑మ్ । యోని॑నోర్ధ్వ
 ముదీ॑వత । శి॒వా న శ్చ న్త॒మా భవ॑న్తు । ది॒వ్యా ఆప ఓ॑వధయః ।
 సు॒మృదీ॑కా సర॒స్వతి॑ । మా తే వ్యోమ॑ సంధృశి॑ ॥ 3 ॥

అముత॑ స్సుతౌవధయో ద్వేచ ॥౧॥

ద్వితీయోఽనువాకః.

++ ఇష్టకోపధానమస్తాః ++

౧ స్పృతి॑ పృ॒త్యక్ష మైతి॑హ్యమ్ । అనుమా॑న శ్చతుష్టయమ్ ।

వ॒తై రాది॑త్యమణ్డలమ్ । సర్వే॑రే॒వ విధా॑స్యతే । నూ॒ర్యో మరీ॑చి మా
 ద॒తే । సర్వ॑స్త్వా ద్యు॒సనా॑దధి । తస్యా॑ పాకవి॑శేషేణ । స్పృతం॑ కాలవి॑శేష-
 ణమ్ । పదీ॒వ ప్రభ॑వా త్కాచిత్ । అక్ష॑య్యా త్పృ॒ష్టతే॑ యథా ॥ ౪ ॥

౨ తాం నద్యోఽభి॑సమాయన్తి । సోరు॑స్సుతీ న నివర్త॑తే । ఏ॒వం
 నానా॑ పము॒త్థానాః । కాలా॑ స్సం॒వత్స॑రగ్ం శ్రీ॒తాః । అణు॑శ శ్చ మహా॑-

శక్త్య | సర్వే సమప్రయత్నితమ్ | సతే స్ఫురైవి స్ఫుమావిప్లవః | * ఉ-
రుస్సన్న నివర్తతే | అధిసంవత్సరం విద్యాత్ | త దేవ లక్షణః | ౫ |

3 అణుభి శ్చ మహద్భి శ్చ | సమారూఢః ప్రదృశ్యతే | సంవత్సరః
ప్రత్యక్షేణ | వాధిసత్వః ప్రదృశ్యతే | † పటరో విక్లిధః పిబ్బః | ఏత
ద్వరుణలక్షణమ్ | యత్రైత దుష్టదృశ్యతే | ప్రహస్తం తత్ర నీయతే |
ఏకగంహి శిరో నానాముఖే | కృష్ణం త దృతులక్షణమ్ || ౬ ||

౪ ఉభయత స్ఫుష్టేన్ద్రియాణి | జల్పితం త్వేవ దివ్యతే | * శుక్లకృష్ణే
సంవత్సరస్య | దక్షిణవామయోః పార్శ్వయోః | తస్యైవా భవతి |
శుక్రం తే అన్యదన్యజతం తే అన్యత్ | విషయాపే అహనీ ద్యౌరి-
వాసి | విశ్వాహి మాయా అవసి స్వధా వః | భద్రా తే పూషన్నిహ
రాతి రస్త్వితి | నాత్ర భువనమ్ | స పూషా | స పశవః | నాదిత్యస్సం-
వత్సర ఏవ ప్రత్యక్షేణ ప్రియతమం విద్యాత్ | ఏత దైవి సంవత్స-
రస్య ప్రియతమగ్ం రూపమ్ | యో ౭స్య మహానర్థ ఉత్పన్నస్య-
మానో భవతి | ఇదం పుణ్యం కురుష్వేతి | తమాహరణం రద్యాత్ || ౭ ||

యథా, లక్షణ, ఋతులక్షణం, భువనగ్ం, సప్త చ || ౭ ||

తృతీయోఽనువాకః.

— ఇష్టకోపాసమస్తాః —

౧ సాక్షంజానాగ్ం సప్తథ మాహు రేక్షజమ్ | షడుద్యమాఋ-
షయో దేవజా ఇతి | తేషా మిష్టాని విహితాని ధామశః | స్థాతే రే-

* 'ఉరుస్సుక్' ఇతి. సా. భా. సప్తతపాః.

† 'పటరో' ఇతి మహారాష్ట్రసాః.

జన్తే వికృతాని నూప్తకః । జోసు మర్యా అమిథితః । సఖా సఖాయ-
మబ్రవీత్ । జహాతో అన్యదీపతే । య స్త్రిత్యాజ సఖవిదగ్ం సఖా-
యమ్ । స తస్య వాచ్యపి భాగో అస్తి । యదీగ్ం తృణోత్సలకగ్ం
శృణోతి ॥ ౮ ॥

౨ స హి ప్రవేద సుక్తతస్య పథామితి । ఋతుర్ ఋతునా నుద్య-
మానః । విసనాదాభిధానః । షష్టిశ్చ త్రిగంశకా వల్లాః । శుక్లకృష్ణా-
చ షష్టికా । సారాగవస్త్యై ర్జ్వరదక్షుః । వసంతో వసుభి ససహ । సంవ-
త్సరస్య సవితరుః । ప్రైక్షకృ త్పృథమ స్సన్నితః । అమూ నాదయతే
త్యన్యాత్ ॥ ౯ ॥

౩ అమూగ్ం శ్చ పరిరక్షతః । ఏతా వాచః ప్రయుజ్యన్తే । య
తైత దుస్తదృశ్యతే । ఏత దేవ విజానీయాత్ । ప్రమాణం కాలవ-
ర్యయే । విశేషణం తు వత్సామః । ఋతూనాం తన్నిబోధత । శుక్ల
వాసా రుద్రగణః । గ్రీష్మేణావర్తతే సహ । * నిజహ స్పృధివీగ్ం
సర్వామ్ ॥ ౧౦ ॥

౪ జ్యోతిషా ౭ ప్రతిభ్యోనసః । విశ్వసూపాణి వాసాగ్ంసి । ఆదిత్యా-
నాం నిబోధత । సంవత్సరేణం కర్తృ ఫలమ్ । వర్షాభి ర్దదతాగ్ం సహ ।
10 అదుఃఖో దుఃఖచక్షు రివ । తద్దా వీత ఇవ దృశ్యతే । శీతేనావ్యథయ
న్నివ । దురుదక్ష ఇవ దృశ్యతే । 11 హ్లాదయతే జ్వలత శ్చైవ । త్రామ్యత

* 'నిజహ' న్నితి భాష్యద్యయస్సుతః పాఠః.

† 'తథావీత' ఇతి. పా. భా. వ్యాఖ్యాతః పాఠః. క. పుస్తకానుసారీవ. 'తద్దా
౭౭వీత' ఇతి. భ. భా. వ్యాఖ్యాతః పాఠః.

శ్వాప్య చతుషీ । యా వై ప్రజా భగ్నంశ్యస్తే । సంవత్సరా తా
భగ్నంశ్యస్తే । ¹²యాః ప్రతితిష్ఠన్తి సంవత్సరే తాః ప్రతితిష్ఠన్తి । వర్ష-
మాభ్య ఇత్యర్థః ॥ ౧౧ ॥

శ్రుణో త్యన్యస్థస్సర్వా మేవ, పట్టు ॥ 3 ॥

చతుర్థోఽనువాకః.

— ఋతుమతీష్ఠకోపధానమంత్రాః - తద్వ్యావృత్యాన్య - —

౧ ¹అక్షిదుఃఖాత్థితస్యైవ । విప్రసన్న కనీసికే । ఆత్మైశ్చాన్యం
నాస్తి । ఋభూణాం తన్నిబోధత । ²కస్తకాభాని వాసాగ్ంసి । అహ-
తాని నిబోధత । అన్న మశ్మీత మృజ్మీత । అహం వో జీవనప్రదః ।
³ఏతా వాచః ప్రయుజ్యస్తే । శరద్యత్రోప దృశ్యతే ॥ ౧౨ ॥

౨ అభిధూన్వన్తోఽభిఘ్నస్త ఇవ । వాతవన్తో మరుద్గణాః । ⁴అము-
తో జేతు మిషుముఖ మివ సన్నద్ధా శుహదదృశే హ । అపథ్యస్తై ర్వస్తివర్ణై
రివ । విశిఖాసః కస్తరినః । ⁵అక్రుద్ధస్య యోత్సమాప్తస్య । క్రుద్ధ-
స్యైవ లోహిణీ । హేమత శ్చతుషీ విద్యాత్ । అక్షయోః శ్చీవణో-
రివ ॥ ౧౩ ॥

౩ ⁶దుర్భిక్షం దేవలోక్తేషు । మనూనా ముత్తకం గృహే । ఏతా
వాచః ప్రవత్తన్తీః । వైద్యుతో యాన్తి వైశిరీః । ⁷తా అగ్నిః పవ-
మానా అనైవ్వితుత । ఇహ జీవికా మపరిపశ్యత్ । తస్యైవమా భవతి ।
⁸ఇహేహ వ స్పృతవసః । మరుత సూర్యత్వచః । శర్మస్తప్రథా అవృ-
తే ॥ ౧౪ ॥

దృశ్యత ఇవాఽవృతే ॥ ౪ ॥

† 'చాద్గ్రహణకు' ఇతి క పుస్తకానుసారీపాఠః.

§ 'చీవణే రివ' ఇతి

పశ్చిమోఽనువాకః.

— మద బ్రీష్టకోపధానమస్తాః - తద్భాగ్విహితం —

౧ అతితామ్రాణి వాసాగ్ంసి | * అప్తివజ్ర తతఃస్మి చ | విశ్వేదే-
వా విప్రహరన్తి | అగ్నిజహ్వ అసశ్చతః | † నైవ దేవో న మర్త్యః |
సరాజా వరుణో విభుః | నాగ్ని ర్దేద్యో న పవనూనః | మాతృ ‡ క్కచ్చ-
ప్ర విద్యతే | † దివ్యసైన్యకా ధను రార్తిః | ప్రథివ్యా మపరా-
శ్రితా || ౧౫ ||

౨ తస్యేద్యో వమియావేణ | ధను ర్జ్ఞా మచ్చిన భువ్యమ్ | † తది-
ద్యోధను రిత్త్యజ్యమ్ | అబ్భివర్ణేషు చక్షతే | ఏత దేవ శంయో-
ర్భాహస్పత్యస్య | ఏత ద్రుద్రస్య ధనుః | † ద్రుద్రస్య తేవ ధనురార్తిః |
శిర ఉత్పివేష | స ప్రవర్ణోఽభవత్ | తస్మాద్య సుప్రవర్ణేణ యజ్ఞేన
యజతే | ద్రుద్రస్య స శిరః ప్రతిదధాతి | నైనగ్ం ద్రుద్ర ఆరుణో
భవతి | య ఏవం వేద || ౧౬ ||

శ్రితా యజతే త్రిణి చ || ౧౬ ||

పశ్చోఽనువాకః.

— ఋతువర్ణలప్రప్సవతీష్టకోపధానమస్తాః - తద్భాగ్విహితం —

౧ అత్యుర్ధ్వాక్షోఽతిరశ్చాత్ | శిశిరః ప్రదృశ్యతే | నైవ యావం
స వాసాగ్ంసి | స చక్షుః ప్రతి దృశ్యతే | † అన్యోవ్యం తు న హిగ్ం-
స్సాతః | సత స్త ద్దేవలక్షణమ్ | లోహితోష్ణి శారశ్శీర్షిః ‡ | సూర్యసో-
దయవం ప్రతి | † త్వం కరోషి న్యజ్జాలికామ్ | త్వం కరోషి నిజాను-
కామ్ || ౧౭ ||

* 'ఋప్తివజ్ర' + 'అసశ్చత' + 'మాతృక్కచ్చవం' ‡ 'శిర' ఇతి క.

శ్రీ సూక్తసారసహస్రం.

నిజానుకామే న్యజ్జలికా । అమీ వాచ ముపాసతా మితి ।
 తస్మై సర్వ ఋతవో నమస్తే । మర్యాదాకరత్యా త్పీఠ రోధామ్ ।
 బ్రాహ్మణ ఆహ్వాతి । య ఏవం వేద । స ఖిలు సంవధుర ఏతై స్సేనా-
 నీభి స్సహ । ఇన్ద్రాయ సర్వా న్కామా నభివ్రహతి । స ద్రృషః ।
 తస్మై హి భవతి ॥౧౮॥

అవద్రృభస్తి అగ్ంశుమతీ మతివ్యత్ । ఇయానః కృష్ణో దశభి
 స్సహస్రైః । ఆవర్త మిన్ద్ర శ్చచ్రావ ధమస్తమ్ । ఉపస్సుహి తం సృమణా
 మథద్రా మితి । ఏతయై వేన్ద్ర సులావృక్యా సహ । అనురా సురిష్ట
 శ్చతి । పృథి వ్యగ్ంశుమతీ । తా మనవసథిత సుంవధురో దివం చ ।
 నైవం విదుషా ౭౭చార్యాస్తేవాసినా । అన్యో౭న్యస్టై ద్రుహ్య-
 తామ్ । యో ద్ద్రుహ్యతి । భశ్యతే స్వర్గా ల్లోకాత్ । ఇత్యు-
 తుమద్బలాని । సూర్యమద్బలాన్యాభ్యానికాః । అతః ఊర్ధ్వగ్ం సని
 ర్వచనాః ॥౧౯॥

నిజానుకాం భవతి ద్రుహ్యతాం పశ్య చ ॥ ౧౯ ॥

సప్తమో౭నువాకః.

అరోగో౭పధానమస్త్రాః - సప్తమో౭నువాకః.

అరోగో భ్రాజః పటరః పతజః । స్వర్గరో జ్యోతిషీమా౭ వి-
 భాసః । తే అస్మై సర్వే దివ మాతస్తన్తి । ఊర్ధ్వం దుహానా అనపస్ఫు-
 రస్త ఇతి । కశ్యపో౭స్తమః । స మహామేరుం న జహతి । తస్మై హి

* 'సృష్టామథద్రా మితి' క. పుస్తకపాఠః. 'సృమణామథద్రా మితి' ధ. భా.
 న్యాభ్యాకఃపాఠః. అనుమేవసమీచిన ఇవభాతి.

భవతి । ³య తే శిల్పం కశ్యప రాచనావత్ । ఇన్ద్రియావ త్పుష్కలం
చిత్రభాను । యస్మి ఘ్నూర్త్యా అర్పితా సన్తప్త సాకమ్ ॥ ౨౦ ॥

తస్మి న్రాజాన మధి విశ్రయేమ మితి । ⁴తే అస్మై సర్వే కశ్య -
పా జ్యోతి ర్గభ నై । తాన్ధోమః కశ్యపా దధినిర్ధమతి । భస్తా కర్త -
కృద్భైవమ్ । ⁵ప్రాణో జీవానీన్ద్రియజీవాని । సప్త శీర్షణ్యాః ప్రాణాః ।
సూర్యా ఇత్యాచార్యాః । ⁶అపశ్య మహ మేతా సన్తప్త సూర్యా
నితి । పశ్యకర్ణో వాఙ్మాయనః । సప్తకర్ణ శ్చ వైషాః ॥ ౨౧ ॥

³ అనుశ్రవిక ఏవ నా కశ్యప ఇతి । ఉభా వేదయితేన హి శేకుమివ
మహామేరుం గన్తుమ్ । ⁷అపశ్య మహ మేత ఘ్నూర్మమణ్డలం పరివర్తమా -
నమ్ । గార్గ్యః ప్రాణత్రాతః । గచ్ఛంత మహామైరుమ్ । ఏకం చాజహ -
తమ్ । ⁸భ్రాజపటరపతక్లా నిహనే । తిష్ఠ న్నాతవన్తి తస్మా దిహ త ప్రిత -
సా ॥ ౨౨ ॥

^౪ అముత్రేతరే । తస్మా దిహత ప్రితసాః । ⁹తేషా మేషా భవతి ।
¹⁰సప్తసూర్యా దివ మనుప్రవిష్టాః । తా సప్తేతి ప్రథి ర్దక్షిణావాక్ ।
తే అస్మై సర్వే ఘృత మాతవన్తి । ఉర్జం దుహానా అసవన్సురస్త ఇతి ।
¹¹సప్తర్షిజసూర్యా ఇత్యాచార్యాః । ¹²తేషామేషా భవతి । ¹³సప్త
దిశో నానా సూర్యాః ॥ ౨౩ ॥

^౫ సప్తహోతార ఋత్విజః । దేవా ఆదిత్యా యే సప్త । తేభి స్స
మాభి రక్షణ ఇతి । ¹⁴త దప్యమ్నాయః । దిగ్భాజ ఋతూ స్మరంతి ।
¹⁵ఏతయైవాఽవృతా ఽసహస్రసూర్యతాయా ఇతి వైశమ్నాయనః ।

16 తస్యైషా భవతి । 17 య ద్వాస ఇన్ద్రతే శతగ్ం శతం భూమీః ।
ఉత స్యుః । న తావదజ్ర స్థహస్రగ్ం సూర్యాః ॥ ౨౪ ॥

అను న జాత మష్ట రోదసీ ఇతి । 18 నానాల్పత్వా దృతూనాం
నానాసూర్యత్వమ్ । 19 అష్టాతు వ్యవసీతా ఇతి 20 సూర్యమణ్డలాన్యష్టాత
ఊర్ధ్వమ్ । 21 తేషా మేషా భవతి । 22 చిత్రం దేవానా ముదగా దసీకమ్ ।
చక్షు ర్చిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః । ఆప్రా ద్యావాపుథివీ అస్తరితుమ్ ।
సూర్య ఆత్మా జగత స్థుష శ్చేతి ॥ ౨౫ ॥

పాకం, ప్లాఙ్గి, స్తప్రీతపా, నానా సూర్యా, సూర్యా, నవ చ॥ 2॥

అష్టమో అనువాకః.

సంవాద, వైష్ణవీ, మృత్యుమతీ, నిరయవతీత్యాదీప్తకోపధానమస్తాః - స బ్రాహ్మణాః -

1 క్వేద మబ్ధిం నివిశతే । క్వాయగ్ం సంవత్సరో మిథః । క్వ-
హః క్వేయం దేవ రాత్రీ । క్వమాసా ఋతన శ్శ్రితాః । 2 అర్ధమాసా
ముప్తూర్తాః । నిమేషా స్తుటిభి స్సహ । క్వేమా ఆపో నివిశన్తై । యదీ
తోయాన్తి సంప్రతి । 3 కాలా అపున్ నివిశన్తై । ఆప స్సూర్యే సమా
హితాః ॥ ౨౬ ॥

అ బ్భ్రాణ్యపః ప్రవద్యన్తే । విద్యుః సూర్యే సమాహితా । అన-
వర్ణే ఇమే భూమీ । ఇయం చాసా చ రోదసీ । 5 కిగ్ంస్విదత్రాస్తరా
భూతమ్ । యేనేమే విధృతే ఉభే । విష్ణునా విధృతే భూమీ । ఇతి

వత్సస్య వేదనా । ఇరావతీ ధేనుమతీ హి భూతమ్ । సూయవసినీ మను-
షే దశస్యే ॥ ౨౭ ॥

౩ వత్సస్యైవ ద్రోవసీ విష్ణవే తే । వాధర్థ పృథివీ మభితో మయూ-
ఖైః । ౧౦ త ద్విష్ణో ర్భుల మాహుః । కా దీప్తిః కిం ప్రరాయణమ్ ।
ఏకో య ధారయ ద్దేవః । రేచతీ రోవసీ ఉభే । ౧౧ వాతా ద్విష్ణో ర్భుల
మాహుః । అక్షరా దీప్తి రుచ్యతే । త్రిపదా ధారయ ద్దేవః । య-
ద్విష్ణో రేక ముత్తమమ్ ॥ ౨౮ ॥

౪ ౧ అగ్నయో వాయవ శ్చైవ । ఏత దస్య ప్రరాయణమ్ । ౧౦ పృ-
చ్ఛామి త్వం పరం మృత్యుమ్ । అవమం మధ్యమం చతుమ్ । లోకం
చ పుణ్యపాపానామ్ । ఏతత్పృచ్ఛామి సంప్రతి ॥ ౧౧ అము మాహుః
పరం మృత్యుమ్ । ప్రవమానం తు మధ్యమమ్ । అగ్ని రేవావమో
మృత్యుః । చక్షమా శ్చతు రుచ్యతే ॥ ౨౯ ॥

౫ ౧౨ అనాభోగాః పరం మృత్యుమ్ । పాపా స్సంయన్తి సర్వదా ।
అభోగా స్తేవ సంయన్తి । యత్ర పుణ్యక్షత్తో జనాః । ౧౩ తతో మ-
ధ్యమ మానున్తి । చతు మగ్నిం చ సంప్రతి ॥ ౧౪ పృచ్ఛామి త్వం
పాపకృతః । యత్ర యాతయ తే యనుః । త్వం న స్త ద్భిష్టా స్మిబ్రూ-
హి । యది వేత్తాస్తతో గృహా ॥ ౩౦ ॥

౬ ౧౫ క్ష్యపా దుదితా మ్సూర్యాః । పాపా నిర్భున్తి సర్వదా । రోదస్య
రస్తర్దేశేషు । తత్ర న్యస్యన్తే వాస్తవైః । ౧౬ తే లోకరీరాః ప్రవప్యన్తే ।

యథా ఽపుణ్యస్య కర్మణః | అపాణ్యపాదకేశాసః | తత్ర తే ఽయో
నిజా జనాః | ¹⁷మృత్యావ పున ర్మృత్యు మాపద్యంతే | అద్యమానా
స్సవీకర్తృభిః || 3౧||

2 ఆకాతికాః క్రిమయ ఇవ | తతః పూయంతే వాస్తవైః | ¹⁸అ-
వైతం మృత్యుం జయతి | య ఏవం వేద | *సఖలై వ్యవంవి ద్భ్రావ్యుణః |
దీర్ఘశ్రుతమో భవతి | కశ్యపస్యాతిథి స్థిథ్యగమన స్థిథ్యా గమనః | ¹⁹తస్యై
మా భవతి | ²⁰ఆ యస్మిన్ భస్మై వాస్తవాః | రోహంతి పూర్వావ్య రుహాః ||

౪ ఋషిర్ హ దీర్ఘశ్రుతమః | ఇన్ద్రస్య ఘర్షో అతిథి రితి | ²¹కశ్య-
పః పశ్యకో భవతి | య భుర్వం పరిపశ్యతి సాత్త్వాత్ | ²²అథాగ్నే
రష్టపురుషస్య | ²³తస్యై మా భవతి | ²⁴అగ్నే నయ సుపథా రాయే
అస్తాః | ఏశావని దేవ వయునాని విదావః | యయోధ్యన్త జ్ఞహు-
రాణ మేనః | భూయిష్ఠాం తే నమఉక్తిం విధేమేతి || 33 |

సమాహితా, దశసేన్య, ఉత్తమ, ముచ్యతే, గృహః, స్సవీకర్తృభిః,
పూర్వావ్యరుహ ఇతి || ౪||

నవమోఽనువాకః.

++ { అగ్ని, వాయుగణ, రుద్రాణిగణ, గంధర్వగణేత్యాదీప్తికానా } ++
ముపధానమస్తాః - సత్రావ్యానాః.

౧ ¹అగ్ని శ్చ జాతవేదా శ్చ | సహోజా అజరాప్రభుః | వై శావనరో
సర్యాపా శ్చ | ప్రక్షీరాధాశ్చ సప్తమః | విసర్వేవాప్తమో ఽగ్నీనామ్ |

ఏతే ^౧ఽష్టా వసవః ^౨క్షీతా ఇతి । ^౩యథ ర్దేవాగ్నే రర్చి ర్వర్ణవిశేషాః ।
 నీలార్చి శ్చ పీతకార్చి శ్చైతి । ^౪అథ వాయో రేకాదశపురుషస్యైకా-
 దశస్త్రీకస్య । ^౫ప్రభ్రాజమానా వ్యవదాతాః ॥ ౩౪ ॥

౨ యా శ్చ వాసుకీవైద్యుతాః । రజతాః పరుషా శ్శ్యామాః ।
 కపిలా అతిలోహితాః । ఊర్ధ్వా అవపతంతాశ్చ । వైద్యుత ఇత్యేకాదశ ।
^౬నైసం వైద్యుతో హివస్తి । య ఏవం వేద । ^౭నైసం వైద్యుతో హివస్తి ।
 పారాశ్రవ్యః । విద్యుద్విధ మేవాహం మృత్యు మైచ్చ మితి । ^౮న త్వకా-
 మగ్ం హస్తి ॥ ౩౫ ॥

౩ య ఏవం వేద । ^౯అథ గర్భర్షగణాః । ^{౧౦}సావప్రభ్రాట్ । అష్టార్చి-
 ర్భూమృరిః । హస్త సుహస్తః । కృశాను ర్విశ్వాపనుః । మూర్ధన్వా
 స్సూర్యవరాచః । కృతి రిత్యేకాదశ గర్భర్షగణాః । ^{౧౧}దేవాశ్చ మహా-
 దేవాః । రక్తయ శ్చ దేవా గర్హిరః ॥ ౩౬ ॥

౪ ^{౧౨}నైసం గరోహివస్తి । య ఏవం వేద । ^{౧౩}గౌరీ మిమాయ సల్లి-
 లాన్తి తక్షతీ । ఏకపదీ ద్విపదీ సా చతుష్పదీ । అష్టాపదీ నవపదీ బభూ-
 వుషీ । సహస్రాక్షరా పరమే వ్యోమ స్త్రితి । ^{౧౪}వాచో విశేషణమ్ ।
^{౧౫}అథ నిగదవ్యాఖ్యాతాః । తా ననుక్రమిష్యామః । ^{౧౬}వరాహవ స్స-
 త్తవసః ॥ ౩౭ ॥

౫ ^{౧౭}విద్యుత్స్వహస్తో ధూపయః । శ్వాపయో గృహమేథాశ్చేత్యేతే ॥

* 'విద్యుత్స్వహస్త' ఇతి ౬. భాష్యములు. † 'శ్చేతీతి' సాయనభాష్యములు పాఠం.

యే చేమ^౨శిమివిద్విషః । ¹⁶పర్జన్యా సుప్త పృథివీ మభివర్షన్తి । వృష్టిభి
రితి । ఏతయైవ విభక్తివిపరీతాః । సప్తభి రావృత్తై రుదీరితాః । అమూ
న్లోకా నభివర్షన్తి । తేషా మేషా భవతి । ¹⁷సమాన మేత దుదకమ్ ॥

† ఉచ్చైత్యప్రచాహభిః । భూమిం పర్జన్యాజిన్వన్తి । దిపం జిన్వ-
న్త్యగ్నయ ఇతి । ¹⁸య దక్షరం భూతకృతమ్ । విశ్వేదేవా ఉపాసతే
మహర్షిమస్య గోప్తారమ్ । ¹²జమదగ్ని మకుర్వతః । జమదగ్ని రాహ్య-
యతే । ఛన్దోభి శ్చతురుత్తరైః । రాజ్ఞి ససీమస్య తృప్తాసః ॥ ౩౯ ॥

బ్రహ్మగా వీర్యావతా । శివా నః ప్రదిశో దిశః । ²⁰త ఛ్చంద్రాయో
రాశృణీమహే । గౌతుం యజ్ఞాయ । గౌతుం యజ్ఞపతయే । దైవీస్వ-
స్తి రస్తు నః । స్వస్తి ర్హనుషేభ్యః । ఊర్ధ్వం జగౌతు భేషజమ్ । శంసో
అస్తు ద్విపదే । శం చతుష్పదే । ²¹సోమపా ౩ అసోమపా ౩ ఇతి నిగద
వ్యాఖ్యాతాః ॥ ౪౦ ॥

వ్యవదాతా, హన్తి, గర్హిర, స్వత్రపన, ఉదకం, తృప్తాస, శ్చతుష్పద
ఏకంచ । ౯ ॥

దశమో అనువాకః.

✽ సంయానీ, సంగ్రహేష్టకానా మపధానమన్త్రాః - సబ్రాహ్మణాః. ✽

సహస్రస్య దియం భూమిః । పరం వ్యోమ సహస్రస్మత్ ।
అశ్వినా భుజ్యా నాసత్యా । విశ్వస్య జగతస్పతీ । ²జాయా భూమిః

† 'ఉచిత్య' ఇతి. భ. భాష్యమసారీపాఠః.

‡ 'మకుర్వతే' ఇతి శేషాంబిత్ పాఠః.

పతి ర్వామి | మిథునం తా అతుర్యః * | పుత్రో బృహస్పతి
రుద్రః | సరమా ఇతి స్త్రీపుమమ్ | తుక్రం వా మనస్ ద్యజతం వా
మనస్ | విమయాపే అహనీ ద్యా రిప స్థః || ౪౧ ||

౨ విశ్వాహి మాయా అవథ స్వధావంతా | భద్రా వాం పూషణా
విహ రాతి రస్తు | వాసాత్యో చిత్రజగతో నిధానా | ద్యావాభూమీ
చరథ స్సద్గంసఖాయా | తా న శ్వినా రాసభాశ్వా హవం మే | శుభ-
స్పతి ఆగతగం సూర్యయా సహ త్యుగ్రో హ భుజ్య మశ్వినోదమే ఘే |
రయిం న కశ్చ † స్మస్తువాం ‡ అవాహః | త మూహభు క్షాభి రాత్త-
స్పతిభిః | అన్తరిక్షపుడ్భి రహోదకాభిః || ౪౨ ||

౩ త్రిసః † తుప్త స్త్రిరహః ‡ త్రివ్రజద్భిః | నాసత్యా భుజ్య మూహ-
భుజ పత్తజైః | సముద్రస్య ధన్వ వార్షస్య పాతే | త్రిభి రక్షే శ్శత
పద్భి వ్షడ్భైః | సవితారం వితస్వంతమ్ | అనుబధ్నాతి శామ్నరః |
శి ఆపహూర్ష మమృర శ్చైవ | సవితా ఒరేక్షసో ఒభవత్ | త్యగం
సుతృప్తం విదితైవ | బహుసోమధిరం సశీ || ౪౩ ||

౪ అన్వేతి తుగ్రో † వక్రియాం తమ్ | ఆయసూయా స్థోసేమత్య-

* 'అతుర్యః' ఇతి. క. గ్రంథపాఠః.

† 'మమృవాం ౩ అవాహః' ఇతి ఆనందాశ్రమముద్రితపాఠః.

‡ 'తపాస్త్రిరహః' ఇతి. క. గ్రంథపాఠః.

§ 'ఆపహూరుషమమృరశ్చైవ' ఇతి ఆనందాశ్రమముద్రిత పాఠః.

• 'వక్రియాం' ఇతి. ధ. భాష్యనుసారీపాఠః. 'వక్రియాం' ఇత్యేవ.
పా. భా. పాఠః.

పును ! స సక్రామ స్తమాద్యోఽత్యోతః । వాచో గాః విపాతి
తత్ । స తద్గోభి స్తవాఽత్యేత్యనే । రక్షసాఽఽఽన్వితా శ్చ యే ।
¹⁰అన్వేతి పరివృత్తాస్తః । ఏవ మేతౌ స్థో అభిసా । తే వతే ద్యుః-
పృథివ్యోః । అహరహ ర్గర్భం దధాథే ॥ ౪౪ ॥

× ¹¹తయో రేతౌ వత్సా వహోరాత్రే । పృథివ్యా అహః । దివో
రాత్రిః । తా అవిసృష్టే । దమ్పతీ ఏవ భవతః । ¹²తయో రేతౌ వత్సా
అగ్ని శ్చాదిత్య శ్చ । రాత్రే రవీభుః । క్షేవిత ఆదిత్యః । అహ్నోఽగ్నిః ।

• తామ్రా అరుణః । తా అవిసృష్టే । దమ్పతీ ఏవ భవతః ।
¹³తయో రేతౌ వత్సా । పృత్ర శ్చ వైద్యుత శ్చ । అగ్ని రవీత్రః ।
వైద్యుత ఆదిత్యస్య । తా అవిసృష్టే । దమ్పతీ ఏవ భవతః । ¹⁴తయో
రేతౌ వత్సా ॥ ౪౫ ॥

• ఉష్మా చ నీహార శ్చ । పృత్రప్ర్యష్టా । వైద్యుతస్య నీహారః ।
తౌ తా వేవ సత్రివద్యేతే । ¹⁵సేయగం రాత్రీ గర్భిణీ పుత్రేణ సంవసతి ।
తస్యా వా ఏత ద్బుభామ్ । యద్రాత్రే రత్నయః । యథా గో గర్భి-
ణ్యా ఉల్బణమ్ । ఏవ మేతస్యా ఉల్బణమ్ । ¹⁶ప్రజయిష్టుః ప్రజయా చ
పశుభి శ్చ భవతి । య ఏవం వేవ । ఏత ముద్యస్త మపియస్తం చేతి ।
ఆదిత్యః పుణ్యస్య వత్సః । ¹⁷అథ పవిత్రాక్షిరసః ॥ ౪౬ ॥

స్థోఽహోదకాభి ర్వశీ దధాథే అగ్ని స్తయోరేతౌవత్సా భవతి
చత్వారిచ ॥ ౧౦ ॥

ఏకాదశోఽనువాకః.

{ పవిత్రాంగిరస, శ్యావాశ్వ, వైశ్వదేవీ, అగ్నేయాశ్యాదీప్తకానా }
ముపధానమద్రాః - సబ్రహ్మణాః.

౧ ప్రవిత్రవ ప్రస పరి వాజ మాసతే । పితైహం ప్రతోన్న అభిరక్షతి
ప్రతమ్ । మహ స్సముద్రం పరుణ స్తిరోదధే । ధీరా ఇ ఛేకు ర్ధరుణే-
ష్వాపరభమ్ । ²ప్రవిత్రం తే వితతం బ్రహ్మణస్పతే । ప్రభు గ్లాత్రాణి ప-
శ్యేషి విశ్వతః । అతస్త తనూ ర్న త దామో అశ్నుతే । శ్రుతాస ఇ
ద్యహస్తస్త ధుమాశత । ³“బ్రహ్మ దేవానామ్” । ⁴అసత స్సద్యే
తతఃకుః । ౮౮ ।

౨ ఋషయ స్సప్తాత్రి శ్చ యత్ । సర్వేఽత్ర యో అగస్త్య శ్చ ।
నక్షత్రై శ్శంకృతో ఽవసన్ । ⁵అథ సవితు శ్యావాశ్వస్యావ ర్తికామ-
స్య । ⁶అమీ య ఋక్షా నిహితాస ఉచ్చా । న క్తం దదృశే కుహ-
చి ద్దివేయుః । అదధ్ధాని పరుణస్య ప్రతాని । విచాకశ చ్చన్ద్రమా నక్ష-
త్ర మేతి । ⁷త ధువితు ర్వరేణ్యమ్ । భగ్లో దేవస్య ధీమహి ॥ ౮౯ ॥

౩ ధియో యో సః ప్రచోదయాత్ । ⁸త ధువితు ర్వృణీమహే ।
వయం దేవస్య భోజనమ్ । శ్రేష్ఠగ్ం సర్వధాతమమ్ । తురం భగ-
స్య ధీమహి । ⁹అపాగూహత సవితౌ తృభీన్ । సర్వాన్దివో అన్ధసః ।
న క్తం తాన్యభవ స్తృశే । అన్ధ్య స్థాః * సమ్భవిష్యామః । ¹⁰నామ
నామైవ నామ మే ॥ ౯౦ ॥

* ‘అన్ధ్యస్థా’ ఇతి భ. భా. అనుసారీపాఠః.

౪ నపుగ్ంసక్తం పుమాగ్ం మ్రోస్తి । ఫావరోఽస్త్వ్యథ జగ్జముః ।
 యశే యశీ యష్టాహే చ । ¹¹మయా భూతాన్యయత్ । ప్రశవో
 మమభూతాని । *అనుబద్ధోఽస్త్వహం విభుః । ¹²ప్రియ సుతీః ।
 రాజమే పుగ్ంస అహుః । పశ్య దక్షిణాన్వ విచేత దన్ధః । కవి ర్యః
 పుత్ర్య స్థ ఇమా చికేత । ౫౧ ।

౫ యస్తా విజానా భువితుః పితా ఽసత్ । ¹³అన్ధో మణి మవిష్టత్ ।
 త మనజ్జలి రావయత్ । అగ్రీవః ప్రత్యముచ్చత్ । త మజహ్వః† అన-
 శ్చత । ¹⁴ఊర్ధ్వమూల మవాక్భాళమ్ । పృథుం యో వేద సప్రతి ।
 న స జాతు జన శ్శృన్వధ్యాత్ । †మృత్యు ర్మా మారయాదితిః‡ । ¹⁵హసి-
 తగ్ం రుదితం గీతమ్ । ౫౨ ।

౬ వీణా పణవలాసితమ్ । మృతం జీవం చ య త్కించత్ । అక్లాని
 స్నేహ నిద్ధి తత్ । ¹⁶అతృప్త్యగ్ం ప్రృష్యధ్యాయత్ । అస్తా జ్ఞాతా మే
 మిథూ చరన్ । పుత్రో నిర్ముత్యా వై జేహః । అచేతా య శ్చ
 చేతనః । ‡ ¹⁷ప్ర తం మణి మవిష్టత్ । సో ఽనజ్జలి రావయత్ । సో
 ఽగ్రీవః ప్రత్యముచ్చత్ । ౫౩ ।

౭ సోఽజహ్వః అనశ్చత¹⁸నైత మృషిం విదిత్వా నగరం ప్రవిశేత్ ।
 యది ప్రవిశేత్ । మిథా చరిత్వా ప్రవిశేత్ । త త్నమృవస్య ప్రతమ్ ।

* “అనుబద్ధోఽస్త్వహమ్.” క. పు ప్రకపాః.

† “ఎ జహ్వ” ఇతి “

‡ “దితి” “

§ అరణ్యకఃకావిరోధేఽపి సత మిత్యనువాత్తపాఠః శిష్టైరాదృతః.

¹⁹ఆ త మగ్నే రథం తిష్ఠ । ఏకాశ్వ మేక యోజనమ్ । ఏక చక్ర మేక ధురమ్ । వాతధ్రాజగతిం విభో । ²⁰నైరివ్యతి న వ్యభతే ॥ ౫౮ ॥

నాస్యాత్కో యాతు సజ్జతియ చ్చేహితాగ్ం త్వాగ్నేః ।
రథే యుక్త్వా ఽధితిష్ఠతి । ²¹ఏకయా చ దశభి శ్చ స్వభూతే । ద్వాభ్యా
మిష్టయే విగ్ంశత్యా చ । తిస్సుభి శ్చ సహసే త్రిగ్ంశతా చ । నియు-
ద్భి ర్వాయ విహ తా విముఖృ ॥ ౫౯ ॥

తతఃపి, క్రిమహి, నామమే, చికేత, దీతం, ప్రత్యముఖృ, ద్వ్యభతే
నైవ్యచ ॥ ౧౧ ॥

ద్వాదశోఽనువాకః.

— ఇతి యజురేతేనామైతేషు బ్రహ్మణ్యదీప్తకామంత్రాః - సప్తావ్తానాః —

¹ఆతనుష్వ ప్రతనుష్వ । ఉద్ధమాఽధమ సంధమ । ఆదిత్యే చన్ద్ర
వర్జ్ణానామ్ । గర్భ మాధేహి యః పుమాన్ । ²ఇత సిక్తగ్ం సూర్య
గతమ్ । ప్రస్రమపై రసం కృధి । వారాదం జనయాగై ఽగ్నిమ్ ।
య ఏకో దున్ద్ర ఉచ్యతే । ³ఆనంభూతా స్సహస్రాణి । స్త్వర్యతే న చ
దృశ్యతే ॥ ౬౦ ॥

ప్రవ మేతం నిబోధత । ⁴ఆ మన్దై రిన్దై హరిభిః । యాహి మ-
యూరరోమభిః । మా త్వా * కేచిన్నియేము రి స్స ప్రాశినః । ద్రధ
న్వేన తా ఇహి । ⁵మా మన్దై రిన్దై హరిభిః । యామి మయూరరో-

* 'కేచిన్నేయము' రితి చాతాన్తరమ్.

† "ఆమన్దైరిన్దై" ఇతి క. పుస్తకపాఠః.

మఖిః । మా మా ✽ కేచిన్నియేము రి న్న పాశినః । నిధన్వేత
తాం ౨ । ఇమి । ౧ లణుభి శ్చ మహద్భి శ్చ । ౫౭ ।

౩ నిఘృష్టే రస మాయుతైః । కాలైర్ హరిత్య మాప్నన్తైః ।
ఇద్వాగ్నియాహి సహస్రయుక్ । ౭ లగ్నిర్విభ్రాష్టివసనః । వాయు శ్చే-
తసికదుగః । సంప్రభురో విషూవన్తైః । నిత్యా స్తే ౭నుచరా స్తవ ।
౮ సుబ్రహ్మణ్యోగ్ం సుబ్రహ్మణ్యోగ్ం సుబ్రహ్మణ్యమ్ । ఇద్వాగ్నిశ్చ
హరివ ఆగచ్ఛ మేధాత్రిభేః । మేష వృషణశ్వస్య మేనే । ౫౮ ।

౪ గారావన్మన్ది న్నహల్యాయై జార । కాశిక బ్రాహ్మణ గాతమ
బ్రువాణ । ౯ లరుణాశ్వా ఇహాగతాః । వసవః పృథివియేతః । అహ్వా ద్వి-
గావసహా ౭గ్నయః । అగ్ని శ్చ జాతవేదా శ్చేత్యేతే । ౧౦ తామ్రాశ్వా
స్తామ్రరథాః । తామ్రస్థా స్తథా ౭సితాః । దద్ధిహస్తాః ఖాదగ్ధతః † ।
ఇతో రుద్రాః పరాం గతాః । ౫౯ ।

౫ ఉక్తగ్ం స్థానం ప్రమాణం చ పుర ఇత । ౧౧ బృహస్పతి శ్చ సవి
తా చ । విశ్వరూపై రిహాగతామ్ । రథేనోదకవర్తనా । శీలఘ్నమా ఇతి
తద్వయోః । ౧౨ ఉక్తో వేషో వాసాగ్ంసి చ । కాలావయవానా మితః
ప్రతీచ్యా● । వాసాత్యా ఇత్యశ్వినోః । కో ౭ సరిక్షే శబ్దం కరోతీతి ।
వాసిష్ఠో రాహిణో మీమాగ్ంసాం చక్రే తస్యైవా భవతి । ౧౩ వా-

* 'కేచిన్నేయము' రితి పాతా న్తరమ్.

† 'తా ౩ ఇమి' ఇతి అనుదాత్తము ముద్రితపాతః.

‡ "ఖాదగ్ధతః" ఇతి ఇత్యపిపాతా న్తరం. అథుమేవార్థః భాష్యద్వయే ౭పి.

§ "సవితా" ఇతి క. పుస్తకపాతః.

• "అపసా" ఇతి క. పుస్తకానుసారీపాతః.

● "ప్రతీచ్యా" ఇతి ధి. భా. అనుసారీ. క. పుస్తకానుసారీపాతః.

శ్రేణ విద్యు దితి । ¹⁴బ్రహ్మణ ఉదరణ మసి । బ్రహ్మణ ఉదీరణ మసి ।
బ్రహ్మణ ఆస్తరణ మసి । బ్రహ్మణ ఉప్తస్తరణ మసి । ౬౦ ।

దృశ్యతే చ మేనే పరాంగతా శ్చక్రే మట్టు । ౧౨ ।

త్రయోదశోఽనువాకః.

++ దిశ్యంతేకోపధాః, హిరణ్యపురుషోపధానమంత్రాః సప్తాక్షాః. ++

౧ (అవక్రామతగర్భిణ్యః) ¹అష్టయోనీ మృష్టపుత్రామ్ । అష్టపత్నీ-
మిమాం మహీమ్ । అహం వేద న మే మృత్యుః । న చామృత్యు రక్షా
ఽహరత్ । ²అష్టయోన్యష్టపుత్రామ్ । అష్టపదీద మస్తరిశమ్ । అహం
వేద న మే మృత్యుః । న చామృత్యు రక్షాఽహరత్ । అష్టయోనీ మృష్ట
పుత్రామ్ । అష్టపత్నీ మిమాం దివమ్ । ౬౧ ।

౨ అహం వేద న మే మృత్యుః । న చామృత్యు రక్షాఽహరత్ ।
³“సుక్రామాణం మహీమూషు” । ⁴అదితి ర్ద్యా రదితి రస్తరిశమ్ ।
అదితి ర్దృతా స పితా స పుత్రః । విశ్వేదేవా అదితిః పక్షుజనాః ।
అదితి ర్జాత మదితి ర్జనిత్వమ్ । ⁵అష్టా పుత్రాస్తా అదితే । యే జాతా
స్తన్వః పరి* దేవాం ౨ ఉపపై ౧ భుస్తభిః । ౬౨ ।

౩ పరామూర్తాణ్ణ మాస్యత్ । ⁷స్తప్తభిః పుత్రై రదితిః । ఉప్తప్రై
త్పూర్వ్యం యుగమ్ । ప్రజాయే మృత్యవే తత్ । పరామూర్తాణ్ణ మా-
భర దితి । ⁸తా ననుక్రమిష్యామః । ⁹మిత్ర శ్చ సరుణ శ్చ । ధాతా
చార్యమావ । అగ్ంశ శ్చభగ శ్చ । ఇన్ద్ర శ్చ విజస్వాగ్ం శ్చేత్యేతే ।
¹⁰“హిరణ్యగర్భో ¹¹హగ్ంస శ్చుచివత్” । ¹²“బ్రహ్మజ్జ్ఞానం ¹³తది

త్వనా మితి । ¹⁴గర్భః ప్రాజాపత్యః । అథ పురుష స్సప్తపురుషః ॥ ౬౩ ॥

అమూందివగ్ం సప్తభి రేతే చత్వారి చ ॥ ౧౩ ॥

చతుర్థశోఽనువాకః.

++ అదిత్యోపసాసమస్తాః. ++

౧ (యథాస్థానం గర్భిణ్యః) ¹యో అసౌ తప మ్న దేతి । స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణానాదాయోదేతి । మామే ప్రజాయా మా పశూనామ్ । మా మమ ప్రాణా నాదాయోదగాః । ²అసౌ యో అస్త మేతి । స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణా నాదాయాస్త మేతి । మామే ప్రజాయా మా పశూనామ్ । మా మమ ప్రాణా నాదాయాస్తం గాః । ³అసౌ య ఆపూర్యతి । స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణై రాపూర్యతి ॥ ౬౪ ॥

౨ కా మామే ప్రజాయా మా పశూనామ్ । మా మమ ప్రాణై రాపూరిష్యాః । ⁴అసౌ యో అస్తకీయతి । స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణై రపకీయతి । మామే ప్రజాయా మా పశూనామ్ । మా మమ ప్రాణై రపక్షేష్యాః । ⁵అమూని సక్షత్రాణి । స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణై రప ప్రసర్పన్తి చోఽఘర్పన్తిచ । మామే ప్రజాయా మా పశూనామ్ । మా మమ ప్రాణై రప ప్రసృపత మోఽఘృపత ॥ ౬౫ ॥

౩ కా ⁶ఇమే మాసా శార్ధమాసా శ్చ । స సర్వేషాం భూతానాం ప్రాణై రప ప్రసర్పన్తి చోఽఘర్పన్తిచ । మామే ప్రజాయా మా పశూనామ్ । మా మమ ప్రాణై రప ప్రసృపత మోఽఘృపత । ⁷ఇమ ఋతవః । స సర్వే-

పాం భూతా[॥]నాం ప్రా[॥]ణై రప ప్రసర్పన్తి[॥]చో[॥]ఘర్పన్తి చ । మా[॥]మే ప్రజా-
యా మా పశూనామ్ । మా మమ ప్రా[॥]ణై రప ప్రస్పృషత మో[॥]ఘృపత ।
^९అయగ్ం సంవఙ్గురః । స[॥]ర్వేషాం భూతా[॥]నాం ప్రా[॥]ణై రప ప్రసర్పన్తి
చో[॥]ఘర్పన్తిచ ॥ ౨౧ ॥

౪ **క** మా[॥]మే ప్రజాయా మా పశూనామ్ । మా మమ ప్రా[॥]ణై రప
ప్రస్పృష మో[॥]ఘృప । ^९ఇద మహా । స[॥]ర్వేషాం భూతా[॥]నాం ప్రా[॥]ణై రప
ప్రసర్పన్తి చో[॥]ఘర్పన్తిచ । మా[॥]మే ప్రజాయా మా పశూనామ్ । మా
మమ ప్రా[॥]ణై రప ప్రస్పృష మో[॥]ఘృప । ^{१౦}అయగ్ం రాత్రిః । స[॥]ర్వేషాం
భూతా[॥]నాం ప్రా[॥]ణై రప ప్రసర్పన్తి చో[॥]ఘర్పన్తిచ । మా[॥]మే ప్రజాయా
మా పశూనామ్ । మా మమ ప్రా[॥]ణై రప ప్రస్పృష మో[॥]ఘృప ।
^{१౧}ఓం భూ ర్భువ స్స్వః । ^{१౨}ఏతద్వో మిథునం మానో మిథునగ్ం
రీధిమ్ ॥ ౨౨ ॥

ప్రా[॥]ణై, రాపూర్యన్తి, మో[॥]ఘృపత, చో[॥]ఘర్పన్తిచ, మో[॥]ఘృప
క్షేచ ॥ ౧౪ ॥

యో[॥]౨స్తా, ^{१౬}షోడశా మూని ^{१౭}ద్వాదశా, యం ^{१౮}చతుర్దశ † ॥

ఉ[॥]దేత్యస్తమేత్యాపూర్యత్యస్తక్షీయత్యమూనినక్షత్రాణీమేమా-
నా ఇమముతవో[॥]౨యగ్ం సంవఙ్గుర ఇదమహ ర్నియగ్ం రాత్రిర్దశ* ॥

† అత్రానువాకః:-- యో[॥]౨సావిత్వాదిప్రథమభాగే ౧౭ వాక్యార్థి; అమూని
ఇత్యాది ద్వితీయభాగే ౧౨ వాక్యార్థి; అయగ్ం సంవఙ్గుర ఇత్యాది తృతీయభాగే ౧౪
వాక్యార్థి. ఇతి అస్యార్థః.

* ఏతదనువాకకథ మంత్రాన్యవాక్యగతా నిమిషదళాగానాం క్వచిత్ అన్యథా
క్యన్య చ సంకలనమేతత్.

పంచదశోఽనువాకః.

~~అదిత్యస్తోత్రోపధానమంత్రః - సబ్రాహ్మణ్యః.~~

1 అథాదిత్యస్యాష్టపురుషస్య । 2 వనూనా మాదిత్యానాగ్ం స్థానే
స్వతేజసా భాని । 3 రుద్రాణా మాదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా
భాని । 4 ఆదిత్యానా మాదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । 5 సత్యాగ్ం
సత్యానామ్ । ఆదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । 6 అభిధూన్వతా
మభిఘ్నతామ్ । వాతవతాం మరుతామ్ । ఆదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా
భాని । 7 ఋభూణా మాదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । 8 విశ్వేషాం
దేవనామ్ । ఆదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । 9 సంవత్సరస్య ప్రవీతుః ।
ఆదిత్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । 10 ఓం భూర్భువస్స్వః । రక్షయో వో
మిధునం మా నో మిధునగ్ం రీధ్వమ్ । ౧౮ ।

ఋభూణా మాదిత్యానాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని పట్ట । ౧౯ ।

షోడశోఽనువాకః.

~~అరోగదీప్తికానా ముపధానమంత్రః - సబ్రాహ్మణ్యః.~~

1 అరోగస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । 2 భ్రాజస్య స్థానే స్వతేజసా
భాని । 3 పటరస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । 4 సతతస్య స్థానే స్వతేజసా
భాని । 5 స్వర్ణరస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । 6 జ్యోతిషీమతస్య స్థానే స్వతే-
జసా భాని । 7 విభాసస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । 8 కళ్యవస్య స్థానే స్వతే-

జసా భాని । ^{౧౬} ధూ ర్భవ స్సవీః । ఆపో వో మిథునం మా నో
మిథునగ్ం రీధ్వమ్ ॥ ౧౯ ॥

ఆరోగస్య దశ । ౧౬ ॥

సప్తదశోఽనువాకః.

— ❧ సప్తీకవా రుగణేష్టకోపభాసమంత్రః. ❧ —

౧ ¹అథ వాయో రేకాదశ పురుషస్యైకాదశ స్త్రీక్షస్య । ²ప్రబ్రా-
జమానానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం ఘానే స్వతేజసా భాని । ³వ్యవదాతా-
నాగ్ం రుద్రాణాగ్ం ఘానే స్వతేజసా భాని । ⁴వాసుకి వైద్యుతానాగ్ం
రుద్రాణాగ్ం ఘానే స్వతేజసా భాని । ⁵రజతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం
ఘానే స్వతేజసా భాని । ⁶పరుమాణాగ్ం రుద్రాణాగ్ం ఘానే స్వతేజసా
భాని । ⁷శ్యామానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం ఘానే స్వతేజసా భాని । ⁸కపిలా-
నాగ్ం రుద్రాణాగ్ం ఘానే స్వతేజసా భాని । ⁹అతిలోహితానాగ్ం
రుద్రాణాగ్ం ఘానే స్వతేజసా భాని । ¹⁰ఉర్ధ్వనాగ్ం రుద్రాణాగ్ం
ఘానే స్వతేజసా భాని ॥ ౨౦ ॥

౨ ¹¹ అపవతంతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం ఘానే స్వతేజసా భాని । ¹²వై-
ద్యుతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం ఘానే స్వతేజసా భాని । ¹³ప్రభ్రాజమానీ-
నాగ్ం రుద్రాణాగ్ం ఘానే స్వతేజసా భాని । ¹⁴వ్యవదాతీనాగ్ం
రుద్రాణాగ్ం ఘానే స్వతేజసా భాని । ¹⁵వాసుకి వైద్యుతీనాగ్ం రు-
ద్రాణాగ్ం ఘానే స్వతేజసా భాని । ¹⁶రజతానాగ్ం రుద్రాణాగ్ం
ఘానే స్వతేజసా భాని । ¹⁷పరుమాణాగ్ం రుద్రాణాగ్ం ఘానే స్వతే-

జనా భాని । ¹⁸శ్యామానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని ।
¹⁹కపిలానాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । ²⁰అతిలోహితీ-
 నాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । ²¹ఊర్ధ్వనాగ్ం రుద్రా-
 ణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని । ²²అవపతనీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం
 స్థానే స్వతేజసా భాని । ²³వైద్యుతీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతే-
 జసా భాని । ²⁴ఓం భూ ర్భువ స్సువిః । రూపాణి వో మిథునం మానో
 మిథునగ్ం రీధ్వమ్ । ౭౧ ।

ఊర్ధ్వనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాన్యతిలోహి-
 తీనాగ్ం రుద్రాణీనాగ్ం స్థానే స్వతేజసా భాని పశ్య చ । ౧౭ ।

అష్టాదశోఽనువాకః.

—॥ దిశ్యంత (పురుషబుద్ధి) కోపధానముంత్రాః. —॥

౧ ¹అథాగ్నీరప్తపురుషస్య । ²అగ్నేః పూర్వదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా
 భాని । ³హితవేదస ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । ⁴సహజసా
 దక్షిణదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । ⁵అజరాప్రభవ ఉపదిశ్యస్య స్థానే
 స్వతేజసా భాని । ⁶వైశ్వానరస్యా పరదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।
⁷నర్యాపస ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । ⁸పశ్చిరాధస ఉద్ది-
 శ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని । ⁹విసర్విణ ఉపదిశ్యస్య స్థానే స్వతేజసా భాని ।
¹⁰ఓం భూ ర్భువ స్సువిః । దిశో వో మిథునం మానో మిథునగ్ం రీధ్వమ్ ।

శ్రీకృష్ణ యజురారణ్యకే

స్వరేకంచ ॥ ౧౮ ॥

ఏత ద్రక్ష్యయ ఆపా రూపాణి దిశః పశ్య ॥ *

ఏకోనవింశోఽనువాకః.

— సరకపత్యాదీప్తకోపధానమంత్రాః. —

౧ దక్షిణపూర్వస్యాం దిశి విసర్పీ ప్రరకః । తస్మా న్నుగ పరివ్రాహి ।
 2 దక్షిణావరస్యాం దిశ్యవిసర్పీ ప్రరకః । తస్మా న్నుగ పరివ్రాహి । 3 ఉత్తర
 పూర్వస్యాం దిశి విషాదీ ప్రరకః । తస్మా న్నుగ పరివ్రాహి । 4 ఉత్తరావరస్యాం
 దిశ్యవిషాదీ ప్రరకః । తస్మా న్నుగ పరివ్రాహి । 5 “ఆయస్మి జ్వస్త వాసవా,
 6 ఇద్రియాణి కతక్రత” విత్యేతే ॥ 23 ॥

దక్షిణపూర్వస్యాం నవ ॥ ౧౯ ॥

వింశోఽనువాకః

— దిశ్య (అరీ)ప్తకోపధానమంత్రాః. —

౧ 1 ఇన్ద్రాహోమా వో వసుభిః పురస్తా దుపదధతామ్ । 2 మనోజవసా
 వః పితృభి ర్దక్షిణత ఉపదధతామ్ । 3 ప్రచేతావో రుద్రైః పశ్చాదుప-
 దధతామ్ । 4 విశ్వకర్షా వ ఆద్విత్యైరుత్తరత ఉపదధతామ్ । 5 త్వష్టా వో
 ధూపై రుపరిష్టా దుపదధతామ్ । 6 సంజ్ఞానం వః పశ్చా ద్దితి । 7 ఆద్వి-
 త్య సుర్వోఽగ్నిః పృథివ్యామ్ । 8 వాయు రస్తరితే । 9 సూర్యో దివి ।
 10 చంద్రమా దిక్షు । 11 నక్షత్రాణి స్వలోకే । 12 ఏవాహ్యేవ । 13 ఏవా-

* చతుర్దశానువాకమారభ్యైతరమవాక సమాప్తిపర్యంత ముక్తపర్యాయగణనాఽథ
 రి త్తత్పర్యాయా నిమ వాక్యార్థ్యపదానాం సూచన మేతత్.

† “సావిత్రి” ఇతి. భ. భా. పాఠః

హ్యగ్నే । ¹⁴ఏవాహి వాయో । ¹⁵ఏవాహిద్వ్య । ¹⁶ఏవాహి పూ-
ర్వా । † ¹⁷ఏవాహి దేవాః ॥ ౮౪ ॥

దిక్షు స్తప్త చ । ౨౦ ।

ఏకవింశోఽనువాకః.

అభిష్టకోపధానమంత్రాః ॥

౧ ఆప మాసా మప సుర్యోః । అస్తా దస్తా దితోఽముతః । అగ్ని-
ర్వాయు క్షృ నూర్య క్షృ । సహ సంచన్త్య రధియా । ²వాయుశ్వా రశ్మి-
పతయః । మరీచ్యాత్కానో అద్రుహః । దేవీ ర్భువనసూవరీః । పుత్ర్య-
వత్త్వా య మే సుత । ³మహానామ్నా ర్మహామూనాః । మహాసో మహా-
స్త సువీ ॥ ౮౫ ॥

౨ దేవీః పర్ణవ్యసూవరీః । పుత్ర్యవత్త్వా య మే సుత । † ఆపా-
శ్చ్యుష్ణి మహారతుః । అపాశ్చ్యుష్ణి మహారభుమ్ । అపాఘ్రా మపఞ్చా-
న రిమ్ । అపదేవీ రితో హిత । ⁵వజ్రం దేవీ రశతాగం క్షృ । భువనం
దేవసూవరీః । అదిత్యా నదితిం దేవీమ్ । యోనినోర్ధ్వ ముదీషత ॥ ౮౬ ॥

౩ భద్రం కర్ణేభి శ్శృణుయామ దేవాః । భద్రం పశ్యేమామభి-
ర్యజత్రాః । స్థైరై రక్షై న్మమ్రువాగం స స్తనూభిః । వ్యకేమ దేవహితం

† 12-17 సుంత్రాణాం బ్రాహ్మణం అగ్నిశ్చేపప్రపాఠకే ౨౩ అనువాకే “స ఇ
థ ఆచాయాపః—పోర్థ్యాదికా” ఇత్యంతం.

‡ “అపాశ్చ్యుష్ణి” రితి యకారరహితం నహాబాప్తీయాః పఠన్తి.

యదాయుః । 7 న్వస్తి న ఇన్దో వృధశ్రవాః । న్వస్తి నః పూషా వి
 శ్వవేదాః । న్వస్తి న స్తాన్ద్యో అరిష్టనేమిః । న్వస్తి వో బృహస్పతి ర్ద-
 ధాతుః । 8 క్షేతవో అరుణాన శ్వ । ఋషయో వాతరశనాః । ప్రతిష్ఠాగ్ం
 శతధా హి । సమాహితాసో ౨సహస్రధాయసమ్ । 9 శివా న శ్వస్త-
 మా భవన్తు । దివ్యా ఆవ ఓషధయః । సుమృద్ధీకా సరస్వతి । మా
 తే వ్యోమ సందృశి ॥ 22 ॥

స్వ, తుడివత్ర, వాతరశనా, వ్షట్ప ॥ ౨౧ ॥

ద్వావింశో ౨నువాకః.

— అరిష్టకల్రాక్షామ్. —

౧ ॥ ౧ ॥ 1 యో ౨పాం పుష్పం వేద । పుష్పవా ప్రజిహవా స్పశుమా
 స్పవతి । చక్షుమా వా అపాం పుష్పమ్ । పుష్పవా ప్రజిహవా స్పశు-
 మా స్పవతి । య ఏనం వేద । 2 యో ౨పా మాయతన్తం వేద । ఆ-
 యతనవా స్పవతి । అగ్ని ర్వా అపా మాయతనమ్ । ఆయతనవా స్ప-
 వతి । యో ౩గ్నే రాయతన్తం వేద ॥ 2౩ ॥

౨ ॥ ౧ ॥ ఆయతనవా స్పవతి । ఆప్తో వా అగ్నే రాయతనమ్ । ఆయతన-
 వా స్పవతి । య ఏనం వేద । 3 యో ౨పా మాయతన్తం వేద । ఆయ-
 తనవా స్పవతి । వాయు ర్వా అపా మాయతనమ్ । ఆయతనవా స్ప-
 వతి । యో వాయో రాయతన్తం వేద । ఆయతనవా స్పవతి ॥ 2౪ ॥

౩ **క** ఆప్తో వై వాయో గాయతనమ్ | ఆయతనవా స్థవతి | య ఏవం వేద | ⁴యో లపా మాయతనం వేద | ఆయతనవా స్థవతి | అసా వై తప త్సపా మాయతనమ్ | ఆయతనవా స్థవతి | యో లముప్య తపత ఆయతనం వేద | ఆయతనవా స్థవతి | ఆప్తో వా ల్ముప్య తపత ఆయతనమ్ || ౮౦ ||

౪ **క** ఆయతనవా స్థవతి | య ఏవం వేద | ⁵యో లపా మాయతనం వేద | ఆయతనవా స్థవతి | చన్ద్రమా వా లపా మాయతనమ్ | ఆయతనవా స్థవతి | య త్చన్ద్రమస ఆయతనం వేద | ఆయతనవా స్థవతి | ఆప్తో వై చన్ద్రమస ఆయతనమ్ | ఆయతనవా స్థవతి || ౮౧ ||

౫ **క** య ఏవం వేద | ⁶యో లపా మాయతనం వేద | ఆయతనవా స్థవతి | సక్షత్రాణి వా లపా మాయతనమ్ | ఆయతనవా స్థవతి | యో సక్షత్రాణా మాయతనం వేద | ఆయతనవా స్థవతి | ఆప్తో వై సక్షత్రాణా మాయతనమ్ | ఆయతనవా స్థవతి | య ఏవం వేద || ౮౨ ||

౬ **క** ⁷యో లపా మాయతనం వేద | ఆయతనవా స్థవతి | పర్జన్యో వా లపా మాయతనమ్ | ఆయతనవా స్థవతి | యః పర్జన్యస్యా లలయతనం వేద | ఆయతనవా స్థవతి | ఆప్తో వై పర్జన్యస్యా లలయతనమ్ | ఆయతనవా స్థవతి | య ఏవం వేద | ⁸యో లపా మాయతనం వేద |

౭ **క** ఆయతనవా స్థవతి | సంవత్సరో వా లపా మాయతనమ్ | ఆయతనవా స్థవతి | య సంవత్సరస్యా లలయతనం వేద | ఆయతనవా.

స్థవతి । ఆహో వై సంవత్సరస్యాఽఽయతనమ్ । ఆయతనవా స్థవతియ
ఏవం వేద । ⁹యోఽఽఘనాపం ప్రతిష్ఠితాం వేద । ప్రత్యేవ తిష్ఠతి ॥౧౮॥

౮ ఇమే వై లోకా అప్పు ప్రతిష్ఠితాః । తదేవా ఽభ్యనూక్తా ।
¹⁰అపాగ్ం రస ముదయగ్ం సకా । సూర్యే శుక్రగ్ం సమాభృతమ్ ।
అపాగ్ం రసస్య యో రసః । తం వో గృహ్యము్యత్తనుమితి । ¹¹ఇమే
వై లోకా అపాగ్ం రసః । తే ఽముష్మీ న్నాదిత్యే సమాభృతాః ।
¹²జామదగ్ం ముత్తరవేదిం ఖాత్వా । అపాం పూరయిత్వా గుల్ఫద-
ఘ్నమ్ ॥ ౧౯ ॥

౯ పుష్కరపర్వైః పుష్కరదండైః పుష్కరై శ్చ సగ్ం స్తీర్య । తస్మి-
న్విహాయసే । అగ్నిం ప్రణేయోప సమాధాయ । ¹³బ్రహ్మవైవాదినో వ-
దన్తి । కన్తా త్వణేతే ఽయ మగ్ని శ్చీయతే । సా ప్రణేతే ఽయ మ-
ప్పు హ్యాయం చీయతే । అసా భువనే ఽవ్యనాహితాగ్నిరేతాః । త-
మభిత ఏతా అబిష్టకా ఉపదధాతి । ¹⁴అగ్నిహోత్రే దర్శకపూర్ణ మా-
నయోః । ప్రతుబధనే చాతుర్వాసేయమ్ ॥ ౨౦ ॥

౧౦ అథో ఆహుః । సర్వేషు యజ్ఞక్రతుష్వితి । ¹⁵ఏత ద్ధ స్త వా
ఆహుశ్చిక్షిలాః । క మగ్నిం చినుతే । సత్రియ మగ్నిం చిన్వాసః । సంప-
భరం ప్రత్యక్షేణ । ¹⁶క మగ్నిం చినుతే । ప్రాచిత్ర మగ్నిం చిన్వాసః ।
అము మాదిత్యం ప్రత్యక్షేణ । ¹⁷క మగ్నిం చినుతే ॥ ౨౧ ॥

౧౧ ఇవాచిక్షేత మగ్నిం చిన్వాసః । ప్రాణా ప్రత్యక్షేణ । ¹⁸క మగ్నిం
చినుతే । చాతుర్వాసోత్రియ మగ్నిం చిన్వాసః । బ్రహ్మ ప్రత్యక్షేణ ।

19క ముగ్ధిం చినుతే । వైశ్వప్రజ ముగ్ధిం చిన్వానః । శరీరం ప్రత్య-
క్షేణ । 20క ముగ్ధిం చినుతే । ఉపానువాక్య మాశు ముగ్ధిం చిన్వానః॥

౧౨ ఇమా స్తోకాప్రత్యక్షేణ । 21క ముగ్ధిం చినుతే । ఇమ మా-
రుణ కేతుక ముగ్ధిం చిన్వాన ఇతి । య ఏవాసా । ఇత శ్చాముత శ్చా-
వ్యతీప్తాతీ । త మితి । 22యోఽగ్నే ర్మిథూయా వేద । మిథునవా-
స్థవతి । ఆప్తో వా అగ్నే ర్మిథూయాః । మిథునవా స్థవతి । య
ఏవం వేద । ౮౯ ।

వేద, భవత్ప్రాయతనం, భవతి, వేద, వేద, తిష్ఠతి, గుల్ఫద-
క్షుం, చాతుర్తాస్యప్ర, ముమాదిత్యం ప్రత్యక్షేణ కముగ్ధిం చినుత,
ఉపానువాక్య మాశుముగ్ధిం చిన్వానో, మిథూయా మిథునవా స్థవ-
త్యేకంచ । ౨౨ ॥

* పుష్ప ముగ్ధి ర్వాయు రసా వై తప శ్చుప్రమా సత్ప్రాణి పథస్య
స్సంవక్షురో యోఽపునావ మేతద్ధస్తవై సత్ప్రియగ్ం సంవక్షురగ్ం సావి-
త్ర మముం నాచిక్షేతం ప్రాణగ్ం శ్చాతుర్హోత్రియం బ్రహ్మవైశ్వప్ర-
జగ్ం శరీర ముపానువాక్య మాశు మిమా స్తోకా నిమమారుణ కేతుక
ముగ్ధిం చిన్వానో య ఏవాసా ।

త్రయోవింశోఽనువాకః.

అరుణకేతుకాగ్నేః తిష్ఠలావాంచ ప్రకంసా బ్రహ్మణమ్.

౧ ఆప్తో వా ఇద మాస స్థస్థిల మేవ । సప్రజాపతి లేకః పుష్క-
రప్రచ్ఛే సమభవత్ । తస్యాస్త ర్చనసి కామ స్సేనువ ర్తత । ఇదగ్ం సృజే.

అమవాకగతిమర్హాణాం పర్యాయపదమాచనమ్.

య మితి । తస్మా ద్యత్పురుషో మనసా లభిగచ్ఛతి । త ద్వాచా వదతి ।
త త్కర్తృణా కరోతి । త దేవా లభ్యమాన్తా । ²కామ స్తదగ్రే సమవ-
ర్తతాధి । మనసో రేతః ప్రథమం య దాసీత్ ॥ ౯౦ ॥

3 సత్యో బన్ధు మనతి నిరవిన్దా । హృది ప్రసీద్యా కవయో మనీషేతి ।
³ఉపైష్టం త దుపసమతి । యత్కామో భవతి । య ఏవం వేద । ⁴స
తపో లతప్యత । స తప స్తప్తావ్ । శరీర మధూనుత । తస్య యన్తాగ్ంస
మాసీత్ । ⁵తసో లరుణాః కేతవో నాతలశనా ఋషయ ఉద-
తిష్ఠా ॥ ౯౧ ॥

౪ యే సఖాః । తే వైఖానసాః । యే వాలాః । తే వాలఖిల్యాః ।
యో రసః । సో లపామ్ । ⁶లస్తరతః కూర్మం భూతగ్ం సర్పస్తమ్ ।
త మబ్రవీత్ । మమ వై త్వష్టాగ్ంసా । సమభూత్ ॥ ౯౨ ॥

౫ నేత్యబ్రవీత్ । పూర్వమేవాహ మిహాస మితి । తత్పురుషస్య పురుష-
త్వమ్ । స సహస్రశీర్షా పురుషః । సహస్రాక్ష పుహస్రపాత్ । భూతోద్వదతి-
ష్ఠత్ । త మబ్రవీత్ । త్వం వై పూర్వగ్ం సమభూః । త్వ మిదం పూ-
ర్వః కురుష్వేతి । ⁶స ఇత ఆదాయావః ॥ ౯౩ ॥

అజ్ఞానినా పురస్తా ద్రుపాదధాత్ । ఏవాప్యేవేతి । తత ఆదిత్య
ఉదతిష్ఠత్ । సా ప్రాచీ దిక్ । ⁷అథా లలరుణః కేతు ర్దక్షిణత ఉపాదధాత్ ।

ఏ॒వా॒హ్య॒న్తు ఇ॒తి॒ తతో॑ వా॒ అ॒గ్ని రు॒దతి॑ష్ఠత్ । సా దక్షి॑ణా దిక్ ।
 18 అ॒థాఽఽరు॒ణః క్షేతుః॑ ప్రశ్నా దుపాద॑ధాత్ । ఏ॒వాహి॑ వాయో
 ఇ॒తి ॥ ౯౦ ॥

2 తతో॑ వాయు రుదతి॑ష్ఠత్ । సా ప్ర॒తీచీ॑ దిక్ । 19 అ॒థాఽఽరు॒ణః క్షేతుః॑
 రు॒త్రర॑త ఉపాద॑ధాత్ । ఏ॒వాహి॑న్ద్రోతి । తతో॑ వా ఇ॒న్ద్రో ఉ॒దతి॑ష్ఠత్ ।
 సోదీచీ॑ దిక్ । 10 అ॒థాఽఽరు॒ణః క్షేతుః॑ ర్న॒ధ్య ఉ॒పాద॑ధాత్ । ఏ॒వాహి॑
 పూ॒షన్ద్రోతి॑ । తతో॑ వై పూ॒షోదతి॑ష్ఠత్ । సే॒యం దిక్ ॥ ౯౧ ॥

౪ అ॒థాఽఽరు॒ణః క్షేతుః॑ రుపరి॑ష్టా దుపాద॑ధాత్ । ఏ॒వాహి॑ దే॒వా ఇ॒తి॒
 తతో॑ దే॒వమ॑ను॒ష్యాః పి॒త॒రః । గ॒న్ధర్వా॑న్స॒స॒ర॒స్ శ్చోద॑తిష్ఠత్ । సో॒ధ్వా దిక్ ।
 12 యా వి॒ప్ర॒హ్లా వి॒పరా॑వతః । తాభ్యో ఽను॒రా రక్షా॑గంసి వి॒శ్వా॒చా
 శ్చోద॑తిష్ఠత్ । తస్మా తే పరాభ॑వః । వి॒ప్ర॒హ్లోఽపి॑ హి తే సమ॑భవః ।
 13 తదే॒వా ఽభ్య॑నూక్తా ॥ ౯౨ ॥

౬ 14 ఆపో॑హ య ద్భృ॒హతీ॑ గ్గర్భ మాయన్ । దక్షం దధా॑నా జన॒
 యన్తీ స్వ॒య॒మ్భుమ్ । తత ఇ॒మే ఽభ్య॑సృ॒జ్యన్త॑ స॒ర్గాః । అ॒భ్యోవా
 ఇద॑గం సమ॑భూత్ । తస్మా దిద॑గం సర్వం బ్ర॒హ్మ స్వ॒య॒మ్భి॒న్ద్రోతి॑ ।
 15 తస్మా దిద॑గం సర్వం శిథిల మి॒వాధ్రు॑వ మి॒వాభ॑వత్ । 16 ప్ర॒జాప॑తి
 ర్వాప తత్ । ఆత్మ॒నా ఽఽత్మా॑నం విధాయ । తదే॒వాఽను॑ప్రావిశత్ ।
 17 తదే॒వా ఽభ్య॑నూక్తా ॥ ౯౩ ॥

౧౦ 18 విధాయ లో॒కా విధాయ॑ భూతాని । విధాయ సర్వా॑ః ప్ర॒
 దిశో దిశ శ్చ । ప్ర॒జాప॑తిః ప్రథ॑మజా ఋత॑స్య । ఆత్మ॒నా ఽఽత్మా॑న ము॒

భిసంవి¹వే¹శే¹తి । ¹⁹సర్వ మే¹వే¹ద మా¹ప్తా¹ । సర్వ మవరు¹భ్య । తదే¹వాను-
ప్రవి¹శతి । య ఏ¹వం వే¹ద । ౯౮ ।

ఆనీ, దతిష్ఠ, స్మభూ, దప్తో, వాయోఇతి, సేయం దిగభ్యనూక్తా-
ఽభ్యనూక్తా ఽప్యేచ । ౯౩ ।

చతుర్వింశోఽనువాకః.

++ అరీష్టానాం అక్షస్థావిశేషాదివివరణం, అంతః అరుణశేఖర బ్రహ్మణం. ++

౧ ¹చతుర్వయ్య ఆపో గృహ్లాతి । చత్వారి వా ఆపాగ్ం గూపాణి ।
మేఘో విద్యుత్ । స్తవయిత్ను ర్వృష్టిః । తాన్యేవావరుణే । ²ఆత-
పతి వహ్ని గృహ్లాతి । తాః పురస్తా దుపదధాతి । ఏతా వై బ్రహ్మవర్చ-
స్యా ఆపః । ముఖత ఏవ బ్రహ్మవర్చస మవరుణే । తస్మా న్ముఖతో బ్రహ్మ-
వర్చసితరః । ౯౯ ।

౨ ³కూప్యా గృహ్లాతి । తా దక్షిణత ఉపదధాతి । ఏతా వై తేజ-
స్వినీ రాపః । తేజ ఏవాస్య దక్షిణతో దధాతి తస్మా ద్దక్షిణోఽర్థ స్తేజ-
స్వితరః । స్థావరా గృహ్లాతి । తాః ప్రశ్నా దుపదధాతి । ప్రతిష్ఠితా వై
స్థావరా । ప్రశ్నా దేవ ప్రతిష్ఠతి । ఏమా నీ ర్గృహ్లాతి । ౧౦౦ ।

౩ తా ఉత్తరత ఉపదధాతి । ఓజసా వా ఏతా మహా నీ రిహోద్ధతి-
రివ ఆకూచతీ రివ ధావన్తిః । ఓజఏవాస్యోత్తరతో దధాతి । తస్మాదుత్త-
రోఽర్థ ఓజస్వితరః । ⁴సంభార్యా గృహ్లాతి । తా మధ్య ఉపదధాతి ।

ఇ॒యం వై సంభా॑ర్యాః । అ॒స్యా మే॒వ ప్రతి॑తిష్ఠతి । ⁷పల్వ॑ల్యా గృ॒-
హ్ణాతి । తా ఉ॒పరిష్టా దుపా॑దధాతి । ౧౦౧ ।

౪ అసా వై పల్వ॑ల్యాః । అ॒ముష్యా మే॒వ ప్రతి॑తిష్ఠతి । ⁸దిక్షూ॑ప॒-
దధాతి । దిక్షూ॑ వా ఆ॒షః । అ॒న్నం వా ఆ॒షః । అ॒దోభ్యే॑ వా అ॒న్నం
జాయ॑తే । య॒ద్దేవాదోభ్యే॑ ॒ఽన్నం జాయ॑తే । తద॑వరు॒న్ధే । ⁹తం వా
ఏ॒త మర్ష॑ణాః కే॒తవో॑ వాతర॑శనా ఋ॒షయో॑ ॒ఽచిన్వ॑త్ । తస్మా॑ దారు॒-
ణకే॑తుకః । ¹⁰తద్దే॒వా ॒ఽభ్యనూ॑క్తా । ¹¹కే॒తవో॑ అరు॒ణాన॑శ్చ । ఋ॒ష॒-
యో వాతర॑శనాః । ప్ర॒తిష్ఠాగ్ం శత॑ధా హి । స॒మాహితా॑నో ॒ఽసహ॑-
స్ర॒ధాయ॑స మితి । ¹²శత॑శ్శై॒వ సహస్ర॑శశ్చ ప్రతి॑తిష్ఠతి । య ఏ॒త॒-
మగ్నిం చిన్తు॑తే । య ఉ॒చైన మే॒వం వేద॑ । ౧౦౨ ॥

బ్ర॒హ్మవర్చ॑సి॒తర్వో॑ వహ॑న్తీర్గృహ్ణా॒తి తా ఉ॒పరిష్టా॑దుపా॑దధాత్యా॒-
రుణ॑కేతుకో ॒ఽష్టేచ॑ । ౨౪ ।

పంచవింశోఽనువాకః.

.. ఆరుణకేతుకబ్రహ్మచే పుష్కరిపర్వాద్యపవానవిధిః. (బ్రహ్మణమ్) ..

౧ ¹జా॒మద॑భీమ్ని ము॒త్తర॑వేదీం ఖా॒తావ్ । అ॒హం పూ॑రయతి । అ॒-
హగ్ం సర్వ॑త్యా॒య । ²పుష్క॑రపర్వ॒గ్ం రుక్మం॑ పురు॒ష మి॒త్యుప॑దధాతి
తప్తా॑ వై పుష్క॑రపర్వ॒మ్ । సత్య॑గ్ం రుక్మః । అ॒మృతం॑ పురు॒షః । ఏ॒-
తాప॑ ద్వా వా॒స్తి । యా॑వ దే॒తత్ । యా॑వ దే॒వాస్తి॑ । ౧౦౩ ॥

౨ త దవరున్ధే । ^౩కూర్మ ముపదధాతి । అపా మేవ మేధ మవరున్ధే ।
అథో స్వర్గస్య లోకస్య సమప్త్యై । ^౪అప మాపా మవ సుర్యాః । అస్తా-
వస్తాద్ధితో ఽముతః । అగ్ని ర్వాయుశ్చ సూర్య శ్చ । ప్రహ సన్చస్త్ర-
ర్ధియా ఇతి వాయుశ్వా రశ్మిపతయః । ^౫లోకం పృథ చ్చిద్రం పృథగం ర॥

౩ యా స్త్రిస్రః పరమజాః । “ఇన్ద్రోఽహోమా వో నసుభి, రేవాహ్యే-
వేతి । ^౧పశ్చాచితయ ఉపదధాతి । పాశ్చోఽగ్నిః । యావా నేవాగ్నిః ।
తం చినుతే । ^౨లోకం పృథియా ద్వితీయా ముపదధాతి । పశ్చపదా వై-
విరాట్ । తస్యా వా ఇయం పాదః । అస్తరితం పాదః । ద్యౌః పాదః ।
దిక్షః పాదః । ప్రరోహజాః పాదః । విరాజ్యేవ ప్రతివిష్ఠతి । య ఏత-
మగ్నిం చినుతే । య తి చైన మేవం వేద । ౧౦౫ ॥

అస్త్రి పృథా స్తరితంపాద వ్షట్పు । ౧౦౫ ॥

షడ్వింశోఽనువాకః.

అరుణాః రాష్ట్రాణి కలిశేష ప్రత విశేషణాం విధానమ్. (బ్రాహ్మణమ్.) ౧౦౬.

౧ అగ్నిం ప్రణీయోపసమాధాయ । త మభిత ఏతా అబీష్టతా
ఉపదధాతి । అగ్నిహోత్రే దర్శపూర్ణమాసయోః । ప్రశుబ్ధనే చాతు-
ర్హస్యేషు । అథో ఆహుః । సర్వేషు యజ్ఞక్రతుష్వితి । ^౨అథ హ
స్తాఽహోఽరుణ స్సావ్యముష్టువః । వాచిత్ర సురోవోఽగ్ని రిత్యననుషజ్ఞం
మన్యామహే । నానావా ఏతేషాం వీర్యాణి । ^౩క మగ్నిం చినుతే ॥ ౧౦౬ ॥

౨ క సత్త్రియ మగ్నిం చిన్వాసః । క మగ్నిం చినుతే । సాచిత్ర మ-
గ్నిం చిన్వాసః । క మగ్నిం చినుతే । నాచిత్రేత మగ్నిం చిన్వాసః । క
మగ్నిం చినుతే । చాతుర్హోత్రియ మగ్నిం చిన్వాసః । క మగ్నిం
చినుతే । వైశ్వానర మగ్నిం చిన్వాసః । క మగ్నిం చినుతే ॥ ౧౦౭ ॥

౩ క ఉపామవాక్య మాశు మగ్నిం చిన్వాసః । క మగ్నిం చినుతే ।
ఇమ మారుణకేతుక మగ్నిం చిన్వాస ఇతి । ౪ వృషా వా అగ్నిః । వృ
షాణౌ సగ్ంస్సాలయేత్ । హవ్యేతాస్య యజ్ఞః । తస్మా న్నామషజ్యః ।
హోత్రవేదిషు క్రతుషు చిన్వీత । ఉత్తరవేద్యాగ్ం హ్యగ్ని శ్చీయతే ।
ప్రజాకామ శ్చిన్వీత ॥ ౧౦౮ ॥

౪ ప్రాజాపత్యో వా ఏహో అగ్నిః । ప్రాజాపత్యాః ప్రజాః । ప్ర-
జావా స్ఫవతి । య ఏవం వేద । ౫ ప్రశుకామ శ్చిన్వీత । సంజ్ఞానం వా
ఏత త్ప్రశూనామ్ । య దాపః । ప్రశూనా మేవ సంజ్ఞానే అగ్నిం చిను-
తే । ప్రశుమా స్ఫవతి । య ఏవం వేద ॥ ౧౦౯ ॥

౫ హృష్టికామ శ్చిన్వీత । ఆప్తో వై హృష్టిః । పర్జన్యో వర్షమహో
భవతి । య ఏవం వేద । ౬ ఆమయావీ చిన్వీత । ఆప్తో వై భేషజమ్ ।
భేషజమేవాస్త్వా కరోతి । సర్వ మాయు రేతి । ౭ అభిచరగ్ం శ్చిన్వీత ।
వజ్రో వా ఆపః ॥ ౧౧౦ ॥

౬ వజ్ర మేవ భ్రాతృవ్యేభ్యః ప్రహరతి । స్తృణుత ఏనమ్ ॥ ౧౧ ॥ తే-
జస్కా మో యశస్కామః । బ్రహ్మచరసకామ స్సన్విర్లకామ శ్చిన్వీత ।

ఏతావద్యా వాస్తి । యావ దేతత్ । యావ దేవాస్తి । త దవరుధే ।
 12 తస్యైత ద్వైతమ్ । వర్షతి న భావేత్ । ౧౧౧ ।

2 అమృతం వా ఆపః । అమృతస్యాన స్తరితే య । 13 నాషా మూత్రపుస్తే-
 వం కుర్యాత్ । న సిష్ఠీ వేత్ । న వివసన స్నియాత్ । గుహ్యో వా
 ఏహోఽగ్నిః । ఏతస్యాగ్నే రసతిదాహాయ । 14 న పుష్కరప్రల్లావి హిర-
 ణ్యం వా ఽధిరిష్ఠేత్ । ఏతస్యాగ్నే రసభ్యారోహాయ । 15 న కూర్త్స-
 న్యాశ్శీయాత్ । నోదకస్యాఘాతుకాన్యేన మాదకాని భవన్తి । అఘా-
 తుకా ఆపః । య ఏత ముగ్నిం చినుతే । య ఉచైన మేవం వేద । ౧౧౨ ।

చినుతే, చినుతే, ప్రజాకామశ్చిన్విత, యఏవం వేదా, ఽహో-
 భావే, నశ్చీయా, చ్చుత్వారిచ । ౧౧౩ ।

సప్తవింశోఽనువాకః.

— ద్విపద శ్లోకప్రకాశా ముపధానమస్తాః —

౧ 1 ఇమానుకం భవనా సీషధేమ । ఇద్వైశ్చ విశ్వే చ దేవాః ।
 2 యజ్ఞం చ న స్తవ్యం చ ప్రజాం చ । ఆదిత్యై రిద్వై ప్రసవా సీషధా-
 తు । 3 ఆదిత్యై రిద్వై సుగణో మరుద్భిః । అస్తాకం భూత్వవితా తనూ-
 నామ్ । 4 ఆస్లవస్త్వ ప్రస్లవస్త్వ । ఇడ్డో భవ జ మా ముహూః । సుఖాదీం
 దుఃఖనిధనామ్ । ప్రతిముచ్చస్త్వ స్వాం పురమ్ । ౧౧౩ ।

మరీచయ స్సన్వయంభువాః । యే శరీరాణ్యకల్పయన్ । తే
తే దేహం కల్పయన్తు । మా చ తే ఖ్యా స్తీరిమత్ । ⁶ఉత్తిష్ఠత మా
స్వప్త । అగ్ని మిచ్ఛధ్వం భారతాః । రాజ్ఞ ససమస్య తృప్తాః ।
నూర్వేణ సయజ్జీవనః । ⁷యవా మువాసాః । ⁸అహ్వాచక్రా నవ
ద్వారా । ౧౧౪ ।

దేవానాం పూ రయోధ్యా । తస్యాగ్ం హిరణ్మయః కోశః ।
స్వర్లో లోకో జ్యోతిశా ౭౭వృతః । ⁹యో వై తాం బ్రహ్మణో వేద ।
అమృతేనా౭వృతాం పురీమి తస్మై బ్రహ్మ చ బ్రహ్మ చ ఆయుః కీర్తిం
ప్రజాం దదుః । ¹⁰విభ్రాజమానాగ్ం హరిణీమియశసా సంప్రసృతామ్
పురగ్ం హిరణ్మయీం బ్రహ్మ । ౧౧౫ ।

వివేకాపరాజితా । ¹¹పరాశేత్యజ్యమయీ । పరాశేత్యనాశకీ ।
ఇహ చా ముత్ర చాన్వేతి । విద్వా న్దేవాసురా సుభయాన్ । ¹²య
త్కుమారీ మన్వయతే । య ద్యోషి ద్యత్పత్రివ్రతా । అరిష్టం య
త్కించ క్రియతే అగ్ని స్తదనువేధతి । ¹³అశృతాసశృతాసశృత్ ॥ ౧౧౬ ॥

యజ్ఞాకో యే ౭వ్యయజ్ఞనః ✽ । న్వర్యన్తో నాపేక్షన్తే । ఇన్ద్ర
మగ్నిం చ యే విదుః । ⁴¹సికతా ఇవ సంయన్తి । రశ్మిభి స్సముదీరితాః ।
అస్తా ల్లోకా దముష్నా చ్చ । ఋషిభి రదా త్పుశ్చిభిః । ¹⁵అవేత వేత

వి చ సర్వతాతః । *యే ఽత్రస్థ పురాణా యే చ నూతనాః । అ.
హోభి ర్భి ర్క్తుభి ర్వ్యక్తమ్ ॥ ౧౧౭ ॥

యమో దదాత్ప్రసాస మస్మై । ¹⁶స్మ ముణంతు స్మ పాత్వర్యః ।
అత్పప్తాయే చ కృష్ణజాః । కుమారీషు కనీనీషు । జారిణీషు చ యే హి-
తాః । ¹⁷రేతఃపీతా ఆర్ణవీతాః । అగ్నేరేషు చ యే హుతాః । ఉభ-
యా స్మత్ప్రపాత్రీకా । యువే ఽహం యమరాజగా । “¹⁸శ్రతమి-
న్ము శ్రరదః” । ¹⁹అదో య ద్యుప్తా విల్బమ్ । పితృణాం చ యమస్య
చ । పరుణస్యా శ్వినో రగ్నేః । మరుతాం చ విహాయసామ్ । ²⁰క్రామ
ప్రయవణం మే అస్తు । స హ్యేవాస్మి సనాతనః । ఇతి నానో + బ్ర-
హ్మశ్రవో రాయోధనమ్ । పుత్రా నావో దేవీ రిహ ఽఽహితః ॥ ౧౧౮ ॥

పురం సవద్యారా బ్రహ్మ చ వ్యక్తగ్ం శ్రరదోఽస్తా చ ॥ ౨౭ ॥

అష్టావింశోఽనువాకః.

++ ఇష్టోపధానమంత్రః ++

౧ ¹విశ్వీం గృభ్రశ్వీం చ । అపేతో నిర్ఘుతిగ్ం హథః ।
పరిబాధగ్ం శ్వేతకుక్షమ్నిజజ్ఞగ్ం శబ్రహోదరమ్ । ²స్త తా నాచ్యా

* “యే ఽత్రస్థాః పురాణా” ఇతి. క. పుస్తకపాఠః

+ “బ్రహ్మశ్రవో” ఇతి. భ. భానుసారీపాఠః.

‡ “హితా” సా. భా. పాఠః.

యయా సహ । అగ్నే నాశయ సందృశః । ఈర్వాస్తూయే బుభు-
క్షామ్ । మన్యం కృత్యాం చ దీధిరే । రథేన కిగంతుకావతా । అగ్నే
నాశయ సందృశః ॥ ౧౧౯ ॥

విశ్వీర్షం దశ ॥ ౨౦ ॥

ఏకోనత్రింశోఽనువాకః.

++ ఇష్టకోపధానమంత్రాః ++

౧ ¹ప్రజ్ఞన్యాయ ప్రగాయత । దివస్సుత్రాయ మీఘషీ । స నో
యవస మిచ్ఛతు * । ²ఇదం వచః ప్రజ్ఞన్యాయ స్వరాజే హృదో అ-
స్త్విస్తరం తద్యయోత । సుయోభూ ర్వాతో విశ్వకృష్టయ సుస్తస్త్వీ
సుప్తిప్సలా ఓషధీ ర్దేవగోపాః । ³యో గర్భ మోషధీనామ్ । గవాం
కృణోత్యర్వతామ్ । ప్రజ్ఞన్యః పురుషీణామ్ ॥ ౧౨౦ ॥

ప్రజ్ఞన్యాయ దశ ॥ ౨౧ ॥

త్రింశోఽనువాకః.

++ ఇష్టకోపధానమంత్రాః ++

౧ ¹పున ర్దామెత్సిస్త్రియమ్ । పున రాయుః పున భృగః । పున ర్భాగి-
ష్టాణ మైతు మా । పున ర్ద్వివిణ మైతు మా । ²యన్తే ఽద్య రేతః
పృథివీ మస్మాన్ । య దోషధీ ర్వ్యసరద్య దాపః । ఇదం త త్పున-
రాదదే । † దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే । ³యన్తే రేతః ప్రసిచ్యతే ।

* “మిచ్ఛతు” ఇతి. ధ. భా. పాఠః.

† “దీర్ఘాయుత్వాయ” ఇతి. క. పుస్తకపాఠః.

య స్త ఆజాయతే పునః । తేన మా మమృతం కుసు । తేన సుప్త
జనం కుసు ॥ ౧౨౧ ॥

పున ద్వేచ ॥ ౩౦ ॥

ఏకత్రింశోఽనువాకః.

++ శ్రీకృష్ణయజురారణ్యకే, తద్వార్తానామ్. బలిహరణోపధానమంత్రాః. ++

౧ అన్యస్య స్తిరోధా జాయత । తవ వైశ్రవణ స్సదా । తిరోధోహి
సప్తత్నా స్మః । యే అహో ఽశ్వన్తి కేచన । త్వాష్టిమ్ మాయాం
వైశ్రవణః । రథగ్ం సహస్రవన్ధరమ్ । పురుశ్చక్రగ్ం సహస్రాశ్వమ్ ।
అస్థాయాఽఽయాహి నో బలిమ్ । యస్త్వి భూతానీ బలి మావహన్తి ।
ధన్వం గావో హ స్తి హిరణ్య మశ్వన్ ॥ ౧౨౨ ॥

౨ అసామ సుమతౌ యజ్ఞయస్య । శ్రియం విభ్రతో ఽన్నముఖం
విరాజమ్ । సుదర్శనే చ క్రాశ్చే చ । మైనాగే చ మహాగిరా । *స్త
తద్వాష్టరగమన్తా । సగ్ం హార్యం సగర్ం తవ । ఇతి మన్తాః । కల్ప
ఽత ఊర్ధ్వమ్ । యది బలిగ్ం హరేత్ । హిరణ్యనాభయే వితు-
దయే కా జేరాయాయం బలిః ॥ ౧౨౩ ॥

౩ సర్వభూతాధిపతయే సమ ఇతి । అథబలిగ్ం హృణోపతిష్ఠేత
క్షత్రిం క్షత్రిం వైశ్రవణః । బ్రాహ్మణ వయగ్ం స్మః । సమ స్తే
అస్తు మా మా హిగ్ంసీః । అస్మా త్ప్రవిశ్యాన్న మద్ధీతి । అథ త మగ్ని
మాదధీత । యస్మి స్నేత త్కర్త ప్రయజ్ఞేత । తిరోధా భూః । తిరోధా
భువః ॥ ౧౨౪ ॥

౪ తిరోధా స్వః । తిరోధా భూ ర్భువ స్స్వః । స ర్వేషాం లోకానా
మాధిపత్యే నీదేతి । ¹⁰అథ త మగ్ని మిద్యత । యస్మి న్నేత త్కర్మప్ర-
యుజ్యత । ¹¹తిరోధా భూ సాన్విహః । తిరోధా భువ సాన్విహః । తిరోధా
స్వ సాన్విహః । తిరోధా భూ ర్భువ స్స్వ సాన్విహః । ¹²యస్మి న్మస్య
కాలే సర్వా అవలూకీర్ మలతా భవేయుః॥ ౧౦౫॥

౫ అపి బ్రాహ్మణముఖినాః । తస్మి న్మహ్నః కాలే ప్రయుజ్యత ।
పర మ్నుప్తజనా దేవసి । ¹³మాస్త ప్రమాద్యస్త మా ఽధ్యాపయేత్ ।
సర్వాథా సిద్ధ్యస్తే । య ఏవం వేద । తుధ్య న్నిద మజ్జానలామ్ ।
సర్వాథా స సిద్ధ్యస్తే ¹⁴య స్తే విఘాతురో భ్రాతా । మమాన్తర్
మృదయే శ్రితః॥ ౧౦౬॥

౬ తస్మా ఇమ మగ్ర పిడ్డం జహోమి । స మే ఽథా న్నావివధీత్ ।
మయి సాన్విహః । ¹⁵రాజాధిరాజాయ ప్రసహ్య సాహినే । న మో వ్రయం
వైశ్రవణాయ కుర్మహే । సమే కామా న్కామకామాయ మహ్యమ్ ।
కామేశ్వరో వైశ్రవణో దదాతు । కుబేరాయ వైశ్రవణాయ । మహా-
రాజాయ నమః । ¹⁶క్షేత్రో అరుణాస శ్చ । ఋషయో వాతరశనాః ।
ప్రతిష్ఠాగ్ం శతధా హి । సమాహితానో ఽసహస్రధాయనమ్ । ¹⁷శివా
న శ్చస్తమా భవన్తు । దివ్యా ఆప ఓషధయః । సుప్తుడీకా సరస్వతి ।
మా తే వ్యోమ సందృశి॥ ౧౦౭॥

అశ్వా, స్థలి, ర్భువో, భవేయు, శ్శ్రిత, శ్చ, స్తప్త చ॥ ౩౧॥

దావ్రింకోఁనువాకః.

++ అరుణశతకవయసాంగనియమ విశేషః, తస్యంత్రాగ్యయనవిధిశ్చ. (బ్రహ్మణమ్.) ++

౧ ¹సంవత్సర మేత ద్వితీతం చరేత్ | దావ్ వా మాసా | ²నియమ-
స్సమానేన | ³తస్మిన్నియమవిశేషాః | త్రివవణ ముదకోపస్తవరాశీ |
చతుర్థ కాలపానభక్త స్సాన్యత్ | అహరహ రావ శ్చైత మక్షీయాత్ |
బేదుమ్భరీభి స్సమిద్భి రగ్నిం పరిచరేత్ | పునర్దామైత్విద్వియ మిత్యేతే-
నానువాకేన | ఉద్ధృతపరిపూతాభి రద్భిః కార్యం కుర్వీత || ౧౨ ||

౨ అసంచయవాక్ | అగ్నయే వాయవే సూర్యాయ | బ్రహ్మణే
ప్రజాపతయే | చంద్రమసే సక్షత్రేభ్యః | ఋష్యశ్చ పుంసత్సరాయ |
వరుణాయరుణాయేతి వ్రతహోమాః | ప్రవర్ణ్యన దాదేకః | అరుణాః
కాణ్డర్షయః | అరణ్యే ఒధీయారన్ | భద్రం కర్ణేభి రితి ద్వే జప్తి-
త్వా || ౧౩ ||

౩ మహానామ్నిభి రుదకగ్ం సగ్ంస్తవర్భ్య | త మాచార్యో వ-
ద్యాత్ | శివాన శ్చస్త మేత్యోషధీ రాలభతే | నుమ్మడికేతి భూమిమ్ |
ఏవ మపస్తగ్ | దేను ర్దక్షిణా | కగ్ంసం వాస శ్చ త్తైమమ్ | అన్య ద్వా
శ్శుక్లమ్ | యథాశక్తి వా | ఏవగ్ం సావిత్రాయధర్తేణ | అరణ్యే ఒధీ-
యీత | తపస్వీ పుణ్యో భవతి తపస్వీ పుణ్యో భవతి || ౧౪ ||

కుర్వీత, జప్తిత్వా, సావిత్రాయ ధర్తేణ, ద్వే చ || ౩౨ ||

౪ భద్రగ్ం, స్మృతి, సాక్షం జానా, మత్య, తిత్రామ్రాణ్య, త్యూ-
ర్ధ్వత, ఆరోగః, కేవద, మగ్నిశ్చ, సహస్రపుష్పవిత్తవస్త, ఆతనుషావ, పు-
యోహ్నిం, యోసా, వఖా, దిత్యస్యా, శోగస్యా, థ వాయో, రహాక్షేర్ద-

ఘోషపూర్వస్యా, మిష్ట్రాహూషాన, అపమాప్తాం, యోజనా, మాప్తావై,
చతుష్టయోః, జానునశ్చీ, మగ్నిం ప్రణీయే, మానుకం, విశ్వీం, పుష్ట
నాయ, పున, రభ్య, సుంవత్సరం, ద్వాత్రింశత్ ॥ ౩౨ ॥ ✽

✽ భద్రం జ్యోతిషా తస్మిన్రాజానం కశ్యపా త్సహస్రస్పదీయం
నపుగ్ంసక ముష్టయోనీ మవపతంతానా మాయతనవాస్సవతి సతో బస్థుం
తాడత్రతతో వజ్రమేవ పున ర్దామైతు త్రింశదుత్తరతమ్ ॥ † ౧౩౦ ॥

హరిః ఓమ్. శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

అథ శాన్తిః.

✽ భద్రం కర్ణభిశ్చృణుయామ దేవాః । భద్రం పశ్యేమామభిర్యజ-
త్రాః । స్థిరై ర్జై స్తుష్టువాగ్ంసస్తనూభిః । వ్యశేమ దేవహితం యదా-
యుః ॥ ౧ ॥ ౨ ॥ పవస్తివ ఇన్ద్రో పృథ్వీ వాః । పవస్తివః పూషా విశ్వవేదాః ।
పవస్తివ స్తావ్యో అరిష్టనేమిః । పవస్తివో బృహస్పతి ర్దధాతు ॥

ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తిః ॥

తైత్తిరీయారణ్యకే ప్రథమః ప్రపాతక స్సమాప్తః.

* భద్రమిత్యారభ్య ద్వాత్రింశదిత్యంతం ప్రథమ ప్రపాతకానువాకాద్యపద
ప్రసర్జనమితి జ్ఞేయమ్.

† భద్రమిత్యారభ్య కథ మిత్యంతం ప్రథమప్రపాతకగత నాన్యకథకాద్యపద
ర్జన మితి జ్ఞేయమ్.

ఓమ్.
శ్రీ కృష్ణ యజురారణ్యకే
ద్వితీయః ప్రపాఠకః.

సావిత్రీ య బ్రహ్మణమ్.

అనువాకాః. ౨౦. కాండర్షిః. స్వయంభూః.

శాన్తిపాఠః.

హరిః ఓమ్ । నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్యస్మయే నమః పృథి-
వ్యై నమః ఓషధీభ్యః । నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణు-
వే బృహతే కరోమి । ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తిః.

ప్రథమోఽనువాకః.

— యజ్ఞోపవీతవిధిః. —

౧

హరిః ఓమ్ ॥ 1 సహ వై దేవానాం చాసురాణాం చ యజ్ఞా
ప్రతతా వాస్తాం వయగ్ం వ్యర్గం లోక మేష్యామా వయ మేష్యామ
ఇతి తే 2 సురా స్సంసహ్య సహస్సై వాచర స్పృహ్యచర్యేణ తపస్సై వ
దేవా స్తే 3 సురా అముహ్యగ్ం స్తే స ప్రాజాపగ్ం స్తే పరాభవ స్తే స
వ్యర్గం లోకమాయ స్పృసృతేన వై యజ్ఞేన దేవా స్సంసర్గం లోక-
మాయ స్పృసృతే నానుభా స్పరాభావయ 4 స్పృసృతో హ వై యజ్ఞో-
పవీతినో యజ్ఞోఽప్రప్రతో 2 సుపవీతినో య త్కిచ్చ బ్రహ్మణో య-
జ్ఞోపవీత్యధీతే యజత ఏవ త 3 త్రస్త్యాద్యజ్ఞోపవీత్యేవాధీయీత యాజయే
ద్యజేత నా యజ్ఞప్రప్రప్రత్యా 4 అజనం వాసో వా దక్షిణం ఉపవీయ
5 దక్షిణం బ్రాహ్మ ముద్ధరతే 2 వధతే 3 ప్రవ్య మితి యజ్ఞోపవీత మేత దేవ
విపరీతం ప్రాచీనావీతగ్ం సంవీతం మానుషమ్ । ౧ ।

ద్వితీయోఽనువాకః.

—॥ శ్లోకానామవిధిః. ॥—

౧ ౧ రక్షాగంస్తి హ వా పురోఽనువాకే తపోగ్ర మతిష్ఠస్తతా.
 ప్రజాపతి ర్వరేణోపామస్త్రయత తాని సర మపుణీతాఽఽదిత్యో నో
 యోధా ఇతి తా ప్రజాపతి రబ్రవీ ద్యోధయధ్వ మితి తస్మా దుత్తిష్ఠ-
 స్తద్గం హ వా తాని రక్షాగంస్యాదిత్యం యోధయ స్తి యావదస్త మ-
 న్నదా తాని హ వా ఏతాని రక్షాగంసి గాయత్రియా ఽభిమన్త్రితేనా.
 మృసాశామ్య స్తితదు హవా ఏతే బ్రహ్మవాదినః పూర్వాభిముఖా
 పుణ్యాయాం గాయత్రియా ఽభిమన్త్రితా ఆప ఊర్ధ్వం విక్షిపన్తి తా
 ఏతా ఆపో వత్ర భూత్వా తాని రక్షాగంసి మన్దేహాయనే ద్వీపే ప్రక్షి-
 పన్తి య త్వేదక్షిణం ప్రక్రమన్తి తేన పాప్తాన మనధూన్వస్త్యుద్యస్త
 మస్తంయస్త మాదిత్య మభిధ్యాయ స్కర్వన్బాహ్వాణో విద్యా ఫని-
 కలం భద్ర మశ్నుతే ఽసా వాదిత్యో బ్రిహ్మాతి బ్రహ్మైవ స స్మృత్వా-
 ప్యేతి య ఏవం వేన । ౨ ॥

తృతీయోఽనువాకః.

—॥ కూర్వాణానామవిధిః. ॥—

౧ ౧ య ద్వేనా దేవహేళస్తం దేవా స శ్చక్రమా వయమ్ఆదిత్యా
 స్తస్మా న్నా ముఞ్చత రస్యరేవ మా మిత । ౨ దేవా జీవనకామ్యా య-
 ద్వాచా ఽనృత మూర్ధిను । తస్మా న్న ఇహ ముఞ్చత విశ్వేదేవా స్స-
 జోషసః । ౩ ఋతేన ద్యావాపుథివీ ఋతేన త్వగం సరస్వతి । కృతాన్నః
 పాహ్యేనసో య త్కిఞ్చనృత మూర్ధిను । ౪ ఇన్ద్రాగ్ని మిత్రావరుణౌ
 సోమో ధాతా బృహస్పతిః । తే నో ముఞ్చన్తేనసో య రస్యకృత

మార్మిమ్ | ⁵సజాతశగ్ంసా దుత జామిశగ్ంసా జ్ఞాయస్ శగ్ంసా దుత
వా కనీయసః | అనాధృప్తం దేవకృతం య దేనస్తస్మా త్వమస్మా జ్ఞాత-
వేదో ముముగ్ధి || 3 ||

య ద్వాచా య స్తవసా బ్రాహ్మభ్యా మూరుభ్యా మప్తీవ -
వ్యాగ్ం శీశ్చై ర్యదస్మతం చక్రమా వయమ్ | * అగ్నిర్వా తస్మా
దేనస్తః ప్రముఞ్చతు చక్రమ యాని దుష్కృతా | ⁷దేన త్రితో
అర్థవా నిర్భూత యేన సూర్యం తమసో నిర్ముమోచ | యేనేన్ద్రో
విశ్వా అజహా దరాతీ స్తేనాహం జ్యోతిస్తా జ్యోతి రానశాన ఆహి |
⁸య త్కుసీద మప్రతీత్తం † మయేహయేన యమస్య నిధినా చరామి |
ఏత త్త దగ్నే అన్వహో భవామి జీవ న్నేవ ప్రతి త త్తే దధామి |
⁹“య స్తయిమాతా, ¹⁰యదాపిపేష, “ ¹¹యస్తస్తరిక్షం, ¹²యదాశినా,
¹³ఽతి క్రామామి, ¹⁴త్రికే దేవా, ¹⁵ద్వివి జాతా, ¹⁶యదావ, ¹⁷ఇమం
మే వరుణ, ¹⁸త త్వా యామి, ¹⁹త్వంనో అగ్నే, ²⁰సత్వంనో అగ్నే,
²¹త్వమగ్నే అయాసి” 13—౪ |

ముముగ్ధి స్తప్త చ || 3 ||

చతుర్థోఽనువాకః.

—* హక్వాణ్ణహోమపద్రాః. —

¹య దదీప్య స్మృణ మహం బభూవాదిత్స నావ సం జగర జనే-
భ్యః | అగ్ని ర్వా తస్మా దిన్ద్రీ శ్చ సంవిదానా ప్రముఞ్చతామ్ | ²య ధ-
-

* “అగ్నిర్వాతస్మా దేనసో గర్హపత్త్యః ప్రముఞ్చతువ క్తృమయాని దుష్కృ-
తా |” ఇతి ధ భా. సమృతః ద్రావిడపాఠః.

† “ప్రతీకం” ఇతి. సా. భాష్యే వ్యాఖ్యాతం. క. పుస్తకేష్యేవమేవిద్యతే.

స్తాభ్యాం చకర్త కిల్బిషాణ్యతాణాం వగ్ను ముపజిఘ్నమానః । ఉగ్రంప-
 శ్యా చ రాష్ట్రభృచ్చ తాన్యప్సరసా వసుదత్తా మృణాని ।¹ఉగ్రంప-
 శ్యే రాష్ట్రభృచ్చ త్కిల్బిషాణి యదక్షుప్త మనుదత్త మేతత్ । నేన్న-
 ఋణా ప్రణవ ఇ త్సమానో యమస్య హోకే అధిరజ్ఞ రాయ ।²అవ-
 తే హేత, ³ఉదుత్తమ, ⁴మిమం మే వరుణ, ⁵తత్త్వాయామి, ⁶తవ్వంనో
 అగ్నే, ⁷నత్వంనో అగ్నే । ⁸సంకుసుకో వికుసుకో నిర్ఋతో య-
 శ్చ నిస్వనః । * తే⁹ఽస్త్వ ద్యత్త్వ మనాగసా దూరా ద్దూర మచీచ-
 తమ్¹¹నిర్యత్త్వ మచీచతే కృత్యాం నిర్ఋతిం చ । తేన యో¹²ఽస్త్వ-
 త్సమృచ్ఛాతై త మస్త్వై ప్ర సువామసి । ¹³దుశ్శగ్ం సామశ్శగ్ంసా-
 భ్యాం ఘనానానుఘనాన చ । తేనానో¹⁴ఽస్త్వ త్సమృచ్ఛాతై త మస్త్వై
 ప్ర సువామసి । ¹⁵సంవర్చసా పయసా సం తనూభి రగన్తహి మనసా
 సగ్ం శివేన । త్వష్టా నో అత్ర విదధాతు రాయో¹⁶ఽనుమాధ్య తనో¹⁷ఽ-
 య ద్వలిప్తమ్ । ౪—౫॥

కృత్యాం నిర్ఋతిం చ పశ్య చ । ౪ ।

పశ్యమో¹ఽనువాకః.

* కూర్వాణానో²మమద్వాః ॥

౧ ఆయు ష్యే విశ్వతో దధ వ్రయ మగ్ని ర్వో¹రేణ్యః । పున స్తే ప్రాణ
 ఆ యాతి పరా యత్త్వగ్ం సువామి తే । ²ఆయుర్దా అగ్నే హవిషో
 జహాణో ఘృతప్రతీకో ఘృతయోని రేధి । ఘృతం వీత్వా మధు
 చారు గవ్యం పితేవ పుత్ర మభిరక్షతా దిమమ్ । ³ఇమ మగ్న ఆ-

* “తేయే¹ఽస్త్వద్యత్త్వ” ఇతి క. పుస్తకాకాశః.

యస్తే వర్చసే కృధి తిగ్ధ మోజో వరుణ సగంశితాధి । మాతేవాస్తా
అదితే శర్మ యచ్చ విశ్వేదేవా జరదష్టి ర్యథా ౭సత్ । ⁴అగ్న్ ఆ-
యాగంషి పవన ఆనువోర్జ మిమం చ నః । ఆరే బాధస్వ దుచ్చు-
నామ్ । ⁵అగ్నే పవన్వస్వపా అస్మై వర్చ స్సువీర్యమ్ । దధ త్త్రయిం
మర్లు పోషమ్ ॥౬॥

౨ ⁶అగ్నిర్ ఋషిః పవమానః సాఙ్గజన్యః పురోహితః । త మ్ని-
మహే మహాగ్రయమ్ । ⁷అగ్నే జాతా స్ప్రిణదా న ప్రసవత్నా స్ప్రి-
త్యజాతా జ్ఞాతవేదో నుదన్వ । అస్మై దీదిహి సుమనా అహేళ ఇ-
ర్ష నే స్యామ త్రివనూథ ఉద్యా । ⁸సహసా జాతా స్ప్రిణదా న ప్రస-
వత్నా స్ప్రిత్యజాతా జ్ఞాతవేదో నుదన్వ । అధి నో బ్రూహి సుమ-
నస్యమానో వయగ్ం స్యామ ప్రణదాన ప్రసవత్నాన్ । ⁹అగ్నే యో-
జో ౭భితో జతో వృతో వాతో జహగ్ంసతి । తాగ్ం స్వం వృత్ర-
వా జ్ఞాహి నప్వస్త్వభ్య మాభర । ¹⁰అగ్నే యో నో ౭భిదాసతి స-
మానో య త్చ నిష్ఠ్యః । తం వయగ్ం సమిధం కృత్వా తుభ్య
మగ్నే ౭పిదధ్యసి ॥ ౭ ॥

౩ యో వ శ్వపా దశవతో య శ్వ వ శ్వసత్ శ్వపాత్ । ఉషాత్చ
తస్మై నిమ్రుత్చ సర్వం పాపగ్ం సమూహతామ్ । ¹²యో న ప్రసవతో
యో రతో మర్తో ౭భిదాసతి దేవాః । ఇద్ధన్యేవ ప్రక్షాయతో మా
తస్యోచ్చృషి కించన । ¹³యో మాం దేవస్త్వి జాతవేదోయం చాహం
దేవస్త్వి య త్చ మామ్ । సర్వాగ్ం స్తా నగ్నే సందహ యాగ్ం త్వా-
హం దేవస్త్వి యే చ మామ్ । ¹⁴యో అస్త్వభ్య మరాతీయా ద్యశ్చ

నో ద్వేషతే జనః । నిన్దా ద్యో అస్తా నిపాసి త్పు సర్వాగ్ం స్తాన్తస్త్వ
 మాకురు । ¹⁵సగంశితం మే బ్రహ్మ సగంశితం * వీర్యాం ౨ బలమ్ ।
 సగంశితం క్షత్రం మే జిహ్వు యస్యాహ సుస్తి పురోహితః । ¹⁶ఉ దేహం
 బాహూ అతిర ముద్యోప్యో అథో బలమ్ । క్షీణోమి బ్రహ్మణా ౨మి-
 త్యా నున్నయామి నావం ౨ అహమ్ । ¹⁷+ పున ర్మనః పున రాయు-
 ర్మ ఆగా త్పున శ్చక్షుః పున శ్శ్రోత్రం మ ఆగా త్పునః ప్రాణః పున
 రాకూతం మ ఆగా త్పున శ్చిత్తం పున రాధీతం మ ఆగాత్ । వై-
 శ్వానరో మే ౨దభి స్తనూపా అవ బాధతాం దురితాని విశ్వామ్ ।

పోషం, దధ్యసి, పురోహిత, శ్చత్వారి చ । ౫ ।

పక్షోఽనువాకః.

—= మాక్ష్వాణ్ణహోమమస్తా । =

0 వైశ్వానరాయ ప్రతివేదయామో యదీన్ద్రణగ్ం సజ్జతో
 దేవతాసు । స వ్రతా న్పాశా ప్పుముచ స్ప్రివేద స నో ముఖ్యతు
 దురితా దవద్యాత్ । ²వైశ్వానరః పవయా న్నః పవిత్రై ర్య త్సజ్జర
 మభిధావామ్యాశామ్ । అనాజాన స్సనస్తా యాచమానో యదత్రైనో
 అన తత్సువామి । ³అమీ యే సుధ గే దివి విచృతౌ నామ తారకే ।
 ప్రేహమృతస్య యచ్ఛతా మేతద్భద్రకమోచనమ్ । † ⁴విజహీర్ష్య

* “వీర్యంబలం” ఇతి. క. పు స్తకపాఠః.

† “పునర్మనః పునరాయుర్ అగా త్పునశ్చక్షుః పున శ్శ్రోత్రం మ ఆగా త్పునః
 ప్రాణః పునరాధీతం మ ఆగాత్.” ఇతి ద్రావిడపాఠః.

‡ “విజహీర్ష్య” ఇత్యపి మహారాష్ట్రీయాః కవి క్షుకర్తృ.

లోకా న్సృధి బధ్ధా స్తుజ్ఞాపి బధ్ధకమ్ । యోనే రివ ప్రచ్యుతో గర్భ
స్సర్వా వైభో అనువమ్ । ⁶స ప్రజాన స్సృతిగృభీత విద్యా ప్రవిజాపతిః
ప్రథమజా ఋతస్య । అస్తాభి ర్దత్తం జరసః సరస్తా దచ్ఛిన్నం తస్తు
మనుసంచరేమ ॥ ౮ ॥

౨ తత్తం తస్తు మన్వేకే అనుసంచరన్తి యేషాం దత్తం పితృ-
మాయనవత్ । అబధ్ధేవేకే దదతః ప్రయచ్ఛా ద్దాతుం చే * చ్చక్షు-
వాగ్ంస స్సన్విర్గ ఏషామ్ । ⁷ఆరభేథా మనుసగ్ంరభేథాగ్ం సమానం
పథా మనభో ఘృతేన । య ద్వాం పూర్తం పరివిష్టం య దగ్నా
తస్మి గోత్రాయేహ జాయాపతీ సగ్ం రభేథామ్ । ⁸య దస్తరిక్షం
వృధివీ ముత ద్యాం య న్నాతరం పితరం వా జహిగ్ంసిమ । అగ్నిర్తా
తస్మా దేనసో గాఠావత్య ఉ న్నో నేష ద్దురితా యాని చక్రమ ।
⁹భూమి ర్తాతా ఽదితి ర్నో జనిత్రం భ్రాతా ఽస్తరిక్ష మభిశస్త ఏనః ।
ద్యా ర్మః పితా పితృయా చ్చం భవాసి జామి మిత్యా మా వివిత్సి
+ లోకాత్ । ¹⁰యత్ర సుహార్ష స్సుకృతో మదన్తే విహాయ రోగం
తన్వా త్గ్ం సావయామ్ । అశ్లోకాన్తైః ‡ రహృతా స్సన్విర్గే తత్ర
పశ్యేమ పితరం చ పుత్రమ్ । ¹¹యదన్న మద్యసృతేన దేవా తాస్య
న్నదాస్య స్తుత వాఽకరివ్యన్ । యద్దేవానాం చక్షుష్యాగ్ం అస్తి
య దేవ కించ ప్రతిజగ్రాహ మగ్ని ర్తా తస్మా దన్మణం కృణోతు ।
¹²య దన్నమద్వి బహుధా విరూపం వాసో హిరణ్య ముత గా మజా
మవిమ్ । య ద్దేవానాం చక్షుష్యాగ్ం అస్తి య దేవ కించ ప్రతిజ-

* “చ్చక్షువాగ్ంస” ఇతి. క. శుస్తకపాఠః.

† “లోకాత్” ఇతి. భ. భాష్యపసారీసాహ.

‡ “రహృతా” ఇతి. క. శుస్తకపాఠః.

గ్రాహ మగ్ని ర్వా తస్మా దప్తానం కృణోతు । ¹³ *య స్తయా మనసా
వాచా కృత మేనః కదాచన । సువస్త్వా తస్మా న్మేళితో మోగ్ధి త్వగ్ం-
హి వేత్థ యథాతథమ్ । ౧౦ ।

చరేమ పుత్రగ్ం వట్టు । ౭ ।

సప్తమోఽనువాకః.

— కూర్వాణ్మహామమత్ర బ్రాహ్మణమ్. —

౧ వాతరశనా హవా ఋషయ శృమణా ఋధ్వమస్థినో బభూవు
స్తా నృషయోఽర్థ మాయగ్ం స్తే నిలాయ మచర్తగ్ం స్తేఽనువ్రవి-
శుః కూర్వాణ్మహి తాగ్ం స్తేవవవిష్ట ఇచ్ఛిధయా చ తపసాచ ¹తా-
నృషయోఽబ్రువ స్కథా నిలాయం చర్తభేత్తి త ఋషే సబ్రువ స్స-
మో వోఽస్తు భగవన్తోఽస్మి ధ్ధామ్ని కేస వ సువర్యా మేత్తి తా-
నృషయోఽబ్రువ ప్రవిత్త్రం నో బ్రూత యేనారేవస సాస్యమేత్తి త
ఏతాని సూక్తాస్యపశ్యన్ ²య ద్దేవా దేవహేళనం యదదీవ్య ప్రృణ
మహం బభూవాయు స్థే విశ్వతో దధ దిత్యేతై రాజ్యం జహుత
వై శ్వావరాయ ప్రతివేదయామ ఇత్యుపతిష్ఠత యదర్వాచీన మేనో
భూణహత్యాయా స్తస్మా న్మోక్ష్యధ్వ ఇతి ³త ఏతై రజహపుస్తేఽరేవ
సోఽభవ ⁴స్కర్వాదిష్వేతై ర్జహుయా త్పుతో దేవలోకా స్థసమ-
శ్నుతే । ౭.౧౧ ।

* “యస్తే మనసా వాచా కృత మేనః కదాచన । సువస్త్వా న్మేళితో మోగ్ధి త్వగ్ం
హి వేత్థ యథా తథమ్” 11 ఇతి భ. భాష్యానుసారి ద్రావిడపాఠః.

అష్టమోఽనువాకః.

---> మాతాజ్ఞానోమవిధి బ్రాహ్మణమ్. <---

౧
 1కూర్తాజ్ఞైర్జుహుయా ద్యోః 2పూత ఇవ మన్యేత 3యథా .
 స్తేనో యథా 4భూణాహవ మేష భవతి యో 5యోనై రేత సిన్ధు-
 ఇన్ధి 6యదర్వాచీన మనో 7భూణాహత్యాయా స్తన్తా న్మచ్యతే
 8యావ దేనో దీక్షా ముపేతి దీక్షిత పతే సుతతి జహోతి 9సంవత్సరం
 దీక్షితో భవతి సంవత్సరా దేవాత్మానం పునీతే 10మాసం దీక్షితో భవతి
 యో మాస సు సంవత్సర సంవత్సరా దేవాత్మానం పునీతే 11చతు-
 ర్విగంశతిగం రాత్రి దీక్షితో భవతి చతుర్విగంశతి రథమాసా సంవ-
 త్సర సంవత్సరా దేవాత్మానం పునీతే 12నావదశరాత్రి దీక్షితో భవతి
 ద్వాదశమాసా సంవత్సర సంవత్సరా దేవాత్మానం పునీతే 13షడ్రాత్రి-
 దీక్షితో భవతి షడ్వా ఋతవ సంవత్సర సంవత్సరా దేవాత్మానం
 పునీతే 14త్రస్రా రాత్రి దీక్షితో భవతి త్రిపదా గాయత్రీ గాయత్రియా
 ప్రవాత్మానం పునీతే 15న మూగ్ంస మశ్మీయా న్న స్రియ ముపేయా
 న్నోపరాశీత జగు ఘృతానృతా 16త్పయో బ్రాహ్మణస్య ప్రథం యవా-
 గూ రాజన్యన్యామితౌ వైశ్వన్సాథో 17సా మ్యే 2పృథ్వీర ప్రత ద్వ గ్రీతం
 బ్రూయా 14ద్యది మన్యేతో పదన్యామి త్యోదనం ధానా సుక్తా స్థైరత
 మిత్యనువ్రతయే దాత్మనో 2నుపదాసాయ || ౮-౧౨ ||

సవమోఽనువాకః.

—* బ్రహ్మయజ్ఞవిధానబ్రాహ్మణమ్. *

౧ ¹అజా¹ మా² వై³ పృ⁴థ్వీ⁵గం⁶ ప్ర⁷వ⁸స్య⁹మా¹⁰వా¹¹ సృ¹²ష్టా¹³ స్య¹⁴య¹⁵మృ¹⁶ష్-
భ్యా¹⁷న¹⁸ర్¹⁹ష²⁰ త²¹ ఋ²²ష²³యో²⁴ ఽభ²⁵వే²⁶ న²⁷ దృ²⁸షీ²⁹ణా³⁰ మృ³¹షి³²త్వం³³ తాం³⁴ దే³⁵వ-
తా³⁶ ము³⁷పా³⁸తి³⁹ష్ఠ⁴⁰ న⁴¹ య⁴²జ్ఞ⁴³కా⁴⁴మా⁴⁵ న⁴⁶వ⁴⁷తం⁴⁸ బ్ర⁴⁹హ్మ⁵⁰య⁵¹జ్ఞ⁵² మ⁵³వ⁵⁴శ్య⁵⁵ న⁵⁶మా⁵⁷ఽ-
హ⁵⁸ర్త⁵⁹ నే⁶⁰నా⁶¹య⁶²జ⁶³ న⁶⁴ ²య⁶⁵ద్భ⁶⁶వో⁶⁷ ఽభ⁶⁸్యగే⁶⁹ష⁷⁰త⁷¹ తా⁷²ః⁷³ ప⁷⁴య⁷⁵ ఆ⁷⁶హ⁷⁷త⁷⁸యో⁷⁹
దే⁸⁰వా⁸¹నా⁸² మ⁸³భ⁸⁴వ⁸⁵న్ ³య⁸⁶ ద్య⁸⁷హి⁸⁸గం⁸⁹షి⁹⁰ ఘృ⁹¹తా⁹²హ⁹³త⁹⁴యో⁹⁵ ⁴య⁹⁶ తా⁹⁷-
మా⁹⁸ని⁹⁹ సో¹⁰⁰మా¹⁰¹హ¹⁰²త¹⁰³యో¹⁰⁴ ⁵య¹⁰⁵ ద¹⁰⁶భ¹⁰⁷ర్వా¹⁰⁸జ్జీ¹⁰⁹ర¹¹⁰సో¹¹¹ మ¹¹²భా¹¹³వ¹¹⁴త¹¹⁵యో¹¹⁶ ⁶య¹¹⁷-
ద్భా¹¹⁸ష్టా¹¹⁹ణా¹²⁰ నీ¹²¹తి¹²²హ¹²³సా¹²⁴ న్సు¹²⁵రా¹²⁶ణా¹²⁷ని¹²⁸ క¹²⁹ల్బా¹³⁰ న్నా¹³¹థా¹³² నా¹³³రా¹³⁴శ¹³⁵గ్ం¹³⁶షి¹³⁷ ర్తే¹³⁸దా-
హ¹³⁹త¹⁴⁰యో¹⁴¹ దే¹⁴²వా¹⁴³నా¹⁴⁴ మ¹⁴⁵భ¹⁴⁶వ¹⁴⁷ ⁷నా¹⁴⁸భి¹⁴⁹ య¹⁵⁰ధం¹⁵¹ పా¹⁵²ప్తా¹⁵³న¹⁵⁴ మ¹⁵⁵పా¹⁵⁶ఘ్న¹⁵⁷ స¹⁵⁸వ¹⁵⁹-
హ¹⁶⁰త¹⁶¹పా¹⁶²ప్తా¹⁶³నో¹⁶⁴ దే¹⁶⁵వా¹⁶⁶ న¹⁶⁷స్వ¹⁶⁸ర్గం¹⁶⁹ లో¹⁷⁰క¹⁷¹ మా¹⁷²య¹⁷³ సృ¹⁷⁴ష్టా¹⁷⁵ణ¹⁷⁶ సా¹⁷⁷య¹⁷⁸జ్య¹⁷⁹ మృ-
ష¹⁸⁰యో¹⁸¹ ఽగ¹⁸²చ్ఛ¹⁸³ । ౧.౧౩ ।

దశమోఽనువాకః.

—* సంవసుమాజ్ఞవిధానబ్రాహ్మణమ్. *

౧ ¹వ²శ్చ³ వా⁴ ఏ⁵తే⁶ మ⁷హా⁸య⁹జ్ఞా¹⁰ సు¹¹త¹²తి¹³ ప్ర¹⁴తా¹⁵య¹⁶నే¹⁷ స¹⁸త¹⁹తి²⁰ సంతి²¹-
ష్ఠ²²నే²³ దే²⁴వ²⁵య²⁶జ్ఞ²⁷ః²⁸ పితృ²⁹య³⁰జ్ఞో³¹ భూ³²త³³య³⁴జ్ఞో³⁵ మ³⁶ను³⁷వ్య³⁸య³⁹జ్ఞో⁴⁰ బ్ర⁴¹హ్మ⁴²య⁴³జ్ఞ⁴⁴
ఇ⁴⁵తి⁴⁶ ²య⁴⁷ న⁴⁸గ్నో⁴⁹ జ⁵⁰హో⁵¹వ్య⁵²పి⁵³ న⁵⁴మి⁵⁵ధం⁵⁶ త⁵⁷ దే⁵⁸వ⁵⁹య⁶⁰జ్ఞ⁶¹ సు⁶²ంతి⁶³ష్ఠ⁶⁴తే⁶⁵ ³య⁶⁶-
త్పితృ⁶⁷భ్య⁶⁸ స⁶⁹న్వి⁷⁰ధా⁷¹క⁷²రో⁷³త్య⁷⁴ప్ర⁷⁵ప⁷⁶ న⁷⁷త్పితృ⁷⁸య⁷⁹జ్ఞ⁸⁰ సు⁸¹ంతి⁸²ష్ఠ⁸³తే⁸⁴ ⁴య⁸⁵ద్భూ⁸⁶-
తే⁸⁷భ్యో⁸⁸ బ⁸⁹లి⁹⁰గం⁹¹ హ⁹²ర⁹³తి⁹⁴ త⁹⁵ ద్భూ⁹⁶త⁹⁷య⁹⁸జ్ఞ⁹⁹ సు¹⁰⁰ంతి¹⁰¹ష్ఠ¹⁰²తే¹⁰³ ⁵య¹⁰⁴ ద్భా¹⁰⁵ష్టా¹⁰⁶ణే¹⁰⁷
భ్యో¹⁰⁸ఽన¹⁰⁹న్మం¹¹⁰ ద¹¹¹దా¹¹²తి¹¹³ త¹¹⁴ న్మ¹¹⁵ను¹¹⁶వ్య¹¹⁷య¹¹⁸జ్ఞ¹¹⁹ సు¹²⁰ంతి¹²¹ష్ఠ¹²²తే¹²³ ⁶య¹²⁴ భా¹²⁵న్వి¹²⁶ధా¹²⁷య¹²⁸-
మ¹²⁹ధీ¹³⁰న్యా¹³¹త్రై¹³²కా¹³³ మ¹³⁴ప్ర¹³⁵వ్య¹³⁶చం¹³⁷ య¹³⁸జ్ఞా¹³⁹ సా¹⁴⁰మ¹⁴¹ వా¹⁴² త¹⁴³ ద్భా¹⁴⁴ష్టా¹⁴⁵య¹⁴⁶జ్ఞ¹⁴⁷ సు¹⁴⁸ంతి¹⁴⁹.

ష్టతే⁷య దృచో^౮ ఒధీతే^౯ పయసః^{౧౦} కూల్యా^{౧౧} అస్య పితౄ^{౧౨} స్థస్వి^{౧౩}ధా అభి
 వహన్తి^{౧౪} య ద్యజాగ్^{౧౫}ంషి ఘృతస్య^{౧౬} కూల్యా^{౧౭} య ధామా^{౧౮}ని సోమ
 వభ్యః^{౧౯} పవతే^{౨౦}య దధరా^{౨౧}వజ్జీరసో^{౨౨} మధో^{౨౩} కూల్యా^{౨౪} య ద్భా^{౨౫}వ్హా^{౨౬}నా.
 నీతిహసా^{౨౭} స్పరాణా^{౨౮}ని కల్ప^{౨౯}న్లా^{౩౦}థా నారాశ్శగ్^{౩౧}ంసీ^{౩౨} ర్దేదసః^{౩౩} కూల్యా^{౩౪}
 అస్య పితౄ^{౩౫} స్థస్వి^{౩౬}ధా అభివహన్తి^{౩౭} య దృచో^{౩౮} ఒధీతే^{౩౯} పయసః^{౪౦} అభి
 రేవ త ద్దేవాగ్^{౪౧}ం స్తర్వయతి^{౪౨} య ద్యజాగ్^{౪౩}ంషి ఘృతా^{౪౪}హుతిభి^{౪౫} ౧౪
 ధామా^{౪౬}ని సోమా^{౪౭}హుతిభి^{౪౮} ౧౫ దధరా^{౪౯}వజ్జీరసో^{౫౦} మధా^{౫౧}వహుతిభి^{౫౨} ౧౬
 ద్భా^{౫౩}వ్హా^{౫౪}నా^{౫౫}నీతిహసా^{౫౬} స్పరాణా^{౫౭}ని కల్ప^{౫౮}న్లా^{౫౯}థా నారాశ్శగ్^{౬౦}ంసీ^{౬౧} ర్దేదా-
 హుతిభి^{౬౨} రేవ త ద్దేవాగ్^{౬౩}ం స్తర్వయతి^{౬౪} ౧౭ త ఏనం^{౬౫} తృప్తా^{౬౬} ఆయుషా^{౬౭} తేజ-
 సా^{౬౮} వర్చసా^{౬౯} శ్రియా^{౭౦} యశసా^{౭౧} బ్రహ్మవర్చసే^{౭౨} వాన్నా^{౭౩}ద్యేన చ తర్వ-
 యన్తి^{౭౪} ౧౦-౧౪ ।

ఏకాదశోఽనువాకః.

— బ్రహ్మయజ్ఞప్రయోగక్రమ బ్రహ్మసం. —

౧ ¹బ్రహ్మయజ్ఞేన^౨ యజ్ఞమాణః^౩ ప్రాచ్యం^౪ దిశి^౫ గ్రామా^౬ దధ-
 ద్దర్శక^౭ ఉదీచ్యం^౮ ప్రాగుధీచ్యం^౯ వోదిత^{౧౦} ఆదిత్యే^{౧౧} దక్షిణత^{౧౨} ఉపవీయే-
 పవిశ్య^{౧౩} హస్తా^{౧౪} పవనిజ్య^{౧౫} త్ర రాచామే^{౧౬} ద్వి^{౧౭}ః పరిమృజ్య^{౧౮} ప్రకృ^{౧౯} దుపస్పృ-
 శ్య^{౨౦} శిర^{౨౧} శ్చక్షుషీ^{౨౨} నాసికే^{౨౩} శ్రోత్రే^{౨౪} హృదయ^{౨౫} మూలభ^{౨౬} ౨యత్త్రిరాచా-
 మతి^{౨౭} తేన^{౨౮} ఋచః^{౨౯} ప్రీణాతి^{౩౦} య ద్వి^{౩౧}ః పరిమృజతి^{౩౨} తేన^{౩౩} యజాగ్^{౩౪}ంషి
 య ధస్క^{౩౫} దుపస్పృశతి^{౩౬} * తేన^{౩౭} సామా^{౩౮}ని యధస్వయం^{౩౯} పాణిం^{౪౦} పాదా^{౪౧}
 పోశతి^{౪౨} య చ్చిర^{౪౩} శ్చక్షుషీ^{౪౪} నాసికే^{౪౫} శ్రోత్రే^{౪౬} హృదయ^{౪౭} మూలభ^{౪౮} తే తే-

* 'తేన సామాని యచ్ఛిరశ్చక్షుషీ' ఇతి ద్రావిడపాఠః.

శ్రయోదశోఽనువాకః.

—> బ్రహ్మయజ్ఞాం గవిశేషవిధిబ్రహ్మణమ్ <—

౧ ¹మధ్యన్ది¹నే ప్రబల మధీ²యూతాసా ఖలు వా వైష ఆదిత్యో
య ద్బ్రాహ్మణ స్తస్మా త్తర్హి తే³స్త్వేషం తవతి తదే⁴షా ఽభ్యుక్తా ।
²చిత్రం దేవానా ముపగౌ దనీ⁵కం చక్షు ర్మిత్రస్య వసుణస్యా⁶గ్నేః ।
ఆప్రా ద్యావాపృథివీ అన్తరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మా జగత స్తస్మష శ్రే⁷తి
³స వా ఏష యజ్ఞ సుద్యః ప్రతాయతే సద్య సుంతిష్ఠతే తస్య ప్రా-
త్యాయ మవభృథో ⁴సమో బ్రహ్మణ ఇతి పరిధానీ⁵యాం త్రి రన్వాహః ।
⁶ప ఉపస్పృశ్య దృహ నే⁷తి తతో య త్కించ దదాతి సా దక్షిణా ।

౧౩—౧౭॥

చతుర్దశోఽనువాకః.

—> ఆవధాయేష్వపి బ్రహ్మయజ్ఞవిధానమ్ <—

౧ ¹తస్య వా ఏతస్య యజ్ఞస్య మేఘో హవిర్ధానం విద్య దగ్ని
ర్వర్షో²మగ్ం హవి స్సనయిత్తు ర్విషత్కూరో య దవస్సూర్జతి సో ఽను
పవత్కూరో వాయు రాత్మా ఽమావాస్యా సే³ష్టకృ⁴ద్య ఏవం వి-
ద్వా⁵స్తే⁶ఘే సర్వ⁷మతి విద్యోతమానే స్తనయ త్యవస్సూర్జతి పవమానే
వాయూ పమావాస్యాయాగ్ం స్వాధ్యాయ మధీ⁸తే తప ఏవ త త్వస్య-
తే⁹తపో హి స్వాధ్యాయ ఇత్యు¹⁰త్తమం నాకగ్ం రోహత్యుత్తమ స్సమా-
నానాం భవతి యావన్తగ్ం హవా ఇమాం విత్తస్య పూర్ణాం దద
త్సన్వర్గం లోకం జయతి తావన్తం లోకం జయతి భూయాగ్ంసం
చాత్తయ్యం చాప పున ర్ద్వయ్యం జయతి బ్రహ్మణ స్సాయుజ్యం
గచ్ఛతి ॥ ౧౮—౨౦ ॥

పంచదశోఽనువాకః.

అష్టాశ్చస్యానధ్యాయప్రద్యువమ్.

తస్య వా ఏతస్య యజ్ఞస్య ద్వీ వనధ్యాయో య ద్వాత్మా-
శుచిర్య ద్దేశ స్సమృద్ధి రైవతాని య ఏవం విద్వా స్తహారాత్ర ఉవ-
మ్యదితే వ్రజగ్ం స్తిష్ న్నాసీన శ్శయాన్తో రిరశ్య గ్రామే వా యావ-
త్తరస్గ్ం స్యాధ్యాయ మధీతే సర్వాన్తోకా జ్జయతి సర్వాన్తోకా సప్త-
ణో ఽను సంచరతి తదేవాభ్యుక్తా । అన్యథా అస్మిన్నన్యథాః పర-
స్మిగ్ం స్తృతీయే లోకే అన్యథా స్యామ । యే దేవయానా ఉత
పితృయానా సుర్వా స్సహో అన్యథా ఆక్షీయేమోత్యగ్ం వై జాతం
పాప్తా జగ్రాహ తం దేవా అహుతీభిః పాప్తాన మపా ఘ్న న్నా-
హుతీనాం యజ్ఞేన యజ్ఞస్య దక్షిణాభి ర్దక్షిణానాం బ్రాహ్మ-
ణేన బ్రాహ్మణస్య ఛద్వోభి శ్శవసాగ్ం స్యాధ్యాయేనా పహతపాప్తా
స్యాధ్యాయో దేవవిత్రిం వా ఏత త్తం యో ఽనుత్సృజత్యభాగో
వాచి భవత్యభాగో నాకే తదేవాభ్యుక్తా । య స్తిత్యాజ సఖవి-
దగ్ం సఖాయం న తస్య వాచ్యపి భాగో అస్తి । యదీగ్ం శ్శణోత్య-
లకగ్ం శ్శణోతి న హి ప్రవేద సుక్ష్మతస్య పథా మితి తస్మా తస్వి-
ధ్యాయో ర్భ్యేత్యో యం యం క్రతు మధీతే తేన తేనాప్త్యేష్టం భ-
వత్యగ్ం ర్వాయో రాదిత్యస్య సాయుజ్యం గచ్ఛతి త దేవాభ్యుక్తా ।
యే అర్వా జుత వా పురాణే వేనం విద్వాగ్ంస మభిహో వదంతా ద్దిత్య-
మేవ తే పరివదన్తి సర్వే అగ్నిం ద్వితీయం తృతీయం చ హగ్ంస మితి
యావత్తి రైవ దేవతా స్తా సుర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణే ససన్తి తస్మా
ద్బ్రాహ్మణభ్యో వేదవిద్యో దివేదివే నమస్కుర్యా న్నాక్షీలం క్షేరయే
దేతా ఏవ దేవతాః ప్రీతాః । ౧౫-౧ ।

మోదశోఽనువాకః.

అయాజ్ఞయాజనాది ప్రాయశ్చిత్తమ్.

- ౧ ¹రిచ్యత ఇత వా ఏష ప్రేవ రిచ్యతే యో యాజయతి ప్రతి వా
²గృహ్యతి యాజయిత్వా ప్రతిగృహ్య వా ³అనత్సన్తి ⁴స్సాన్విధ్యాయం
 వేద మధీయూత ⁵త్రిరాత్రం వా సాన్విత్రిం గాయత్రీ మున్వాతిరేచ-
 యతి ⁶వహో దక్షిణా వరేణైవ వరగ్గం స్ఫురోత్యాత్వా హి నరః॥
 ౧౬—౨౦॥

స ప్రదశోఽనువాకః.

అపది అయాజ్ఞయాజనాది ప్రాయశ్చిత్తమ్.

- ౧ ¹దుహే హ వా ఏష చంద్రాగంసి యో యాజయతి స యేన
 యజ్ఞక్రతునా యాజయే ధన్వంతర్యంప్రరేత్య శుచా దేశే ²స్సాన్విధ్య-
 య మేవైన మధీయ న్నాన్వీత ³తస్యానశనం దీక్షా స్థాన ముపసద ఆస-
 నగ్గం మత్యా వా గ్నుహూ ర్తన ఉపభృద్భృతి ధృవా ప్రాణో హవి
 సామాధ్వర్యు సు వా ఏష యజ్ఞః ప్రాణదక్షిణో ⁴అనన్తదక్షిణ సు-
 మృద్ధతరః ॥ ౧౭—౨౧॥

అష్టాదశోఽనువాకః.

అనీర్ణి ప్రాయశ్చిత్తమ్.

- ౧ ¹కత్తిధా ²అనీర్ణి ప్రవిశతి ³చతుర్థత్యాహు ర్భృహ్మవాదినో మరు-
 తః ప్రాణై రిన్ద్రం బలేన బృహస్పతిం బ్రహ్మవర్చసేనాగ్ని మేవేత-
 రేణ సర్వేణ ⁴తస్యైతాం ప్రాయశ్చిత్తిం విదాఞ్చకార సుదేవః
 కాశ్యపో ⁵యో బ్రహ్మచార్యవశిరే దమావాస్యయాగ్గం రాత్ర్యా-
 మగ్నిం ప్రణీయోవసమాధాయ ద్వీరాజ్యస్యైవఘాతం జహోతి కా-

మావక్తిర్లోఽస్యైవక్తిర్లోఽస్మి కామకామాయ సావహా కామాభిద్రు-
 ధ్లోఽస్యైవలిద్రుధ్లోఽస్మి కామకామాయ సావహేత్యమృతం వా ఆజ్య
 మమృత మేవాత్మ స్థితోఽహుత్యా ప్రయతాజ్ఞలిః కవాతిర్య జ్ఞస్మి మభి
 మన్త్రయేత సమ మా సిఞ్చన్తు మరుత స్సమిన్ద్ర స్సంబృహస్పతిః స
 మా య మగ్ని సిఞ్చన్త్యామహా చ బలేన చాయుష్మన్తం కరోత
 మేతి ప్రతి హస్తే మరుతః ప్రాణా స్థగతి ప్రతీన్ద్రోబలం ప్రతి బృహ
 స్పతి ర్భిహ్వవర్చసం ప్రత్యగ్ని రితర ఖర్వద్గం సర్వతను దృఢత్వా
 సర్వ మాయు రేతి త్రిరభిమన్త్రయేత త్రిషత్యా హి దేవా యోఽ-
 పూత ఇవ మన్యేత స ఇత్థం జహుయా దిత్థ మభిమన్త్రయేత పునీత
 ఏవాఽఽత్మాన మాయు రేవాత్మ స్థితై 10వహో దక్షిణా వరేణైవ వర్గం
 స్పృహోత్యాత్మా హి వరః ॥ ౧౮—౨౨ ॥

ఏవోనవింశోఽనువాకః.

— బ్రహ్మోప స్థానమస్త్యైః —

భూః ప్రపద్యే భువః ప్రపద్యే స్వః ప్రపద్యే భూర్భువ స్స్వః
 ప్రపద్యే బ్రహ్మ ప్రపద్యే బ్రహ్మలోకం ప్రపద్యే యమృతం ప్రపద్యే యమృ-
 తలోకం ప్రపద్యే చతుర్జాలం బ్రహ్మలోకం యం మృత్యు ర్నాశపశ్య-
 తి తం ప్రపద్యే దేవా స్ప్రపద్యే దేవపురం ప్రపద్యే పరీవృతో పరీవృ-
 త్తో బ్రహ్మణా వర్తణా ఽహం తేజసా కళ్యవస్య యస్మై నమస్తచ్చిరో
 ధర్తో మూర్ధానం బ్రహ్మోత్తరా హను ర్యజ్ఞోఽధరా విష్ణుర్ హృద-
 యగ్ం సంవత్సరం ప్రజనన మభిసో పూర్వపాదా వత్రి ర్మధ్యం మిత్రా-

* 'సంవత్సరం ప్రజననమ్' ఇతి. భ. భాష్యేనోపలభ్యతే.

వరుణా వపరవాదా వగ్నిః పుచ్ఛస్య ప్రథమం కాణ్డం తత ఇన్ద్రస్తతః
 ప్రజాపతి రభయం చతుర్థగ్ం స వా ఏవ దివ్య శ్వాక్షర శ్శిశుమార
 స్తగ్ం హ య ఏవం వేదాపపున ర్మృత్యుం జయతి జయతి స్వర్గం
 లోకం నాధ్వని ప్రమీయతే నాగ్నా ప్రమీయతే నాపు ప్రమీ-
 యతే నానవత్యః ప్రమీయతే లభూవనో భవతి ధ్రువ స్వమసి
 ధ్రువస్య క్షీత మసి త్వం భూతానా మధివతి రసి త్వం భూతానాగ్ం శ్రీ-
 ఙ్మాఽసి త్వం భూతాన్యపప్రర్యావ ర్తస్తే నమ స్తే నమ సుర్వం తే నమో
 నమ శ్శిశుకుమారాయ నమః ॥ ౧౯—౨౩ ॥

వింశోఽనువాకః.

— దిగుపస్థానమస్త్రాః. —

† 1నమః ప్రాచ్యైదిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యై-
 తాభ్యశ్చ నమో 2నమో దక్షిణాయైదిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం
 ప్రతివసన్త్యైతాభ్య శ్చ నమో 3నమః ప్రత్యైదిశే యాశ్చ దేవతా
 ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యైతాభ్య శ్చ నమో 4నమ ఉద్యైదిశే యాశ్చ
 దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యైతాభ్య శ్చ నమో 5నమ ఉద్ధ్యాయై
 దిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యైతాభ్య శ్చ నమో 6న-
 మోఽధరాయై దిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివసన్త్యైతాభ్య శ్చ
 నమో 7నమోఽవాహరాయై దిశే యాశ్చ దేవతా ఏతస్యాం ప్రతివస
 న్త్యైతాభ్య శ్చ నమో 8నమో గజాయమునయో ర్మధ్యే వస్తన్తి-

* 'న పు ప్రమీయతే నాగ్నా ప్రమీయతే' ఇతి ద్రావిడవాక్యే.

† 'ననాస్తే నమ సుర్వం' తే నమః' ఇత్యేతావదేవ ద్రావిడవాక్యే.

‡ 'నమః ప్రాచ్యై' ఇత్యనువాకో ద్రావిడైర్మపత్యకే.

తే మే ప్రసన్నాత్మాన శ్చిరం జీవితం వర్ధయన్తి నమో గణాయమున-
యో ర్మునిభ్య శ్చ నమో నమో గణాయమునయో ర్మునిభ్య శ్చ
నమః ॥ ౨౦—౨౪ ॥

సహ రత్నాగంసి, యద్దేవా స్స ప్తదశ, యదదీప్త్యనుశ్చనశా, ౨౨
యష్టే చతుష్త్రిగంశ, ద్వైశ్వానరాయ వడ్విగంశశ్చి, రావతరశనా హ,
కూశ్మాణ్డై, రజాహ, పశ్చ, బ్రహ్మ యజ్ఞేన, గ్రామే, మధ్యనినే, తస్య
వై మేఘ, సస్య వై దావ, రిచ్యతే, ద్రుహేహ, కత్తిధా ౨నక్షీర్ణీ, భూ,
ర్మనుః ప్రాచ్యే విగంశతిః ॥ ౨౦ ॥

సహ, బ్రహ్మయజ్ఞేన విగంశతిః ॥ ౨౦ ॥

ద్రావిడపాతస్తు—సహ, రత్నాగంసి, యద్దేవా, యదదీప్త్య,
న్నాయష్టే, వైశ్వానరాయ, వాతరశనాహ, కూశ్మాణ్డై, రజాహ, ప-
శ్చ, బ్రహ్మయజ్ఞేన, గ్రామే, మధ్యనినే, తస్యవై మేఘ, సస్యవై
దావ, రిచ్యతే, ద్రుహేహ, కత్తిధా ౨నక్షీర్ణీ, భూ, రే తాన్నవిగంశతిః ॥ ౨౧ ॥

సహ, వాతరశనా, ద్రుహేహ, త్రయోవిగంశతిః ॥ ౨౩ ॥ ఇతి.

సహ వాతరశనా ద్రుహేహ చతుర్విగంశతిః ॥ ౨౪ ॥ ఇతి ఆనందా
శ్రమముద్రిత గ్రంథపాతః ॥

అథశాన్తిః.

ఓమ్ ॥ నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్యగ్నయే నమః పృథివ్యై
నమః ఓషధీభ్యః ॥ నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే
బృహతే కరోమి ॥ ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తిః ॥

హరిః ఓమ్, శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు.

తైత్తిరీయారణ్యకే ద్వితీయః ప్రపాతక స్సమాప్తః.

ఓమ్
శ్రీకృష్ణయజురారణ్యకే
తృతీయః ప్రపాఠకః.

— చాతుర్వోత్త చ య నమ్. —

అనువాకాః. ౨౧.

౧ అనువాకాది ౧౩ అనువాకపర్యంతం కాండర్షి || ప్రజాపతి.

శాన్తి పాఠః.

ఓమ్ || తచ్చంయో రాస్యణీమహే | గాతుం యజ్ఞాయ | గాతుం
యజ్ఞసతయే | దైవీ స్వస్తిరస్తు నః | స్వస్తి ర్వాసుషేభ్యః | ఊర్ధ్వం
జగాతు భేషజమ్ | శం నో అస్తు ద్విపదే | శం చతుష్పదే | ఓం శాన్తి
శాన్తి శాన్తిః |

ప్రథమోఽనువాకః.

— విశవాత్రుపనానాం త్ర, గ్రహేష్టకోపధానమంత్ర. —

౧ హరిః ఓమ్ || ¹చిత్తి సుగ్రీవ్ | చిత్త మాజ్యమ్ | వాగేవది | ఆధీ
తం బర్హిః | కేతో అగ్నిః | విజ్ఞాత మగ్నిః | వాక్పత్తిర్ హోతా |
మన ఉపనతా | ప్రాణో హవిః | నామాధ్వర్యుః | ²వాచస్పతే విధే నా.
మన్ | విధేమ తే నామ | విధేస్త వ్రతుస్సాక్షం నామ | వాచస్పతి స్సమం
పిబతు | ఆఽన్తాసు పృష్ఠం ధాత్వావహా || ౧ ||

అధ్వర్యుః పశ్య చ || ౧ ||

ద్వితీయోఽనువాకః.

— చతుర్థోక్తృపదాన గ్రహేష్టకోపదానమంత్ర. —

౧ ¹ప్రథివీ హోతా । ద్యా రథ్వయః । రుదోఽగ్నిత్ । బృహ-
స్పతి రువవక్తా । ²వాచస్పతే వాచోవీర్యేణ సంభృతతమేనాఽఽయ-
క్ష్యసే । యజమానాయ వార్యమ్ । ఆనువక్త రస్మై । వాచస్పతి
స్సమం పిబతి । జజన దిష్టృ మిష్టియామృ స్వాహా ॥ ౨ ॥

ప్రథివీహోతా దశ ॥ ౨ ॥

తృతీయోఽనువాకః.

— పంచహోక్తృపదాన గ్రహేష్టకోపదానమంత్ర. —

౧ ¹అగ్నిర్ హోతా । అశ్వినా ఽధ్వయః । త్వష్టాఽగ్నిత్ ।
మిత్ర ఉవవక్తా । ²సోమ స్సమన్య పురోగాః । శుక్ర శ్శుక్రన్య పురోగాః ।
శ్రాతాస్త ఇన్ద్రసోమా । వాతాపేర్ హవన్తశ్రుత స్వాహా ॥ ౩ ॥

అగ్నిర్ హోతాఽష్టే ॥ ౩ ॥

చతుర్థోఽనువాకః.

— షడ్ధోక్తృపదాన గ్రహేష్టకోపదానమంత్ర. —

౧ ¹సూర్యం తే చక్షుః । వాతం ప్రాణః । ద్యాం ప్రృథ్వమ్ । అన్త-
రిక్ష మాత్మా । అశ్వై ర్యజ్ఞమ్ । ప్రథివీగ్ం శరీరైః । ²వాచస్పతేఽ-
చ్ఛిద్రయా వాచా । అచ్ఛిద్రయా జుహవీ । దివి దేవాన్మధగ్ం హా-
త్రా మేరయస్వ స్వాహా ॥ ౪ ॥

సూర్యం తే నవ ॥ ౪ ॥

పంచమోఽనువాకః.

సప్తహోత్రపథాన గ్రహేష్టోపధానమంత్రః.

ॐ १నుహావావిర్ హోతా । సత్యహవి రధ్వర్యుః । అచ్యుతపాజా
అగ్నిత్ । అచ్యుతమనా ఉపవతా । అనాధ్యవ్యశ్చప్రతిధ్వవ్యశ్చ యజ్ఞ-
స్యాభిరరా । అయాస్య ఉద్దాతా । २వాచస్పతే హృద్విధే నామన్ ।
విధేమ తే నామ । విధే స్వ మస్తాకం నామ । వాచస్పతి సస్మిమ మ-
పాత్ । మాదైస్య స్వస్త్వ క్షేది మామమవ్యుః । నమోద్దివే । నమః పృథి-
వై స్యాహా ॥ ౧ ॥

అపా త్రీణి చ ॥ ౧ ॥

వఘోఽనువాకః.

పఞ్చోత్రపథాన గ్రహేష్టోపధానమంత్రః.

ॐ १వాగ్మోతా । దీతా వత్స । వాతో ఽధ్వర్యుః । ఆపో ఽభిరరా ।
మనో హవిః । తపసి జహామి । २భూ ర్భువ స్సువః । బ్రహ్మ స్వయమ్ము ।
బ్రహ్మణే స్వయమ్మువే స్యాహా ॥ ౬ ॥

వాగ్మోతా నవ ॥ ౬ ॥

సప్తమోఽనువాకః.

చాతుర్వస్యాంగకే నివర్తనమంత్రః.

ॐ १బ్రాహ్మణ ఏకహోతా । స యజ్ఞః । స మే దదాతు ప్రజాం
ప్రశూ న్సుప్తిం యశః । యజ్ఞశ్చ మే భూయాత్ । २అగ్ని ర్ద్విహోతా ।
స భర్తా । స మే దదాతు ప్రజాం ప్రశూ న్సుప్తిం యశః । భర్తా చ
మే భూయాత్ । ३ప్రథివీ త్రిహోతా । స ప్రతిష్ఠా ॥ ౭ ॥

౧ క స మే దదాతు ప్రజాం ప్రశూ న్సుప్తిం యశః । ప్రతిష్ఠా చ మే భూయాత్ । ¹అన్తరిక్షం చతుర్హతా । స విష్ణాః । స మే దదాతు ప్రజాం ప్రశూ న్సుప్తిం యశః । విష్ణా శ్చ మే భూయాత్ । ²వాయుః సప్తహతా । స ప్రాణః । స మే దదాతు ప్రజాం ప్రశూ న్సుప్తిం యశః । ప్రాణ శ్చ మే భూయాత్ ॥ ౮ ॥

౩ క ³చక్షుమా షడ్ధోతా । స ఋతూ న్కల్పయాతి । ష మే దదాతు ప్రజాం ప్రశూ న్సుప్తిం యశః । ఋతవ శ్చ మే కల్పంతామ్ । ⁴అన్నగం సప్తహతా । స ప్రాణస్య ప్రాణః । స మే దదాతు ప్రజాం ప్రశూ న్సుప్తిం యశః । ప్రాణస్య చ మే ప్రాణో భూయాత్ । ⁵ద్యౌ ర్భవహతా । సోఽనాధృవ్యః ॥ ౯ ॥

౪ క స మే దదాతు ప్రజాం ప్రశూ న్సుప్తిం యశః । అనాధృవ్య శ్చ భూయాసమ్ । ⁶ఆదిత్యో నవహతా । స తేజస్వీ । స మే దదాతు ప్రజాం ప్రశూ న్సుప్తిం యశః । తేజస్వీ చ భూయాసమ్ । ¹⁰ప్రజాపతి ర్దశహతా । స ఇదగం సర్వమ్ । స మే దదాతు ప్రజాం ప్రశూ న్సుప్తిం యశః । సర్వం చ మే భూయాత్ ॥ ౧౦ ॥

ప్రతిష్ఠా, ప్రాణశ్చమేభూయా, దనాధృవ్య, సుర్వంచమే భూయాత్ ॥ ౭ ॥

బ్రాహ్మణో యజ్ఞో, ¹ఋగ్వి ర్భర్తా, పృథివీ ప్రతిష్ఠా, ²అన్తరిక్షం విష్ణా, వాయుః ప్రాణ, ³చక్షుమా ఋతూ, సప్తగ్ం సప్రాణస్య ప్రాణో, ⁴ద్యౌ ర్భవహత, ఆదిత్య సు తేజస్వీ, ప్రజాపతి సు ఇదగం సర్వగ్ం సర్వంచమే భూయాత్ ॥

అష్టమోఽనువాకః.

— సంభారయజాప్తికోపధానమస్తాః. —

౧ ¹అగ్ని ర్యజుభిః | ²సవితా స్తోమైః | ³ఇన్ద్ర ఉక్థామదైః | ⁴మిత్రా-
వరుణా వాశిషా | ⁵అగ్నేరస్తో ధిష్ణియై రగ్నిభిః | ⁶మరుత స్ఫుదోహవిర్ధా-
నాభ్యామ్ | ⁷ఆప్తగ ప్రోక్షణీభిః | ⁸ఓషధయా బర్హిషా | ⁹అదితి ర్వే-
ద్యా | ¹⁰సోమో దీక్షయా || ౧౧ ||

౨ ¹¹త్యష్టేధ్వేన | ¹²విష్ణు ర్యజ్ఞేన | ¹³వసవ ఆజ్యేన | ¹⁴అదిత్యా దక్షి-
ణాభిః | ¹⁵విశ్వేదేవా ఊర్ధ్వా | ¹⁶పూషా స్వగాతారేణ | ¹⁷బృహస్పతిః
పురోధయా | ¹⁸ప్రజాపతి రుక్తిధేన | ¹⁹అన్తరిక్షం ప్రవిత్రేణ | ²⁰వాయుః
పాత్రైః | ²¹అహన్గం శ్రద్ధయా || ౧౨ ||

దీక్షయా పాత్రై రేకంచ || ౮ ||

నవమోఽనువాకః.

— పర్విష్టికోపధానమస్తాః. —

౧ ¹సేనేన్ద్రస్య | ²ధేనా బృహస్పతేః | ³పథ్యా పూష్ణః | ⁴వా-
ద్యామైః | ⁵దీక్షా సోమస్య | ⁶ప్రథివ్యగ్నేః | ⁷వసూనాం గాయత్రీ |
⁸దుద్రాణాం త్రిష్టుక్ | ⁹అదిత్యానాం జగతి | ¹⁰విష్ణో రమృష్టుక్ || ౧౩ ||

౨ ¹¹వరుణస్య విరాట్ | ¹²యజ్ఞస్య ప్రక్షిప్తిః | ¹³ప్రజాపతే రనుమతిః |
¹⁴మిత్రస్య శ్రద్ధా | ¹⁵సవితుః ప్రసూతిః | ¹⁶సూర్యస్య మరీచిః |
¹⁷చన్ద్రమసో రోహిణీ | ¹⁸ఋషీణా మరుద్ధతి | ¹⁹సర్జన్యస్య విద్యుత్ |
²⁰చతస్తో దిశః | ²¹చతస్తో ఽవాన్తరదిశాః | ²²అహ శ్చ రాత్రీ శ్చ |

²³క్రమి క్షు పృష్టి క్షు । ²⁴త్విషి శ్చాపచితి క్షు । ²⁵అప్త క్షాపధయక్షు ।
²⁶ఊ ర్కృ సూసుతా చ దేవానాం పత్నయః ॥ ౧౮ ॥

అనుష్టు ద్విశ్ షట్పు ॥ ౯ ॥

దశమోఽనువాకః.

— ప్రతిగ్రహేష్టకోపధానమంత్రాః —

౧ ¹దేవస్య త్వా సవితుః ప్రస్తవే । అభ్యసో ర్భావలభ్యామ్ ।
 పూజ్ఞో వాస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి । రాజా త్వా వరుణో నయతు దేవి
 దక్షిణేఽగ్నయే హిరణ్యమ్ । తేనామృతత్వ మశ్యామ్ । వయో
 దాత్రే । మయో మహ్య మస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే । క ఇదం కస్తా అదాత్ ।
 కామః కామాయ । కామో దాతా ॥ ౧౯ ॥

౨ కామః ప్రతిగ్రహీతా । కామగ్ం సముద్ర మావిశ । కామేన
 త్వా ప్రతిగృహ్ణామి । కామైత త్రే । ప్రమా తే కామ దక్షిణా । ఉత్తాన
 స్వాఽఽగ్నేరసః ప్రతిగృహ్ణాతు । ²సోమాయ వాసః । ³దుద్రాయ గామ్ ।
⁴వరుణాయాశ్వమ్ । ⁵ప్రజాపతయే పురుషమ్ ॥ ౧౬ ॥

౩ ⁶మనవై తల్పమ్ । ⁷త్వష్ట్రేఽజామ్ । ⁸పూష్టేఽవిమ్ । ⁹సిం -
 ఋత్యా అశ్వతరగర్దిభా । ¹⁰హిమసతో వాస్తినమ్ । ¹¹గ్రస్థర్వాప్సరా
 భ్య స్సృగలఙ్కరణే । ¹²విశ్వేభ్యా దేవేభ్యా ధాన్యమ్ । ¹³వాచేఽ -
 న్నమ్ । ¹⁴బ్రహ్మణ ఏదనమ్ । ¹⁵సముద్రాయాపః ॥ ౧౭ ॥

౪ ¹⁶ఉత్తానాయాక్షరసాయానః । ¹⁷వైశ్వానరాయ రథమ్ । ¹⁸వైశ్వానరః ప్రత్యథా నాక మారుహత్ । దివః ప్రప్థం భస్వమాన స్సుమన్తభిః । సపూర్వస జ్ఞనయ జ్ఞస్తవే ధనమ్ । సమాన మజ్ఞా పరియాతి జాగృవిః । ¹⁹రాజా త్వావరుణో నయతు దేవి దక్షిణే వైశ్వానరాయ రథమ్ । తేనామృతత్వ మశ్యామ్ । వయో దాత్రే । మయో మహ్య మస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే ॥ ౧౮ ॥

౫ క ఇదం కస్తా అదాత్ । కామః కామాయ । కామో దాతా । కామః ప్రతిగ్రహీతా । కామగ్ం సముద్ర మావిశ । కామేన త్వా ప్రతిగృహ్ణామి । కామైత త్రే । ఏషా తే కామ దక్షిణా ఉత్తాన స్త్వైఽఽక్షరసః ప్రతిగృహ్ణాతు ॥ ౧౯ ॥

దాతా, పురుష, మాపః, ప్రతిగ్రహీత్రే, నవచ ॥ ౧౦ ॥

ఏకాదశోఽనువాకః.

హోతృ వృధయేష్టకోసధానమస్త్యైః.

౧ ¹సువర్ణం ఘుర్నం పరివేద వేనమ్ । ఇన్ద్రస్త్వైఽఽత్మానం దక్షభా చరన్తమ్ । అస్త సుముద్రే మనసా చరన్తమ్ । బ్రహ్మ ఽన్వవిష్ట ద్దశహోతార్ మన్తే । ²అస్తః ప్రవిష్ట శ్వాస్తా జనానామ్ । ఏక సు సృష్టా భా విచారః । క్షతగ్ం కుక్రాణి యత్రైక్యం భవన్తి । సర్వే వేదా యత్రైక్యం భవన్తి । సర్వే హోతారో యత్రైక్యం భవన్తి । స మాసనీన ఆత్మా జనానామ్ ॥ ౨౦ ॥

౨ ³అస్తః ప్రవిష్ట శ్వాస్తా జనానాగ్ం సర్వాత్మా । సర్వాః ప్రజా యత్రైక్యం భవన్తి । చతుర్హోతారో యత్ర సముదం గచ్ఛన్తి

దేవైః । స మాసనీన ఆత్మా జనానామ్ । బ్రహ్మేస్త్రి మగ్నిం జగతః
ప్రతిష్ఠామ్ । దివ ఆత్మానగ్ం సవితారం బృహస్పతిమ్ । చతుర్హోతా-
రం ప్రదిశో ఽనుక్షృప్తం । వాచో వీర్యం తపసా ఽన్వవిధత్ ।
అన్తః ప్రవిప్లం కర్తార మేతమ్ । త్వష్టారగ్ం గూపాణి వికుర్వంతం
విప్రశ్చిమ్ ॥ ౨౧ ॥

3 **క** ఆమృతస్య ప్రాణం యజ్ఞ మేతమ్ । చతుర్హోతృణా మాత్మా-
నం కవయో నిచిక్యః । అన్తః ప్రవిప్లం కర్తార మేతమ్ । దేవానాం
బసు నిహితం గుహాసు । ఆమృతేన క్షృప్తం యజ్ఞ మేతమ్ । చతుర్-
హోతృణా మాత్మానం కవయో నిచిక్యః । శతం నియుతః పరివేద
విశ్వా విశ్వవారః । విశ్వ మిదం వృణాతి । ఇన్ద్రస్యాఽఽత్మా నిహితః
పశ్యహోతా । ఆమృతం దేవానా మాయుః ప్రజానామ్ ॥ ౨౨ ॥

౪ **క** ఇన్ద్రగ్ం రాజానగ్ం సవితార మేతమ్ । వాయో రాత్మానం
కవయో నిచిక్యః । రశ్మిగ్ం రశ్మీనాం మధ్యే తపస్తమ్ । ఋతస్య
ప్రదే కవయో నిపాన్తి । య ఆణ్డకోశే భువనం బిభర్తి । అనిభిణ్ణ సు
న్నథ లోకా విచప్తే । యస్యాణ్డకోశగ్ం శుష్క మాహుః ప్రాణ
ముల్బమ్ । తేన క్షృప్తాఽమృతేనాహ మస్మి । సువర్తం కోశగ్ం
రజసా పరివృతమ్ । దేవానాం వసుధానీం విరాజమ్ ॥ ౨౩ ॥

౫ ఆమృతస్య పూర్ణాం తాము కలాం విచక్షతే । పానగ్ం షడ్ధో-
తు ర్న కిలాఽఽనివితే । యేనర్తవః పశ్యచ్యోత క్షృప్తాః క్షత వా ప్త-
థా మనసోత క్షృప్తాః । తగ్ం షడ్ధోతార మృతుభి కల్పమానమ్ । ఋ-
తస్య ప్రదే కవయో నిపాన్తి । అన్తః ప్రవిప్లం కర్తార మేతమ్ । అ-

స్తశ్చద్యోమసి మనసా చరన్తమ్ । స్తమోవ సన్తం న విజానన్తి దేవా ।
ఇన్ద్రోహ్యః ౭౭ త్వానగ్ం శతధా చరన్తమ్ ॥ ౨౦ ॥

13 ఇన్ద్రో రాజా జగత్తో య ఈశే । సప్తహోతా సప్తధా విక్షప్త-
ప్తః । 14 వరేణ తన్తుం పరిషిచ్యమానమ్ । అన్త రాద్రిత్యే మనసా చర-
న్తమ్ । దేవానాగ్ం హృదయం బ్రహ్మ౭న్వవిద్ధత్ ! 15 బ్రహ్మేత ద్భ్య-
వ్తాణ ఉజ్జభార । అర్కగ్ం శోచితన్తగ్ం సురిస్య మధ్యే । 16 ఆయుస్సి
న్తస్త్వ పేరవః । మేహన్తి బహులాగ్ం శ్రియమ్ బ్రహ్మశ్వా మిన్ద్రగోమ-
తమ్ ॥ ౨౧ ॥

2 17 అచ్యుతాం బహులాగ్ం శ్రియమ్ సహరి ర్వమవిత్తమః । పేరు
రిన్ద్రాయ పిచ్యతే 18 బ్రహ్మశ్వా మిన్ద్ర గోమతమ్ । అచ్యుతాం బహు-
లాగ్ం శ్రియమ్ । మహ్య మిన్ద్రో నియచ్ఛతు । 19 శతగ్ం శతా అస్య
యుక్తా హరిణామ్ అర్వా జా యాతు సనుభీ రశ్చి రిన్ద్రః । ప్రమగ్ం హ-
మాగో బహులాగ్ం శ్రియమ్ । రశ్చి రిన్ద్ర స్సవితా మే నియచ్ఛతు ॥

౩ 20 ఘృతం తేజో మధుమ దిన్ద్రియమ్ । మయ్యయ మగ్ని ర్దహతు
21 హరిః శతర్థః పటరీ సుప్తర్థః । ద్వివిక్షయో నభసా య ఏతి । సన్త ఇన్ద్రః
కామవరం దదాతు 22 పశ్చరం చక్రం పరివర్తతే పృథు । హిరణ్యజ్యో-
తి సురిస్య మధ్యే । అజన్తం జ్యోతిర్నభసా సర్పదేతి । సన్త ఇన్ద్రః
కామవరం దదాతు । 23 సప్త యుజ్జన్తి రథ మేకచక్రమ్ ॥ ౨౨ ॥

౪ ఏకో అశోవో వహతి సప్తనామా । త్రినాభీ చక్ర మజర మన-
ర్యమ్ ॥ యేనేమా విశ్వా భువనాని తస్థుః । 24 భద్రం పశ్యన్త ఉపసేదు

రగే । తపాదీతా మృషయ స్సువర్విదః । తతః క్షత్రం బల మోజశ్చ
జాతమ్ । తదస్మై దేవా అభిసం సమస్తు । ²⁵క్షేత్రగం రత్నం బోభుజ్య-
మానమ్ । అపాం నేతారం భువనస్య గోపామ్ । ఇన్ద్రం నిచిక్కుః పరమే
వ్యోమః । ౨౫ ।

౧౦ రోహిణీః విజ్జలా ఏకరూపాః । కురన్తీః విజ్జలా ఏకరూపాః ।
శతగం ప్రహస్తాని ప్రాయుతాని నావ్యానామ్ । ²⁷అయం య శ్చేష్ట-
తో రత్నః । పరి సర్వ మిదం జగత్ । ప్రజాం ప్రశూ ధనాని । అస్తాకం
దదాతు । ²⁸క్షేత్రో రత్నః పరి సర్వం బభూవ । సువ స్తవ్యం ప్రశూ-
విశ్వరూపాః । ²⁹ప్రతజ్జ ముక్త మసురస్య మాయయా । ౨౬ ।

౧౧ హృదా పశ్యన్తి మనసా మనీషిణః । సముద్రే అన్తః కవయో
విచక్షతే । మరీచీనాం ప్రద మిచ్ఛన్తి వేధసః । ³⁰ప్రతజ్జో వాచం మనసా
విభర్తి । తాం గర్భరోష్వి ఎవద ద్దధే అన్తః । తాం ద్యోతమానాగం
స్వర్యం మనీషామ్ । ఋతస్య ప్రదే కవయో నిపాన్తి । ³¹యే గ్రామ్యాః
ప్రశవో విశ్వరూపాః । విరూపా సున్తో బహుధైకరూపాః । అగ్ని స్తాగం
అగ్రే ప్రముమోక్తు దేవః । 3౦ ।

౧౨ ప్రజాపతిః ప్రజయా సంవిదానః । ³²వీతగ్ం స్తుకే స్తుకే ।
యువ మస్తాసు నియచ్ఛతమ్ । ప్రప్ర యజ్ఞపతిం తిర । ³³యే గ్రామ్యాః
ప్రశవో విశ్వరూపాః । విరూపా సున్తో బహుధైకరూపాః । తేమాగం
సప్తానా మిహ రన్తిరస్తు । రాయస్వపాయ సుప్రజాస్తవ్యయ సువీర్యా-
య । ³⁴య అరణ్యాః ప్రశవో విశ్వరూపాః । విరూపా సున్తో బహు-
ధైకరూపాః । 3౧ ।

౧౩ వాయుస్తాగ్ం అగ్నే ప్రముమోక్తు దేవః॥ ప్రజాపతిః ప్రజయా
సంవిక్షానః । ³⁵ ఇదాయై స్పృష్టం ఘృతవ చ్చరాచరమ్ । దేవా అస్వ-
విస్త స్సహాహితమ్ । ³⁶ య అరణ్యాః పశవో విశ్వయాపాః । విరూపా
స్సన్తో బహుధైకరూపాః । తేషాగ్ం సప్తానా మిహ రన్తి రస్తు రాయ-
సప్తమాయ సుప్రజాస్తావ్యయ సువీర్యాయ । ౩౨ ।

అత్తాజనానాం, విభుర్వస్తం విపశ్చిం, ప్రజానాం, వసుధానీం
విరాజం, చరస్తం, గోమతీం, తే నియచ్ఛత్యే, కచక్రం, వ్యోమ, స్తా-
యయా, దేవ, ఏకరూపా, అష్టాచ । ౧౧ ।

ద్వాదశోఽనువాకః.

++ శారాయణోపన్ధసమంత్రః. ++

౧ ప్రహస్రశీరపా పురుషః । ప్రహస్రాక్ష సప్రహస్రపాత్ । స
భూమిం విశ్వతో నృత్యా । అత్యతిష్ఠ ద్దశాక్షులమ్ । ²పురుష ఏవేదగ్ం
సర్వమ్ । య ద్భూతం య చ్చ భవమ్ । ఉతామృతత్వస్యేశానః ।
యదన్నేనాతిరోహతి । ³ప్రతావా సస్య మహీమా । అతో బ్యాయాగ్ం
శ్చ పురుషః । ౩౨—౩౩ ।

౨ పాదోఽస్య విశ్వ భూతాని త్రిపా దస్యామృతం దివి । త్రిపా-
దూర్ధ్వ ఉదై త్పురుషః । పాదోఽస్యేహాభవాత్పునః । తతో విష్వ-
జ్వ్యక్రామత్ । పాశనాపశనే అభి । ⁵తస్మా ద్వీరా డజాయత । విరా-
జో అధిపురుషః । సజాతో అత్యరిచ్యత । సత్సా ద్భూమి మథో
పురుః । ౩౩—౩౪ ।

3 యత్పురుషేణ హవిషా । దేవా యజ్ఞ మతస్సత । వసంతో అ-
స్యాఽఽసీ దాజ్యమ్గ్రీష్మ ఇధ్యత్సర ధవిః⁷ సప్తాస్యాఽఽన స్పరిధయః । త్రి-
సప్త సమిధః కృతాః । దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానాః । అబధ్న్వ న్పు-
రుషం ప్రశుమ్ ।⁸ తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రాశున్ । పురుషం జాత మ-
గ్రతః । 3౪—3౫ ।

౪ తేన దేవా అయజన్త । పాథ్యా ఋషయ క్షు యే ।⁹ తస్మా-
ద్యజ్ఞా ధర్వమాతః । సంభృతం పృషదాజ్యమ్ । ప్రతూగం స్తాగం
క్షుక్రే వాయవాన్ । ఆరణ్య న్నాగ్మ్యా క్షు యే¹⁰ తస్మా ద్యజ్ఞా ధర్వ-
మాతః । ఋష స్సామాని జజ్ఞరే । ఛన్దాగంసి జజ్ఞరే తస్మాత్ । యజ్ఞ-
స్సన్తా దజాయత । 3౫—3౬ ।

౫ ¹¹తస్మా దశ్వ అజాయన్త । యేకేవోభయాదతః । గావోహ-
జజ్ఞరే తస్మాత్ । తస్మా జ్ఞాతా అజా వయః ।¹² య త్పురుషం వ్యదధుః ।
కతిథా న్యకల్పయన్ । ముఖం కి మస్య కా బ్రాహ్మ । కా వ్రాయా-
పాదా పుచ్ఛేతే¹³ బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖ మాసీత్ । బ్రాహ్మ రాజన్యః
కృతః । 3౬—3౭ ।

౬ ఊరూ త దస్య య దై వశ్యః । ప్రద్యావగ్ం శూద్రో అజాయత ।
¹⁴ చన్ద్రమా మనసో జాతః । చక్షో స్సూర్యో అజాయత । ముఖా దిన్ద్ర-
శ్చాపి క్షు । ప్రాణా ద్వాయు రజాయత ।¹⁵ నాభ్యా అసీ ద్దన్తరికుమ్ ।
శీర్షో ద్యా స్సమవర్తత । ప్రద్యావం భూమి ర్దిత శ్శ్రోత్రాత్ । తథా-
హోకాగ్ం అకల్పయన్ । 3౭—౩౮ ।

2 16 వేదాహ మేతం పురుషం మహాస్తమ్ । ఆదిత్యవర్ణం తమసస్తు
 పారే । సర్వాణి దూపాణి విచిత్ర్య ధీరః । నామాని కృత్వా లభివక్షా
 యదాస్తే । 17 ధాతా పురస్తా ద్య ముదాజహర । క్రతూః ప్రవిద్యా
 ప్రౌదిత శ్చతస్రః । త మేవం విద్యా వమృత ఇహ భవతి । నాన్యః
 పథా అయనాయ విద్యతే । 18 యజ్ఞేన యజ్ఞ మయజస్త దేవాః । తాని
 ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసాః । తేహ నాకం మహిమాన సుచంతే । యత్ర
 పూర్వే పాథ్యా సున్తి దేవాః । 35—36 ।

పూరుషః, పురో, అగ్రతో, అజాయత, కృతో, అకల్పయ,
 నాస్త, స్తేవచ । ౧౦ ।

✽ జ్యాయా నధి పూరుషః । అన్యత్ర పురుషః ।

త్రయోదశోఽనువాకః.

— ౩ త్రనారాయణానువాకః. —

౧ 1 అధ్యు సుమ్భూతః పృథివై శ్చ రసా చ్చ । విశ్వకర్షణ సుమవ-
 ర్తతాధి । తస్య త్వష్టా విదధ ద్రూప మేతితత్పురుషస్య విశ్వ మా-
 జాన మగ్నే । 2 వేదాహ మేతం పురుషం మహాస్తమ్ । ఆదిత్యవర్ణం
 తమసః పరస్తాత్ । తమేవం విద్యా వమృత ఇహ భవతి । నాన్యః
 పథా విద్యతే అయనాయ । 3 ప్రజాపతి శ్చరతి గోచ్ఛే అస్తః । అజాయ-
 మానో బహుధా విజాయతే । 37—౪౦ ।

* అగ్నిస్మనువాకే జ్యాయా, అధి. ఇత్యనయోః పదయోరనంతరం పూరుషఇతి.
 తదన్యత్ర పురుష ఇతి చ వివేకః.

తస్య ధీరాః పరిజానన్తి యోసిమ్ । మరీచీనాం పద మిచ్ఛన్తి
వేధసః । ¹యో దేవేభ్య ఆతపతి । యో దేవానాం పురోహితః ।
పూర్వో యో దేవేభ్యో జాతః । సమా రుచాయ బ్రహ్మయే । ²రుచం
బ్రాహ్మం జనయన్తః । దేవా అగ్రే త ద్బ్రువన్ । యస్త్వైవం బ్రాహ్మ-
ణో విద్యాత్ । తస్య దేవా అస న్యకే । ³ప్రీశ్వ తే లక్ష్మీశ్వ
పత్నీయ । అహోరాత్రే పార్శ్వ । సక్షత్రాణి రూపమ్ । అశ్వినౌ
వ్యాత్రమ్ । ఇష్టం మనిషాణ । అముం మనిషాణ । సర్వం మని-
షాణ । రం—రం ।

జాయతే, వశే, సప్తచ । ౧౩ ।

చతుర్థశ్లోనువాకః.

౧౪, ౧౫, అనువాకయోః కాణ్డర్షయః విశ్వేదేవాః.

— ధర్మ నా క్తమ్. —

భర్తా సన్నిభియమాణో విభర్తి । ఏకో దేవో బహుధా ని-
విష్టః । యదా భారం తస్త్రియతే స భర్తుమ్ । నిధాయ భారం పున
రస్త మేతి । ²త మేవ పృథ్వీ మమృతం త మాహుః । తం భర్తారం త
ము దోస్తార మాహుః । స భృతో భ్రియమాణో విభర్తి । య ఏనం
వేద సత్యేన భర్తుమ్ । ³సద్యోజాత ముత జహత్త్యమః । ఉతో జరన్తం
సజహత్త్యేకమ్ ॥ రం—రం ॥

ఉతో బహూ నేక మహ ర్ణహర । అతన్వో దేవ సుదమేవ
ప్రాధ్ధః । ⁴యస్త ద్వేధ యత ఆబభూవ । సన్ధాం ధ యాగ్ం సందధే
బ్రహ్మణైవః । రమతే తస్మి శ్చుత జ్జేదే మానే । నైసం జహత్త్యహస్సు

పూర్వేషుః । త్వా మాప్తో అను సర్వా కృరన్తి జానతీః । వత్సం
పయసా పునానాః । త్వ మగ్నిగం హవ్యవాహగం సమిధేనాత్వం భర్తా
మాతరీశ్వ ప్రజానామ్ । ౪౨—౪౩ ।

౩ త్వం యజ్ఞస్వము వేవాసి సోమః । తవ దేవా హవ మామ-
న్తి సర్వే । త్వ మేతో ఽసి బహూ నమప్రవిష్టః । నమ స్తే అస్తు మహా-
నో మ ఏధి । ౭ నమో వా మస్తు కృణుతగం హవం మే । ప్రాణాపానా
నజిరగం సంచరంతా । హవయామి వాం బ్రహ్మగా తూర్త మేతమ్ ।
యో మాం దేవ్య్వి తం జహితం యువానా । ౮ ప్రాణాపానా సంవి-
దానా జహితమ్ । అముష్యాసునా మా సంగసాథామ్ । ౪౩—౪౪ ।

౪ తం మే దేవా బ్రహ్మగా సంవిదానా । వధాయ దత్తం త ము-
హగం హనామి । ౯ అన జ్ఞాన సత ఆ బభూవ । యం యం జ్ఞాన స
ఉ నోపో అన్య । యదా భారం తస్యైతే స భర్తుమ్ । ప్రాస్య
భారం పున రస్త మేతి । ౧౦ త దైవ త్వం ప్రాణో అభవః । మహా
న్యోగః ప్రజాపతేః । భుజః కరిష్యమాణః । యదేవా న్సృణోయో
నవ । ౪౪—౪౫ ।

ఏకం, ప్రజానాం, గసాథాం, నవ । ౪౪ ।

పంచదశోఽనువాకః.

❖ పృ త్య మా క్తం. ❖

౧ హరిగ్ం హరన్త మనుయన్తి దేవాః । విశ్వస్యేశానం పృష-
భం మతీనామ్ । బ్రహ్మ సహస్ర మనుష్టేవ మాగాత్ । అయన్తం మా

విపధీ¹ ర్విక్రమస్వ । ²మాచిదో మృత్యో మాపధీః । మా మే బలం
విపుహో మా ప్రమోషీః । ప్రజాం మా మే రీరిష ఆయురుగ్ర । ప్రచ-
క్షుసం త్వ హవిషా విధేమ । ³ప్రద్య శ్చకమానాయ । ప్రవేషానాయ
మృత్యవే⁴ ॥ ౪౫—౪౬ ॥

ప్రాస్తా ఆశా లశ్యణ్వి¹ । కామేనా జనయ స్సునః । 'కామేన
మే కామ ఆగాత్' । హృదయా ధృదయం మృత్యో² । య దమిషా
మదఃప్రియమ్ । తదైతూప్త మా మభి । ³పరం మృత్యో లనుపరేహీ
పథామ్ । యస్తే స్వ ఇతరో దేవయానాత్ । చక్షుష్వతే శృణ్వతే⁴ తే
బ్రవీమి । మా నః ప్రజాగ్ం రీరిషో మోత వీరా⁵ । ⁶ప్రపూర్వ్యం
మనసా వస్తమానః । నాథమానో వృషభం చర్షణీనామ్ । యః
ప్రజానా మేకరా ణ్మానుషీణామ్ । మృత్యుం యజే ప్రథమజా మృతస్య⁷ ।
౪౬—౪౭ ॥

మృత్యవే, వీరాగ్ం, శ్చత్యారీచ । ౧౫ ।

పోడశోఽనువాకః.

కాణ్డర్షిః సోమః.

— నూర్యోపస్థానమంత్రః. * —

౧ ¹తరణి ర్విశ్వదర్శతో జ్యోతిష్క్వా దసి నూర్య । విశ్వ మాభాసి
రోచనమ్ । ఉప్రయామ గృహీతో² ఽసి నూర్యాయ త్వ భ్రాజస్వత
ఏష తే యోని నూర్యాయ త్వ భ్రాజస్వతే³ ॥ ౪౭—౪౮—౪౯ ॥

* భట్టభాస్కరస్తు:— 'అతిగ్రహ్యంతఃపాతి సౌర్యగ్రహగ్రహణుస్త' ఇతి
వ్యాచఖ్యో.

సప్తదశోఽనువాకః.

౧౭, ౧౮, ౧౯, అనువాకానాం కాండ్యైః అగ్నిః.

— ప్రేతదాహస్థానసమీపభాతావతే జలసంగాహపమత్రః. * —

౧ ¹అస్యాయస్వ మదిస్తమ సోమ విశ్వభి ద్రూతిభిః । భవా న పు-
త్రభస్తమః । ౧౮—౧౯—౧౭ ।

అష్టదశోఽనువాకః.

— అవగాహనే వినియుక్తమత్రః. † —

౧ ¹క్షయ స్థే యే పూర్వతరా మపశ్య మ్యవ్యధ్యస్తీ ముషస్తం
మర్త్యసః । అస్మాభి గూను ప్రతిచక్ష్య ఒభూ దో తే యన్తి యే అ
ప్రీతు పశ్యాన్ । ౧౯—౨౦—౧౮ ।

ఏకోనవింశోఽనువాకః.

— తపోషణేదాహే వినియుక్తాని యజాంషి. ‡ —

౧ ¹జ్యోతిష్మతీం త్వా సాదయామి ²జ్యోతిష్మతం త్వా సాద-
యామి ³జ్యోతిర్విదం త్వా సాదయామి ⁴భాస్వతీం త్వా సాదయామి
⁵జ్వలన్తీం త్వా సాదయామి ⁶మల్లలభావన్తీం త్వా సాదయామి
⁷దీప్యమానాం త్వా సాదయామి ⁸రోచమానాం త్వా సాదయా-
⁹మ్యజస్రాం త్వా సాదయామి ¹⁰బ్రహ్మజ్యోతిషం త్వా సాదయామి
¹¹బ్రోధయన్తీం త్వా సాదయామి ¹²హగ్రతీం త్వా సాదయామి ।
౨౦—౨౧—౧౯ ॥

* భట్టభాస్కరము:—‘చమసోపచంకసప్తాయశ్చిత్త మంత్ర’ ఇతి వ్యాచఖ్యో.

† “ ‘వృష్టినామకేష్టకొపధానమత్ర’ ఇతి వ్యాచఖ్యో.

‡ “ ‘జ్యోతిష్మతీష్టకొపధానమత్ర’ ఇతి వ్యాచఖ్యో.

వింశోఽనువాకః.

++ (పితృమేధాంగ) శ్రువామతిమద్రాః. * ++

౧ ¹ప్రయాసాయ ²స్వాహా ³ఽఽయాసాయ ⁴స్వాహా ⁵వియాసాయ
⁶స్వాహా ⁷సంయాసాయ ⁸స్వాహా ⁹ద్యాసాయ ¹⁰స్వాహా ¹¹వయాసాయ
¹²స్వాహా ¹³శ్రుచే ¹⁴స్వాహా ¹⁵శోకాయ ¹⁶స్వాహా ¹⁷తప్యతై ¹⁸స్వాహా ¹⁹తపతే
²⁰స్వాహా ²¹బ్రహ్మహత్యాయై ²²స్వాహా ²³సర్వస్యై ²⁴స్వాహా || ౧౧—౧౨ || ౨౦ ||

ఏకవింశోఽనువాకః.

++ రాజగవి వావిహ హోమాథా శుద్రాః. ‡ ++

౧ ¹చిత్తగ్ం ²సంతానేన ³భవం ⁴యత్నా ⁵కుద్రం ⁶తనిమ్నా ⁷పశు.
⁸పత్తిగ్ం ⁹స్థూలవృక్షయేనాగ్ం ¹⁰హృదయేన ¹¹కుద్రం ¹²లోహితేన ¹³శరవ్యం
¹⁴మతస్సాభ్యాం ¹⁵మహాదేవమన్తః ¹⁶పార్శ్వేనాపిష్ఠవానగ్ం ¹⁷శిశ్నితోశ్య.
¹⁸భ్యామ్ || ౧౨—౧౩ || ౨౧ ||

¹చిత్తిః ²పుథివ్యగ్ని ³సుసర్వం తే ⁴చతుర్వహహవిత్ హోతా
⁵వాగ్ధోతా ⁶బ్రహ్మణ ఏకహోతా ⁷ఽగ్ని ర్యజుర్భి ⁸సేనేద్యస్య ⁹దేవ-
¹⁰స్య ¹¹సువర్ణం ¹²కుర్వగ్ం ¹³సహస్రశీర్షా ¹⁴ఽదోభ్య ¹⁵భర్తా ¹⁶హరిం
¹⁷త్రరణి ¹⁸రాస్యా యస్వే ¹⁹యుష్టేయే ²⁰జ్యోతిష్కరిం ²¹ప్రయాసా-
²²య ²³చిత్త, మేకవిగ్ం శతిః || ౨౧ ||

¹చిత్తి ²రగ్ని ర్యజుర్భి, ³రన్తః ⁴ప్రవిష్టః, ⁵ప్రహపతి, ⁶రభిరాన,
⁷51, 52 ప్రయాసాయ ద్విపచ్చాశత్ || ౧౨ ||

* భట్టభాస్కరప్ర: — 'అశ్వమేధాంగరాత్రిహోమపద్రా' ఇతి వ్యాచకార.

‡ " 'బ్రహ్మమేధాంగపద్రా' ఇతి వ్యాచకభ్యో.

¹చిత్తి ¹¹రస్మిర్యజుర్భి ²¹రన్తః ప్రవిష్వః ³¹ప్రజాపతిః ప్రజయా
సంవిదాన ⁴¹స్తస్య ధీరా ⁵¹⁻⁵³జ్యోతిష్వతీం త్రిపశ్చాశత్ * || ౫౩ ||
(ఏవంవాచాతః.)

హరిః ఓమ్.

శా ని పా తః.

త చ్ఛంయో రావృణీమహే । గ్రాతుం యజ్ఞాయ । గ్రాతుం
యజ్ఞపతయే । దైవీ స్వస్తి రస్తు నః । స్వస్తి ర్వానుషేభ్యః । ఊర్ధ్వం
జిగ్రాతు భేషజమ్ । శం నో అస్తు ద్విపదే । శం చతుష్పదే । ఓం
శాన్తి శాన్తి శాన్తిః ।

తృతీయప్రశ్న సుమాప్తః.

* 'ఏతద్విపాకః తై కాచకానువాకస్య ద్వాదశదశత్వవంతరం అవశిష్టవాక్యాప్తకస్య
పృథక్దశతిత్వేన కేచన స్వీకర్యంతి. తేషాం మతేషు త్రిపంచాశత్ (౫౩) దశతయః,
ఇతరేషాం మతేషు ద్విపంచాశత్ (౫౨) దశతయః' ఇతి వివేకః.

ఓమ్.

శ్రీకృష్ణయజురారణ్యకే చతుర్థః ప్రపాఠకః.*

— ప్రవర్ణః. —

అనువాకాః. ౨౪. కాణ్డర్షిః సోమః.

శాన్తిపాఠః.

† ఓం నమోవాచే....వీరతోఽనుమదస్తుః॥ ఓం శాంతి శాంతి శాంతి॥
ప్రథమోఽనువాకః.

— శూర్యకాంతిపాఠః —

సమో వాచే యా చోదితా యాచానుదితా తస్యై వాచే న-
మో నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమః ఋషిభ్యో మస్తకృత్సోఽస్య
మస్తకృత్సో మా మా మృషయో మస్తకృతో మస్తకృతయః పరాధు
ర్వాఽహ మృషీ స్తస్తకృతో మస్తకృతీ స్పరాదాం వైశ్వదేవీం వాచ
ముద్యాసేగం శివా మదస్తాం జష్టాం దేవేభ్యః శర్మ మే ద్యా శర్మ
పుణివీ శర్మ విశ్వ మిదం జగత్ । శర్మ చన్ద్ర శ్చ సూర్య శ్చ శర్మ
బ్రహ్మ ప్రజాపతీ । భూతం వదిష్యే భువనం వదిష్యే తేజో వదిష్యే
యశో వదిష్యే తపో వదిష్యే బ్రహ్మ వదిష్యే సత్యం వదిష్యే తన్న
అహ మిద ముపస్తరణ ముపస్త్రణ ఉపస్తరణం మే ప్రజాయే పశూ -
నాం భూయా దుపస్తరణ మహం ప్రజాయే పశూనాం భూయాసం

* ద్రావిడాప్రేమం పశ్చిమం ప్రపాఠకమాహుః.

† ఏకచ్ఛాంతేః సమగ్రపాఠః ప్రథమానువాకే విద్యతే.

ప్రాణాపానా మృత్యోర్ధాపాతం ప్రాణాపానా మా మా హాసిష్టం
 మధు మనిష్యే మధు జనిష్యే మధు వత్సామి ఖధు వదిష్యామి
 మధుమతీం దేవేభ్యో వాచముద్యానగం శుశ్రూషేన్యాయం మమ
 ష్యేభ్య స్తం మా దేవా అపస్తు శోభాయై పితరో అనుమదన్తుః ॥ ౧౦ ॥
 కాన్తి శాన్తి శాన్తి ॥ ౧౦ ॥

✽ ద్వితీయోఽనువాకః.

— మహావీరనిర్వాణార్థమస్త్రాః —

౧ యుష్మత్తే మన ఉతి యుష్మత్తే ధియః । విప్రా విప్రస్య బృహతో
 విప్రశ్చితః । వి హోత్రా దధే వయునావి దేక్షత్ । మహీ దేవస్య సవితుః
 పరిష్టుతిః । ౨ దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవే । అశ్వినో ర్వాహుభ్యామ్ ।
 పూర్ణో హస్తాభ్యా మాదదే । ౩ అభి రసి నారి రసి । అధ్వరక్మ దేవే-
 భ్యః । ౪ ఉత్తిష్ట బ్రహ్మణస్పతే । ౧—౨ ॥

౨ దేవయ స్తస్మేమహే । ఉప్రవ్రయన్తు మరుత స్సుదానవః । ఇద్వ్య
 ప్రాహూ ధృవా సచా । ౫ ప్రేతు బ్రహ్మణస్పతిః । ప్రదేవ్యేతు సూన్మ-
 తా । అచ్ఛా వీరం సర్యం ప్రక్షి ర్ధనమ్ । దేవా యజ్ఞం సయన్తు నః ।
 ౬ దేవీ ద్యావాపృథివీ అను మే మగంసాధామ్ । ౭ ఋద్ధ్యాన మద్య ।
 మఖస్య శిరః ॥ ౨ — ౩ ॥

౩ కృమఖాయత్వా । మఖస్యత్వా శ్రీరే । ౮ ఇయత్స్యగ్ర ఆసీః ।
 ౧౦ ఋద్ధ్యాన మద్య । మఖస్య శిరః । మఖాయ త్వా । మఖస్య త్వా

* ఆస్య బ్రహ్మణం తైత్తిరీయారణ్యకస్య పంచమ ప్రపాఠకే—౧. ౨. ౩ అను
 వాకానామితి.

శ్రీరే | ¹¹దేవీ ర్వమీ రస్య భూతస్య ప్రథమజా ఋతావరీః | ¹²ఋ -
ద్ధ్యాన మద్య | మఖస్య శిరః || 3—౪ ||

౪ **క** మఖాయ త్వ | మఖస్య త్వ శ్రీరే | ¹³ఇన్ద్రస్యాజోఽసి |
¹⁴ఋద్ధ్యాన మద్య | మఖస్య శిరః | మఖాయ త్వ | మఖస్య త్వ
శ్రీరే | ¹⁵అగ్నిజా అసి ప్రజాపతే రేతః | ¹⁶ఋద్ధ్యాన మద్య | మఖస్య
శిరః || ౪—౫ ||

౫ **క** మఖాయ త్వ | మఖస్య త్వ శ్రీరే | ¹⁷ఆయు ధేహి
ప్రాణం ధేహి | అపానం ధేహి వ్యానం ధేహి | చతుర్ధేహి శోతం
ధేహి | మనో ధేహి వాచం ధేహి | ఆత్మానం ధేహి సత్త్విష్టం ధేహి |
మాం ధేహి మయి ధేహి | ¹⁸మధు త్వ మధులా కరోతు | ¹⁹మఖస్య
శిరోఽసి || ౫—౬ ||

౬ ²⁰యజ్ఞస్య ప్రదే స్థః | ²¹గాయత్రేణ త్వ ఛస్తసా కరోమి |
త్రైష్టుభేన త్వ ఛస్తసా కరోమి | జాగతేన త్వ ఛస్తసా కరోమి |
²²మఖస్య రాన్నాఽసి | ²³అదితి స్తే బిలం గృహ్లాతు | పాక్షేప
ఛస్తసా | ²⁴సూర్యస్య హరసా త్రాయ | ²⁵మఖోఽసి || ౬—౭ ||

ప్రతే, శిర, ఋతావరీ, ఋద్ధ్యానమద్య, మఖస్య శిర, శ్శిర, శ్శిరోఽసి,
నవచ || ౭ ||

ఇయతి దేవీ రిన్ద్రస్యాజోఽస్య గ్నిజాలస్యా యుధేహి ప్రాణం పశ్య ||

* అస్మిన్నపవాకే “మఖాయత్వ | మఖస్యత్వశ్రీరే” ఇత్యనంతిం. పంచమ
చారేషు క్రమేణ ‘ఇయతి’ దేవా, ఇత్యాది పదపంచక ఘటితవాక్యాని భవేయు రితి
మీచనమ్.

✽ తృతీయోఽనువాకః.

✽ మహావీరసంహారమస్తాః. ✽

౧ ¹వృష్టో అశ్వస్య నిష్ఠు దసి | వరుణస్తాన్వి ధృతస్తత ఆధూప-
యతు | మిత్రావరుణయో ధృవేణ ధర్మణా | ²అర్చిషే త్వ | శోచి-
షే త్వ | జ్యోతిషే త్వ | తపసే త్వ | ³అభీమం మహీనా దివమ్ |
మిత్రో బభూవ సప్రథాః | ఉత శ్రవసా పృథివీమ్ || ౧—౮ |

౨ ⁴మిత్రస్య చక్రవర్తిధృతః | శ్రవో దేవస్య సానసిమ్ | ద్యుమ్నం
చిత్రశ్రవస్తమమ్ | ⁵సిద్ధ్యే త్వ | ⁶దేవస్తాన్వి సవితో ద్వపతు | సు-
పాణి స్పృష్ణురిః | సుబ్రహ్మ రుత శక్త్యా | ⁷అపద్యమానః పృథివామ్ |
ఆశా దిశ ఆపుణ | ఉత్తిష్ఠ బ్రహ్మ స్థవ || ౮—౯ |

౩ ⁸ఊర్ధ్వ స్థిష్ఠ ధ్రువస్తవమ్ | ⁹సూర్యస్య త్వ చక్షుషా ¹⁰స్వీ-
తే | ఋజవే త్వ | సాధవే త్వ | సుక్షిత్యై త్వ భూత్యై త్వ |
¹¹ఇద మహ మము మాముష్యాయణం విశా సశుభి ర్భిష్టావర్చసేన ప-
ర్యాహమి | గాయత్రేణ త్వ ఛస్తసా ¹²ఽఽచ్చుణద్వి | త్రైమభేనత్వా
ఛస్తసా ¹³ఽఽచ్చుణద్వి | జాగతేన త్వ ఛస్తసా ¹⁴ఽఽచ్చుణద్వి | ఛుణ-
త్తు త్వ వాక్ | ఛుణత్తు త్వోర్క | ఛుణత్తు త్వ మావి |
ఛుణి వాచమ్ | ఛున్ధ్యోర్జమ్ | ఛుణి మావి | దేవ పురశ్చర ప్రభూ-
సం త్వ || ౯—౧౦ ||

పృథివీం, భవ, వాక్షట్వు || ౩ ||

చతుర్థోఽనువాకః.

✱ ప్రేషమద్రాః. ✱

౧ ¹బ్రహ్మ స్మృత్యైర్దేవైః ప్రచరిష్యామః | హోత ఋర్ష మభిష్టుహి |
అగ్ని ద్రాహిణౌ పురోడాశౌ వధిశ్రయ | ప్రతివ్రథాత రివిహర | ప్రస్తా-
త స్సామాని గాయ | ²యజుర్యక్షం సామభి రాక్షసం తావివిశ్వై-
ర్దేవై రనుమతం మరుద్భిః | దక్షిణాభిః ప్రతతం పారయిష్టుమ్ | స్తుభో
వహన్తి సుమతస్యమానమ్ | స నో రుచం ధేవ్యాహ్వాణీయమానః |
భూ ర్భువ స్సువః | ఓ మిష్ట్రవన్తః ప్రచరత || ౧౦—౧౧ ||

అహ్వాణీయమానో దేవః | ౮ |

✱ పంచమోఽనువాకః.

✱ మహావీరస్థాపనమద్రాః. ✱

౧ ¹బ్రహ్మ స్మృచరిష్యామః | హోత ఋర్ష మభిష్టుహి | ²యమా-
య తావ మఖాయ తావ | సూర్యస్య హరసే తావ | ³హ్రీణాయ
స్వాహా వ్యానాయ స్వాహాఽపానాయ స్వాహా | చక్షుషే స్వాహా
శ్రోత్రాయ స్వాహా | మనసే స్వాహా వాచే సరస్వత్యై స్వాహా | దక్షా-
య స్వాహా క్రతవే స్వాహా | ఓజసే స్వాహా బలాయ స్వాహా | ⁴దేవ-
స్తావ సవితా మధావనక్తు || ౧౧—౧౨ ||

౨ ⁵పృథివీం తపస స్తాయస్వ | ⁶అర్చి రసి శోచి రసి జ్యోతి రసి
తపోఽసి | ⁷సగం నీదస్వ మహాగం అసి | శోచస్వ దేవవీతమః |

* అస్య అనువాకస్య బ్రాహ్మణం. తె. ఆ ప్ర. ౫. ౮ అనువాకే విద్యతే.

† “అర్చిషేత్వా | శోచిషేత్వా | జ్యోతిషేత్వా | తపసే త్యా” ఏతద్వాక్యచతు
ష్టయరూపః పంచామంత్రః. ధ. భాష్యేవ్యాఖ్యాతః. మూర్తీకారైరపి వినియుక్తః. అస్య
దేశీయై రాంధ్రాః బ్రావిదై ర్వాసపత్యతే. కారణంతు స జ్ఞాయతే. నవ్యాఖ్యాతోమూఢతేన.

విధూమ మగ్నే ఆరువం మియేధ్య । స్పృజ ప్రశస్త దర్శతమ్ । ⁸అజ్ఞా-
 న్ని యం ప్రభయన్తో న విప్రాః । వసావస్తం నాగ్నివా తపస్తః । పితృ-
 ర్న పుత్రఉపసి ప్రేష్ఠః । ఆఘర్హో అగ్ని మృతయన్మసాదీత్ । ౧౨—౧౩ ।

⁹ అవాధృష్యా పురస్తాత్ । అగ్నే రాధిపత్యే । ఆయు ర్గే దాః ।
¹⁰పుత్రవతీ దక్షిణతః । ఇస్త్రస్యాఽధిపత్యే । ప్రజాం మే దాః । ¹¹స్తు-
 మదా ప్రశ్నాత్ । దేవస్య సవితృ రాధిపత్యే । ప్రాణం మే దాః ।
¹²అశ్రుతి రుత్తరతః । ౧౩-౧౪ ।

^౪ మిత్రవరుణయో రాధిపత్యే । శ్రోత్రం మే దాః । ¹³విధృతి
 రుపరిస్తాత్ । బృహస్పతే రాధిపత్యే । బ్రహ్మ మే దాః క్షత్రం మే దాః ।
 తేజో మే ధా వరోఽమే ధాః । యశో మే ధా స్తపో మే ధాః । మనో
 మే ధాః । ¹⁴మనో రశ్వాఽసి భూరిపుత్రా । విశ్వభ్యో మా వ్రాష్టభ్యః
 పాహి । ౧౪-౧౫ ।

^౫ స్థూపసదా మే భూయా మా మాహిగంసిః । ¹⁵తప్తాః ష్వగ్నే
 అస్తరాగం అమిత్రాః । తపా శగంస మర్తరుషః పరస్య । తపా వసో
 చికితానో అచిత్రాః । వి తే తిష్ఠన్తా మజరా అయాసః । ¹⁶చిత్రస్థం
 పరిచితః । స్వాహా మరుద్భిః పరిశ్రయస్వ । ¹⁷మా అసి । ప్రమా అసి ।
 ప్రతిమా అసి । ౧౫-౧౬ ।

^౬ సంమా అసి । విమా అసి । ఉన్తా అసి । అస్తరిక్షస్యా స్తర్ధి రసి ।
 దివం తపస స్త్రా యస్వ । ¹⁸అభి ర్గీర్ణి ర్య దతో న ఊనమ్ । ఆప్యా-
 యయ హరివో వర్ధమానః । యదా స్తోతృభ్యో మహిగోత్రా రుజాసి ।

భూయిష్టభాజో అథ తే స్యామ | ²⁰శుక్రం తే అన్య ద్యజతం తే
అన్యత్ | ౧౬—౧౭ |

2 విషురూపే అహనీ ద్యా రివాసి | విశ్వాహి మాయా అవసి
స్వధామః | భద్రా తే పూష నిహ రాతి రస్తు | ²¹అర్హా నిభర్షి
సాయకాని ధన్వ | అర్హా నిష్కం యజతం విశ్వసూపమ్ | అర్హా
నిదం దయస్తే విశ్వ మబ్భవమ్ | స వా ఒజీయా రుద్ర త్వ ద స్తి |
²²గాయత్ర మసి | త్రైస్తుభ మసి | జాగత మసి | ²³మధు మధు
మధు | ౧౭—౧౮ |

అనక్షత్వా, సాధీ, దుత్తరతః, సాహి, ప్రతిమా అసి, యజతం తే అన్య,
జాగత మస్యే. కం చ | ౫ |

✽ మహోఽనువాకః.

— ✽ హహీరాభిరుద్రగమ్. ✽ —

౧ ¹దక్ష ప్రాచీ ర్దక్ష భాసి నక్షిణా | దక్ష ప్రతీచీ ర్దక్ష భాన్యదీచీ |
దక్షోద్ధావ భాసి సుమనస్యమానః | స నో రుచం ధేవ్యాహృణీయమానః ||
²అగ్ని స్తావ వసుభిః పురస్తా ద్రోచయతు గాయత్రేణ ఛన్దసా | స మా
రుచితో గోచయ | ³ఇంద్రో స్తావ రుద్రై ర్దక్షిణతో రోచయతు త్రైస్తుభే
న ఛన్దసా | స మా రుచితో రోచయ | ⁴వరుణ స్తావ ఒఽదిత్యైః
ప్రశ్నా ద్రోచయతు జాగతేన ఛన్దసా | స మా రుచితో గోచయ ||
౧౮—౧౯ ||

१. క్రా॑ధ్యతా॒న స్తా॒న్వ మా॒దుతో॑ ము॒రుద్భి॑ ను త్తరతో॑ రో॒చయ॑.
 తా॒న్వ సు॒ష్టుభే॒న ఛ॑న్దసా । సమా॑ రుచితో॑ రో॒చయ॑ । బృ॒హస్పతి॑ స్తా॒న్వ
 వి॒శ్వే వి॒ర్దేనై॑ రుపరి॒ష్టా ద్రో॑చయతు పాక్షే॒న ఛ॑న్దసా । సమా॑ రుచి॒
 తో రో॒చయ॑ । ७ రోచిత స్త్వం దే॒వ ఘ॑ర్ష దే॒వేష్య॑సి । రోచి॒ష్టీయా
 హం మను॑ష్యేషు । ८ సమా॑ ఘర్ష రుచిత స్త్వం దే॒వేష్యో యు॒ష్మాగ్ం
 స్తేజ॑నీ బ్ర॒హ్మవర్చ॑స్యసి । రుచితో॑ ౭హం మను॑ష్యేషా॒న్వ యు॒ష్మాగ్ం
 స్తేజ॑నీ బ్ర॒హ్మవర్చ॑సీ భూయాసమ్ । ౯ రు॑గసి । రుచం మయి ధేహి ।
 ౧౦—౨౦ ।

३. మయి రుక్ । १౦ దశ పురస్తా ద్రోచసే । దశ దక్షిణా । దశ ప్ర॒
 త్యక్షే । దశోదక్షే । దశోద్ధ్వో భాసి మమస్తస్యమానః । స స స్పత్రా
 డిక్ష మూర్ధ్నం ధేహి । వాజ వాజినే పవస్వ । రోచితో ఘర్షో రుచీయ॥
 ౨౦—౩౦॥

రోచయ, ధేహి, నవ చ । ౩ ।

✽ సప్తమోఽనునాళః.

— మహావీరా కేతునిమ్. —

౧. १ అ॒వశ్యం॑ గ్రో॒హా మని॑పవ్యమానమ్ । ఆ చ॑ పరా చ ప్రథిభి శ్చర॒
 న్తమ్ । స ప్రధీ॒ర్ధీచీ॑ స్స వి॒షూచీ॑ ర్వసానః । ఆవరి॑వర్తి భువనే॒ష్వస్తః॑ ।
 २ అ॒త్ర పా॒వీః । మధు॑మాధ్వీభ్యాం మధు॒సూధూచీ॑భ్యామ్ । అను॒
 వాం దే॒వవీ॑తయే । ౩ స ము॒గ్ని రగ్ని॑నా † గత । సం దే॒వేష స॒విత్రా॑ । సగ్ం
 సూ॒ర్యేణ॑ రోచతే । ౨౧—౩౨ ।

* ఆస్యానునాళస్య బ్రాహ్మణం. కై. ఆ. ప్ర. ౪. అను. ౩ ఇతి శ్లేయమ్.

† 'గతః' ఇతి. ౩. ఇ ప్రకపాళః.

౨ స్వాహా స ముగ్ని స్తపసా ౭౭ గతాసం దేవేన సవిత్రా సగం
సూర్యేణా రోచిష్ట । ^౧ధర్తా దివో విభాసి రజసః । స్పృథివ్యా ధర్తా
ఉరో రచరిక్షస్య ధర్తా । ధర్తా దేవో దేవానామ్ । అమర్త్య స్తప్రోజా ।
^౨హృదే త్వా మనసే తావ । దివే త్వా సూర్యాయ తావ । ౨౨—౨౩ ।

౩ ~~క~~ ఉర్ధ్వ మిమ మధ్వరం కృధి । దివి దేవేషు హోత్రా య-
చ్ఛ । ^౧విశ్వసాం భువాం పతే । విశ్వస్య భువనస్పతే । విశ్వస్య మన-
సస్పతే । విశ్వస్య వచనస్పతే । విశ్వస్య తపనస్పతే । విశ్వస్య బ్రహ్మ-
ణస్పతే । ^౨దేవశ్రూ స్తవం దేవ ఘర్మ దేవా న్నహి । ^౩తప్రోజాం
వాచ మస్త నియచ్ఛ దేవా యువమ్ । ౨౩—౨౪ ।

౪ ^{౧౦}గర్భో దేవానామ్ । ^{౧౧}పితా మతీనామ్ । ^{౧౨}పతిః ప్రజానామ్ ।
^{౧౩}మతిః కపీనామ్ । ^{౧౪}సందేవో దేవేన సవిత్రా యతిష్ట । సగం సూ-
ర్యేణా రుక్త । ^{౧౫}ఆయుర్ధా స్తవ మస్తభ్యం ఘర్మ వర్చోదా అసి ।
^{౧౬}పితా నో ఽసి పితా నో బోధ । ^{౧౭}ఆయుర్ధా స్తమాధాః పయోధాః ।
వర్చోదా వరివోదా ద్రవిణోదాః । ౨౪—౨౫ ।

౫ అస్తరిక్షప్ర ఉరో ర్యరీయా । అశీమహి త్వా మా మా హిగం-
సీ । ^{౧౮}త్వ మగ్నే గృహపతి ర్విశా మసి । విశ్వసాం మానుషీ-
ణామ్ । శతం పూర్ణి ర్యవిష్ట వాహ్యగంహసః । సమైర్ధారగం శతగం
హిమాః । తం ద్రావిణగం హర్దివానమ్ । ఇహైవ రాతయ స్సుప్త ।
^{౧౯}త్వస్త్వీమతీ తే సపేయసురేతా రేతో దధానా । పిరం విదేయ తప
సందృశి । మా ఽహగం రాయస్పాషేణ వియోషమ్ । ౨౫—౨౬ ।

* 'గతః' ఇతి క. అ స్తకవాచః.

† 'త్వస్త్వీమతే'

రోచతే, సూర్యాయత్వా, దేవాయవం, ద్రవిణోదా, వధానా,
ద్యే చ ॥ ౭ ॥

అష్టమోఽనువాకః.

॥ మహావీరే పయః ప్రక్షేపణాదికమ్. ॥

౧ ¹దేవస్య త్వా సప్తతుః ప్రసవే । ²అశ్వినో ర్భాహుభ్యామ్ । పూ-
జ్ఞో హస్తాభ్యా మాదదే ³అదిత్యై రాన్నాం ⁴సి ⁵ఇక్షవహి । అదిత-
వహి । సరస్వత్యహి । ⁶అనా వేహి । అనా వేహి । అనా వే-
హి ॥ ౨౬—౨౭ ॥

౨ ¹అదిత్యా ఉష్ణీష మసి ²వాయురస్యై డః । ³పూషా త్వోపావ-
సృజతు । అశ్వినో ర్భాహుభ్యామ్ ప్రదాపయ ⁴యస్తే ప్రస శ్శతయో యో మ-
యోభూః । యేన విత్వా పుష్యసి వార్యాణి । యో రత్నధా వసువి-
ద్య స్సదత్రాః । సరస్వతిత మిహ ధాతవే ⁵ఋకః । ⁶ఉస్ర ఘర్మం శిగం-
ష । ఉస్ర ఘర్మం వాహి ॥ ౨౮—౨౯ ॥

౩ ఘర్మాయ శిగంష । ¹⁰బృహస్పతి స్తోవసేదతు । ¹¹దానవస్థన-
పేరవః । విత్వగ్వృత్ లోహితేన । ¹²అశ్వినో ర్భాహుభ్యామ్ పిన్వస్వ । సరస్వత్యై
పిన్వస్వ । పూష్ణే పిన్వస్వ । బృహస్పతయే పిన్వస్వ । ఇన్ద్రాయ పిన్వ-
స్వ । ఇన్ద్రాయ పిన్వస్వ ॥ ౩౦—౩౧ ॥

౪ ¹³దాయత్ర ¹⁴సి । త్రైష్టుభో ¹⁵సి । బాగత మసి । ¹⁶స్తహోర్జో-
భాగేనోప వేహి । ¹⁷ఇన్ద్రాగ్నినా మధుస సానరఘస్య । ఘర్మం పాత-
వనవో యజతా వత్ । ¹⁸సావహిత్యా సూర్యస్య రత్నయే పృష్ఠివసయే

జాహామి । 17 మధు హవి రసి । 18 సూర్యస్య తవ స్తవ । 19 ద్యావాపృథివీ-
భ్యాం త్వా పరిగృహ్ణామి । ౨౯—౩౦॥

× 20 అస్తరితేణ త్వోపయచ్ఛామి । 21 దేవానాం త్వా పితౄణా
మనుమతో భర్తుగ్ం శకేయమ్ । 22 తేజోఽసి । తేజోఽనుప్రేహి । దివి
స్సృక్తా మాహిగ్ంసీః । అస్తరితృస్సృక్తా మాహిగ్ంసీః । పృథివిస్సృ
క్తా మాహిగ్ంసీః । సువ రసి సువ ర్తే యచ్ఛ । దివం యచ్ఛ దివో మా
హిహి । ౩౦—౩౧॥

ఏహి, హిహి, సిన్వస్వ, గృహ్ణామి, నవ చ । ౮ ।

☸ నవమోఽనువాకః.

✽ ప్రవర్ణ్యస్య ఆహవనీయే యాగః. ✽

౧ 1 ముద్రాయ త్వా వాతాయ స్వాహా । 2 సల్లిలాయ త్వా
వాతాయ స్వాహా । 3 అనాధృష్యాయ త్వా వాతాయ స్వాహా । 4 అ-
ప్రతిధృష్యాయ త్వా వాతాయ స్వాహా । 5 అవస్యతే త్వా వాతాయ
స్వాహా । 6 దువస్యతే త్వా వాతాయ స్వాహా । 7 శిమిద్యతే త్వా
వాతాయ స్వాహా । 8 అగ్నేయే త్వా వసుమతే స్వాహా । 9 సోమాయ
త్వా రుద్రవతే స్వాహా । 10 వరుణాయ త్వా ఽఽదిత్యవతే స్వా-
హా । ౩౧—౩౨॥

౨ 11 బృహస్పతయే త్వా విశ్వదేవ్యావతే స్వాహా । 12 సవిత్రే త్వర్భు-
మతే విభుమతే ప్రభుమతే వాజవతే స్వాహా । 13 యమాయ త్వా ఽఽగ్ని

రస్వతే పితృమతే స్వాహా[॥] ¹⁴విశ్వా ఆశా దక్షిణానత్ ¹⁵విశ్వా జ్ఞేవా
సయా దేవా[॥] ¹⁶స్వాహా[॥] తస్య ఘర్తస్య[॥] మథోః[॥] విబత మభినా[॥]
స్వాహా[॥] ఒగ్నయే యజ్ఞయాయ[॥] శం యజ్ఞిః[॥] ¹⁷అభినా ఘర్తం
పాతగ్ం హరివాసమ్ [॥] 3౨—33 [॥]

౩ అహర్దివాభి నూతిభిః[॥] అను వాం ద్యావాపృథివీం మగ్ంసా
తామ్ [॥] న్వహేన్ద్రాయ[॥] ¹⁸న్వహేన్ద్రావట్[॥] ¹⁹ఘర్త మపాత మభినా
హరివాసమ్[॥] అహర్దివాభి నూతిభిః[॥] అనువాం ద్యావాపృథివీ అమగ్ం
సాతామ్ [॥] తం ప్రాప్యం యథావట్[॥] సమో దితే[॥] సమః పృథి
వ్యై [॥] 3౪ [॥]

౪ దివిధా ఇమం యజ్ఞమ్[॥] యజ్ఞ మ్రిమం దివిధాః[॥] దివం గచ్ఛ[॥]
అన్తరిక్షం గచ్ఛ[॥] పృథివీం గచ్ఛ[॥] పశ్చా ప్రదిశో గచ్ఛ[॥] జేవా స్థర్తవా
స్థచ్ఛ[॥] పితౄ స్థర్తవా స్థచ్ఛ[॥] 33—3౫ [॥]

అదిత్యవతేస్వాహా, హరివాసం, పృథివ్యా, అప్తేచ [॥] ౯ [॥]

☸ దశమోఽనువాకః.

☸ ప్రవిర్దిశేదాగ్నిహోత్ర హోమః. ☸

౧ ఐ[॥] ఇషే వీసిహి[॥] ఐశ్లే వీసిహి[॥] బ్రహ్మణే వీసిహి[॥] త్తత్త్వా-
య వీసిహి[॥] అధ్యు[॥] వీసిహి[॥] ఓషధీభ్యః[॥] వీసిహి[॥] వస్తస్పతిభ్యః[॥] వీసిహి[॥]
ద్యావాపృథివీభ్యం[॥] వీసిహి[॥] నూభూతాయ వీసిహి[॥] బ్రహ్మవర్చసాయ
వీసిహి[॥] 3౪—3౬ [॥]

౨ యజమానాయ పీఠిహి । మహ్యం జ్యేష్ఠాయ పీఠిహి । ^౧త్వి -
^౨మైత్య తావ । ద్యుమ్నాయ తావ । ఇన్ద్రియాయ తావ భూత్యైతావ ।
^౩ధర్మాఽసి సుధర్మామే వ్యస్తే । బ్రహ్మణి ధారయ । త్తత్త్వాణి ధారయ ।
 విశం ధారయ । నే త్తావ వాత స్సన్ధ్యాయాత్ ॥ ౩౧—౩౨ ॥

౩ అముష్య తావ ప్రాణే సాదయామి । అమునా సహ
 నిర్ధం గచ్ఛ । యో ఽస్మా ద్వేష్టి । యం చ నయం ద్విష్ట । ^౧పూష్టి
 శరసే సావహ । గ్రావభ్య సావహ । స్రగ్తిరేభ్య సావహ । ద్యావా-
 పృథివీభ్యాగ్ం సావహ । పితృభ్యో ఋత్యువేభ్య సావహ । ^౨రుద్రాయ
 రుద్రహోత్రే సావహ ॥ ౩౩—౩౪ ॥

౪ ^౧అహర్జ్యోతిః కేతునా జపతామ్ । సుజ్యోతి ర్జ్యోతిషాగ్ం సావ-
 హా । రాత్రి ర్జ్యోతిః కేతునా జపతామ్ । సుజ్యోతి ర్జ్యోతిషాగ్ం సావహా ।
^౨అపీవరో మా ఽహ్నో రాత్రియై మాహహి । ప్రహ తే అగ్నే సమిత్ ।
 తయా సమిధ్యస్వ । ఆయు ర్తే దా । వర్చసా మాఽఽంజః । అపీవరో
 మా రాత్రియా అహ్నో మా హహి ॥ ౩౫—౩౬ ॥

౫ ప్రహ తే అగ్నే సమిత్ । తయా సమిధ్యస్వ । ఆయు ర్తే దా ।
 వర్చసా మాఽఽంజః । ^౧అగ్నిర్జ్యోతి ర్జ్యోతి రగ్ని సావహా । ^౨సూర్యో
 జ్యోతి ర్జ్యోతి సూర్య సావహా । ^౩భూ సావహా । ^౪హుతగ్ం హవిః ।
 మధు హవిః । ఇన్ద్రతమే ఽగ్నా । పితా నో ఽసి మా మాహిగ్ంసీ ।
 అశ్యామ తే దేవఋర్త । మధుమతో వాజవతః పితృమతః । అగ్నిరస్వత
 స్సృధావిసా । అశీమహి త్వా మా మాహిగ్ంసీ । ^౫సావహ త్వా
 సూర్యస్య రత్నిభ్యః । సావహ త్వా నక్షత్రేభ్యః ॥ ౩౭—౪౦ ॥

బ్రహ్మవర్చసామపీపిహి, స్కన్దయా, దుగ్రద్రాయనుద్రహోతే॥
స్వాహా, ఓహ్నా మాహి హ్యగ్నోస్తప్తచ ॥ ౧౦ ॥

❀ ఏకాదశోఽనువాకః.

— ప్రసక్త్యోక్త్యాసపత్. —

౧ ఘర్మయా తే దివి శుక్ । యా గాయత్రే ఛన్దసి । యా బ్రా-
హ్మణే । యా హవిర్ధానే । తాం తప్తతే నావయతే స్వాహా । ఘర్మయా
తే ఓన్దరితే శుక్ । యా త్రైపుతే ఛన్దసి । యా రాజన్యే । యాఽగ్ని-
ధే । తాం తప్తతే నావయతే స్వాహా ॥ ౩౯—౪౦ ॥

౨ ఘర్మయా తే పృథివ్యాగం శుక్ । యా జాగతే ఛన్దసి ।
యా వైశ్యే । యా సదసి । తాం తప్తతే నావయతే స్వాహా । అనున్దోఽ-
ద్యానుమతిః । అన్విదనుమతే త్వమ్ । దివ స్త్వా † పరస్సాయాః ।
అన్దరితస్య తనువః పాహి । పృథివ్యా స్త్వా ధర్మణా । ౪౦—౪౧ ॥

౩ వయ మనుక్రామామ సువితాయ నవ్యసే । బ్రహ్మణ స్త్వా పర-
స్సాయాః । క్షత్రస్య తనువః పాహి । విశ స్త్వా ధర్మణా । వయ మను-
క్రామామ సువితాయ నవ్యసే । ప్రాణస్య త్వో ‡ పరస్సాయే । చక్షు-
ష స్తనువః పాహి । శ్రోత్రస్య త్వో ధర్మణా । వయ మనుక్రామామ
సువితాయ నవ్యసే । నల్ల రసి శంయుధాయాః ॥ ౪౦—౪౩ ॥

* అస్యానువాకస్యబ్రాహ్మణం తె. ఆ. ప్ర. ౫. ౯, ౧౦ అనువాకయోః పరితప్.

† “పరస్సాయాః” ఇతి. క. పుస్తకపాఠః.

‡ “పరస్సాయే”

..

౪ శిశు ర్జనధాయాః । ౯శం చ వక్షి పరిచ వక్షి । 10చతుస్సృక్తి
 ర్నాభిర్ ఋతస్య । 11సదో విశ్వాయు శ్వర్క ప్రప్రథాః । 12అప్రద్యేష్టా అ-
 ప్రవారః । అస్య ద్వితస్య సశ్చిమ । 13ఘర్జైత తే అన్న మేత త్పురీ-
 షమ్ । తేన వర్ధస్య చాచ ప్యాయస్య । వర్ధిషీమహి చ వయమ్ । ఆచ
 ప్యాసిషీమహి । ౪౨—౪౪ ।

౫ 14రన్తి రామాసి దివ్యో గర్భవః । తస్య తే ప్రద్యద్ధవిధానమ్ ।
 అగ్ని రధ్యతాః । దుద్రో అధిపతిః । 15సముహ మాయుషాః సం ప్రాజేన
 సం వర్చసా । సం పయసా । సం గాప్రత్యేన । సగం రాయస్సా
 షేణ । ౪౩—౪౫ ।

౬ 16వ్యసా । యో అస్తా ద్వేష్టి । యం చ వయం ద్విష్టః । 17అ-
 చిక్రద ద్వౌష్టా హరిః । మహా న్త్రిలో న దర్శతః । సగం సూర్యేణ
 రోచతే । 18చి దసి సముద్రయోనిః । ఇద్దు ర్ద్విక్షేప్యన ఋతావా ।
 హిరణ్యపక్ష శ్శకునో భురణ్యః । మహా స్థనిశ్శే ధ్నువ ఆనిషత్తః ।
 ౪౪—౪౬ ।

౭ సమస్తే అస్తు మా మాహిగం సీః । 19విశ్వావసుగం సోమగర్భ-
 ర్యమ్ । ఆపో దదృశుషీః । త ద్రుతేనా వ్యాయా । త ద్దన్వవైత్ ।
 ఇన్ద్రో రారహణ ఆసామ్ । పరిసూర్యస్య పరిధీగం రపశ్యత్ । 20విశ్వా-
 వసు రభి త న్నో గృణాతు దివ్యో గర్భరోవో రజసో విమానః । యద్వా
 ఘా సత్య ముత య న్న విన్య । ౪౫—౪౭ ।

* 'సశ్చిమః' ఇతి. క. పు ప్రకసాతః.

† 'తేమద్యద్ధవిధానం' ,,

‡ 'యద్వాద్య సత్య'

ధియో హిన్వానో ధియ ఇన్వో అవ్యాత్ । ²¹సస్మి మవిస్తచ్చు-
రణే వదీనామ్ । అపావృణో ద్ధురో అశ్చ ప్రజానామ్ । ప్రా²²సాం
గధ్యో అమృతాని వోచత్ । ఇన్ద్రో దత్తం పరిజానా ద్దహీనమ్ । ²²ప్రత
త్వం దేవ ఘర్ష దేవో దేవా నుసాగాః । ²³ఇద మహం మనుష్యా
మనుష్యా । సోమవీథా²⁴ అమమేహి । సహ ప్రజయా సహ రాయ-
స్పృశణ । ²⁴సుమిత్రావ అవ ఓషధయ స్సన్తు । ౯౮ ।

దుర్మిత్రా ప్రస్తే భూయానుః । యో అస్మా ద్వేష్టి । యం చ
ప్రయం దివ్యమ్ । ²⁵“ఉద్వయం తమస్త స్మరి । ²⁶ ఉద్భుత్యం ²⁷చిత్రమ్” ।
²⁸ఇమ మూషు త్య మున్మథ్యగ్ం ప్రనిమ్ । గాయత్రం నవీయాగ్ంసమ్ ।
అగ్నే దేవేషు ప్రవోచః । ౯౯—౧౦౦ ।

యా అగ్నిధ్యే తాం త ప్రతేనావయతే స్వాహా, ధర్మణా, శం-
యధాయాః, స్యాసిషీమహి, సోషేణి, నిషత్తో, విద్య, సప్తవిష్టా చ ॥ ౧౦౧ ॥

ద్వాదశో అనువాకః.

ప్రవిశ్యోర్వాసుశివమవ్రాః ॥

౧ ¹మహీనాం పయో అసి విహితం దేవత్రా । ²జ్యోతిర్భా అసి వన-
స్పృతీనా మోషధీనాగ్ం రసః । ³వాజినం త్వా వాజినో అవనయామః ।
ఉద్ధ్వం మన స్సువర్ణమ్ । ౧౦౧—౧౦౨ । ౧౦౨ ।

త్రయోదశోఽనువాకః.

— ఖర్షప్రాయశ్చిత్త మద్రా. —

- ౧ ¹అస్మాన్ ద్యౌః పృథివీమ్ | అస్మాన్ సప్తభో యువా గాః | స్కన్దేనా విశ్వా భవనా | స్కన్నో యజ్ఞః ప్రజనయతు | ²అస్మాన్ నజన్తి ప్రాణిని | ఆ స్కన్నా జ్ఞాయతే పృథా | స్కన్నా త్పృజనిషీమహి |
౪౯—౫౦ | ౧౩ |

చతుర్దశోఽనువాకః.

— అభ్యప్రాయశ్చిత్త మద్రా. —

- ౧ ¹యా పురస్తా ద్విద్యు దాపతత్ | తాం త వ్రతేనాపయజే స్వాహాః | ²యా దక్షిణతః | ³యా ప్రశ్చాత్ | ⁴యో త్రరతః | ⁵యోపరిష్టా ద్విద్యు దాపతత్ | తాం త వ్రతేనాపయజే స్వాహాః |
౪౯—౫౧ | ౧౪ |

పంచదశోఽనువాకః.

— ఖర్షప్రాయశ్చిత్త మద్రా. —

- ౩ ¹ప్రాణాయ స్వాహాః ²వానాయ స్వాహాః ³పానాయ స్వాహాః | ⁴చక్షుషే స్వాహాః ⁵శ్రోత్రాయ స్వాహాః | ⁶మనసే స్వాహాః ⁷వాచే సరస్వత్యై స్వాహాః | ౫౦—౫౩ | ౧౫ |

శ్రీకృష్ణ యజురారణ్యకే

మండకోఽనువాకః.

—+ ఖర్మప్రాయశ్చిత్త మద్రాః. —

౧ ¹పూ¹ష్టే సా¹వహా ²పూ²ష్టే శర²నే సా²వహా ³పూ³ష్టే ప్ర³వ³థాయ
సా³వహా ⁴పూ⁴ష్టే నర⁴స్థిపాయ సా⁴వహా ⁵పూ⁵ష్టే ల⁵భ్యుణయే సా⁵వహా
⁶పూ⁶ష్టే వరుణాయ సా⁶వహా ⁷పూ⁷ష్టే సా⁷క్తేతాయ సా⁷వహా ⁸పూ⁸ష్టే
౫౧—౫౫ | ౧౬ |

స వైదకోఽనువాకః.

—+ ఖర్మప్రాయశ్చిత్త మద్రాః. —

౧ ¹ఉ¹దస్య శు¹ప్తా వృ¹షా¹న ర్నా¹ల¹ర్త¹ బి¹భ¹ర్తిభారం పృ¹థివీ నభూ¹మ
²ప్ర²శు²క్తై²తు దే²వీ మనీ²షా ³అ³స్య ఖ³మతస్త్వో ర³థో న వా³జ ⁴అ⁴ర్చ⁴స్త
వ⁴క్తే మహీ సా⁴మ మన⁴వత ⁵తే⁵న సూ⁵ర్య మధారయ ⁶తే⁶న సూ⁶ర్య
మగో⁶చయ ⁷ఖ⁷ర్మ శ్చి⁷ర⁷స్త వయ మగ్నిః ⁸పు⁸రీష మసి సం⁸ప్రియం
ప్ర⁸జయా ప్ర⁸శుభి యు⁸వత్ ⁹ప్ర⁹జాపతి స్తా⁹వ సా⁹దయతు ¹⁰తయా
దే¹⁰వతయా ల¹⁰గ్నిర¹⁰స్వ ధృ¹⁰వా సీ¹⁰ద | ౫౨—౫౫ | ౧౭ |

అష్టాదశోఽనువాకః.

—+ కులాయినీష్టకోపధాన మద్రాః. —

౧ ¹యా¹ స్తే అ¹గ్న ఆ¹ర్తా¹ యో¹నయో యా¹ః కు¹లాయినీః | యే
తే¹ అ¹గ్న ఇ¹ంద్రవో¹ యా¹శ్చ నా¹భయః ²యా² స్తే అ²గ్నే త²నువ ఊ²ర్జో
నా²మ | తా²భి స్త²వ ము²భయీ²భి స్సం²విదా²నః ³ప్ర³జా³భి ర³గ్నే ద్ర³విజై
వా సీ³ద ⁴ప్ర⁴జా⁴పతి స్తా⁴వ సా⁴దయతు ⁵తయా దే⁵వతయా ల⁵గ్నిర⁵స్వ
ధృ⁵వా సీ⁵ద | ౫౩—౫౬ | ౧౮ |

ఏకోనవింశోఽనువాకః.

++ అధ్యయకర్తృకా స్మృతిమర్శన మస్త్రః. ++

1 అగ్ని రసి వై శాస్త్రవరోఽసి | సంవత్సరోఽసి పరివత్సరోఽసి | ఇ-
ద్రావత్సరోఽసీదువత్సరోఽసి | ఇత్సవత్సరోఽసి వత్సరోఽసి | తస్య
తే వస్తస్తశ్చిరః | గ్రీష్మో దక్షిణః పక్షుః | వర్షమాః పుష్పమ్ | శర దుత్త-
రః పక్షుః | హేమంతో మధ్యమ్ | పూర్వప్రతా శ్చిత్రయః | ౫౭ |

2 అవరప్రతాః పురీషమ్ | అహోరాత్రాణిష్టకాః | తస్య తే మా-
సా శ్చార్ధమాసా శ్చ కల్పంతామ్ | ఋతవ స్తే కల్పంతామ్ | సంవత్సర స్తే
కల్పతామ్ | అహోరాత్రాణి తే కల్పంతామ్ | ఏతి ప్రేతి వీతి సమిత్య-
దితి | ప్రాణపతి స్తాన్వి సాదయతు | తయా దేవతయా శ్చైరన్వధ్ధృవ సిధి
౫౮—౫౯ | ౧౦ |

వింశోఽనువాకః.

++ సర్వప్రా మస్మిత్తాం. ++

౧ 1 భూ ర్భువ స్సువః | 2 ధౌర్ధ్వ ధౌమణ ధౌతయే | 3 ధౌర్ధ్వో నః
ప్రాహ్యగ్ంహసః | 4 బ్రిధుం దద్రాణగ్ం సమనే బహూనామ్ | యువా-
వగ్ం సస్తం పత్తితో జగార | దేవస్య పశ్య కావ్యం మహితావ్ అద్యా
మమార | సహ్య స్సమాన | 5 య స్తతేచి దభిశ్రిమః | పురా జర్తృభ్య
ఉత్పదః | సన్ధాతా స్థిం మఘవా పురోవసుః | ౫౫—౫౬ |

2 ఏష్మర్తా విహ్రుతం పునః | “పునరూహా, 7 సహరయ్యా” |
8 మానో ఘర్మ వ్యధితో వివ్యథో నః | మా నః పర మధరం మా
రజో అనైః | మౌష్యస్సాగ్ం స్తమస్యస్త రాధాః | మా రుద్రియాసో
అభిగు ర్వృధానః | 9 మా నః క్రతుభిర్ హితితేభి రస్తాన్ | ద్విషా

సునీతే మా పరాదాః । మా నో ద్రుద్రో నిర్ముతి ర్దా నో అస్తా ।
మా ద్యావాపుథివీ హేడిమాతామ్ ॥ ౫౬—౬౦ ॥

3 10 ఉప నో మిత్రావరుణా విహవతమ్ । అన్వాదీధ్యాథా మిహ న
స్సఖాయా । ఆదిత్యానాం ప్రసితిర్ హేతిః । ఉగ్ర కతాపా * ప్తా ము
విహ పరిణో వృణక్తు । 11 “ఇమం మే వరుణ, 12 తత్త్వాయామి । 13 త్వం
నో అగ్నే, 14 స త్వం నో అగ్నే । 15 త్వమగ్నే అయాసి । 16 ఉద్వయం
తమనస్పరి । 17 ఉద్రుత్యం, 18 చిత్రమ్ । 19 వయ స్సువర్ణాః ” ॥ ౫౬—౬౦ ॥

పురోవసుర్, హేడిమాతాగం, మవర్ణాః ॥ ౨౦ ॥

ఏకవింశోఽనువాకః.

— సోమే దధి ఘర్షణక్షణ మస్తాః, —

౧ 1 భూ ర్భువ స్సువః । మయి త్వ దిద్రియం మహాత్ । మయి
దక్షో మయి క్రతుః । మయి ధాయి మవీర్యమ్ । త్రిశు గ్ధర్వో విభాతు
మే । ఆకూత్యా మనసా సహ । విరాజా జ్యోతిషా సహ । యజ్ఞేన
పయసా సహ । బ్రహ్మణా తేజసా సహ । తుత్రేణ యశసా సహ ।
సత్యేన తవసా సహ । తస్య దోహ మశీమహి । తస్య సుమ్న మశీమహి ।
తస్య భక్ష మశీమహి । తస్యత ఇన్ద్రేణ వీతస్య మధుమతః । ఉపహూ-
తస్యోపహూతో భక్షయామి ॥ ౫౮—౬౨ ॥

యశసా సహ, మట్టు ॥ ౨౧ ॥

ద్వావింశోఽనువాకము.

—*— ఘోరాతపప్రతిపాదకము. —*—

౧ ¹యా ¹స్తే ¹అగ్నే ¹ఘోరా ¹స్తనువః | తు ¹చ్చ ¹తృప్తా ¹చ | అస్తు-
 త్చానాహుతి ¹శ్చ | అశ్వయా ¹చ ¹విప్రానా ¹చ | నేది ¹శ్చామతి ¹శ్చ | ఏతా
 స్తే ¹అగ్నే ¹ఘోరా ¹స్తనువః | తాభి ¹రముం ¹గచ్ఛ | యో ¹ఽన్తా ¹దేవీష్టి |
 యం ¹చ ¹వ్రయం ¹ద్విష్టుః | ౫౯—౬౩ | ౨౨ |

త్రయోవింశోఽనువాకము.

—*— ఘోరాతపప్రతిపాదకము. —*—

౧ ²స్మి ¹త్త ¹స్మిహితి ¹శ్చ ¹స్మిహితి ¹శ్చ | ఉష్టా ¹చ ¹శీతా ¹చ | ఉగ్రా
 చ ¹భీమా ¹చ | ప్రదామ్ని ¹నేది ¹రసిగా | ఏతా ¹స్తే ¹అగ్నే ¹ఘోరా-
 స్తనువః | తాభి ¹రముం ¹గచ్ఛ | యో ¹ఽన్తా ¹దేవీష్టి | యం ¹చ ¹వ్రయం
 ద్విష్టుః | ౬౦—౬౪ | ౨౩ |

చతుర్వింశోఽనువాకము.

—*— మరుద్గణప్రతిపాదక ప్రథమపాదము. —*—

౧ ¹ధుని ¹శ్చ ¹ధావంత ¹శ్చ ¹ధవనశ్చ ¹ధవనయగ్ం ¹శ్చ | నిలిమ్మ ¹శ్చ ¹విలి-
 మ్మ ¹శ్చ ¹విక్షిపః | ౬౧—౬౫ | ౨౪ |

పంచవింశోఽనువాకము.

—*— మరుద్గణ ప్రతిపాదక ద్వితీయపాదము. —*—

౧ ¹ఉగ్రశ్చ ¹ధుని ¹శ్చ ¹ధావంత ¹శ్చ ¹ధవనశ్చ ¹ధవనయగ్ం ¹శ్చ | సహ-
 స్రవ్యగ్ం ¹శ్చ ¹సహమాన ¹శ్చ ¹సహస్వాగ్ం ¹శ్చ ¹సహాయాగ్ం ¹శ్చ |
 ఏత్య ¹వేత్త్య ¹విక్షిపః | ౬౬—౬౯ | ౨౫ |

షడ్వింశోఽనువాకః.

✽ ఖర్జుమహావీరప్రాణశ్చిత్రమత్రః. ✽

౧ ¹అహోరాత్రే తోవోదీరయతామ్ | అర్ధమూసా స్తోవదీం
జయన్తు | మాసా స్తోవ శ్రవయన్తు | ఋతవ స్తోవ పచన్తు | సంవత్స-
ర స్తోవ హస్తవసా || ౬౩—౬౪ || ౨౬ ||

సప్తవింశోఽనువాకః.

✽ అభిచారమస్త్రాః. ✽

౧ ఖ ట్పుష్టహి | ✽ ఛిన్ధీ ఛిన్ధీ హన్ధీ కట్ | ఇతి వాచః కూరాణి |
౬౪—౬౫ || ౨౭ ||

అష్టావింశోఽనువాకః.

✽ ఘోభీతస్య మస్త్రాః. ✽

౧ ¹విగా ఇష్టో విచర ధ్వానిశయస్వ | స్వపస్త మిష్టో పశుమస్త
మిచ్ఛ | వశ్రేణాముం బోధయ దుర్ద్విదత్రీమ్ | స్వపతోఽప్య ప్ర-
హర భోజనేభ్యః | ²అగ్నే అగ్నినా సంవదస్వ | మృత్యో మత్యునా
సంవదస్వ | నమ స్తే అస్తు భగవః | ³సకృత్తే అగ్నే నమః | ద్విస్తే
నమః | త్రిస్తే నమః | చతుస్తే నమః | పంచకృత్వ స్తే నమః | షశకృత్వ
స్తే నమః | శతకృత్వ స్తే నమః | ఆసహస్రకృత్వ స్తే నమః | అసరిమిత-
కృత్వ స్తే నమః | నమ స్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః || ౬౫—౬౬ ||

త్రిస్తే నమ, పంచస్తే చ || ౨౮ ||

* 'ఛిన్ధీఛిన్ధీ హన్ధీ | కడితి వాచః కూరాణి' ఇతి ద్రావిడభాష పతన్తి.

ఏకోనత్రింశోఽనువాకః.

++ శృంగధ్వవిషయే శుక్రః. ++

- ౧ * అస్మన్ముఖో రుధిరేణావ్యక్తః । యమస్య దూత శ్శవపా ద్వి-
ధావసి । శృంగధ్వ స్సుప్తర్లః క్షణప్రసం నిషేవసే । యమస్య దూతః ప్ర-
హితో భవస్య తోభయోః ॥ ౧౯—౨౦ ॥ ౨౯ ॥

త్రింశోఽనువాకః.

++ శాలాపుకవిషయే శుక్రః. ++

- ౧ యదేత ద్వృక్సా భూత్వా । వాగ్దేవ్యభిరాయసి । ద్విషన్తం
మే లభిరాయ । తం మృత్యో మృత్యవే నయ । స ఆర్త్యా ల్ల-
మార్భతు ॥ ౨౧—౨౨ ॥ ౩౦ ॥

ఏకత్రింశోఽనువాకః.

++ భయేడకవిషయే శుక్రః. ++

- ౧ యదీషితో యది వా స్వకామీ । భయేడకో వదత్తి వాచ-
మేతామ్ । తా మిద్దాగ్ని బ్రహ్మణా సంవిదానా । శివా మస్తభ్యం
కృణుతం గృహేషు ॥ ౨౩—౨౪ ॥ ౩౧ ॥

ద్వాత్రింశోఽనువాకః.

++ దీర్ఘ ముఖవిషయే శుక్రః. ++

- ౧ ¹దీర్ఘ ముఖ దుర్హణు । మా స్త దక్షిణతో వసః । యది దక్షి-
ణతో వదా ద్విషన్తం మే లవబాధాపై ॥ ౨౫—౨౬ ॥ ౩౨ ॥

శ్రీకృష్ణ యజుర్వేదము

త్రయస్రింశోఽనువాకః.

— శ్లోక విషయే పుస్తకం. —

- ౧ 2² ఇతా దుహాక ఆవస్తత్ | హిరణ్యాయో ఆయోముఖః | రక్ష-
సాం దూత ఆగతః | తమితో నాశయాగ్నే | 20—2౪ | 33 |

చతుస్రింశోఽనువాకః.

— శ్లోక విషయే పుస్తకం. —

- ౧ యదేత ద్దూతా న్యవ్యావిశ్య | దైన్తం వాచం వదసి | ద్విషతో
వః పరావద | తా స్మృత్యో మృత్యవే నయ | త ఆర్యాః ౨౨
మార్భస్త | అగ్నివా ౨గ్ని స్సంవదతామ్ | 2౧—2౫ | 3౪ |

పంచత్రింశోఽనువాకః.

— శ్లోక విషయే పుస్తకం. —

- ౧ ప్రసార్య స్థానం పతసి | ప్రవ్య మయీ నివేషి చ | మేహాన్య చ
నామమత్ | 2౬—2౯ | 3౫ |

షట్త్రింశోఽనువాకః.

— శ్లోక విషయే పుస్తకం. —

- ౧ 1¹ అత్రిణా త్వా క్రిమే హన్తి | కణ్వేన జమదగ్నినా | విశ్వాసహో
ర్భిష్టా హతః | క్రిమిణాగ్ం రాహ | అవ్యేమాగ్ం స్థపతిర్ హతః |
అథో మాతా ౨థో పితా | అథో స్థూరా అథో యుద్రాః | అథో
కృష్ణా అథో శ్వేతాః | అథో ఆశాతికా హతాః | శ్వేతాభి స్సహ
సర్వే హతాః | 23—2౭ | 3౬ |

సప్తత్రింశోఽనువాకః.

— అభిచారపుస్తకః. —

ఆహారావద్య | శృతస్య హవిహో యథా | తథస్త్వమ్ | య -
దముం యమస్య జన్మయోః | అదధామి తథా హి తత్ | భన్మన్మసి |
2౪—2౮ | 32 |

అష్టత్రింశోఽనువాకః.

— అభిచారపుస్తకః. —

¹బ్రహ్మణా త్వ శపామి | బ్రహ్మణ స్త్వా శపథేన శపామి |
ఘోరేణ త్వ భృసుణాం చక్షుషా ప్రేక్షే | రాద్రేణ త్వ లక్ష్మీరస్తాం
మనసా ధ్యాయామి | బ్రహ్మస్య త్వ ధారయా విధ్యామి | అధరో మ
త్పద్యస్వాసా | 2౫—2౯ | 3౯ |

ఏకోనచత్వారింశోఽనువాకః.

— అభిచారపుస్తకః. —

¹ఉత్తుద శిమిజావరి | తత్పేక్షే తల్ప ఉత్తుద | గిరీగం రమప్ర -
వేశయ | మరీచీ రుప్ర సంసుద | యావ ద్దితః పురస్తా దుదయాత్తి సూ -
ర్యః | తావ ద్దితో లముం నాశయ | యో లస్తా ద్వేష్టి | యం చ
ప్రయం ద్విప్రః | 2౬—౩౦ | 3౯ |

చత్వారింశోఽనువాకః.

— ఔద్ధాత్రపాపప్రతినిధి పుస్తకః. —

¹భూ ర్భువ స్సువో భూ ర్భువ స్సువో భూ ర్భువ స్సువః | భువో ల
ద్ధాయ భువో లద్ధాయ భువో లద్ధాయ | ప్రహ్లా యి ప్రహ్లా యి ప్రహ్లా యి

పుష్టం పుష్టాయి పుష్టమ్ నిధాయోఽవాయి నిధాయోఽవాయి
నిధాయోఽవాయి॥ ౧౬ అస్తే అస్తే సువర్నజ్యోతిః॥ ౨౨—౨౩॥ ౧౦॥

ఏకచత్వారింశోఽనువాకః.

++ శ్రీకృష్ణప్రసే సమిదాధానమస్తాః. ++

౧ ¹పుథివీ సమిత్ | తా ముగ్ధీ సమిధే | సాఽగ్నిగ్ం సమిధే | తా
మహగ్ం సమిధే | సా మా సమిధా | ఆయుషా తేజసా | వర్చసా శ్రి-
యా | యశసా బ్రహ్మవర్చసేన | అన్నాద్యేవ సమిన్తాగ్ం సావహా |
²అస్తమిగ్ం సమిత్ | ౨౨—౨౩॥

౨ తాం వాయు సమిధే | సా వాయుగ్ం సమిధే | తా మహగ్ం
సమిధే | సా మా సమిధా | ఆయుషా తేజసా | వర్చసా శ్రియా | య-
శసా బ్రహ్మవర్చసేన | అన్నాద్యేవ సమిన్తాగ్ం సావహా | ³ద్యా సమిత్ |
తా మాదిత్య సమిధే | ౨౪—౨౫॥

౩ సా ఽఽదిత్యగ్ం సమిధే | తా మహగ్ం సమిధే | సా మా సమి-
ధా | ఆయుషా తేజసా | వర్చసా శ్రియా | యశసా బ్రహ్మవర్చసేన |
అన్నాద్యేవ సమిన్తాగ్ం సావహా | ⁴ప్రాజాపత్యా మే సమిదసి సపత్న-
యయగే | భ్రాతృవ్యహా మే ఽస్తి సావహా | ⁵అగ్నే వ్రతపతే వ్రతం
చరిష్యామి | ౨౬—౨౭॥

౪ త చ్చకేయం త స్తే రాధ్యతామ్ | ⁶వాయా వ్రతపత ⁷ఆదిత్య
వ్రతపతే | ⁸వ్రతానాం వ్రతపతే వ్రతం చరిష్యామి | త చ్చకేయం
తస్మై రాధ్యతామ్ | ⁹ద్యా సమిత్ | తా మాదిత్య సమిధే | సాఽఽ

* 'నిధాయోఽవపి నిధాయోఽవపి నిధాయోఽవపి' ఇతి. క. పుష్టకపాఠః.

† 'ఏఅస్తే | అస్తే సువర్నజ్యోతిః' ఇతి ద్రావిడపాఠః.

దిత్యగ్ం సమిధే | తా మహగ్ం సమిధే | సా మా సమిధా | ఆయుషా
తేజసా || ౮౧—౮౫ ||

౫ వర్చసా శ్రియా | యశసా బ్రహ్మవర్చసేన | అన్నాద్యేన సమి-
న్తాగ్ం సావహః | ¹⁰ అన్తరిక్షగ్ం సమిత్ | తాం వాయు సమిధే | సా
వాయుగ్ం సమిధే | తా మహగ్ం సమిధే | సా మా సమిధా | ఆయు-
షా తేజసా | వర్చసా శ్రియా || ౮౬—౮౯ ||

౬ యశసా బ్రహ్మవర్చసేన | అన్నాద్యేన సమిన్తాగ్ం సావహః |
¹¹ప్రథివీ సమిత్ | తా మగ్ని సమిధే | సా ఽగ్నిగ్ం సమిధే | తా
మహగ్ం సమిధే | సా మా సమిధా | ఆయుషా తేజసా | వర్చసా
శ్రియా | యశసా బ్రహ్మవర్చసేన || ౯౦ ||

౭ అన్నాద్యేన సమిన్తాగ్ం సావహః | ¹²ప్రాజాపత్యే మే స-
మి దసి సపత్నీక్షయసే | భ్రాతృప్రహ్మే ఽసి సావహః | ¹³ఆదిత్య వ్రత
పతే వ్రత మచారిషమ్ | తదశక్తం త న్నే రాధి | ¹⁴వాయో వ్రతపతే
¹⁵ఽగ్నే వ్రతపతే | ¹⁶వ్రతానాం వ్రతపతే వ్రత మచారిషమ్ | త దశ-
క్తం త న్నే రాధి || ౯౧—౯౫ ||

సమిధసమిధే, వ్రతం చరిష్యా, మాయుషా తేజసా, వర్చసా శ్రియా,
యశసా బ్రహ్మవర్చసేనా, హే చ || ౯౦ ||

ద్విచత్వారింశోఽనువాకః.

— ఉత్తరశాస్త్ర మధ్యః —

౧ 1 శం వ్రో వాతః పవతాం మాతరిశ్వా శం స స్తపతు నూర్యః |
అహాని శం భవన్తు వ శ్వగ్ం రాత్రిః ప్రదిధీయతామ్ | 2 శ ముషా వ్రో

ప్ర్యచ్ఛతు శ మాదిత్య ఉదేతు సః । శివా న శ్చ నైమా భవనుమృతీకా
సరస్వతి । మా తే న్యోమ సంధ్యశి । ^౩ఇదాయై వా ప్రవసి వాస్తుమ
దాస్తుమన్తో భూయాన్త మా వాస్తో శ్చి త్కన హ్యవాస్తు సు భూయా
ద్యో ^౪ఽస్తా ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః । ^౫ప్రతిష్ఠా ^౬ఽసి ప్రతిష్ఠా -
వన్తో భూయాన్త మా ప్రతిష్ఠాయా శ్చి త్కన హ్యప్రతిష్ఠ సు భూయా
ద్యో ^౭ఽస్తా ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మః । ^౮అవాత వాహి భేషజం
వి వాత వాహి య ద్రవః । త్వగం హి విశ్వభేషజో దేవానాం దూత
ఈయసే । ^౯ద్వా విమా వాతౌ వాత అసిన్ధో రాపరావతః ॥ ౮౪—౮౯ ॥

౨ దక్షం మే అస్య ఆ వాతు పరా ^౧ఽన్యో వాతు య ద్రవః । ^౨య
దదో వాత తే ^౩౧౦ హే ^౪ఽమృతస్య నిధిర్ హితః । తతో నో దేహి జీవన్తే
శతో నో ధేహి భేషజమ్ । తతో నో మహ ఆవహా ^౫వాత ఆవాతు
భేషజమ్ । శంభూ ర్మయోభూ ర్నో హృదే ప్ర ణ ఆయాగ్ంషి తా-
రిమత్ । ^౬ఇష్టస్య గృహో ^౭ఽసి తం తావ ప్రపద్యే సగు సాశ్వః । ప్రహ
యన్తే అస్తి తేన ^౮భూః ప్రపద్యే భువః ప్రపద్యే సువః ప్రపద్యే భూ
ర్భువ సువః ప్రపద్యే వాయుం ప్రపద్యే ^౯ఽనారాం దేవతాం ప్రపద్యే ^{౧౦}ఽ-
శ్వాన మాఖిణం ప్రపద్యే ప్రజాపతే ^{౧౧}ర్భిష్టాశం బ్రహ్మ ప్రపద్యే, ఓం
ప్రపద్యే ^{౧౨}అనరక్షం మ ఉర్వ స్తరం బ్రహ్మ దక్షయః పర్వతా శ్చ య-
యా వాత స్సవిస్త్యా స్వస్తి మా స్తయా స్వస్త్వా స్వస్తి మానసాని ।
ప్రాణాపానా మృత్యో ర్నా పాతం ప్రాణాపానౌ మా మా హసిష్టం
^{౧౩}మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్ని స్తేజో దధాతు మయి మేధాం
మయి ప్రజాం మయూర్ధ్వ ఇన్ద్రియం దధాతు మయి మేధాం మయి
ప్రజాం మయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు ॥ ౯౦—౯౦ ॥

3 14 ద్రుభి ర్ద్రుభిః పరిపాత మస్తా నరిష్టేభి ర్భవినా సాభగభిః । త
 న్నో మిత్రో వరుణో మామహంతా మదితి సిన్ధుః పృథివీ ఉత ద్యాః ।
 15 కయా న శ్చిత్ర ఆభవ ద్దూతీ సదావృధ స్సఖా । కయా శచిషయా
 ప్రృతా । 16 క స్తావ్వి ప్రత్యో మదానాం మగంహిష్ఠో మథస్సనస్థసః ।
 ద్రృఢా చి ద్దారుజే వసు । 17 అభీ షు ణ సుఖినా మవితా జరిత్యాణామ్ ।
 శతం భవాన్యూతిభిః । 18 వయ స్సుప్త్యా ఉపనేదు రిన్ద్రం ప్రియమేధా
 ఋషయో నాథమానాః । అపహ్వాన్త మూర్ఖాహి పూర్ధి చక్షు ర్మ -
 ముగ్ధస్త్వాన్నిధయేవ బద్ధాః ॥ ౮౬—౯౦ ॥

౪ 19 శ న్నో దేవీ ర్భిష్టయ ఆపో భవన్తు వీతయే । శంయో ర్భి -
 స్తవన్తు నః । 20 ఈశానా వార్యాణాం క్షయన్తీ శ్చర్షణీనామ్ । ఆపో
 యాచామి భేషజమ్ । 21 సుమిత్రా న ఆప ఓషధయ స్సన్తు దుర్మిత్రా
 స్తస్మై భూయాసు ర్యో అస్మాన్దేవీష్టి యం చ వయం ద్విష్మః ।
 22 ఆపో హి షా మయోభవన్తా న ఊర్జే దధాతన । మహే రణాయ
 చక్షుసే । 23 యో వ శ్చినతమో రస స్తస్య భాజయతేహ నః । ఉత్తతీ
 రివ మాతరః । 24 త స్తా అరం గమామ వో యస్య క్షయాయ జన్వథ ।
 ౮౭—౯౨ ॥

౫ ఆపో జనయథా చ నః । 25 ప్రృథివీ శాన్తా సా అగ్నినా శాన్తా సా
 మే శాన్తా శుచగ్ం శమయతు । 26 అన్తరిక్షగ్ం శాన్తం త ద్వాయునా
 శాన్తం త న్నే శాన్తగ్ం శుచగ్ం శమయతు । 27 ద్యా శ్శాన్తా సా అ
 దిశ్యేవ శాన్తా సా మే శాన్తా శుచగ్ం శమయతు । 28 ప్రృథివీ
 శాన్తి రన్తరిక్షగ్ం శాన్తి ర్ద్యా శ్శాన్తి ర్దిశ్ శాన్తి రవాన్తరదిశా
 శ్శాన్తి రగ్ని శ్శాన్తి ర్వాయు శ్శాన్తి గాదిత్య శ్శాన్తి శ్చంద్రమా

శ్వాని ర్మత్త్రాణి శాని రావ శ్వాని రోషధయ శ్వాని ర్వవస్థ తయ
 శ్వాని ర్గా శ్వాని రజా శాని రశ్వ శ్వాని పురుష శ్వాని
 ర్భిష్ట శాని రాభిష్టాణ శ్వాని శ్వాని రేవ శాని శ్వాని ర్నే
 అస్తు శాని²⁹ తయా ఽహగ్ం శాన్త్యా సర్వశాన్త్యా మహ్యం ద్విపదే
 చతుష్పదే చ శాంతి కరోమి శాని ర్నే అస్తు శాని³⁰ ఏహ శ్రీ శ్చ
 ప్రీ శ్చ ధృతి శ్చ తపో మేధా ప్రతిష్ఠా శ్రీధా సత్యం ధర్మ శ్చైతాని
 మోత్తిష్టంత మనూత్తిష్టంత మా మాగ్ం శ్రీ శ్చ హీ శ్చ ధృతి శ్చ
 తపో మేధా ప్రతిష్ఠా శ్రీధా సత్యం ధర్మ శ్చైతాని మా మా హా-
 సిమః³¹ ఉదాయమా హ్వాయమా దోషధీనాగ్ం రక్షేనో త్వర్జస్యస్య
 శుష్టేణోదస్థా మమృతాగ్ం అను³² త చ్చక్షు ర్ద్వేషహితం పురస్తా
 చ్చుక్ర ముచ్చరత్ | పశ్యేమ శరద శ్శతం జీవేమ శరద శ్శతం నద్దామ
 శరద శ్శతం మోదామ శరద శ్శతం భవామ శరద శ్శతగ్ం శ్రుణ-
 వామ శరద శ్శతం ప్రబ్రవామ శరద శ్శత మజేతా సన్న్యమ శరద శ్శతం
 జ్యోత్స్వ సూర్యం దృశే³³ య ఉదగా న్నహతో ఽర్ణవా ద్విభ్రాజ-
 మాన సురీరస్య మధ్యా ధు మా నృప్తభో లోహితాక్ష సుసోమ్య వి-
 పశ్యి న్ననసా పునాతు³⁴ బ్రహ్మణ శ్చోతన్యస్తి బ్రహ్మణ ఆణిష్ఠో బ్రహ్మణ
 ఆవపన మసి ధారితేయం పృథివీ బ్రహ్మణా మహీ ధారిత మేనేన మహా
 ద్దన్తరిక్షం దివం దాధార పృథివీగ్ం సదేవాం యదహం వేద తదహం
 ధారయాణి మా మ ద్వేదో ఽధి విస్రసత్³⁵ మేధామనీషే మావిశ-
 తాగ్ం సమీచీ భూతస్య భవ్యస్యా వరుద్ధ్యై సర్వ మాయు రయాణి
 సర్వ మాయు రయాణి³⁶ ఆభి ర్ద్ధి ర్య దతో న ఙ్గాన మాప్యాయ-
 య హరితో వర్ధమానః | యదా స్తోతృభ్యో మహి గోత్రా రుజాసి

భూయిష్టభాజో అథ తే స్యాను | ³⁷బ్రహ్మ స్రావాదిష్ట త న్నో మా హా
సీత్ | ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తిః | ౮౮—౯౩ |

ప్రరావతో, దధాతు, బద్ధా, జ్ఞాన్వథ, దృశే, సప్త చ | ౮౨ |

¹సమో ²యుజ్జితే ³పుష్టో అశ్వస్య ⁴బ్రహ్మస్పిష్టగ్నేణ ⁵బ్రహ్మ
స్పిచరిష్యామో ⁶దక్షప్రాచీ ⁷రవశ్యంగోపాం ⁸దేవస్య ⁹సముద్రా ¹⁰యో
షేవీవిహి ¹¹ఘర్మయా తే ¹²మహీనాం చత్వా ¹³ర్యహ్నా ¹⁴యా పు
రస్తా ¹⁵ధుప్త సప్త ¹⁶ప్రాణాయ త్రిణి ¹⁷పూష్టే చత్వా ¹⁸యన్తస్యై కా
దత్ ¹⁹యాస్తేన ²⁰ప్రాగ్ని ధృవసీన్దై కాన్మ విగంశతి ²¹హృద్యార్ధస్యై
గంశ ²²ద్యూర్ధ్వై షోడశ ²³యాస్తే ఘోరా నప్త ²⁴స్మిత్వాప్త ²⁵ధునిశ్చ
ద్యే ²⁶క్షిగ్రశ్చ త్రిణ్య ²⁷హోరాత్రే పశ్చ ²⁸ఖట్వేణి ²⁹విగాసన్తప్త ³⁰శా
సృన్ముఖశ్చ తావరి ³¹యదేతద్వృక్షసః పశ్చ ³²యదీషితశ్చ తావరి ³³ద్విర్లు
ముఖ త్రి ³⁴క్షీణా చ్చ తావరి ³⁵యదేతద్భూతాని ష ³⁶బ్రహ్మసార్వ త్రి
ణ్యై త్రిణా దశా ³⁷అహరావస్య ³⁸బ్రహ్మణా షట్ ఘ ³⁹దుత్తుద్వాప్త
భూష్ ⁴⁰బ్రహ్మ ⁴¹బ్రహ్మవిష్టపష్టి ⁴²శ్వంస సప్తపశ్చాత ద్విచ తావరిగంశత్ |
౮౨ |

¹యుజ్జితే ²బ్రహ్మస్పిచరిష్యామో ³రవశ్యంగోపాం ⁴సము
ద్రాయ ⁵ప్రయమనుక్రామామ ⁶పూష్టే ⁷ధునిశ్చ ⁸యదేతద్భూతా
ని ⁹తచ్చ కేయ మష్టాశీతిః | ౮౮ |

¹సమో వాచే ²బ్రహ్మస్పిష్టగ్నేణ ³మయిసు ⁴గ్నైర్జేణ ⁵ఘ
ర్మయా తే దివి శు ⁶గ్నాన్యైః పృథివీ ⁷ముపనో మిత్రావరుణా ⁸య
దేతద్వృక్షసః ⁹భూర్యువన్సున ¹⁰ద్వ్యభి స్త్రినవతిః || ౯౩ || ఇత్యపి పాఠః.

¹న¹మోముక్త తే ¹¹బ్రహ్మ నృవర్గేణ ²¹మయి రు³¹స్త రిక్షేణ
⁴¹ఘర్మయాతే ⁵¹ప్రాణాయ ⁶¹స్మిక్ష్మే ⁷¹త్థా ⁸¹⁻⁸⁵దక్షంమే పంచాశీతిః ।

ఇతి ఆనందాశ్రమ ముద్రితభాష్య గ్రంథపాఠః.

కాంఠిపాఠః.

ఓం ✽ నమో....౭ను మదస్తు । ఓం కాన్తి శ్వాన్తి శ్వాన్తిః.

హరిః ఓమ్. శ్రీకృష్ణార్చనమస్తు.

చతుర్థః ప్రశ్న సుమాప్తః.

ఓమ్
శ్రీ కృష్ణ యజురా రణ్య కే
పంచమః ప్రపాఠకః.

ద్రావిడా స్త్రీవసుం అష్టమం ప్రపాఠకమాహుః.

—* ప్రవర్ణ్య బ్రహ్మణమ్. *

అనువాకాః. ౧౨ కాణ్డమ్. సోమ.

శాంతి పాఠః.

ఓమ్. శం నో వాతః పవతాం మాతరిశ్వా శం నస్తపతు సూర్యః....
బ్రహ్మసావాదిష్వత న్సోమా హసీత్ * । ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తి ।

ప్రథమో ౨ నువాకః.

—* ప్రవర్ణ్యవిధిః. *

హరిః ఓమ్ । ¹దేవా నై సత్రమాసత । ఋద్ధిపరిమితం యశస్కా-
మాః । ²తే ౭బ్రువన్ । య స్మగి ప్రథమం యశ ఋచ్చాత్ । సర్వే-
హం స స భువాస దితి । ³తేహం కురుక్షేత్రం వేది రాసీత్ । తస్యై
ఖాణ్డవో దక్షిణార్ధ ఆసీత్ । తూర్ష్ణ ముత్తరార్ధః । ప్రతీణ జ్ఞఘనా-
ర్ధః । మరవ ఉత్కరః ॥ ౧ ॥

⁴తేహం మఖం వైష్ణవం యశ ఆర్చాత్ । ⁵త స్మగి కామయత ।
తేనాపాక్రామత్ । తం దేవా అన్వాయన్ । యశో ౭వరురుభమా-

* చతుర్థి ప్రపాఠకస్య అంత్యామనాక ఏవ ఏవ శాంతిపాఠః.

నాః । తస్మాన్వాగతస్య । సన్వా ధను రజాయత । దక్షిణా దివసః ।
తస్మా దిషు ధన్వం పుణ్యజన్త । యజ్ఞజన్తా హి । ౨ ।

౩ త మేకగ్ం సన్తమ్ । బహవో నాభ్యధృష్టువన్ । తస్మా దేక
మిషు ధన్వసమ్ । బహవో ఎనిషుధన్వా నాభ్యధృష్టువన్తి । ౩సో ఎస్త
యత । ఏకం మా సన్తం బహవో నాభ్యధరపిషు రతి । తస్య సిష్టి
యాణస్య తేజో ఎపాక్రామత్ । త ద్దేవా ఓషధీషు స్యమృజః । తే
శ్వామాకా అభవన్ । స్తయాకా వై నామైతే । ౩ ।

౪ త క్షునియాకానాగ్ం స్తయాకత్వమ్ । తస్మా ద్దీక్షీ తేనాపిగృహ్య
స్మేతవ్యమ్ । తేజసో ధృతై స్య । ౪స ధనుః ప్రతిష్కృభ్యాతిష్ఠత్ । తా
ఉపదీకా అబ్రువన్ స్వరం పృణామహై । అథ వ ఇమగ్ం రథయామ ।
యత్రో క్వ చ ఖనామ । త సహో ఎభిత్పణదామేతి । తస్మా దుపదీకా
యత్రో క్వ చ ఖనన్తి । త సహో ఎభిత్పన్తన్తి । ౪ ।

౫ వారేవృత్గ్ం హ్యసామ్ । తస్య జ్యో మహ్యదన్ । తస్య
ధను ర్విప్రసమాణగ్ం శీర ఉదవర్తయత్ । త ద్ద్యౌవాపృథివీ అన్తు-
ప్రావర్తతాయ తస్మిన్ రతత । త త్పుష్కర్యస్య ప్రహ్యతవ్యమ్ । యద్ధ్యాం ౪
ఇత్యసతత్ । త ద్ధర్మస్య ఘర్మత్వమ్ । మహతో వీర్య మవస్త దితి ।
త స్సహావీరస్య మహావీరత్వమ్ । ౫ ।

౬ య సన్యా స్సమభరన్ । త క్షుమాజ్ఞ సుహూత్వమ్ ।
తగ్ం స్తృతం దేవతా స్త్రీధా వ్యగృహ్యత । అగ్నిః ప్రాతస్సవనమ్ ।
ఇన్ద్రో మాధ్యద్వివగ్ం సవనమ్ । విశ్వేదేవా స్తృతీయసవనమ్ । తేనా

పశ్యే¹రా యజ్ఞే²న యజమా³నాః । నా⁴శి⁵హో⁶ ఒ⁷వారు⁸న్ధత । న సు⁹వర్గం¹⁰
లో¹¹క ము¹²భ్యజయ¹³ । ¹⁴తే¹⁵ దే¹⁶వా¹⁷ అ¹⁸శ్వినా¹⁹ వ²⁰బ్రు²¹వ²² । ౬ ।

2 భి¹వజ్రా² వై³ స్థః । ఇ⁴దం యజ్ఞ⁵స్థ⁶ శి⁷రః⁸ ప్ర⁹తి¹⁰ధ¹¹త్త¹² మి¹³తి । తా¹⁴
వ¹⁵బ్రూ¹⁶తాం¹⁷ వరం¹⁸ వృ¹⁹ణా²⁰వ²¹హై । గ²²హ²³ ఏ²⁴వ నా²⁵ వ²⁶త్రా²⁷పి²⁸గృ²⁹హ్య³⁰తా³¹
మి³²తి । తా³³భ్యా³⁴ మే³⁵త మా³⁶శ్విన³⁷ మ³⁸గృ³⁹హ్య⁴⁰ । తా⁴¹ వే⁴²త ద⁴³స్థ⁴⁴జ్ఞ⁴⁵స్థ⁴⁶ శి⁴⁷రః⁴⁸
ప్ర⁴⁹త్య⁵⁰ధ⁵¹త్వా⁵²మ్ । య⁵³త్ప్ర⁵⁴వర్గ⁵⁵యః । తే⁵⁶న స⁵⁷శ్వినా⁵⁸ యజ్ఞే⁵⁹న యజమా⁶⁰నాః ।
అ⁶¹వా⁶²శి⁶³హో⁶⁴ ఒ⁶⁵వారు⁶⁶న్ధత । అ⁶⁷భి⁶⁸ సు⁶⁹వర్గం⁷⁰ లో⁷¹క ము⁷²జయ⁷³ । ⁷⁴య⁷⁵ త్ప్ర⁷⁶వర్గ⁷⁷యం⁷⁸
ప్ర⁷⁹వృ⁸⁰ణ⁸¹త్తి । యజ్ఞ⁸²స్థై⁸³ర్య⁸⁴వ త చ్చి⁸⁵రః⁸⁶ ప్ర⁸⁷తి⁸⁸ద⁸⁹ధా⁹⁰తి । తే⁹¹న స⁹²శ్వినా⁹³ యజ్ఞే⁹⁴న
యజమా⁹⁵నః । అ⁹⁶వా⁹⁷ ఒ⁹⁸శి⁹⁹హో¹⁰⁰ రు¹⁰¹న్ధే¹⁰² । అ¹⁰³భి¹⁰⁴ సు¹⁰⁵వర్గం¹⁰⁶ లో¹⁰⁷కం¹⁰⁸ జయ¹⁰⁹తి ।
త¹¹⁰స్మా¹¹¹ దే¹¹²వ అ¹¹³శ్విన¹¹⁴ప్ర¹¹⁵వయా¹¹⁶ ఇ¹¹⁷వ । య¹¹⁸ త్ప్ర¹¹⁹వర్గ¹²⁰యః ॥ ౭ ॥

ఉత్క¹రో² హ్యే³తే⁴, తృ⁵స్థ⁶న్తి, మహా⁷వీ⁸ర⁹త్వ, మ¹⁰బ్రు¹¹వ, న్న¹²జయ,
క్ష¹³న్తి¹⁴స్త¹⁵ చ ॥ ౧ ॥

ద్వి¹తీ²యో³ను⁴వా⁵కః.

— తై. ఆ. ౪. ౧. అనువాకస్య ద్వియోగ బ్రాహ్మణమ్ —

౧. ¹సా²వి³త్రం⁴ జ⁵హో⁶తి⁷ ప్ర⁸సూ⁹తై¹⁰స్య । ¹¹చ¹²త్తు¹³ర్గ¹⁴హీ¹⁵ తే¹⁶న జ¹⁷హో¹⁸తి ।
చ¹⁹తు²⁰న్నా²¹దః²² ప²³శి²⁴వః । ప్ర²⁵శూ²⁶ నే²⁷వా²⁸వరు²⁹న్ధే³⁰ । చ³¹త³²స్యా³³ ది³⁴శః³⁵ । ది³⁶క్షే³⁷వ ప్ర³⁸ ।
తి³⁹తి⁴⁰ష్ఠ⁴¹తి । ⁴²ఛ⁴³న్దా⁴⁴గ్⁴⁵సి⁴⁶ దే⁴⁷వే⁴⁸భ్యో⁴⁹ ఒ⁵⁰పా⁵¹క్రా⁵²మ⁵³ । న వో⁵⁴ భా⁵⁵గా⁵⁶ని⁵⁷ హ⁵⁸వ్యం⁵⁹
వ⁶⁰త్క్యా⁶¹మ ఇ⁶²తి । తే⁶³భ్య ఏ⁶⁴త చ్చ⁶⁵తు⁶⁶ర్గ⁶⁷హీ⁶⁸త మ⁶⁹ధా⁷⁰రయ⁷¹ । పు⁷²రో⁷³ను⁷⁴ ।
వా⁷⁵క్యా⁷⁶యై⁷⁷ యా⁷⁸జ్వా⁷⁹యై⁸⁰ ॥ ౮ ॥

౨ దేవతాయై వషట్కారాయ । య చృతుర్గుహీతం జహోతి ।
 ఛస్తాగ్ంస్తేవ త త్ప్రీణాతి । తాన్యస్య ప్రీతాని దేవేభ్యో హవ్యం
 వహన్తి । ^౧బ్రహ్మవాదినో వదన్తి । హోతవ్యం దీక్షితస్య గృహం ౩ ఇ
 న హోతవ్యం ౩ మితి । హవి రైవ దీక్షితః । య జ్ఞహుయాత్ ।
 హవిష్మశం యజమాన మగ్నా ప్రదధ్యాత్ । య న్న జహుయాత్ ॥౧॥

౩ యజ్ఞప్రదు ర్నస్త రియాత్ । యజ రేవ వదేత్ । న హవిష్మ-
 తం యజమాన మగ్నా ప్రదధాతి । న యజ్ఞప్రదు ర్నస్తరేతి । ^౨గ్రాయత్రీ
 ఛస్తాగ్ంస్త్యత్యమన్యత । తస్యై వషట్కారో ^౩ఽభ్యయ్య శిరో ^౪ఽచ్ఛి-
 నత్ । తస్యై దేవధారణం పరా ^౫ఽవతత్ । పృథివీ మర్ధం ప్రావిశత్ ।
 ప్రశూ నర్ధం । యః పృథివీం ప్రావిశత్ ॥౧॥

౪ స ఖదిరో ^౧ఽభవత్ । యః ప్రశూ ^౨ । సో ^౩ఽజామ్ । య త్థాది-
 ర్యభి ర్భవతి । ఛస్తసా మేవ రసేన యజ్ఞస్య శిర స్సమ్భరతి । ^౪య దా-
 దుమ్భరీ । ఊర్వా ఉదుమ్భరః । ఊర్జైవ యజ్ఞస్య శిర స్సమ్భరతి । య
 దైవీణవీ । తజ్జో నై వేణుః ॥౧॥

౫ తేషస్యైవ యజ్ఞస్య శిర స్సమ్భరతి । య దైవోజ్జతీ । భా
 వవావరుణై । ^౧దేవస్య త్వా సవితరుః ప్రసవ ఇత్యభి మాదతే ప్ర
 సూత్రై । అభ్యినో ర్భాహుభ్యా మిత్యాహ । అభ్యినో హి దేవా
 నామధ్వర్యు అస్తామ్ । పూజ్ఞో హస్తాభ్యా మిత్యాహ యత్రై ।
^౨వజ్ర ఇవ వా ఏషా । య దభ్యిః । అభ్యిరసి నారి రసీత్యాహ
 శాస్త్రై ॥౧॥

౬ ^{౧౦}అధ్వరకృ దేవేభ్య ఇత్యాహ । యజ్ఞో వా అధ్వరః । యజ్ఞ-
 కృ దేవేభ్య ఇతి వానైతదాహ । ^{౧౧}ఉత్తిష్ట బ్రహ్మణస్తత ఇత్యాహ ।

బ్రహ్మజ్ఞే¹న యజ్ఞస్య శిరో²ఽవై³చ్ఛతి¹²ప్రైతు బ్రహ్మణస్పతి రి⁴త్యాహ⁵ ।
ప్రే⁶త్యై⁷న యజ్ఞస్య శిరో⁸ఽవై⁹చ్ఛతి¹³ప్రదే¹⁰వ్యేతు సూ¹¹నృ తే¹⁴త్యాహ¹⁵ ।
యజ్ఞో¹⁶ వై సూ¹⁷నృ తా¹⁸ ।¹⁴అచ్చా¹⁹ వీరం నర్యం పక్షి²⁰రాధన మి²¹త్యా-
హ²² । ౧౩ ।

2 పా¹జ్ఞో² హి యజ్ఞః ।¹⁵దే³వా యజ్ఞం నయన్తు⁴న ఇ⁵త్యాహ⁶ ।
దే⁷వా నే⁸న యజ్ఞనియః⁹ కురు¹⁰తే¹¹ ।¹⁶దే¹²వీ ద్యా¹³వా¹⁴పృథి¹⁵వీ అను¹⁶ మే¹⁷
మగ్ంసా¹⁸ధా మి¹⁹త్యాహ²⁰ । అ²¹భ్యా²² మే²³వా²⁴సు²⁵మ²⁶నో²⁷ యజ్ఞస్య శిర²⁸ సు²⁹మ్భు-
రతి³⁰ ।¹⁷ఋ³¹ద్ధ్యా³²న మ³³ద్య మ³⁴ఖ³⁵స్య శిర³⁶ ఇ³⁷త్యాహ³⁸ । యజ్ఞో³⁹ వై మ⁴⁰ఖః ।
ఋ⁴¹ద్ధ్యా⁴²న మ⁴³ద్య యజ్ఞస్య శిర⁴⁴ ఇ⁴⁵తి వా⁴⁶ వై⁴⁷త⁴⁸దా⁴⁹హ⁵⁰ ।¹⁸మ⁵¹ఖాయ⁵² త్వా⁵³
మ⁵⁴ఖ⁵⁵స్య త్వా⁵⁶ శీర్ష⁵⁷ ఇ⁵⁸త్యాహ⁵⁹ । ని⁶⁰ర్ది⁶¹శ్చై⁶²వై⁶³న ధ⁶⁴రతి⁶⁵ । ౧౪ ।

౪ ~~15~~¹⁹త్రి²⁰ర్ హ²¹రతి²² । త్రయ²³ ఇ²⁴మే²⁵ లో²⁶కాః । ప²⁷భ్య²⁸ ఏ²⁹న లో³⁰కే-
భ్యో³¹ యజ్ఞస్య శిర³² సు³³మ్భు³⁴రతి³⁵ । తూ³⁶ష్ఠీ³⁷ం చ³⁸తు³⁹ర్థగ్ం హ⁴⁰రతి⁴¹ । అ⁴²ప⁴³రి⁴⁴మి⁴⁵తా⁴⁶
దే⁴⁷న యజ్ఞస్య శిర⁴⁸ సు⁴⁹మ్భు⁵⁰రతి⁵¹ ।²⁰మృ⁵²త్య⁵³ నా⁵⁴ ద⁵⁵గ్రే⁵⁶ హ⁵⁷రతి⁵⁸ । త⁵⁹స్మా⁶⁰న్మృ⁶¹త్య⁶²నః⁶³
క⁶⁴రుణ్య⁶⁵శ⁶⁶మః ।²¹ఇ⁶⁷య⁶⁸త్య⁶⁹గ్ అ⁷⁰సీ⁷¹ రి⁷²త్యాహ⁷³ । అ⁷⁴స్యా⁷⁵ మే⁷⁶వా⁷⁷ఛ⁷⁸మ్భు⁷⁹త్కూ-
రం ✽ యజ్ఞస్య శిర⁸⁰ సు⁸¹మ్భు⁸²రతి⁸³ ।²²ఊ⁸⁴ర్జం⁸⁵ వా⁸⁶ ఏ⁸⁷తగ్ం⁸⁸ ర⁸⁹సం⁹⁰ పృ⁹¹థి⁹²వ్యా⁹³
ఉ⁹⁴ప⁹⁵దీ⁹⁶తా⁹⁷ ఉ⁹⁸ద్ది⁹⁹హ¹⁰⁰న్తి । ౧౫ ।

౫ య¹ ద్వ²ల్క్వి³కమ్ । య⁴ద్వ⁵ల్క్వి⁶కవ⁷సా⁸ సం⁹భారో¹⁰ భ¹¹వతి¹² । ఊ¹³ర్జ మే¹⁴న
ర¹⁵సం¹⁶ పృ¹⁷థి¹⁸వ్యా¹⁹ అ²⁰వ²¹రు²²ధే²³ । అ²⁴థో²⁵ శ్రో²⁶త్రి²⁷ మే²⁸న । శ్రో²⁹త్రి³⁰గ్ం³¹ హ్యే³²త
త్పృ³³థి³⁴వ్యాః । య³⁵ ద్వ³⁶ల్క్వి³⁷కః ।²³అ³⁸బ³⁹ధి⁴⁰రో⁴¹ భ⁴²వతి⁴³ । య⁴⁴ ఏ⁴⁵నం⁴⁶ వే⁴⁷ద ।

²⁴ఇద్దో ప్రత్రాయ వజ్ర ముదయచ్చత్ । స యత్రయత్ర సరాక్ర-
మత ॥ ౧౬ ॥

౧౦ త న్నాద్ధీయత । స పూతీకస్తమ్బే పరాక్రమత । సో ఒద్ధి-
యత । సో ఒబ్రవీత్ । ఊతిం వై మే ధా ఇతి । తదూతీకానా మూతీ-
కత్వమ్ । య దూతీకా భవంతి । యజ్ఞాయేవోతిం దధతి । ²⁵అస్మివా
అసి ప్రజావతే రేత ఇత్యాహ । య ఏవరసః ప్రశూ న్నావిశత్ ॥ ౧౭ ॥

౧౧ కాత మేవావరుణే । ²⁶పశ్చాత్తే సంభారా భవంతి । పాక్షో-
యజ్ఞః । యావా నేవ యజ్ఞః । తస్య శిర సుమ్భరతి । ²⁷య ద్ద్రా-
మ్యాణాం పశూనాం చర్మణా సమ్భరేత్ । గ్రామ్యా ప్రశూ ఇచ్ఛచాఽ-
ర్పయేత్ । కృష్ణాజినేన సమ్భరతి । ఆరణ్యా నేవ ప్రశూ ఇచ్ఛచాఽ-
ర్పయతి । తస్మా ధుమావత్పశూనాం ప్రజాయమానానామ్ । ౧౮ ॥

౧౨ ఆరణ్యాః ప్రశవః కనీయాగ్ంసః । శుచాహ్యుతాః । ²⁸లోమత
సుమ్భరతి । అతో హ్యప్య మేధ్యమ్ । ²⁹సరిగృహ్యఽఽయంతి । రక్షసా
మపహత్యై । బహవో హరంతి । అపచితి మేవాస్మి వ్దధతి । ఉద్ధతే సిక-
తోహస్తే పరిశ్రితే నిదధతి కాన్త్యై । ³⁰మదనీభి రుపసృజతి ॥ ౧౯ ॥

౧౩ కాతేజ ఏవాస్మి వ్దధతి । ³¹మధు త్వ మధులా కరోత్వి-
త్యాహ । బ్రహ్మణవాస్మి వ్రేజో దధతి । ³²య ద్ద్రామ్యాణాం పాత్రా-
ణాం కపాలై స్సుగంస్సృజేత్ । గ్రామ్యాణి పాత్రాణి శుచాఽర్పయేత్ ।
³³అర్చకపాలై స్సుగం సృజతి । ఏతాని నా అనువజీవనీయాని । తాన్వేవ
శుచా ఽర్పయతి । ³⁴శర్కరాభి స్సుగంసృజతి ధ్వత్యై । అథో కన్వా-
య । ³⁴అజ్జలోమై స్సుగం సృజతి । ఏషా వా అగ్నేః ప్రియా

తనూః । య ద్దజా । ప్రియయైవై నం తనువా సగంసృజతి । అథో తేజ
సా । ³⁵కృష్ణాజినస్య లోమభి సుగంసృజతి । యజ్ఞో వై కృష్ణాజినమ్ ।
యజ్ఞేనైవ యజ్ఞగం సగంసృజతి । ౨౦ ।

యాజ్ఞాయై, న జహుయా, దవిశ, ద్వేజు, శ్వాన్తైః, ప్రక్షి-
రాధప్రమిత్యాహ, హరతి, దిహన్తి, ప్రరాక్రమతా, ఒవిశ, త్వరితాయ
మానానాగం, సృజతి, కన్తావ్యయా, ప్రే చ । ౨ ।

తృతీయోఽనువాకః.

— ౨-౪-౨-౩ అనువాకయః బ్రాహ్మణమ్. —

౧ ¹పరిశ్రితే కరోతి । బ్రహ్మవర్చసస్య పరిగృహీతైః । న కుర్వన్నభి
ప్రాణ్యాత్ । యత్కుర్వ స్మభిప్రాణ్యాత్ । ప్రాణా ఇచ్ఛుచా ఒర్పయేత్ ।
అప్రహాయ ప్రాణితి । ప్రాణానాం గోప్తీభాయ । ³న ప్రవర్గ్యం చాదిత్యం
చాస్తరేయాత్ । య దస్త రేయాత్ । దుశ్చర్మా న్యాత్ । ౨౧ ।

౨ ^౨తస్మా న్నాస్తరామ్యమ్ । ఆత్మనో గోప్తీభాయ । ⁴వేణునా
కరోతి । తేజో వై వేణుః । తేజః ప్రవర్గ్యః । తేజస్సైవ తేజ సుమర్థయతి ।
⁵మఖస్య శిరో ఒసీత్యాహ । యజ్ఞో వై మఖః । తస్యైత చ్చిరః । య
త్ప్రవర్గ్యః ॥ ౨౨ ॥

౩ ^౬తస్మా దేవ మాహ । ⁶యజ్ఞస్య ప్రదే స్థ ఇత్యాహ । య-
జ్ఞస్య హ్యేతే ప్రదే । అథో ప్రతిష్ఠితైః । ⁷గ్రాయత్రేణత్వా ఛస్తనా
కరోమిత్యాహ । ఛన్దోభి రేవై నం కరోతి । ⁸త్రువ్యద్ధిం కరోతి । త్రయ
ఇమే లోకాః । ఏషాం లోకానా మాప్త్యై । ⁹ఛన్దోభిః కరోతి ॥ ౨౩ ॥

౪ **క** వీర్యం వై ఛద్వాగ్ంసి | వీర్యేజైవై సం కరోతి | ¹⁰ యజమా బిలం
కరోతి వ్యావృత్తైః | ¹¹ ఇయన్తం కరోతి | ప్రజాపతినా యజ్ఞముఖేన
సంమితమ్ | ¹² ఇయన్తం కరోతి | యజ్ఞప్రరుషా సంమితమ్ | ¹³ ఇయన్తం
కరోతి | ఏతావ దై వ పురుషే వీర్యమ్ | వీర్యసంమితమ్ || ౨౪ ||

౫ **క** ¹⁴ అపరిమితం కరోతి | అపరిమితస్యావరుద్ధైః ¹⁵ పరిగ్రీవం
కరోతి ధృత్తైః | ¹⁶ నూర్యస్య హరసా శ్రాయేత్యాహ | యథాయజు
రేవైతత్ | ¹⁷ ✽ అశ్వశకేన ధూపయతి | ప్రాజ్ఞః ¹⁸ అశ్వస్స-
యోనిత్యాహ | ¹⁸ పృష్ఠో అశ్వస్య నిష్పదసీత్యాహ | అసా వా అద్వి-
త్యో పుషా ¹⁹ అశ్వః | తస్య ఛద్వాగ్ంసి నిష్పత్ || ౨౫ ||

౬ **క** ఛద్వోభి రేవై సం ధూపయతి | ¹⁹ అర్చిషే త్వ శోచిషే
త్వేత్యాహ | తేజ ఏవాస్మి ద్దధాతి | ²⁰ వాచునో ²¹ అభీష్ఠః | మైత్రియా
నేతి శాస్తైః | ²¹ సిద్ధ్యై త్వే త్యాహ | యథాయజు రేవైతత్ |
²² దేవ స్తావ సవితోద్వపత్విత్యాహ | సవితృప్రనూత ఏవైవం బ్రహ్మణా
దేవతాభి రుద్వపతి | ²³ అపద్యమానః పృథివ్యా మాతా దిత ఆప్తతే
త్యాహ || ౨౬ ||

౭ **క** తస్మా దగ్ని సుర్వా దిశో ²⁴ అను విభాతి | ²⁴ ఉత్తిష్ఠ బృహ స్ఫ-
హోర్ధ్వ సిష్ఠ ధుగ్వి స్తవ మిత్యాహ ప్రతిష్ఠితైః | ²⁵ ఈశ్వరో వా
ఏవో ²⁶ అన్యో భవితోః | యః ప్రవర్త్య మన్వీక్షతే | నూర్యస్య త్వా
చక్షుషా ²⁷ అన్వీక్ష ఇత్యాహ | చక్షుషో గోవీధాయ | ²⁶ ఋజువే త్వ

* ౧౭ విభాగమారభ్య. తై. అ. ౪. ౧. ౩ అనువాకస్య బ్రాహ్మణమితి యమ్.
† “ ఛందాగ్ం సీతి నిష్పత్. క. పుష్కపాఠః.

పాద¹ తా² ను³ తై⁴ తా⁵ భూ⁶ తై⁷ తే⁸ తా⁹ హ¹⁰ ఇ¹¹ యం¹² వా¹³ ఋ¹⁴ జా¹⁵ |
అ¹⁶ న్త¹⁷ రి¹⁸ య¹⁹ గం²⁰ సా²¹ ధు²² | అ²³ సా²⁴ ను²⁵ త్తి²⁶ తిః²⁷ | ౨౧ |

౮ గి¹ తో² భూ³ తిః⁴ | ఇ⁵ మా⁶ నై⁷ వా⁸ స్తై⁹ లో¹⁰ కా¹¹ స్క¹² ల్ప¹³ య¹⁴ తి¹⁵ | అ¹⁶ థో¹⁷ ప్ర¹⁸ తి¹⁹ |
స్తి²⁰ తై²¹ తై²² | ఇ²³ ద²⁴ మ²⁵ హ²⁶ మ²⁷ ము²⁸ మా²⁹ ము³⁰ హ్య³¹ య³² తా³³ వి³⁴ తా³⁵ ప³⁶ తు³⁷ భి³⁸ ధ్మ³⁹ హ్మ⁴⁰ వ⁴¹ ర్ష⁴² స⁴³ న⁴⁴ ప⁴⁵ ర్య⁴⁶ హ⁴⁷ మి⁴⁸ తా⁴⁹ హ⁵⁰ | వి⁵¹ తై⁵² వై⁵³ నం⁵⁴ ప⁵⁵ తు⁵⁶ భి⁵⁷ ధ్మ⁵⁸ హ్మ⁵⁹ వ⁶⁰ ర్ష⁶¹ స⁶² న⁶³ ప⁶⁴ ర్య⁶⁵ హ⁶⁶ తి⁶⁷ |
28 వి⁶⁸ తే⁶⁹ తి⁷⁰ రా⁷¹ జ⁷² న్య⁷³ న్య⁷⁴ బ్ర⁷⁵ హ్మ⁷⁶ యా⁷⁷ త్ | వి⁷⁸ తై⁷⁹ వై⁸⁰ నం⁸¹ ప⁸² ర్య⁸³ హ⁸⁴ తి⁸⁵ |
ప⁸⁶ తు⁸⁷ భి⁸⁸ రి⁸⁹ తి⁹⁰ వై⁹¹ శ్య⁹² న్య⁹³ | ప⁹⁴ తు⁹⁵ భి⁹⁶ రే⁹⁷ వై⁹⁸ నం⁹⁹ ప¹⁰⁰ ర్య¹⁰¹ హ¹⁰² తి¹⁰³ | 29 అ¹⁰⁴ న్త¹⁰⁵ ర్యం¹⁰⁶ సా¹⁰⁷ త్ర¹⁰⁸ |
మ¹⁰⁹ నా¹¹⁰ చ్చ¹¹¹ ణ్ణ¹¹² మ్ | ౨౮ |

౯ ఆ¹ చ్చ² ణ్ణ³ తి⁴ | దే⁵ వ⁶ త్రా⁷ కః⁸ | 30 అ⁹ జ¹⁰ త్తి¹¹ రే¹² గా¹³ ల్ల¹⁴ చ్చ¹⁵ ణ్ణ¹⁶ తి¹⁷ | ప¹⁸ ర¹⁹ |
మం²⁰ వా²¹ ఏ²² త²³ త్ప²⁴ యః²⁵ | య²⁶ ద²⁷ జ²⁸ త్తి²⁹ రమ్³⁰ | ప³¹ ర³² మ్మ³³ నై³⁴ వై³⁵ నం³⁶ ప³⁷ య³⁸ సా³⁹ ల్ల⁴⁰ |
చ్ఛ⁴¹ ణ్ణ⁴² తి⁴³ | 31 య⁴⁴ జ⁴⁵ హ⁴⁶ వ్యా⁴⁷ వృ⁴⁸ త్తై⁴⁹ | 32 ఛ⁵⁰ న్దో⁵¹ భి⁵² రా⁵³ చ్చ⁵⁴ ణ్ణ⁵⁵ తి⁵⁶ |
ఛ⁵⁷ న్దో⁵⁸ భి⁵⁹ రా⁶⁰ వ⁶¹ ఏ⁶² వ⁶³ క్రి⁶⁴ య⁶⁵ తే⁶⁶ | ఛ⁶⁷ న్దో⁶⁸ భి⁶⁹ రే⁷⁰ వ⁷¹ ఛ⁷² న్దా⁷³ గ్ం⁷⁴ సా⁷⁵ వ్య⁷⁶ చ్చ⁷⁷ ణ్ణ⁷⁸ తి⁷⁹ |
33 ఛ⁸⁰ న్ది⁸¹ వా⁸² చ⁸³ మి⁸⁴ త్యా⁸⁵ హ⁸⁶ | వా⁸⁷ చ⁸⁸ మే⁸⁹ వా⁹⁰ వ⁹¹ రు⁹² ణ్డే⁹³ | 34 ఛ⁹⁴ న్ది⁹⁵ హ్య⁹⁶ ర్ణ⁹⁷ మి⁹⁸ త్యా⁹⁹ |
హ¹⁰⁰ | ఊ¹⁰¹ ర్ణ¹⁰² మే¹⁰³ వా¹⁰⁴ వ¹⁰⁵ రు¹⁰⁶ ణ్డే¹⁰⁷ | 35 ఛ¹⁰⁸ న్ది¹⁰⁹ హ¹¹⁰ వి¹¹¹ రి¹¹² త్యా¹¹³ హ¹¹⁴ | హ¹¹⁵ వి¹¹⁶ రే¹¹⁷ వా¹¹⁸ కః¹¹⁹ |
36 దే¹²⁰ వ¹²¹ పు¹²² ర¹²³ శ్చ¹²⁴ ర¹²⁵ స¹²⁶ హ్య¹²⁷ నం¹²⁸ తే¹²⁹ వ్య¹³⁰ త్యా¹³¹ హ¹³² | య¹³³ థా¹³⁴ య¹³⁵ జ¹³⁶ రే¹³⁷ వై¹³⁸ తత్ | ౨౯ |

వ్యా, ద్య¹ త్పి² వర్ణి³, శ్చ⁴ న్దో⁵ భి⁶ క⁷ రో⁸ తి⁹, వీ¹⁰ ర్య¹¹ స¹² మి¹³ తం¹⁴, ఛ¹⁵ న్దా¹⁶ గ్ం¹⁷ స¹⁸ |
ని¹⁹ వృ²⁰ త్ప²¹ కే²² త్యా²³ హ²⁴, ను²⁵ త్తి²⁶, ర²⁷ నా²⁸ చ్చ²⁹ ణ్ణం³⁰, ఛ³¹ న్దా³² గ్ం³³ సా³⁴ వ్య³⁵ చ్చ³⁶ ణ్ణ³⁷ |
త్వ³⁸ హో³⁹ చ | ౩ |

చతుర్థోఽనువాకః.

త. అ. ౪.౪.౫. అనువాకానుతప్తేషు మప్తమహాపితృభావన మప్రాణాం వివియాగః.

౧ ¹బ్రహ్మ స్పృచరిష్యామో హోత ర్భుర్భ మభిష్టుహీత్యాహా ।
 ఏష వా ఏతర్హి బృహస్పతిః । య ద్భ్రవ్యో । తన్నా ఏవ ప్రతిప్రవ్య
 ప్రచరతి । ఆత్మనో ²ఽనాత్మైః । ²యమాయ త్వా మఖాయ త్వేత్యా-
 హా । ఏతా వా ఏతస్య దేవతాః । తాభి రేవై నగ్ం సమర్థయతి ।
³మద న్నభిః ప్రాక్షతి । తేజ ఏవాస్మి న్దధాతి । ౩౦ ।

౨ ⁴అభిపూర్వం ప్రాక్షతి । అభిపూర్వ మేవాస్మి న్దేజో
 దధాతి । ⁵త్రిః ప్రాక్షతి । త్యాభ్యుద్ధి యజ్ఞః । ⁶అథో మధ్యతావయ ।
⁷హోతా ⁸ఽనావహా । రక్షసా మపహత్యై । ⁹అనవాసమ్ । ప్రాణ-
 వాగ్ం స న్దత్యై । ¹⁰త్రిష్టుభ సస్తి ర్గాయత్రీ రివానావహా । ౩౧ ।

౩ ¹¹గాయత్రో హి ప్రాణః । ప్రాణ మేవ యజమానే దధాతి ।
¹²స సత మనావహా । ప్రాణానా మన్నాద్యస్య స న్దత్యై । అథో రక్షసా
 మపహత్యై । ¹³య త్పరిమితా అనుబ్రూయాత్ । పరిమిత మవరుద్ధితా
 అపరిమితా అనావహా । అపరిమితస్యావరుద్ధ్యై । ¹⁴శిరో వా ఏతద్వ్య
 క్తిస్య । ౩౨ ।

౪ య స్పృచర్గ్యః । ఉర్జ్జుజ్ఞాః । య న్దాక్షో నేదో భవతి । ఉర్జ్జై-
 వ యజ్ఞస్య శిర స్సమర్థయతి । ¹⁵ప్రాణావృతీ ర్జ్జహోతి । ప్రాణ నేవ
 యజమానే దధాతి । ¹⁶సప్త జహోతి । సప్త వై శీర్షణ్యోః ప్రాణాః ।
 ప్రాణా నేవాస్మి న్దధాతి । ¹⁷దేవస్తావ సఖితా మధ్యో ¹⁸ఽనక్షిత్వత్యా-
 హా । ౩౩ ।

x ~~కా~~ తేజస్వైవై న మనక్తి । ¹⁵ప్రథివీం తపస స్త్రాయస్వతిహి.
రణ్య ముపాస్యతి । అస్యా అనతిదాహాయ । ¹⁶శిరో వా ఏత ద్వ్యజ్ఞస్య ।
య త్ప్రవర్గ్యః । అగ్ని సుర్వా దేవతాః । ప్రబ్రవా నాదీప్యోపాస్యతి ।
దేవతాన్వేవ యజ్ఞస్య శిరః ప్రతిదధాతి । ¹⁷అప్రతిశీర్ణాగ్రం భవతి ।
ఏతద్భక్ హిర్వాస్యమః ॥ ౩౪ ॥

■ ¹⁸అర్చి రసి శోచి రసీత్యాహ । తేజ ఏవాస్తి సృష్టావర్చనం
దధాతి । ¹⁹సగ్ం నీదస్య మహాగ్ం అసీత్యాహ । మహా హ్యేషః ।
²⁰బ్రహ్మవాదినో వదంతి ఏతే వావ త ఋత్విజః । యే దర్శకపూర్ణమూ
సయోః । అథ కథా హోతా యజమానాయాశిషోనాఽఽశాన్త ఇతి ।
పురస్తా దాశీః ఖలు వా అన్యో యజ్ఞః । ఉపరిష్టా దాశీ రన్యః॥౩౫॥

■ ²¹అనాభృష్యా పురస్తా దితి యదేతాని యజ్ఞాగ్ంమ్యాహ । శీర్
క్షత ఏవ యజ్ఞస్య యజమాన ఆశిషోఽవరుణే । ²²అయుః పురస్తా దా-
హా । ప్రాణం దక్షిణతః । ప్రాణం ప్రశ్చాత్ । క్రోత్ర ముత్తరతః ।
విధృతి ముపరిష్టాత్ । ప్రాణా నేవాస్తి సమీచో దధాతి । ²³క్షుశ్వరో
వా ఏష దిశోఽనూన్ద్రితోః । యం దిశోఽను వ్యాప్తాపయన్తి॥౩౬॥

౮ మనో రశ్వాఽసి భూరిపుత్రేత్రీమా మభిమృశతి । ఇయం వై
మనో రశ్వా భూరిపుత్త్రి । అస్యా మేవ ప్రతితిష్ఠ త్యనన్తాదాయ ।
²⁴సూప్తసదా మే భూయా మా మా హిగ్ంస్తీ రిత్యాహ హిగ్ంసాయై ।
²⁵చిత స్థస్థ పరిచిత ఇత్యాహ । అపచితి మేవాస్తి స్థధాతి । ²⁶శిరో
వా ఏత ద్వ్యజ్ఞస్య । యత్ప్రవర్గ్యః । అసా ఖలు వా ఆదిత్యః ప్రవర్గ్యః ।
తస్య మరుతో రక్షయః॥ ౩౭॥

౨౭ స్వాహా మరుద్భిః పరిశ్రయస్వేత్యాహ | అము మేవాదిత్యగం
 రక్షిభిః పర్యాహతి | తస్మా దసా వాదిత్యోఽముష్మే న్నోకే రక్షిభిః
 పర్యాధః | తస్మా ద్రాజా విశా పర్యాధః | తస్మా ద్ధామణీ స్సజాతైః
 పర్యాధః | ౨౮ అగ్నే సస్పృష్టస్య యతః | వికంజితం ధా అర్చత్ |
 య దైవకంజితాః పరిధయో భవన్తి | ధా ఏవావరుణే ౨౯ ద్వాదశ
 భవన్తి | ౩౦ |

౧౦ **క** ద్వాదశ మాసా సుంవత్సరః | సుంవత్సర మేవావరుణే |
 ౩౦ అస్మి త్రయోదశో మాస ఇత్యాహ | యత్రయోదశః పరిధిభవతి |
 తేనైవ త్రయోదశం మాస మవరుణే | ౩౧ అస్తరిక్షస్యాస్తధి రసీత్యాహ
 వ్యాపుత్యై | ౩౨ దివం తవస స్తాయస్వేత్యుపరిష్టా ధీరణ్య మధి నిదధాతి |
 అముష్యా అనతిదాహాయ | అథో అభ్యా మేవైవ ముభయతః పరి-
 గృహ్లాతి | ౩౩ అర్హా నిభిర్హరిషి సాయకాని భవేత్యాహ | ౩౪ |

౧౧ స్తాత్యేనైవ మేతత్ | ౩౪ గాయత్ర మస్మి త్రైవ్యభ మస్మి జాగత
 మసీతి ధవిత్రాగ్యాదతే | ఛన్దోభి రేనైవాన్యాదతే | ౩౫ మధు మధ్వతి
 భూనోతి | ప్రాణో వై మధు | ప్రాణ మేవ యజమానే దధాతి |
 ౩౬ త్రిః పరియన్తి | త్రిపుధి ప్రాణః | ౩౭ త్రిః పరియన్తి | త్రావపుధి
 యజ్ఞః | ౪౦ |

౧౨ **క** అథో రక్షసా మపహత్యై | ౩౮ త్రిః పునః పరియన్తి |
 వట్థ్ సంపద్యన్తే | వడ్వా ఋతవః | ఋతుప్వేవ ప్రతిత్థన్తి |
 ౩౯ యో వై ఘర్తస్య ప్రియాం తనువ మాత్రామతి | దుశ్చర్తా వై స
 భవతి | ఏవ హా వా అస్య ప్రియాం తనువ మాత్రామతి | య స్త్రిః

ప్రత్య చతుర్థం పర్యేతి । ఏతాగ్ం మా వా అస్యోగ్ర దేవో రాజ నిరాచ ।
క్రామః ౪౧ ।

౧౩ తతో వై స దుశ్చర్మా ౭భవత్ । తస్మా త్త్రిః ప్రత్య స చతుర్థం
పరీయాత్ । ఆత్మనో గోపీభాయ 40 ప్రాణా వై ధవిత్రాణి । 41 అస్య
తిషణ్ణం ధూన్వన్తి । ప్రాణానా మవ్యతిషక్తాయ క్షృత్త్యై 42 వినిషద్య
ధూన్వన్తి । దిక్షేవ ప్రతిష్ఠన్తి । 43 ఊర్ధ్వం ధూన్వన్తి । పుష్కరస్య
లోకస్య సమప్త్యై 44 సర్వతో ధూన్వన్తి । తస్మా నయగ్ం సర్వతః
పవతే ౪౨ ।

దక్షాతీ, వాన్వాహ, యజ్ఞస్యా, హై, వ, ఉపరిష్టాదాశీర్హస్యో,
వ్యాఘ్రాపయన్తి, రక్షయో, భవన్తి, ధన్వత్యాహ, యజ్ఞశ్చక్రామ, సమ-
ప్త్యై, ద్వే చ ॥ ౪ ॥

పంచమోఽనువాకః.

శ్లో. ఆ. ౪. ౩. అనువాకామ్నత మహావీరాభిసత్తణ మస్తవినియోగః.

౧ అగ్ని స్త్వా వసుభిః పురస్తా ద్రోచయతు గాయత్రేణ ఛస్తసే-
త్యాహ । అగ్ని రేవైతం వసుభిః పురస్తా ద్రోచయతి గాయత్రేణ ఛ-
స్తసా । 2 సమూరుచితో రోచయేత్యాహ । ఆశిష మేవైతా మాశాస్తే ।
3 ఇన్ద్రస్త్వా రుద్రై ర్గక్షిణతో రోచయతు త్రైష్టుభేన ఛస్తసేత్యాహ ।
ఇన్ద్ర ఏవేనగ్ం రుద్రై ర్గక్షిణతో రోచయతి త్రైష్టుభేన ఛస్తసా । 4 సమూ-
రుచితో రోచయేత్యాహ । ఆశిష మేవైతా మాశాస్తే । 5 వరుణ
స్తావేఽదిత్యైః సశ్చా ద్రోచయతు జాగతేన ఛస్తసేత్యాహ । వరుణ
ఏవై స మాదిత్యైః సశ్చా ద్రోచయతి జాగతేన ఛస్తసా ॥ ౪౩ ॥

७ **కా**సమారుచితో రోచయేత్యాహ । ఆశిష మేనైతా మా-
 శాస్తే । ⁷ద్యుతాన స్తావ మారుతో మరుద్భి రుత్తరతో రోచయత్యా-
 నుష్టుభేన ఛస్తసేత్యాహ । ద్యుతాన ఏనైనం మారుతో మరుద్భి రుత్త-
 రతో రోచయత్యానుష్టుభేన ఛస్తసా । ⁸సమారుచితో రోచయేత్యా-
 హ । ఆశిష మేనైతా మాశాస్తే । ⁹బృహస్పతి స్తావ విశ్వే ర్దేవై రుప-
 రిష్టా ద్రోచయతి పాక్షేన ఛస్తసేత్యాహ । బృహస్పతి ర్దేవై
 విశ్వే ర్దేవై రుపరిష్టా ద్రోచయతి పాక్షేన ఛస్తసా । ¹⁰సమారుచితో
 రోచయేత్యాహ । ఆశిష మేనైతా మాశాస్తే । ౪౪ ।

३ ¹¹రోచిత స్తవం దేవ ఘర్ష దేవేష్యసీత్యాహ । రోచితో హ్యేష
 దేవేషు । ¹²రోచిషీయాహం మనుష్యేష్యసీత్యాహ । రోచత ఏనైష
 మనుష్యేషు । ¹³సమ్రా ఘర్ష రుచిత స్తవం దేవేష్యాయుష్మాగం స్తేజ-
 స్వీ బ్రహ్మవర్చస్యసీత్యాహ । రుచితో హ్యేష దేవేష్యాయుష్మాగం
 స్తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ । ¹⁴రుచితో ఽహం మనుష్యేష్యాయుష్మాగం
 స్తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ భూయాన మిత్యాహ । రుచిత ఏనైష మనుష్యే-
 ష్యాయుష్మాగం స్తేజస్వీ బ్రహ్మవర్చసీ భవతి । ¹⁵రు గస్తి రుచం మయి
 ధేహి మయి రు గిత్యాహ । ఆశిష మేనైతా మాశాస్తే । ¹⁶తం యదే-
 తై ర్యజర్చి రరోచయిత్వా । రుచితో ఘర్ష ఇతి ప్రబ్రూయాత్ ।
 అరోచకో ఽధ్వర్యు స్సన్యత్ । అరోచకో యజమానః । అథ యదే-
 న మేనై ర్యజర్చీ రోచయిత్వా । రుచితో ఘర్ష ఇతి ప్రాహా రోచ-
 కో ఽధ్వర్యు ర్భవతి । రోచుకో యజమానః॥ ౪౫॥

ప్రశ్నాద్రోచయతి జాగతేన చస్తస్మా సమా దుచితో రోచయే .
త్యాహః, ౭౭ శిషమేనై తామాశాస్తే, శాస్తే, ౭౮ చ ౧౫ ।

మథోఽనువాకః.

++ తై. ఆ. ౪. ౭. అనువాకామ్నతమహావీరావేక్షణ మస్త్రవినియోగః. ++

౧ శిరో వా ప్రత ద్యజ్ఞస్య । య త్ప్రవర్గ్యః । గ్రీవా ఉపసదః ।
పురస్తా దుపసదాం ప్రవర్గ్యం ప్రవృణక్తి । గ్రీవాస్తేవ యజ్ఞస్య శిరః
ప్రతిదధాతి । ^౨త్రి య ప్రవృణక్తి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏభ్య ఏవ
లోకేభ్యో యజ్ఞస్య శిరో ౭వరుణే । ^౩షట్ థ సమృద్యస్తే । ష ద్వా
ఋతవః । ౪౬ ।

౨ ఋతుభ్య ఏవ యజ్ఞస్య శిరో ౭వరుణే । ^౪ద్వాదశకృత్యోః ప్ర-
వృణక్తి । ద్వాదశ మాసా స్సంవత్సరః । సంవత్సరా దేవ యజ్ఞస్య
శిరో ౭వరుణే । ^౫చతుర్విగంశతి సుమృద్యస్తే । చతుర్విగంశతి రథమా-
సాః । అర్థమాసేభ్య ఏవ యజ్ఞస్య శిరో ౭వరుణే । ^౬అథో ఖలు । ప్రకృ-
దేవ ప్రవృజ్యః । ఏకగ్ం హి శిరః । ౪౭ ।

౩ ^౭అగ్నిష్టోమే ప్రవృణక్తి । ప్రతావానై యజ్ఞః । యావా నగ్ని-
ష్టోమః । యావా నేవ యజ్ఞః । తస్య శిరః ప్రతిదధాతి । ^౮నోక్త్యో ప్రవృ-
జ్ఞాత్ । ప్రజానై ప్రశవ ఉత్థాని । య దుక్త్యో ప్రప్రజ్ఞాత్ । ప్రజాం
ప్రశూ నస్య నిర్దహేత్ । ^౯విశ్వజితి సర్వపృష్టే ప్రవృణక్తి । ౪౮ ।

౪ ప్రృషాని వా అచ్యుతం చ్యావయన్తి । ప్రృష్టై రేవాస్తా అచ్యు-
తం చ్యావయిత్వా ౭వరుణే । ^{౧౦}అవశ్యం గోసా మిత్యాహ । ప్రాణో.

వై గోపాః । ప్రాణ మేవ ప్రజాను వియాతయతి । ¹¹అపశ్యం గోపా-
మిత్యాహ । అసా వా ఆదిత్యో గోపాః । సహీమాః ప్రజా గోపాయ-
తి । త మేవ ప్రజానాం గోప్తారం కురుతే । ¹²అనిపద్యమాన మిత్యాహ ।
౪౯ ।

× స హ్యేష నిపద్యతే । ¹³ఆ చ పరా చ ప్రథిభి శ్చరన్త మిత్యాహ !
ఆ చ హ్యేష పరా చ ప్రథిభి శ్చరతి । ¹⁴సప్తద్వీచీ సువిషూచీ ర్వసాన ఇ-
త్యాహ । సప్తద్వీచీ శ్చ హ్యేష విషూచీ శ్చ వసానః ప్రజా ఆభి విప-
శ్యతి । ¹⁵ఆవరీవ ర్తి భువనేష్వన్త రిత్యాహ । ఆ హ్యేష వరీవ ర్తి భువనే-
ష్వన్తః । ¹⁶అత్ర ప్రాప్తి ర్మధుమాధీభ్యాం మధుమాధూచీభ్యా మి-
త్యాహ । వాసన్తి కా వేవాన్తా ఋతూ కల్పయతి । ¹⁷సమగ్ని రగ్నినా
౫౦ తేత్యాహ । ౫౦ ।

× కా గ్నిష్టా వేవాన్తా ఋతూ కల్పయతి । ¹⁸సమగ్ని రగ్నినా
౫౦ తేత్యాహ । అగ్ని ర్హ్యేష్టానాం అగ్నినా సంగచ్ఛతే । ¹⁹సావనా సమ-
గ్ని స్తసనా ౫౦ తేత్యాహ । పూర్వ మేవోదితమ్ । ఉ త్ర కేణాభి గృణాతి ।
²⁰ధర్తా దివో విభాసి రజనః పృథివ్యా ఇత్యాహ । వార్షికా వేవాన్తా
ఋతూ కల్పయతి । ²¹హృదేత్వా మనసే త్వేత్యాహ । కౌరదా వేవా-
న్తా ఋతూ కల్పయతి । ౫౧ ।

2 ²²దివి దేవేషు హోత్రా యచ్ఛేత్యాహ । హోత్రాభి రేవేమా-
న్తోకా స్థన్దధాతి । ²³విశ్వాసాం భువాం పత ఇత్యాహ । హైమన్తి-
కా వేవాన్తా ఋతూ కల్పయతి । ²⁴దేవశ్రూ స్త్వం దేవ ఘర్క దేవా-
న్సాహిత్యాహ । శైశిరా వేవాన్తా ఋతూ కల్పయతి । ²⁵తప్తాజాం

వాచ మస్తే నియచ్చ దేవాయువ మిత్యాహ యా వై మధ్యా వాక్ ।
సా తపోజాః । తా మేవావరుణే ॥ ౫౨ ॥

౨^{౨౬}గర్భో దేవానా మిత్యాహ । గర్భో హ్యేష దేవానామ్ ।
^{౨౭}ప్రితా మతీనా మిత్యాహ । ప్రజా వై మతయః । తాసా మేష ఏవ
ప్రితా । య త్వీవర్గః । తస్య దేవ మాహ । ^{౨౮}పతిః ప్రజానా మిత్యా
హ । పతి ర్ద్యౌవ ప్రజానామ్ । ^{౨౯}మతిః కవీనా మిత్యాహ ॥ ౫౩ ॥

౩^{౩౦}మతి ర్ద్యౌవ కవీనామ్ । సందేవో దేవేన సవిత్రా యతిష్ట
సగం సూర్యేణాదు క్త్యాహ । అముం పైవాదిత్యం ప్రవర్గ్యం త
నగంశాస్తి । ^{౩౧}అయుర్దా స్త్వ మస్త్వభ్యం ఘర్తవశ్చైదా అసీత్యా
హ । అశిష మేవైతా మాశాస్తే । ^{౩౨}ప్రితా నోఽసి ప్రితా నో బోధః
త్యాహ । బోధయత్యేనై నమ్ । ^{౩౩}సవై తే ఽవశాశా భవన్తి । పత్ని
యై దశమః । సవ వై పురుషే ప్రాణాః ॥ ౫౪ ॥

౪^{౩౪}నాభి ర్దతమీ । ప్రాణా దేవ యజమానే దధాతి । అభో
దశాక్షరా విరాట్ । అన్నం విరాట్ । విరాజై వాన్నాద్య మవరుణే ।
^{౩౫}యజ్ఞస్య శిరోఽచ్చిద్యత । త ద్దేవా హోత్రాభిః ప్రత్యదధుః ।
ఋత్విజోఽవేక్షన్తే । ఏతా వై హోత్రాః । హోత్రాభి రేవ యజ్ఞస్య
శిరః ప్రతిదధాతి ॥ ౫౫ ॥

౫^{౩౬}రుచిత మవేక్షన్తే । రుచితా దైవ ప్రజాపతిః ప్రజా అస్మజత ।
ప్రజానాగ్ం సృష్ట్యే । ^{౩౭}రుచిత మవేక్షన్తే । రుచితా దైవ ప్రజానో
వర్షవతి । వర్షమకః ప్రజానో భవతి । సం ప్రజా ఏధన్తే । ^{౩౮}రుచిత మ
వేక్షన్తే । రుచితం వై బ్రహ్మవర్చసమ్ । బ్రహ్మవర్చసినో భవన్తి ॥ ౫౬ ॥

౧౨ ³⁸అధీయన్తో వేక్షన్తే । సర్వ మాయ ర్యన్తి । ³⁹స పత్వ్యవేక్షేత । యత్పత్వ్యవేక్షేత । ప్రజాయేత । ప్రజాం త్వస్యై నిర్దహేత్ । య న్నా వేక్షేత । న ప్రజాయేత । నాస్యై ప్రజాం నిర్దహేత్ । తిరస్కృత్య యజుర్వాచయతి । ప్రజాయతే । నాస్యై ప్రజాం నిర్దహతి । ⁴⁰త్వష్టిమతీ తే సప్తయేత్యాహ । సప్తా ధి ప్రజాః ప్రజాయన్తే ॥ ౫౭ ॥

ఋతవో, హిశిర, సుర్యపుష్టే ప్రవృణక్త్య, నిపద్యమానమిత్యాహ, గతేత్యాహ, శార్దూవావేనాస్తాఋతూ కల్పయతి, రుద్ధే, కవీనామిత్యాహ, ప్రాణాః, ప్రతిదధాతి, భవన్తి, వాచయతి, చత్వారి చ ॥ ౬ ॥

సప్తమోఽనునాశః.

++ { తై ఆ. ౪, ౮, ౯ అనువాదౌ రామ్నతావాం మహావీరపయః } ++
ప్రక్షేపణాదిమంత్రణాం వినియోగః.

౧ ¹దేవస్య త్వ సవితుః ప్రసవ ఇతి రక్షనా మాదత్తే ప్రసూత్యై । అశ్వినో ర్భాహుభ్యా మిత్యాహ । అశ్వినా హి దేవానా మధ్వర్యా ఆస్తామ్ । పూష్ణో వాస్తాభ్యా మిత్యాహ యత్యై । ²ఆనదే ఽదిత్యై రాస్తా ఽసీత్యాహ యజుష్కృత్యై । ³ఇక్ష వేహ్యదిత వహి సర్వస్వేహీత్యాహ । ఏతాని వా అస్యై దేవనామాని । దేవనామై రేవైనా మాహ్వయతి । ⁴అసా వేహ్యసా వేహ్యసా వేహీత్యాహ । ఏతాని వా అస్యై మనుష్యనామాని ॥ ౫౮ ॥

౨ మనుష్యనామై రేవైనా మాహ్వయతి । ⁵మల్ఖ సమృద్ధ్యన్తే । వ ద్వా ఋతవః । ఋతుభి రేవైనా మాహ్వయతి । ⁶అదిత్యా ఉష్ణీమ

మనీత్యాహ । యథాయజు రేవై తత్ । ⁷వాయు రస్యై షడ ఇత్యాహ ।
వాయు దేవత్యైవై ప్రథుః । ⁸పూష త్వోపావస్పజత్విత్యాహ । పాష్ణా-
వై దేవతయా ప్రశవః । ౫౯ ।

౩ **క**స్వయైవై నం దేవతామూపావస్పజతి । ⁹అశ్వీభ్యాం ప్రదా-
ప్రయేత్యాహ । అశ్వీనౌ వై దేవానాం భిషజౌ । తాభ్యా మేవాస్త్వై
భేషజం కరోతి । ¹⁰యస్తే సన శ్శతయ ఇత్యాహ । స్తా త్యేవై నామ్ ।
¹¹ఉస్స ఘర్మగ్ం శిగ్ంఘోస్సఘర్మం సాహి ఘర్మాయ శిగ్ంపేత్యాహ ।
యథా బ్రూయా దముష్నే దేహీతి । తాదృ గేవ తత్ । ¹²బృహస్పతి
స్తావసీనత్విత్యాహ । ౬౦ ।

౪ **క**బ్రహ్మ వై దేవానాం బృహస్పతిః । బ్రహ్మణైవైనా ముప-
సీదతి । ¹³దానవ స్థస్స పేరస ఇత్యాహ । మథ్యా నేవై నా స్కరోతి ।
¹⁴విష్వగ్వృతో లోహి తేనేత్యాహ వ్యాప్వత్యైవై । ¹⁵అశ్వీభ్యాం పి-
నవస్వ సరవ్యత్యైవై పినవస్వ పూష్ణే పినవస్వ బృహస్పతయే పినవస్వే-
త్యాహ । ఏతాభ్యా హ్యేషా దేవతాభ్యః పినవతే । ¹⁶ఇంద్రాయ
పినవస్వేంద్రాయ పినవస్వేత్యాహ । ఇంద్ర మేవ భాగధేయేన సమర్థయ-
తి । ¹⁷ద్విరింద్రాయేత్యాహ । ౬౧ ।

౫ **క**తస్మా దిన్దో దేవతానాం భూయిష్తభాక్తమః । ¹⁸గాయ-
త్రో ఽసి త్రైష్టుభా ఽసి జాగత మసీతి శఫోపయమా నాదతే । ఛన్దోభి
రేవైనా నాదతే । ¹⁹సహోర్దో భాగేనోపమేహీత్యాహ । ఉర్దవ వై నం
భాగ మకః । ²⁰అశ్వీనౌ వావత ద్యజ్ఞస్య శిరః ప్రతిదధతా వబ్రూ-
తామ్ । అనాభ్యా మేవ పూర్వాభ్యాం వమట్క్రియాతా ఇతి । ఇంద్రాయ

భవనా మధున సానిరఘస్యేత్యాహ । అభ్యభ్యా మేవ పూర్వాభ్యాం వ-
పట్కరోతి । అథో అభ్యనా వేవ భాగధేయేన సమర్థయతి । ౬౦ ।

21 ఘర్కం సాత వసవో యజతావ డిత్యాహ । వసూ నేవ భాగ-
ధేయేన సమర్థయతి । 22 య ద్వపట్కర్యాత్ । యాతయామా ౭స్య
పపట్కర సాన్యత్ । య న్న పపట్కర్యాత్ । రతాగ్ంసి యజ్ఞగ్ం
హన్యః । వ డిత్యాహ । ప్రరోత మేవ పపట్కరోతి । నాస్య యాత-
యామా పపట్కరో భవతి । న యజ్ఞగ్ం రతాగ్ంసి ఘ్నున్తి । ౬౩ ।

28 స్వాహా త్వా సూర్యస్య రక్తయే పృష్టివసయే జహోమిత్యా-
హ । యో వా ఆప్య పుణ్య రక్తిః । స పృష్టివసిః । తస్మా ఏవై సం
జహోతి । 24 మధు హవి రసీత్యాహ । స్వదయత్యేవై సమ్ । 25 సూ-
ర్యస్య తవ స్తపేత్యాహ । యథాయజ రేవై తత్ । 26 ద్యావాపృథివీ-
భ్యాం త్వా పరిగృహ్ణోమిత్యాహ । ద్యావాపృథివీభ్యా మేవైవం పరి-
గృహ్ణోతి । ౬౪ ।

౮ అస్తరితేణ త్వోపయచ్ఛామిత్యాహ । అస్తరితేణైవై సముప-
యచ్ఛతి । న వా ఏతం మనుష్యో భర్తు మర్హతి । 28 దేవానాంత్యా-
పిత్ృణా మనుమతో భర్తుగ్ం శ కేయమిత్యాహ । దేవై రేవై సం
పిత్ృభి రనుమత ఆదతే । 29 వివా ఏన మేత దర్థయన్తి । య త్వశ్చ
త్వస్పృశ్య పురో జహ్వతి । తేజో ౭సి తేజో ౭మ ప్రేహీత్యాహ ।
తేజ ఏవాస్మి స్తథాతి । 30 దివిష్పు జ్ఞా మాహిగ్ంసీ రస్తరితుష్పు
జ్ఞా మాహిగ్ంసీః పృథివిష్పు జ్ఞా మాహిగ్ంసీ రిత్యాహాహిగ్ం -
సాయే । ౬౫ ।

౯ **క** ^{౩౧}సువ రస్తి సువ ర్తే యచ్చ దిపం యచ్చ దివో మా
ప్రాహేత్యాహ | ఆశిష మేవైతా మాశాస్తే | ^{౩౨}శిరో వా ఏత ద్యజ్ఞ-
స్య | య త్ప్రసర్గః | ఆత్మా వాయుః ఉద్యత్య వాతనామాన్యాహ |
ఆత్మ నేవ యజ్ఞస్య శిరః ప్రతిదధాతి | ^{౩౩}అనవానమ్ | ప్రాణానాన్
సంత్యై | ^{౩౪}పశ్చిమా || ౬౬ ||

౧౦ **క** పాక్షో యజ్ఞః | యావా నేవ యజ్ఞః | తస్య శిరః
ప్రతిదధాతి | ^{౩౫}అగ్నేయే త్వా వసుమతే స్వాహేత్యాహ | అసా వా
ఆదిత్యోఽగ్ని ర్వసుమా | తస్మా ఏవై నం జహోతి | ^{౩౬}సోమాయ
త్వా రుద్రవతే స్వాహేత్యాహ | ఉష్ణమా వై సోమో రుద్రవా |
తస్మా ఏవై నం జహోతి | ^{౩౭}వరుణాయ త్వాఽఽదిత్యవతే స్వాహే-
త్యాహ || ౬౭ ||

౧౧ అభు వై వరుణ ఆదిత్యవా | తస్మా ఏవై నం జహోతి |
^{౩౮}బృహస్పతయే త్వా విశ్వదేవ్యావతే స్వాహేత్యాహ | బ్రహ్మ వై
దేవానాం బృహస్పతిః | బ్రహ్మణ ఏవై నం జహోతి | ^{౩౯}సవిత్రే త్వర్భు-
మతే విభుమతే ప్రభుమతే వాజవతే స్వాహేత్యాహ | సంవత్సరో
వై సవిత ర్భుమా విభుమా స్ప్రిభుమా వాజవా | తస్మా ఏవై నం
జహోతి | ^{౪౦}యమాయ త్వా ఽగ్నిరస్వతే పిశ్చమతే స్వాహేత్యా-
హ | ప్రాణో వై యమో ఽగ్నిరస్వా నిశ్చమా || ౬౮ ||

౧౨ **క** తస్మా ఏవై నం జహోతి | ^{౪౧}ఏతాభ్య ఏవై నం దేవతాభ్యో
జహోతి | ^{౪౨}దశ సంపద్యస్తే | దశాక్షరా విరాట్ | అన్నం విరాట్ |
విరాజై వాన్నాద్య మవరుధే | ^{౪౩}తాహిణాభ్యాం వై దేవా స్సువర్గం

లోక మాయా । తద్రాహిణయో రాహిణత్వమ్ । యద్రాహిణో
భవతః । రాహిణాభ్యా మేవ త ద్యజమాన సువర్ణం లోక మేతి । ౧౧ అహ
ర్జ్యోతిః కేతునా జపతాగ్ం సుజ్యోతి ర్జ్యోతిషాగ్ం స్వాహా రాత్రి
ర్జ్యోతిః కేతునా జపతాగ్ం సుజ్యోతి ర్జ్యోతిషాగ్ం స్వాహాత్యాహ ।
ఇదిత్యమేవ త దముష్మి న్లోకే ఒహ్న సరస్తా ద్ధాభార । రాత్రియా అవ
స్తాత్ । తస్మా న్ననా వాదిత్యోఒముష్మి న్లోకే ఒహోరాత్రాభ్యాం
ధృతః ॥ ౧౨ ॥

౧౩ మనుష్యనామాని, సశవ, స్పీదత్విత్యాహే, వ్రాయేత్యాహ, ర్థయతి,
ఘ్నన్తి, గృహ్ణాత్య, హిగ్ంసాయై, పశ్చాఒహో, ఒదిత్యవశే
స్వాహాత్యాహ, పితృమూ, నేతి, చత్వారి చ ॥ ౨ ॥

అప్తమోఒనువాకః.

→ { తె. ఆ. ర. గ, ౧౦ అనువాకయో రామ్నతావాం అహనిశుయాగ
అగ్నిహోత్రహోమమస్తాజాం నివియోగః. } →

౧ ౧ విశ్వా ఆశా దక్షిణస దిత్వాహ । విశ్వా నేవ దేవా స్సీగతి ।
అథో దురిష్ట్యా ఏనై సం వాతి । ౨ విశ్వా నేవా నయాక్షిహేత్యాహ ।
విశ్వా నేవ దేవా న్భాగధేయేన సమర్థయతి । ౩ స్వాహాకృతస్య ఘర్కప్ర్య
మథోః పిబత మశ్వినేత్యాహ । అశ్వినా వేవ భాగధేయేన సమర్థ-
యతి । ౪ స్వాహా ఒగ్నయే యజ్ఞియాయ శం యజర్భి రిత్వాహ ।
అభ్యేనై సం ఘారయతి । అథో హవి రేవాకః ॥ ౨౦ ॥

౨ ౧ అశ్వినా ఘర్కం పాతగ్ం హర్దివాన మహర్దివాభి సూతిభి రిత్వా-
హ । అశ్వినా వేవ భాగధేయేన సమర్థయతి । ౨ అను వాం ద్యావాపు-

ధివీ మగ్ంసాతా మిత్యాహనుమత్యై ॥ 7 స్వాహేద్వాయ స్వాహేద్వాయ
వ డిత్యాహ । ఇద్వాయ హి పురో హూయతే ॥ 8 అత్రావ్యాఽహ
ఘర్మస్య యజేతి । వషట్కృతే జహాతి । రక్షసా మపహత్యై ॥ అను-
యజతి ప్రగోకృత్యై ॥ 9 ఘర్మ మపాత మశ్వి నేత్యాహ । ౭౧ ॥

3 పూర్వ మేవోదితమ్ । ఉ త్తరేణాభిగృణాతి । 10 అను వాం ద్యా-
వాపుధివీ అమగ్ంసాతా మిత్యాహనుమత్యై ॥ 11 తం వ్రావ్యం య-
థావ ణ్ణమా దివే నమః పృథివ్యా ఇత్యాహ । యథాయజ ర్హతత్ ।
12 దివిధా ఇనుం యజ్ఞం యజ్ఞ మిమం దివిధా ఇత్యాహ । సున్దర మే-
జై నం లోకం గమయతి । 13 దివం గచ్ఛాన్తరిక్షం గచ్ఛ పృథివీం గచ్ఛే-
త్యాహ । ఏషేవై నం లోకేషు ప్రతిష్ఠాపయతి । 14 వచ్చ ప్రదిశో గ-
చ్ఛేత్యాహ । ౭౨ ॥

౪ దిక్ష్యేవై నం ప్రతిష్ఠాపయతి । 15 దేవా స్ఫుర్తసా స్తచ్చ పితౄ-
స్ఫుర్తసా స్తచ్చేత్యాహ । ఉభయేషేవై నం ప్రతిష్ఠాపయతి । 16 యత్పి-
న్వతే । వర్మమకః పర్జన్యో భవతి । తన్మా త్పిన్వమానః పుణ్యః । 17 య-
త్సా బిన్వతే । త దేవానామ్ । య ద్దక్షిణా త త్పితౄణామ్ । ౭౩ ॥

౫ కాయ త్పితౄక్ । త స్తస్మయ్యాణామ్ । య దుపక్ష్ణే । త ద్దు-
ర్ద్రాణామ్ । 18 ప్రాచ్ఛ ముగచ్ఛం పిన్వయతి । దేవత్రాఽకః । 19 అథో
ఖలు । సర్వా అను దితః పిన్వయతి । సర్వా దితే సుమేధస్తే । 20 అన్తః
ప్రదిశి పిన్వయతి । ౭౪ ॥

౬ తేజసో ఽస్కద్వాయ । 21 ఇషే వీపిహూయర్దే వీపిహీత్యాహ । ఇష-
మేవోర్జం యజమానే దధాతి । 22 యజమానాయ వీపిహీత్యాహ ।

యజమానాఽయైవై తా మాశిష్ట మాశాస్తే । ²³మహ్యం జ్యేష్ఠాయ
వీషీత్యాహ । అత్తన ఏవై తా మాశిష్ట మాశాస్తే । ²⁴త్విష్టే త్వ
ద్యుమ్నాయ త్వేన్ద్రియాయ త్వ భూత్యై త్వేత్యాహ । యథాయజ
రేవై తత్ । ²⁵ధర్మాఽసి సుధర్మామే ఽన్యస్తే బ్రహ్మణి ధారయే
త్యాహ । ౨౫ ॥

బ్రహ్మ వేదైవై సంత్రస్థాపయతి । ²⁶నేత్త్వా వాతస్సన్ధిస్తయా
దిత్తి ²⁷యద్యభిచరేత్ । అముష్య త్వ ప్రాణే సావయా మ్యమునా సహ
నిర్ధం గచ్ఛేతి బ్రూయా ద్యం దివ్యాయత్ । య మేవ ద్వేష్టి । తేనై
నగం సహ నిర్ధం గమయతి । ²⁸పూష్టే శరస్తే సాపహిత్యాహ । యా
ఏవ దేవతా హుతభాగాః । తాభ్య ఏవై సం జహోతి । ²⁹గ్రావభ్య
సాన్విహేత్యాహ । యా ఏవాన్తరిక్షే వాచః । ౨౬ ॥

కాతాభ్య ఏవై సం జహోతి । ³⁰సగ్రితేభ్య సాన్విహేత్యాహ ।
ప్రాణా వై దేవాః ప్రతిరాః । తేభ్య ఏవై సం జహోతి । ³¹ద్యావాపృ
థివీభ్యాం సాన్విహేత్యాహ । ద్యావాపృథివీభ్యా మేవై సం జహోతి ।
³²త్విత్తుభ్యా ఘర్తపేభ్య సాన్విహేత్యాహ । యే వై యజ్వానః । తే
పితరో ఘర్తసాః । తేభ్య ఏవై సం జహోతి । ౨౭ ॥

³³రుద్రాయ రుద్రహోత్రే సాన్విహేత్యాహ । రుద్ర మేవ భాగ
ధేయేన సమర్థయతి । ³⁴సర్వత సుమనః । సర్వత ఏవ రుద్రం నిరవ
దయతే । ³⁵ఉదక్షం నిరస్యతి । ఏషా వై రుద్రస్య దిక్ । సాన్వయా
మేవ దిశి రుద్రం నిరవదయతే । ³⁶అప ఉప స్పృశతి మేధ్యత్వాయ ।
³⁷నాన్వీక్షేత । యన్వీక్షేత । ౨౮ ॥

౧౦ చక్షు రస్య ప్రమాముక్త్యం న్యత్ । తస్మా న్నానీవ్యక్తః ।
 ౩౮ అపీపరో మాఽహోరాత్రియో మా పాప్యోమాతే అగ్నే సమిత్ర-
 యా సమిధ్య సావైఽయు ర్గేదా వర్చసా మాఽఽజ్ఞో రిత్యాహ ఆయు
 రేవాస్మి స్వరోచ్ఛ దధాతి । అపీపరో మా రాత్రియా అహో మా
 పాప్యోమాతే అగ్నే సమిత్రయా సమిధ్య సావైఽయు ర్గేదా వర్చసా
 మాఽఽజ్ఞో రిత్యాహ ఆయు రేవాస్మి స్వరోచ్ఛ దధాతి । ౩౯ అగ్ని ర్జ్యోతి
 ర్జ్యోతి రగ్ని సాన్వితా నూర్యో జ్యోతి ర్జ్యోతి నూర్య సాన్వ హేత్యాహ
 యథాయజ రేవై తత్ । ౪౦ బ్రహ్మ వాదినో వదన్తి । హోత్రవ్య
 మగ్నిహోత్రాం ౩ న హోత్రవ్యా ౩ మితి ౭౯॥

౧౧ య ద్యజమా జహుయాత్ । అయథాపూర్వ మాహుతీ జ-
 హుయాత్ । య స్మ జహుయాత్ । అగ్నిః పరాభవేత్ । భూ
 సాన్వ హేత్యేవ హోత్రవ్యమ్ । యథాపూర్వ మాహుతీ జహోతి ।
 నాగ్నిః పరాభవతి । ౪౧ హుతగం హవి ర్మధు హవి రిత్యాహ । స్వద-
 యత్యేవై సమ్ । ౪౨ ఇన్ద్రతమేఽగ్నా విత్యాహ । ౮౦ ॥

౧౨ యో ప్రాణో వా ఇన్ద్రతమోఽగ్నిః । ప్రాణ ఏవై స మిన్ద్ర-
 తమేఽగ్నా జహోతి । ౪౩ తా నోఽస్తి మామా హింగస్తీ రిత్యా-
 హ హింగంసాయై । ౪౪ అశ్యామ తే దేవ ఘర్మ మధుమతో వాజవతః
 పితుమత ఇత్యాహ । అశిష మేవై తా మాశాస్తే । ౪౫ స్వధావినోఽశ్తీ-
 మహి త్వా మా మా హింగస్తీ రిత్యాహ హింగంసాయై । ౪౬ తేజసా
 వా ఏతే వ్యుద్ధ్యంతే । యే ప్రవర్తంతే చరన్తి । ప్రాశ్నన్తి । తేజ
 ఏవాఽఽత్మ స్థధతే ॥ ౮౧ ॥

౧౩ ⁴⁷ప్రప్తథస్సరం సమాగ్ంస మశ్శ్చియాత్ । స రామా ముపే-
యాత్ । స మృన్మయేన విజేత్ । నాస్య రామ ఉచ్ఛిష్టం విజేత్ ।
తేజ ఏవ తథస్గ్ంశ్యతి । ⁴⁸దేవాసురా స్సంయతా ఆసన్ । తే దేవా
విజయ ముప్రయన్తః । విభ్రాజ ప్రార్యే బ్రహ్మ సంన్యదధత । య
త్కించ దివాక్రీర్త్యమ్ । త దేవేనైవ ప్రతేనాగోపాయత్ । తస్మా దేత
ప్రవ్రీతం చార్యమ్ । తేజసా గోపీభాయ । తస్మా దేతాని యజుగ్ంషి
విభ్రాజ ప్రానరస్యేత్యాహుః । ⁴⁹సావహ త్వా సూక్ష్మస్య కర్షిభ్య ఇతి
ప్రాత స్సగ్ంసాదయతి । సావహ త్వా సక్షత్రేభ్య ఇతి సాయమ్ ।
ఏతా వా ఏతస్య దేవతాః । తాభి ర్దేవై వగ్ం సమర్చయతి ॥ ౮౨ ॥

అక్ష, రక్షిణీత్యాహ, ప్రదికో గచ్ఛేత్యాహ, పితృణా, మన్తః
పరిధిపిన్వయతి, భార్యేత్యాహ, వాచో, ఘర్మపాస్తేభ్య ఏవై సం జ-
హోత్య, స్వీక్షేత, హోత్రవ్యా ౩ మిత్యగ్న విత్యాహ, దధతే, ౨గోపా-
య, క్షుప్త చ ॥ ౮॥

సవమోఽనువాకః.

++ శ్రీ. ఆ. ౪. ౧౧ అక్షరాశామ్నతి ప్రవర్ణోద్వాసమప్రాగ్ం, వినియాగః. ++

౧ ¹ఘర్మయా తే దివి శుగితి త్రిస ఆహుతి ర్దుహోతి । ఛన్దోభి
రేవాస్యైభ్యో లోకేభ్య శ్శుచ మవయజ తే । ²ఇయత్యగ్ం జహోతి ।
అథేయత్యథేయతి । త్రయ ఇమే లోకాః । ఏభ్య ఏవ లోకేభ్య శ్శుచ
మవయజ తే । ³అను నో ఽద్యానుమతి రిత్యాహనుమత్యై । ⁴దివ స్తావ
పరస్పాయా ఇత్యాహ । దివ ఏవేమా స్తోకా స్తాధార । ⁵బ్రహ్మణ స్తావ
పరస్పాయా ఇత్యాహ ॥ ౮౩ ॥

■ ఏక్ష్యవ లోకేషు ప్రజా దాధార । ⁶ప్రాణస్య త్వా పరస్మయా
ఇత్యాహ । ప్రజాక్ష్యవ ప్రాణా ద్దాధార । ⁷శిరో వా ఏత ద్యజ్ఞస్య ।
య త్ప్రేవర్త్యః అసా ఖలు వా ఆదిత్యః ప్రవర్త్యః తం య ద్దక్షిణా ప్రత్య
క్షు ముదక్షు ముద్వాసయేత్ । జన్మాం యజ్ఞస్య శిరో హారత్ । ప్రాక్షు
ముద్వాసయతి । పురస్తా దేన యజ్ఞస్య శిరః ప్రతిదధాతి ॥౮॥

■ ప్రాక్షు ముద్వాసయతి । తస్మా దసా వాదిత్యః పురస్తా
దుదేతి । ⁸శఫోపయమా స్థవిత్రాణి ధృష్టి ఇత్యనవసహరన్తి । సాత్త్వాన
మేవైవగ్ం సతనుం కరోతి । ⁹సాత్త్వా ఎముష్మి స్తోకే భవతి య ఏవం
వేద । ¹⁰బాదుమ్బురాణి భవన్తి । ఊర్గావ ఉదుమ్బరః । ఊర్జ మేనా-
వరుణే । ¹¹వర్తనా వా అనివృత్య । ౮౫ ॥

౪ యజ్ఞగ్ం రత్నాగ్ంసి జఘాగ్ంసన్తి । సామ్నా ప్రస్తాతా ఎన్వ-
పైతి । సామ వై రత్నోహః । రత్ననా మపహత్యై । ¹²త్రి ర్విధవ ము-
పైతి । త్రయ ఇమే లోకాః । ప్రభ్య ఏవ లోకేభ్యో రత్నాంగ్స్యప-
హన్తి । పురుషః పురుషో నిధవ ముపైతి । ¹³పురుషః పురుషో హి
రత్నస్వీ । రత్ననా మపహత్యై ॥ ౮౬ ॥

౫ ¹⁴య త్పుథివ్యా ముద్వాసయేత్ । పృథివీగ్ం శుచాఽర్ప-
యేత్ । య దపు । అప శ్శుచా ఽర్పయేత్ । య దోషధీషు । ఓషధీ
శ్శుచా ఽర్పయేత్ । య వ్యవస్పృతిషు । వ్యవస్పృతి శ్శుచా ఽర్పయేత్ ।
హిరణ్యం నిధా యోద్వాసయతి । అమృతం వై హిరణ్యమ్ ॥ ౮౭ ॥

కా అమృత ఏనై నం ప్రతిపాపయతి । ¹⁵వల్లు రసి శంయుధా .
యా ఇతి త్రిః పరిషిజ్చ సుర్యేతి । త్రిపు ద్వా లగ్నిః । యావా నే-
వాగ్నిః । తస్య శుచగ్ం శమయతి । ¹⁶త్రిః పునః పర్యేతి । మట్థ్
సంపద్యస్తే । మ ద్వా ఋతవః । ఋతుభి రేవాస్య శుచగ్ం శమయతి ।
¹⁷చతుస్సక్తి ర్నాభిర్ ఋతస్యేత్యాహ । ౮౮ ।

ఇయం వా ఋతమ్ । తస్య ఏవ ఏవ నాభిః । య త్ప్రేక్షర్యః ।
తస్మా దేవ మాహ । ¹⁸సదో విశ్వాయు రిత్యాహ । సదో హీయమ్ ।
¹⁹అపద్యేతో అపహ్వర ఇత్యాహ భ్రాతృవ్యాపనుత్యై । ²⁰ఘర్జత
తేన్న మేత త్పురీష వితి దధ్నా మధుమిశ్రేణపూరయతి । ఊర్వా
అన్నాద్యం దధి । ఊర్జై వై స మన్నాద్యేన సమర్థయతి । ౮౯ ॥

కా ²¹అనశనాయుకో భవతి । య ఏవం వేద । ²²రన్తి ర్నా-
మాఽసి ద్వివ్యో గధర్వ ఇత్యాహ । హాప మేవాస్యైత స్సహిమా .
పగ్ం రన్తిం బన్ధుతాం వ్యాచప్తే । ²³సమహ మాయుషా సంప్రాణే .
సేత్యాహ । ఆశిష మేనైతా మాశాస్తే । ²⁴వ్యసా యోఽస్తా న్వేష్టి
యం చ వయం ద్విష్వ ఇత్యాహ । ఆభిచార ఏవాస్యైవమః । ²⁵అచిక్రద
ద్యౌషా హరి రిత్యాహ । పృషా హ్యేవమః । ౯౦ ।

కా పృషా హరిః । ²⁶మహా స్త్రిత్రో న దర్శిత ఇత్యాహ ।
స్తా త్రేవై స మేతత్ । ²⁷చి దసి సముద్రయోని రిత్యాహ । న్వా మే-
నై నం యోనిం గమయతి । ²⁸సమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంస్తే రిత్యా-
హ హిగ్ంసాయో । ²⁹విశ్వాపసుగ్ం సోమగధర్వ మిత్యాహ । య దేవాస్య

క్రియమాణస్య న్తర్యన్త్రితదేవాస్యైతేనాఽఽప్యాయయతి^{౩౦}విశ్వాసః
ను రభి తన్నో గృణాత్విత్యాహ | ౯౧ |

౧౦ కౌపూర్వ మేవోదితమ్ | ఉత్తరేణాభిగృణాతి | ^{౩౧}ధియో హి-
న్వానో ధియ ఇన్నో అవ్యా దిత్యాహ | ఋతూ నేవాస్యై కల్పయతి |
^{౩౨}ప్రాసాం గర్భరో అమృతాని వోచ దిత్యాహ | ప్రాణా వా అమృ-
తాః | ప్రాణా నేవాస్యై కల్పయతి | ^{౩౩}ఏత త్వం దేవ ఘర్ష దేవో
దేవానుసాగ్రా ఇత్యాహ | దేవో హ్యేష స న్దేవా నుపైతి | ^{౩౪}ఇద
నుహం మనుష్యో మనుష్యా నిత్యాహ | ౯౨ |

౧౧ మనుష్యో హి ఏష స న్మనుష్యా నుపైతి | ^{౩౫}క్షత్వరో వై ప్రవ-
ర్గ్య ముద్వాసయత్ | ప్రజాం ప్రశూ న్ధన్వీమవీధ మనూదావస సోమవీ-
ధానుమేహి | సహ ప్రజయా సహ రాయసోమేతేత్యాహ | ప్రజా-
మేవ ప్రశూ న్ధన్వీమవీధ మాత్మ స్థతే | ^{౩౬}సుమిత్రా న ఆన ఓషధయ స-
న్వీత్యాహ | ఆశిష మేవై తా మాశానే | ^{౩౭}దుర్మిత్రా న్నస్మి భూయా-
ను రోయో ఽస్తా ద్వేష్టి యం చ వయం ద్విష్మ ఇత్యాహ | అభిచార ఏ-
వాస్యైషః | ప్ర వా ఏహో ఽస్తా ల్లోకా చ్చ్యవతే | యః ప్రవర్గ్య ము-
ద్వాసయతి | ఉద్రుత్యం చిత్ర మితి ప్రారభ్యా మృగ్భావ్యం పున రేత్య
గార్హపత్యే జహాతి | ఆయం వై లోకో గార్హపత్యః | అస్మి న్నేవ
లోకే సత్తితివతి | అసా ఖిలు వా ఆదిత్య సువర్గో లోకః | యథ్నానీ
భవతః | తేనైవ సువర్గా ల్లోకా నైతి | ౯౩ |

బ్రహ్మణస్తాన్ పరస్పరాయా ఇత్యాహ, దధాత్వ, నివృత్త్య, రక్షస్వ
రక్షస్తా మపహత్యై, వైహిరణ్య, మాహ, ర్థయతి, హ్యేష, గృహాత్వి
త్యాహ, మనుష్యానిత్యాహ, సైవ్యహేఽస్తే చ॥ ౯॥

దశమోఽనువాకః.

॥ ప్రసర్గ్యసాపదిధానాదికమ్. ॥

౧ ప్రజాపతిం వై దేవా శ్శుక్రం పయో ఽనుహా॥ త దేభ్యో
నవ్యభవత్॥ తదగ్ని ర్వ్యకరోత్॥ తాని శుక్రియాణి సామానవ్యభవ॥
తేహం యో రహో ఽత్యక్షరత్॥ తాని శుక్రయజుగ్ంష్యభవ॥
శుక్రియాణాం వా ఏతాని శుక్రియాణి॥ సామప్రయసం వా ఏతయో
రవ్యత్॥ దేవానా మవ్య త్పయః॥ య ద్దోః పయః॥ ౯౪॥

౨ తత్సాముః పయః॥ య ద్దజాయై పయః॥ త దేవానాం పయః॥
తస్మా ద్యత్యైతై ర్యజుర్భి శ్చరన్తి॥ త త్పయసా చరన్తి॥ ప్రజాపతి మేవ
తదేవా స్పయసా ఽన్నాద్యేన సమర్థయన్తి॥ ఏష హ త్యై సాహ
త్ప్రివర్గ్యం భక్షయతి॥ యసైవ్యపం విదుషః ప్రవర్గ్యః ప్రవృజ్యతే॥
ఉత్తరవేద్యా ముద్వాసయే తేజస్కామస్య॥ తేజో వా ఉత్తరవేది॥

౩ తేజః ప్రవర్గ్యః॥ తేజస్సైవ తేజ స్సమర్థయతి॥ ఉత్తరవేద్యా
ముద్వాసయే దన్న కామస్య॥ శిరో వా ఏత ద్యజ్జస్య॥ యత్ప్రివర్గ్యః॥
ముఖ ముత్తరవేదిః॥ శ్రీరేవ ముఖగ్ం సందధాత్వన్నాద్యాయ॥ అన్నాద
ఏవ భవతి॥ యత్ర ఖలు వా ఏత ముద్వాసితం వయాగ్ంసి పర్యాసతే॥
పరివై తాగ్ం స మాం ప్రజా వయాగ్ంస్యాసతే॥ ౯౫॥

౪ తస్మా దుత్తరవేద్యా మేవోద్వాసయేత్ । ప్రజానాం గోప్తృభా-
య । పునో వా ప్రశ్నా ద్యోద్వాసయేత్ । పురస్తా ద్వా ఏత జ్ఞోతి రు-
దేతి । త త్వశ్చ న్నిమోచతి । సామేవైవం యోని మనూద్వాస
యతి । అపాం మధ్య ఉద్వాసయేత్ । అపాం వా ఏత స్స శ్వా
జ్ఞోతి రజాయత । జ్యోతిః ప్రవర్ణః । స్వ ఏవైవం యోనౌ ప్రతిష్ఠాప
యతి । ౯౨ ।

× యం ద్విష్యాత్ । యత్ర స స్యాత్ । తస్యాం దిశ్యుద్వాస-
యేత్ । ఏష వా అగ్ని రై వశావనః । య త్వీవర్ణః । అగ్ని నైవైవం
వై శావనరేణాభి ప్రవర్తయతి । ఔదమ్బర్యాం శాఖాయా ముద్వా
సయేత్ । ఊర్గా వ ఉదుమ్బరః । అన్నం ప్రాణః । శుష్ఠర్కః ॥ ౯౩ ॥

౭ ఇద మహ మముష్యాముష్యాయణస్య శ్రుచా ప్రాణ మపిదహో
మిత్యాహ । శ్రుచైవాస్య ప్రాణ మపిదహతి । తాజ గార్తి మార్భతి ।
10 యత్ర ద్దర్భా ఉపదీకసంతతా న్స్యః । త దుద్వాసయే ద్వౌష్టి
కామస్య । ఏతా వా అపా మనూజ్ఞానోస్య నామ । య ద్దర్భా ॥
అసా ఖిలు వా ఆదిత్య ఇతో వృష్టి ముదీరయతి । అసా వేవా స్తా ఆది-
తో వృష్టిం నియచ్ఛతి । తా ఆప్తో నియతా ధన్వనా యన్తి ॥ ౯౪ ॥

గోపయ, ఉత్తరవేది, రాసతే, స్థాపయతి, ఘర్తో, యన్తి ॥ ౧౦ ॥

ఏ కాదశోఽనువాకః.

✱ ప్రవర్ణనామ ప్రశంసాదికమ్. ✱

౧ 1 ప్రజాపతి స్సం భియమాణః । సంరాట్ థ సంభృతః । ఘర్కః
ప్రవృక్షః । మహావీర ఉద్వాసితః । అసా ఖిలు వా వైష ఆదిత్యః । య

త్పివర్ణ్యః । స ఏతాన్ నామూన్యకురుత । ²య ఏవం వేద । విదు రేవం
నామ్నా । ³బ్రహ్మవాదినో వదన్తి ॥ ౧౦౦ ॥

౨ యోవై వసీయాగ్ంసం యథానామ మునచరతి । పుణ్యార్తిం
వై స తస్మై కామయతే । పుణ్యార్తి మస్మై కామయన్తై । య ఏవం
వేద । తస్మా దేవం విద్యాత్ । ఘర్ష ఇతి దివా ౭౭చక్షిత । సంతా
డితి స క్తమ్ । ఏతే వా ఏతస్య ప్రియే తనువా । ఏతే అస్య ప్రియే
నామనీ । ప్రియయైవైసం తనువా ॥ ౧౦౧ ॥

౩ ప్రియేణ నామ్నా సమర్థయతి । క్షీర్తి రస్య పూర్వా గచ్ఛతి
జనతా మాయతః । ⁴గాయత్రీ దేవేభ్యో ౭పాత్రామత్ । తాం దేవాః
ప్రవర్గైశ్చైవాను వ్యభవత్ । ప్రవర్గైశ్చానువత్ । య చ్చతుర్విగ్ం-
శతికృత్వః * ప్రవర్గ్యం ప్రస్తౌణక్తి । గాయత్రీ మేవ తదను విభవతి ।
గాయత్రీ మాహ్నతి । పూర్వా ౭స్య జనం యతః క్షీర్తి ర్గచ్ఛతి ।
⁵దైశ్చ్యదేవ సుగ్ంసన్నః ॥ ౧౦౨ ॥

౪ వసన్తః ప్రవృక్తః । సోమో ౭భిక్షీర్యమాణః । ఆశ్వినిః పయ
స్యానీయమానే । మారుతః క్వభత్ । పౌష్ణ ఉదన్తః । సారస్వతో
వివ్యద్దమానః । మైత్ర శ్వరో గృహీతః । † తేజ ఉద్యతో వాయుః ।
హ్రియమాణః ప్రజాపతిః । హూయమానో వాగ్భుతః ॥ ౧౦౩ ॥

* 'శతికృత్వః' ఇతి మహారాష్ట్రీయాదిషు సుప్రసిద్ధః పాఠః.

† "తేజ ఉద్యతః" వాయుర్హ్రియమాణః । ప్రజాపతిర్ హూయమానః । వా-
గ్భుతః" ఇతి వా పాఠః.

* అసా ఖలు వా వైష అదిత్యః । య త్వప్రర్థ్యః । స ఏతాని
నామాన్యకురుత । య ఏవం వేద । విదు రేంద్రం నామ్నా । బ్రహ్మవా-
దినో వదన్తి । య స్మృత్యయ మాహుతీం నాశ్నుతే ఒథ । కస్తా
దేహో ఒశ్నుత ఇతి । వా గేష ఇతి బ్రూ యాత్ । వాచ్యేష వాచం
దధాతి ॥ ౧౦౪ ॥

* తస్మా దశ్నుతే । ప్రజాపతి ర్వా ఏష ద్వాదశధా విహితః । య
త్వప్రర్థ్యః । య త్వాగవక్తాశేభ్యః । తేన ప్రజా అస్పృశత । అవక్తా-
శే దేవామరా సస్పృశత । య ద్వాద్ధ్వ మవక్తాశేభ్యః । తేనాస్మ మస్పృ
శత । అన్నం ప్రజాపతిః । ప్రజాపతి ర్వావైష ॥ ౧౦౫ ॥

ప్రవన్తి, తనువా, సగంసన్నో, హూయమానో వాన్తుతో,
దధాత్యేషః, * ॥ ౧౦౪ ॥

ద్వాదశోఒనువాకః.

— ప్రవర్ణ్యప్రకంశా. —

౧ ప్రవితా భూత్వా ప్రథమే ఒహ స్పృప్రజ్యతే । తేన కామాగ్ం
ఏతి । య ద్విత్రియే ఒహ స్పృప్రజ్యతే । అగ్ని ద్భూత్వా దేవా
నేతి । య త్ప్రతియే ఒహ స్పృప్రజ్యతే । వాయు ద్భూత్వా ప్రాణా
నేతి । య చ్చతుర్థే ఒహ స్పృప్రజ్యతే । అదిత్యో భూత్వా రక్షే నేతి ।
య త్వక్ష్మామే ఒహ స్పృప్రజ్యతే । చప్రమా భూత్వా సక్షత్రాణ్యేతి ॥

* “ప్రవన్తి, తనువా, సగంసన్నో, హూయమానో, బ్రూయా, దన్నం ప్రజా
పతి, రకం చ” ఇతి వా పాఠః.

౨ కాయ త్తప్తే ^౧ఽహ స్పృష్టజ్యతే^౨ । ఋతు ధృత్యా త్వా సంవత్సర
మేతి । య ధృష్టమే ^౩ఽహ స్పృష్టజ్యతే^౪ । ధాతా భూత్వా శక్వరీ మేతి ।
య దష్టమే ^౫ఽహ స్పృష్టజ్యతే^౬ । బృహస్పతి ధృత్యా గాయత్రీ మేతి ।
య స్పష్టమే ^౭ఽహ స్పృష్టజ్యతే^౮ । ఋత్రో భూత్వా త్రిపుత ఇమా స్తో-
కా నేతి । యద్దశమే ^౯ఽహ స్పృష్టజ్యతే^{౧౦} । వసుణా భూత్వా విరాజ
మేతి । ౧౦౭ ।

౩ య దేకాదశే ^౧ఽహ స్పృష్టజ్యతే^౨ । ఇన్ద్రో భూత్వా త్రిష్టుభ
మేతి । య ద్ద్వాదశే ^౩ఽహ స్పృష్టజ్యతే^౪ । సామా భూత్వా ఘృత్యా
మేతి । ^౫య త్పురస్తా దుపసదాం ప్రష్టజ్యతే^౬ । తస్తా దితః పరా జమూ
స్తోకాగ్ం స్తప న్నేతి । య ద్దుపరిస్తా దుపసదాం ప్రష్టజ్యతే^౭ । తస్తా
దముతో ^౮ఽర్వా జీమా స్తోకాగ్ం స్తప న్నేతి । య ప్రపం వేద । ఐవ
తపతి । ౧౦౮ ।

సమ్రాజ్యతి, విరాజమేతి, తపతి, । ౧౦ ।

^౧దేవావై సత్రగ్ం, ^౨సావిత్రం, ^౩పరిశ్రితే, ^౪బ్రహ్మ స్పృచరిష్యా-
మో, ^౫ఽగ్నిష్టావే, ^౬శిరో గ్రీవా, ^౭దేవస్య రక్షణం, ^౮విశ్వా ఆశా,
^౯ఘర్తయాతే, ^{౧౦}ప్రజాపతిగ్ం, ^{౧౧}శుక్రం, ^{౧౨}ప్రజాపతి స్సంభియమాణ,
^{౧౩}స్పృతితా భూత్వా, దావదశ । ౧౦ ।

^౧దేవావై సత్రగ్ం, ^{౧౧}స ఖదిరః, ^{౨౧}పరిశ్రితే, ^{౩౧}ఽభిపూర్వ, ^{౪౧}మఘోర-
తనాం, ^{౫౧}గ్రేష్టా వేవాస్త్వే, ^{౬౧}బ్రహ్మవై దేవానా, ^{౭౧}మఘినా ఘర్తం పాతం

81 ప్రాణోవై, 91 వృషా హరి, 101-108 ర్యోవై వసీయాగ్ం సం యథా
నామ, మప్టోత్తరశతమ్ | ౧౦౮ |

శాంతిపాఠః.

❀ శం నో....తన్నో మాహనీత్ |

ఓం శాంతిశాంతిశాంతిః |

హరిః ఓమ్.

శ్రీకృష్ణార్జునుస్తు.

వజ్రముః ప్రపాతక శుభాప్తః.

ఓమ్ శ్రీకృష్ణయజురారణ్యకే షష్ఠప్రపాఠకః.

++ పితృమేధమన్తాః. ++

శాంతిపాఠః.

ఓమ్ సం త్వా సింహ్నుయజమా ప్రజా మాయుర్ధనం చ ।

ఓం శాన్తిశాన్తిశాన్తిః ।

అనువాకాః. ౧౨ కాణ్డర్షిః ప్రజాపతిః.

ప్రథమోఽనువాకః.

++ దధావసంబంధిమన్తాః. ++

హరిః ఓమ్ । ప్రతేయువాగ్సం ప్రవతో మహీ రను బహుభ్యః
పథా మనపస్పతానమ్ । తైవస్వతగ్ం సంగమనం జనానాం యమగ్ం
రాజానగ్ం వావిమా దువస్యత । ఇదం త్వా వస్తుం ప్రథమం నావగ
స్మైత దూహ యదిహావిభః పురా । ఇష్టాపూర్త మనుసంపత్త్య
దక్షిణాం యథాతే దత్తం బహుధా విబంధుషు । ఇమా యునజ్ఞ తే
వహ్ని అనునీభాయ వోధవే । యాభ్యాం యమప్య సాదనగ్ం ముక్చ
తాం చాపి గచ్ఛతాత్ । పూషా త్వేత శ్చావయతు ప్రవిద్యా
ననప్తపతు ర్భువనస్య గోపాః । స తైవ తేభ్యః పరిదదా త్విత్పభ్యోఽగ్ని
ర్దేవేభ్య స్సువిదత్రేభ్యః । పూషేమా ఆశా అనువేద సర్వా సస్వి
అస్తాగ్ం అభయత మేన నేషత్ । పృష్ఠిదా అఘృణే సుర్వప్రీతోఽప్ర
యాచ్ఛ ముర ఏతు ప్రవిద్యాత్ । ౧ ।

౨ 7 ఆయు ర్విశ్వాయుః పరిపాసతి త్వా పూషా త్వా పాతు ప్ర-
పథే పురస్తాత్ । యత్రాఽఽసతే సుకృతో యత్ర తే యయు స్తత్ర
త్వా దేవ సువితా దధాతు । 8 భువనస్య పత ఇదగ్ం హవిః । 9 అగ్న-
యే రయిమతే న్యాహః । 10 పురుషస్య సయావర్యపే దధూని మృజ్మహే ।
యథా నో అత్ర నావరః పురా జరస ఆయతి । 11 పురుషస్య సయావరి
వితే ప్రాణ మసిస్రసమ్ । శరీరేణ మహీ మహీ స్వధయేహి పితౄ
నుప ప్రజయా ఽస్తా నిహవహ । 12 మైవం మాద్ంస్తా ప్రియేఽహం
దేవి సతీ పితౄలోకం యదైషి । విశ్వవారా నభస్తా సంవ్యయన్త్యభా
నో లోకా పయస్తా ఽభ్యావవృథన్వ । ౨ ॥

౩ 13 ఇయం నారీ పతిలోకం వృణానా నిపద్యత ఉప త్వమర్త్య
ప్రేతమ్ । విశ్వం పురాణ మను పాలయన్తి తస్యై ప్రజాం ద్రవిణం
చేహ ధేహి । 14 ఉదీర్ష్య నార్యభి జీవతోక మితాసు మేత ముప కేష
వహి । హస్తగ్రాభస్య దిధిహో స్వ మేత త్పత్య ర్జనిత్వ మభి సంబ-
భూవ । 15 సువర్ణద్ం హస్తా దాదదానా మృతస్య శ్రియే బ్రహ్మణే తే-
జసే బలాయ । అత్రైవ త్వ మిహ వయగ్ం సుకేవా విశ్వా సుష్మ-
అభిమాతీ ర్జయేమ । 16 ధన్వర్హస్తా దాదదానా మృతస్య శ్రియే త్తత్రా-
యాజసే బలాయ । అత్రైవ త్వ మిహ వయగ్ం సుకేవా విశ్వా సుష్మ-
భో అభిమాతీ ర్జయేమ । 17 మణిగ్ం హస్తా దాదదానా మృతస్య శ్రి-
యే విశే పుష్ట్యై బలాయ । అత్రైవ త్వ మిహ వయగ్ం సుకేవా విశ్వా
సుష్మభో అభిమాతీ ర్జయేమ । 3 ॥

౪ 18 ఇమ మగ్నే చమసం నూ విజీహ్వరః ప్రియో దేవానా
ముత సోమ్యానామ్ । ఏష య శ్చమసో దేవపాత స్తస్మి న్దేవా అమృ-

తా మాదయన్తమ్ । ¹⁹అగ్నేర్వర్త పరిగోభి ర్వ్యయన్వ సంప్రోష్ణప్వ
మదసా వీవసా చ నేత్వా ధృష్ణుర్ హరసా జర్హృషాణో దధ ద్విధత్వ
స్పర్వభియాతై । ²⁰మైన మగ్నే విదహో మా ఽభిశోచో మా ఽస్వ
త్వచం చిక్షిప్రో మా శరీరమ్ । యదా శృతం కరవో జాతవేదో ఽథే -
మేనం ప్రహీణతా త్విత్పథ్యః । ²¹శృతం యదా కరసి జాతవేదో ఽథే
మేనం పరిదత్తా త్విత్పథ్యః । యదా గచ్ఛాత్వసునీతి మేతా మథా దేవా -
నాం వశనీ ధృవాతి । ²²నూర్యం తే చక్షు ర్గచ్ఛతు వాత మాత్తా ద్యాం
చ గచ్ఛ పృథివీం చ ధర్మణా । అపో వా గచ్ఛ యద్ది తత్ర తే హిత
మోషధీషు ప్రతితిష్ఠా శరీరైః । ²³అజో భాగ స్తపసా తం తపస్వ తం
తే శోచి స్తపతు తం తే అర్చిః । యా స్తే శివా స్తనువో జాతవేద
స్తాభి ర్వహేమగం సుకృతాం యత్ర లోకాః । ²⁴అయం వైత్వ మస్తా
దధి త్వ మేత దయం వైత దస్య యోని రసి । వైశ్వానరః పుత్రః
పిత్రే లోకకృ జ్జాతవేదో వహేమగం సుకృతాం యత్ర లోకాః । ౪ ।

విద్యా, నభ్యాపవృత్త్యాని, భిమాతీ ర్షయేమ, శరీరై, శృత్వా
రిచ ౧ ।

ద్వితీయోఽనువాకః.

—|| సు వాచుతిహో మాః ||—

౧ య ఏతస్య పథో గోపారస్తేభ్య స్సాన్విహో ²య ఏతస్య పథో
రక్షితార స్తేభ్య స్సాన్విహో ³య ఏతస్య పథో ఽభిరక్షితార స్తేభ్య
స్సాన్విహో ఽఽభ్యాత్రే సాన్విహో ⁴ఽపాభ్యాత్రే సాన్విహో ⁵ఽభిలాపతే

స్వాహా⁷ 2 ప్రలాలపతే స్వాహా⁸ 2 గ్నయే కర్తృకృతే స్వాహా⁹ 1 య మత్త
నాధీమ స్తస్మై స్వాహా¹⁰ 10 య స్త ఇధ్యం జభర ధిష్ణిదానో మూ-
ర్ధానం వా తతపతే త్వాయా! దివో విశ్వస్య ధీ మఘామత ఉరువ్యః!
¹¹ అస్తా త్వ మధిజాతో 2 సి త్వ దయం జాయతాం పునః । అగ్నయే
వై శ్వావరాను సువర్గాయ లోకాయ స్వాహా¹² ౧ ।

య ఏతస్య త్వత్పశ్య । ౨ ।

తృతీయోఽనువాకః.

॥ యమ్యమాక్రమత్సాః ॥

౧ ప్రక్షేతునా బృహతా భాత్యగ్ని ర్వావి ర్విశావని పృథ్విభో రో-
రవీతి । దివ శ్చి దంతా దువ మా ముదాన ఉపా ముపస్థే మహిషో వవర్ధ ।
² ఇదం త ఏకం పర ఉ త ఏకం తృతీయేన జ్యోతిషా సంవిశస్య । సం-
వేశన స్తనువై చారు రేధి ప్రియో దేవానాం పరమే సధస్థే । ³ నాకే
సువర్ణ మున య త్వత ప్రగం హృదా వేనంతో అభ్యచక్షత త్వా । హి-
రణ్యపక్షం వరుణస్య దూతం యమస్య యోనా శక్తునం భర్తణ్యమ్ ।
⁴ అతిద్రవ సారమేయా శ్వానా చతుర్థౌ శబలా సాధునా సఖా । అథా
పితౄ ఘృవిదత్తాగ్ం అవీహి యమేన యే సధమానం మదన్తి । ⁵ యా
తే శ్వానా యమరతీ తారా చతుర్థౌ పథిరక్షి ప్రచక్షనా । తాభ్యాగ్ం
రాజ స్పరిదేహ్యేనగ్ం సన్వస్తి చాస్తా అనమీవం చ ధేహి । ౬ ।

⁶ ఉరుణా వనుత్పా పులుష్పలా యమస్య దూతా చరంతో ॥ ౭ ॥

* 'చరతోవశాగ్ం అను' ఇతి, భ. భా. వ్యాఖ్యాతః పాఠః

తాగ్ం అను । తా వస్తభ్యం దృశయే సూర్యాయ పున * ర్దత్తా నను
మద్యేహ భద్రమ్ । ⁷హేమ ఏకేభ్యః పవతే ఘృత మేక ఉపాసతే ।
యేభ్యో మధు ప్రధావతి తాగ్ం శ్చిదేవాపి గచ్ఛతాత్ । ⁸యే యు-
ధ్యస్తే ప్రధనేషు శూరాస్తా యే తనుత్యజః । యే వా సహస్రదక్షిణా
స్తాగ్ంశ్చిదేవాపి గచ్ఛతాత్ । ⁹తపస్తా యే అనాధృష్యా స్తపస్తా యే
సువర్గతాః । తస్తా యే చక్రిరే మహ త్తాగ్ంశ్చిదేవాపి గచ్ఛతాత్ ।
¹⁰అశ్వవృత్తి రేవతి సుగ్ం రభధ్వ ముత్తివృత్త ప్రలలతా సఖాయః ।
అత్రా జహామ యే అసన్నేశేవాశ్చివా వయ మభివాజా నుత్తరేమ । 2 ।

3 ¹¹య ద్వై దేవస్య సవితుః సవిత్రగ్ం సహస్రధారం వితత
మస్తరితే । యేనాపునా దిప్తి మనార్త మార్తై తేనాహం మాగ్ం
సంవృతనుం పునామి । ¹²యా రాష్ట్రా త్పన్నా దవయన్తి శాఖా అభి
మృతా వృతతి మిచ్చమానాః । ధాతు స్తా సుర్వాః పవనేన పూతాః
ప్రజయా ఒస్తా ప్రయాస వర్చస్తా సగ్ంసృజాథ । ¹³ఉత్వయం తమస
స్పరి శశ్యంతో జ్యోతి రుత్తరమ్ । జేవం దేవత్రా సూర్య మగస్త
జ్యోతి రుత్తమమ్ । ¹⁴ధాతా పునాతు సవితా పునాతు అగ్నే స్తేజస్తా
సూర్యస్య వర్చస్తా । ౩ ।

ధేవస్య, ఉత్తరేమా, స్తేజః । 3 ।

* భ. భాష్యే:—‘దత్తాం. అనుం, అధ్య, ఇహ.’ ఇతి విధిజ్ఞాపనీతా పాతే
నుకారస్య సకారశ్చాంపన ఇతి సమాహితం, సా. భాష్యేకు. ‘దత్తా, అనుం, అధ్య,
ఇహ’ ఇతి విధిజ్ఞా వ్యాఖ్యాతం.

చతుర్థోఽనువాకః.

--- అధ్యసంచయనమహ్నాః. ---

౧ ¹యం తే అగ్ని మమన్థామ వృషభాయేవ ప క్తవే । ఇమం తగ్ం శమయామసి క్షీరేణ చోదకేన చ । ²యం త్వ మగ్నే సమదహ స్త్వము నిర్వాపయా పునః । క్రామూర్భ రత్ర బాయతాం పాకదూర్వా వ్యుల్కశా । ³శీతికే శీతికావతి హ్లాదుకే హ్లాదుకావతి । మణ్డూక్యా సుసజ్జమయేమగ్ం ప్వగ్నిగ్ం కమయ । ⁴శం తే ధన్వన్యా ఆప్త శ్శముతే సన్త్వనూక్యాః । శం తే సముద్రియా ఆప్త శ్శముతే సన్త్వ వర్షాః । ⁵శం తే స్రవన్తీ స్రనువే శ ముతే సన్త్వ కూపాః । శం తే నీహోహో వోషతు శ ము పృష్వా ఽసశీయతామ్ ॥ ౯ ॥

౨ ⁶అవస్థుజ పున రగ్నే పితృభ్యో య స్త ఆహుత శ్చరతి ప్రధాభిః । ఆయు ర్వసాన ఉపయాతు శేషగ్ం సంగచ్ఛతాం తనువా జాతవేదః । ⁷సంగచ్ఛస్వ పితృభి సుగ్ం ప్రధాభి సు మిష్టాపూర్తేన పరమే వ్యోమన్ । యత్ర భూమ్యై ప్రణనే తత్ర గచ్ఛ తత్ర త్వా దేవ సువితా దధాతు । ⁸య తై కృష్ణ శ్శకున చతుశోద పివీల సనిర్బ ఉత వా శ్వాపదః । అగ్ని ప్ర దివ్యా దప్తణం కృణోతు సోమ శ్చ యో బ్రాహ్మణ మావివేశ । ⁹ఉ త్తిష్ఠాత స్రనువగ్ం సహృరప్వ మేహ గాత్ర మనహా మా శరీరమ్ । యత్ర భూమ్యై ప్రణనే తత్ర గచ్ఛ తత్ర త్వా దేవ సువితా దధాతు । ¹⁰ఇదం త ఏకం పర ఉత ఏకం తృతీయేన జ్యోతిషా సంవిశస్వ । సంవేశన స్రను వై చాసు రేధి ప్రియో దేవానాం పరమే సధన్ధే । ¹¹ఉ త్తిష్ఠప్రేహి ప్రద్రవోకః కృణువ్య పరమే వ్యోమన్ ।

యమేన త్వం యమ్యా సంవిదానోత్తమం నాక మధిగోపేమమ్ ।
¹²అశ్వనవతి రేవతి, ¹³ర్యదై వ దేవస్య సవితుః సవిత్రిం, ¹⁴యారాష్ట్రా-
 త్వన్నా, ¹⁵దుద్యయం తమస్తస్మరి, ¹⁶ధాతా పునాతు, ¹⁷అన్తా త్వ
 మధిజాతోఽస్యయం త్వ దధిజాయతామ్ । అగ్నయే వైశ్వావరాయ
 నువర్ణాయ లోకాయ స్వాహా ॥ ౧౦ ॥

అవశీయతాగ్ం, ప్రథనే, వచ్చ చ ॥ ౪ ॥

వచ్చమోఽనువాకః.

॥ యమయజ్ఞమన్తాః ॥

౧ ¹అయాతు దేవ స్సుమనాభి రూతిభి ర్యమో హ వేహ ప్రయ-
 తాభి ర్భ్రాతనీదతాగ్ం సుప్రయ తేహ బ్రహ్మహ్యాయ జాన్తై మమ
 శత్రుహత్యై । ²యమే ఇవ యతమానే యదైతం ప్రవా మ్భరన్తా-
 నుమా దేవయ స్తః । ఆనీదత్తగ్ం స్వము లోకం విదానే స్వానన్తే భవత
 టున్దవే నః । ³యమాయ సోమగ్ం నునుత యమాయ జహుతా వావిః ।
 యమగ్ం హ యజ్ఞో గచ్ఛన్త్యగ్నిదూతో అరంకృతః । ⁴యమాయ
 భృతస ద్ధవి ర్జుహోత ప్ర చ తిష్ఠత । స సో దేవేష్యయమ ద్దీర్ఘ
 మాయుః ప్రజీవనే । ⁵యమాయ మధుమ తమగ్ం రాజ్ఞే హవ్యం
 జహోతన । ఇదం నను ఋషిభ్యః పూర్వకేభ్యః పూర్వేభ్యః పథి-
 శృభ్యః ॥ ౧౧ ॥

౨ యోఽస్య కోవ్య జగత్తః పార్థివస్యైక ఇ ద్వశీ । యమం
 భజ్యత్రేవో గాయ యో రాజాఽనప్రరోధ్యః । ⁷యమం గాయ భజ్య-
 త్రవో యో రాజాఽనప్రరోధ్యః । యేనాపో వద్యో భనాన్తి యేన

నాః పృథివీ ద్రుధా । హిరణ్యకట్య స్సుధురా హిరణ్యకా
 నయశ్చపా । * అశ్వ సనశ్యతో దానం యమో రాజా భితిష్ఠతి
 యమో దాధార పృథివీం యమో విశ్వ మిదం జగత్ । యమాయ
 సర్వ మి త్రిష్ఠే † య త్ప్రణ ద్వా యురక్షీ తమ్ । ¹⁰యథా పశ్య
 యథా వ ద్యథా పశ్యదశర్వయః । యసుం యో విద్యాథు బ్రూ యా
 ద్యైకైకముపి ర్విజానతే । ౧౨ ।

3 ¹¹త్రికద్రుక్షేభిః పతతి మదుర్వి శేక మి ద్భ్రూహత్ । గాయత్రీ
 త్రిష్ఠుభ్యవ్దాగ్ంసి సర్వా తా యను అహితా । ¹²అహరహ ర్నయ
 మానో గా మత్వం పురుషం జగత్ । వై వస్వతో న తృప్యతి పశ్యభి
 ర్నానవై ర్యమః । ¹³వై వస్వతే వివిచ్యస్తే యమే రాజని తే జనాః ।
 యేచైహ సత్యేనేచ్ఛస్తే య ఉ చాసృతవాదినః । ¹⁴తే రాజ న్నిహ
 వివిచ్యస్తే ఒథా యన్తి త్వా ముప । దేవాగ్ం శ్చ యే సమన్యన్తి
 బ్రాహ్మణాగ్ం శ్చాప్రచిత్వతి । ¹⁵యస్మి న్వృత్తే నుపలాశే దేవై స్సం
 బిబతే యమః । అత్రా నో విత్పతిః పితా పురాణా అను ‡ వేనతి ౧౩ ।

ప్రతికృద్భ్యో విజానతే, అనువేనతి ॥ ౫ ॥

* 'అశ్వ సనశ్యతో' ఇతి. క. పుస్తకపాఠః.

† 'మిత్రిష్ఠే' ఇతి. క. పుస్తకపాఠః. భ. భాష్యేతుః—త్రిష్ఠే=త్రిష్ఠే, శేఫా
 పజు శ్చానసః. ఇతి సమాహితం. పాయుభాష్యేతు. త్రిష్ఠే = త్రిష్ఠా వసన్తితి. ఇతి
 వ్యాఖ్యాతం.

‡ 'పురాణాఅను' ఇతి వా పాఠః.

వఖోఽనునాకః.

--> లోప్తచయవాదిమస్తాః. <--

౧ వైశ్వానరే హవి రిదం జహోమి సాహస్ర ముఖ్యగ్ శతధార
మేతమ్ । తస్మి న్నేష పితరం పితామహం ప్రపితామహం విభర త్పిన్వ
మానే । ²ద్రస్వ శ్చస్కష్ట పృథివీ మను ద్యా మిమం చ యోని మను
య శ్చపూర్వః । తృతీయం యోని మను సంచర స్తం ద్రస్వం జహో
మ్యసు సప్తహోత్రాః । ³ఇమగ్ సముద్రగ్ శతధార ముఖ్యం వ్య-
చ్యమానం భువనస్య మధ్యే । ఘృతం దుహానా మదితిం జనాయాగ్నే
మాహిగ్ంసీః పరమే వ్యోమకే । ⁴అపేత వీత వి చ సర్వతాతో
యేఽత్ర్యన్త పురాణా యే చ నూతనాః । అహోభి ర్భిరక్తుభి ర్వ్యక్తం
యమో దదాత్ప్రసాస మస్తై । ⁵సన్నితై తాని శరీరాణి పృథివై య మాతు
రువస్థ ఆదధే । తేభి ర్యజ్యన్తా మఘ్నియాః ॥ ౧౮ ॥

౨ శునం వాహ శ్శునం నారా శ్శునం కృషతు లాగ్లలమ్ । శునం
వరత్రా బధ్యన్తాగ్ శున మస్త్రా ముదగ్లయ శునాసీరా శున మస్తాసు
ధత్తమ్ । ⁷శునాసీరా విమాం వాచం య ద్దివి చక్రీకుః పయః ।
తేనేమా ముపసిన్చుతమ్ । ⁸సీతే వస్తామహే త్వా ఽర్వాచీ సుభగే
భవ । యథా న స్సుభగా సస్తి యథా న స్సుఫలా ససి । ⁹సన్నితై తాని
శరీరాణి పృథివై యమాతు రువస్థ ఆదధే । తేభి రదితే శం భవ ।
¹⁰విముచ్యధ్వ మఘ్నియా దేవయానా అతారిష్వ తమస వృర మస్య ।
జ్యోతి రాపాసు సువ రగన్త ॥ ౧౯ ॥

౩ ¹¹ప్రవాతా వాన్తి వతయన్తి విద్యుత ఉతోషధీర్జిహతే పిన్వితే
సువః । ఇరా విశ్వస్త్వే భువనాయ జాయతే య త్వర్జస్యః పృథివీగ్

రేతసా ౭వతి । ¹²యథా యమాయ హర్ష్య మవప్ నృశ్చ మానవాః ।
ప్రపం వపామి హర్ష్యం యథా ౭సామ జీవలోకే భూరయః । ¹³చిత్రస్థస్స
పరిచిత ఊర్ధ్వచిత శ్చయధ్వం పితరో దేవతా । ప్రజాసతి ర్వ సానదయతు
తయా దేవతయా । “¹⁴ఆ ప్యాయస్వ, ¹⁵సం. తే” । ౧౬ ।

అఘ్నియా, అగన్య, సప్త చ । ౬ ।

సప్తమోఽనువాకః.

++ లోప్తచయనే ఇట్టకోపధానమస్తాః. ++

౧ ¹ఉ తే తభ్నామి పృథివీం త్వత్పరీమం లోకం నిదధన్తో అహ-
గ్ం రిషమ్ । ప్రతాగ్ం స్థూగాం పితరో భారయన్తు తే ౭త్ర యమ
సానదనా తే మినోతు । ²ఉ ససర్వ మాతరం భూమి మేతా మురువ్య-
చసం పృథివీగ్ం సుశేవామ్ । ఊర్ధ్వమదా యువతి ర్ద్విగావత్యేమా
త్వా పాతు నిర్ముత్యా ఉపశ్శే । ³ఉచ్ఛచ్ఛన్తో పృథివి మా విబాధిభా
న్సూపాయనా ౭స్త్వే భవ సూపవశ్చనా । మాతా పుత్రం యథా
సిచా ౭భ్యేనం భూమి పృణు । ⁴ఉచ్ఛచ్ఛన్తో మానా పృథివీ హి టిష్ఠసి
సహస్రం మితీ ఉప హి శ్రయన్తామ్ । తే గృహాసో మధుశ్శుతో
విశ్వాహో ౭స్త్వే శరణా సన్తవత్ర । ⁵ఏణీ ర్థానా హరిణీ రద్ధునీ సన్తు
ధేనవః । తిలవథాన్ ఊర్జ మస్త్వే దుహానా విశ్వాహో సన్తవసన్సురన్తీః ।
౧౭ ।

౨ ⁶ప్రపా తే యమసాదనే స్వభా నిధీయతే గృహే । అక్షితి
ర్నామ తే అసా । ⁷ఇదం పితృభ్యః ప్రభరేమ బర్హి ర్దేవేభ్యో జీవన్త

ఉత్తరం భరేమ । తత్త్వ మాగో హస్తా * మేఘాభ్య భవం యమేన
త్వం యమ్యా సంవిదానః । ⁸మా త్వా వృత్తో సంబాధిస్తాం మా
మాతా పృథివిత్వమ్ । ⁹పితౄణా వ్యాత్ర గచ్ఛాన్యేధాసం యమరాజ్యే ।
¹⁰మా త్వా వృత్తో సంబాధేహాం మా మాతా పృథివీ మహీ । వైవస్వ-
తగ్ం హి గచ్ఛాసి యమరాజ్యే విరాజసి । ¹¹సఖం స్తవ మారోహైతం
స్తవేన ప్రథో లన్విహి । స త్వం సఖ స్తవో భూత్వా సంతర్ ప్రతరోత్త-
ర । ౧౮ ।

3 ¹¹ప్రవితై తాని శరీరాణి పృథివ్యై మాతు ద్రుపన్థ ఆదధే । తేభ్యః
పృథివి శంభవ । ²¹వడ్ధోతా సూర్యం తే చక్షు ర్గచ్ఛతు వాత మాత్మా
ద్యాంచ గచ్ఛ పృథివీం చ ధర్మణా । అహోవా గచ్ఛ యది తత్ర తే
హిత మోషధీషు ప్రతితిష్ఠా శరీరైః । ¹³పరం మృత్యో అనుపరే హి
పన్థాం య స్తే స్వ ఇతరో దేవయానాత్ । చక్షుష్వ తే శృణ్వ తే
బ్రవీషు మా నః ప్రజాగ్ం రీరిక్షః మోత వీరా । ¹⁴శం వాత శ్శగ్ం-
హితే ఘృణి శ్శము తే సన్తోషధీః । శల్పంతాం మే చిశ శ్శగ్వాః । ¹⁵ప్ర-
థివ్యా స్తావ లోకే సాదయామ్యముష్య శర్తాసి పితరో దేవతా ।
ప్రజాపతి స్తావ సాదయతు తయా దేవతయా । ¹⁶అన్తరిక్షస్య త్వా దివ
స్తావ దితాం త్వా నాకస్య త్వా స్పృష్ఠే బ్రిధ్వస్య త్వా విష్టపే సాద-

* “మేఘాభవ” ఇతి క. పుస్తకాకరః.

నాయనస్తు ‘మేఘాభ్యభవమ్ = అమృతసేవయోగ్యోభవ’ ఇత్యేవ వ్యాఖ్యా-
తవాక్. భ. భాస్కరస్తు:—‘మేఘః=మేఘస్థితి. భవం, అనుస్వారస్తు చాందసః’ ఇతి
వ్యాఖ్యాతవాక్.

† ‘పితౄణా హి యత్ర’ ఇతి సుహారాష్ట్రీయాణాం పాఠః. ఏవమేవ. భ. భాష్యే
వ్యాఖ్యాతమ్.

యామ్యముప్య శర్కాఽసి పితరో దేవతా । ప్రజాపతి స్తావి సాదయతు
తయా దేవతయా॥ ౧౯॥

అనపస్సురస్తీ, రుత్తర, దేవతయా, దేవీ చ॥ ౭॥

అష్టమోఽనువాకః

॥ లోష్టదయశీ శేషస్తాః ॥

౧

అపూషవా స్మృతవాగ్ం శ్చరు రేహ నీదతూత్తభున స్మృథి-
వీం ద్యా ముతోపరి । యోనికృతః పథికృత సుసర్యత్రయే దేవానాం
భృతభాగా ఇహ స్థ । ఏషా తే యమ సాదనే స్వధా నిధీయతే దృ-
హే ఽసా । షకాక్షరా తాగ్ం రక్షస్వ తాం గోపాయస్వ తాం తే
పరిదదామి తస్యాం త్వా మాదభ నివితరో దేవతా । ప్రజాపతి స్తావి
సాదయతు తయా దేవతయా । అపూషవా ఇచ్చుతవా స్తీరవా వృధివా
న్నధుమాగ్ం శ్చరు రేహ నీదతూత్తభున స్మృథివీం ద్యా ముతోపరి ।
యోనికృతః పథికృత సుసర్యత్రయే దేవానాగ్ం శ్చృతభాగాః క్షీర
భాగా దధిభాగా మధుభాగా ఇహ స్థ । ఏషా తే యమసాదనే స్వధా
నిధీయతే దృహే ఽసా । శతాక్షరా సహస్రాక్షరా ఽయుతాక్షరాఽ-
చ్యుతాక్షరా తాగ్ం రక్షస్వ తాం గోపాయస్వ తాం తే పరి
దదామి తస్యాం త్వా మాదభ నివితరో దేవతా । ప్రజాపతి స్తావి
సాదయతు తయా దేవతయా॥ ౨౦॥

అపూషవా ప్రసాదశ ॥ ౮ ॥

నవమోఽనువాకః.

+ లోప్తచయశే శేషచంద్రాః. +

౧ ప్రతాస్తే¹ ప్రహ అమృతా² కరోమి యాస్తే³ ధానాః పరికిరా-
 మ్యత్ర⁴ । తాస్తే⁵ యమః పితృభిః స్సంవిదానో⁶ ఆత్ర⁷ ధేనూః కామ-
 దుఘాః కరోతు । ⁸తావ మర్జనాపథీనాం పయో బ్రహ్మణ ఇద్విదుః ।
 తాసాం తావ మధ్య దాదజే చదుభ్యో అపిధాతవే । ⁹దూర్వాణా-
 గ్ం స్తమృ మాహరైతాం ప్రియతమాం మమ । ఇమాం దిశం
 మనుష్యాణాం భూయిష్ఠా ఆనువిరోహతు । ¹⁰కాశానాగ్ం స్తమృ-
 మాహర రక్షసా మవహతైస్య । య ఏతస్యై దిశః పరాభవస్సఘా-
 యతో యథా తే *నాభవాన్మనః । ¹¹దర్భాణాగ్ం స్తమృ మాహర
 పితృణా మోషధీం ప్రియామ్ । అన్వసైస్య మూలం జీవా దమ కాణ్ఠ
 మథో ఫలమ్ ॥ ౨౧ ॥

౨ ⁶“లోకం పృథ, ⁷తా అన్య నూదదోహనః” । ⁸శం వాత
 శ్శగ్ం హితే ఘృణి శ్శ ము తే ప్రన్వోషధీః । కల్పంతాం తే దిశ స్సర్వాః ।
⁹ఇద మేవ మేతో ఆపరా మార్తి మారామ కాంచన । తథాత దభ్య-
 భ్యం కృతం మిత్రేణ నరుజేన చ । ¹⁰వరణో వారయా దినం దేవో
 ననస్పతిః । ఆర్తైస్య నిర్ముతైస్య దేవో చ్చ వనస్పతిః । ¹¹విధృతి రసి
 వి ధారయాస్త దఘా ద్వేషాగ్ంసి ¹²శమి శమయాస్తదఘా ద్వేషా-
 గ్ంసి ¹³యవ యవయాస్తదఘా ద్వేషాగ్ంసి । ¹⁴ప్రధివీం గచ్ఛాస్త

* ‘నాభిన్మనః’ ఇతి క పుస్తకపాఠః. సా-భాష్యే ఏవమేవవ్యాఖ్యాతం.

† ‘నిరుణో’

రితుం గచ్ఛ దివం గచ్ఛ దిశో గచ్ఛ మవర్గచ్ఛ మవర్గచ్ఛ దిశో గచ్ఛ
దివం గచ్ఛాస్తరితుం గచ్ఛ పృథివీం గచ్ఛా పో వా గచ్ఛ యది తత్ర
తే హిత మోషధీమ ప్రతితిష్ఠా శరీరైః 15 అశ్వస్వతీ శవతి 16 ర్యదైవ
దేవస్య సవితరుః ప్రవిత్రం, 17 యా రాష్ట్రాత్ప్రన్నా, 18 దుద్యయం తను
సస్పరి, 19 ధాతాపునాతు | ౨౨ |

అథో ఫలం, ధాతా పునాతు | ౯ |

దశమోఽనువాకః.

~* దశాహుం త్రా. ~*

౧ 1 ఆరోహతాఽఽయుర్జరసం గృణానా అనుపూర్వం యతమానా
యత్తిష్ట | ఇహ త్వష్టా సుజనిమా సురత్నో దీర్ఘ మాయుః కరతు
జీవసీ వః | 2 యథా ఽహాన్యనుపూర్వం భవన్తి యథర్జవ ఋతుభి
ర్యన్తి క్షప్తాః | యథా న పూర్వ మపరో జహత్యేవా ధాతరాయా-
గంషి కల్పయేషామ్ | 3 సహి తే అగ్నేతనువై క్రూరం చకార మర్త్యః |
కపి పృథన్తి తేజవం పునర్జరాయ గౌరివ | అప న శ్శోశుచ ద్దఘ
మగ్నే శుశుద్ధ్యా రయిమ్ | అప న శ్శోశుచ ద్దఘం మృత్యవే నావహ |
4 అప్రద్యాహ మన్వారభామహే స్వస్తయే | స న ఇన్ద్ర ఇవ దేవేభ్యో
పహ్ని స్సంపారణోభవ || ౨౩ ||

9 ఇమే జీవా విమృతై రావవర్తి స్వభూద్భద్రా దేవహూతిం నో
 అద్య । ప్రాజ్ఞో ఽగామా ప్రతయే హసాయ-ద్రాఘీయ ఆయుః
 ప్రతరాం దధానాః । 6పుత్యోః సదం యోపయంతో యదైమ ద్రా-
 ఘీయ ఆయుః ప్రతరాం దధానాః । ఆపాయమానాః ప్రజయా ధనేన
 శుద్ధాః పూతా భవథ యజ్ఞయానః । 7ఇమం జీవేభ్యః పరిధిం దధామి
 మా నోఽనుగ్రా దవరో అర్థ మేతమ్ । శతం జీవన్తు శరదః పునూచీ
 స్తిరో మృత్యుం దద్వహే పర్వతేన । 8ఇమా నాగీ రవిధవా స్సు-
 పత్నీ రాజ్ఞనేన సర్పిషా సం మృశన్తామ్ । అనశ్రవో అనమీవా స్సు-
 శేవా ఆరోహన్తు జనయో యోసి గుగ్గే । 9యదాఙ్జనం త్రైకకుదం
 జాతగ్ం హిమవతస్పరి । తేనామృతస్య మూలేనారాతీ ర్జన్మయామసి ।
 10యథా త్వ ముద్భిన్నభస్మేషధే వృథివ్యా అధి । ప్రప మిమ ఉద్భిష్టన్తు
 క్త్రైవ్యా యశసా బ్రహ్మవర్చసేన । 11అజో ఽస్య జాన్త దధూ ద్వేషాగ్ం
 సి 22యవో ఽసి యసయాన్తదధూ ద్వేషాగ్ంసి । ౨౪॥

భవ జన్మయామసి, త్రీణి చ ॥ ౧౦ ॥

ఏకాదశోఽనువాకః.

అథ పవ త్రిహోమసంత్రాః ॥

౧ 1అప స శ్చోశుచ దధు మగ్నే శుశుద్ధ్యా ర్థయిమ్ । అప స శ్చో-
 శుచ దధుమ్ । 2సుక్షేత్రియా సుగాత్రయా ససూయా చ యజానుహే ।
 అప స శ్చోశుచ దధుమ్ । య ధ్మసద్విష్ట ఏషాం ప్రాఽఽస్తాకాస శ్చ

మూరయః | అప న శ్శోశుచ ద్దఘమ్ | ⁴ప్ర య దగ్నే సుహస్వతో
విశ్వతో య ని మూరయః | అప న శ్శోశుచ ద్దఘమ్ | ⁵ప్ర య తే అగ్నే
మూరయో జాయేమహి ప్ర తే వయమ్ | అప న శ్శోశుచ ద్దఘమ్ | ౧౫ ||

౨ ⁶త్వగ్ం హి విశ్వతోముఖ విశ్వతః పరిభూ రసి | అప న శ్శో-
శుచ ద్దఘమ్ | ⁷ద్విహో నో విశ్వతోముఖాతి నావేవ పారయ | అప న
శ్శోశుచ ద్దఘమ్ | ⁸స వ సిన్ధు మివ నావయా ౭తి పరుషాన్వస్త-
యే | అప న శ్శోశుచ ద్దఘమ్ | ⁹అపః ప్రవణా దివ యతీ రపాస్త
భ్యస్తతా మఘమ్ | అప న శ్శోశుచ ద్దఘమ్ | ¹⁰ఉద్వనా దుదకా
నీవాపాస్త భ్యస్తతా మఘమ్ | అప న శ్శోశుచ ద్దఘమ్ | ¹¹ఆప్తన్దా-
య ప్రమోదాయ పునరాగ్ం స్వా స్తహా | అప న శ్శోశుచ
ద్దఘమ్ | ¹²స వై తత్ర ప్రమీయతే గౌ రత్వః పురుషః సకుః | య-
త్రేదం బ్రహ్మక్రియతే పరిధి ర్ద్విననాయ క మప న శ్శోశుచ ద్దఘమ్ | ౧౬ ||

అఘ, మఘం, చత్వారి చ | ౧౧ |

ద్వాదశోఽనువాకః

— ౧౭౫ త్వత్సర్వసమద్రాః —

౧ ¹అపశ్యాను యంతి మాచరన్తీం మృతాయ జీవాం పరిక్షీయ
మానామ్ | అన్ధేన యా తమసా ప్రాప్యతా ౭సి ప్రాచీ మవాచీ మ-
నయ స్మరిష్టే | మయైతాం మాగ్ంస్తాం భియమాణా జేహీ సతి

పితృలోకం యదై పి । విశ్వవారా నభస్తా సంవ్యయన్త్యభా నో లో-
కా వ్యయనా ౭౭వృణిహి । ^౩రయిష్టా మగ్నిం మధుమన్త మూర్ధ్ని
మూర్ధస్సున్తం త్వా పయసోప్సగంస దేమసగంరయ్యా సము వర్చ-
వా సచనావ సస్విస్తయే । ^౪యే జీవా యే చ మృతా యే జాతా యే
చ జన్తాః । తేభ్యో ఘృతస్య ధారయితుం మధుధారా వ్యస్తతీ ।
^౫మూతా నుద్రాగాం దుహితా వసూనాగ్ం స్వసా ౭౭దిత్యానా ము-
మృతస్య నాభిః । ప్రణవోచం చిక్షితుషే జనాయ మా గా మనాగ్నా
మదిలిం వధిష్వ । ^౬పిబతూతకం తృణాన్యత్తు । ఓముర్భుజత ॥ ౨౭ ॥

వధిష్వ, ద్వే చ । ౧౨ ।

౧ ^౧ప్రత్యేయవాగ్ంస్తం ప్రవిదావ, స్ఫువనస్యాభ్యావవృక్షాన్వి, జోభా
గో౭యంవై చతుశ్చ తావరిగ్ంశతి ^౨ద్య ప్రతస్య త్వ, త్వత్సా ^౩ప్రక్షేతు నేదం
తే, నాకే సుప్తం, యా తేయే యుధ్యన్తే, తప్తనా, ౭౭వృణి తేవత్తి
సగం తభధ్వ, మష్టావిగ్ంశతి ^౪ర్యం తే, య త్త ఉ త్తిష్ఠేదంత, ఉ త్తిష్ఠ
ప్రేహ్యశ్చన్తే యదావ, ఉద్యయ, మయం పశ్చావిగ్ంశతి రాయాతుత్రి.
గ్ంశ ^౫దై వ్యావనరే, తస్మిన్ద్రాపుషమమ పేతాహోభిర్యజన్తామఘ్నియా
అదితే, హరం, వ ఆపాయస్వ స్తప్తవిగ్ంశతి ^౬రుత్తేతభ్యోఽపి ^౭త్తిస్తేభ్యః
పుధివి వడ్ధోతావరంమే శక్త్యః పుధివ్యా అన్తరిక్షస్య దావ్రిగ్ంశ దివూ
పవానసా దశ శతదశై తా స్తే తేదిత సుర్వా ఇద వశ్శన్విగ్ంశతి ^౮రాహో
వాత, తనువై, కూరిం చకార, పునర్మృత్యవే, మానో౭ను గా, స్తద్దహ,
ఇమానాదీః, పరిత్రయోవిగ్ంశతి ^౯స స, సుక్షేత్రియా ప్రయద్యస్తేష్ట, ^{౧౦}

ప్రయత్నగ్నేః ప్రయత్నే, అగ్నే, త్వగ్ం హి, ద్విష, సుచ, సిన్ధు మావః ప్రవ-
ణా దుస్వనాదావస్తాయ, నవై తత్త్ర, యత్త్రేవ చతుర్విగ్ంశతి 12రపశ్వా-
మాపుణహీ, ద్వాసశ ద్వాదశ । ౧౨ ।

ప్రదేయువాగ్ం సమాయాత్వేతాస్తే స్తప్తవిగ్ంశతిః॥ ౨౭।

శాం తి పా రః.

సం త్వా సిన్ధుమి యజహా ప్రజా మాయుర్ధనంచ ॥

ఓం శాన్తి శాన్తి శాన్తిః । హరిః ఓమ్ ।

సుమజ్జలీ రియం సధూ రిమాగ్ం సమేత పశ్యత । సాభాగ్య
మనైవ దత్వా యాథాస్తం విపరేతన । హరిః ఓమ్ ॥

ఇతి యజురారణ్యకే వఘ్న ప్ర పా త క సమాప్తః. *

ఆరణ్యకం సమాప్తమ్.

శ్రీ కృష్ణార్చనము.

శ్రీ తైత్తిరీయోపనిషత్పాఠంభః.

ప్రథమః స్తోత్రః.

(బ్రహ్మోపాసనాదిభిః సపరికరః)

అనువాకాః. ౧౨. కాండర్షయః - సాంహితీర్దేవతా ఉపనిషదః.

శాంతిపాఠః.

శం నో మిత్రశ్శంసరుణః । ... ఓం శాంతి శాంతి శాంతి ॥

ప్రథమోఽనువాకః.

—* బ్రహ్మధ్యేభ్యమాణస్య ప్రత్యాహానీతిః *—

౧ హరిః ఓమ్¹ శం నో మిత్ర శ్శం సరుణః । శం నో భవత్సర్వమా ।
శం స ఇద్దో² బృహస్పతిః । శం నో విష్ణు రురుక్రమః ।³ స మో బ్రహ్మణే ।
స మస్తే వాయూ । త్వ మేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మసి । * త్వ మేవ ప్రత్య -
క్షం బ్రహ్మ వదిష్యామి । ఋతం వదిష్యామి । సత్యం వదిష్యామి । శ
న్మామవతు । త ద్వితార్ మవతుః । అవతు మామ్ । అవతు వత్తార్మ్ ।
ఓం శాంతి శాంతి శాంతి ॥ ౧ ॥

సత్యం వదిష్యామి పంచచ ॥ ౧ ॥

ద్వితీయోఽనువాకః.

—* బ్రహ్మధ్యయః ప్రసక్తాః తే హా ప్రార్థంగమాః *—

౧ శీతోం వ్యాఖ్యాప్తామః । వర్త స్సవరః । మాత్రా బలమ్ ।
సామ సంతానః । ఇత్యుక్త శీతోధ్యాయః ॥ ౨ ॥

శీతోం పఞ్చ ॥ ౨ ॥

తృతీయోఽనువాకః.

—ॐ సంహితోపాసనమ్. —

౧ ప్రహ నాయశః । *ప్రహ నా బ్రహ్మవర్చసమ్ । ^౧అథాత స్మగ్ం-
హితాయా ఉపనిషదం వ్యాఖ్యాప్తానుః । పశ్చాత్సధికరణేషు । అధి
లోక మధిశ్శ్యేతిష † మధివిద్య మధిప్రజ మధ్యాత్మమ్ । తా మహాసగ్ం-
హితా ఇత్యాచక్ష తే । ^౨అథాధిలోకమ్ । పృథివీ పూర్వరూపమ్ ।
ద్యా రుత్తరరూపమ్ । ఆకాశ స్సస్థిః ॥ ౩ ॥

౨ వాయు స్సన్ధానమ్ । ఇత్యధిలోకమ్ । ^౩అథాధిశ్శ్యేతిషమ్ ।
అగ్నిః పూర్వరూపమ్ । ఆదిత్య ఉత్తరరూపమ్ । ^౪వైస్వదేవః । వైద్యుత
స్సన్ధానమ్ । ఇత్యధిశ్శ్యేతిషమ్ । ^౫అథాధివిద్యమ్ । ఆచార్యః పూర్వ
రూపమ్ ॥ ౪ ॥

౩ అస్తేవాసురత్తరరూపమ్ । విద్యా స్సస్థిః । ప్రవచనగ్ం సన్ధానమ్ ।
ఇత్యధివిద్యమ్ । ^౬అథాధిప్రజమ్ । మాతా పూర్వరూపమ్ । పితోత్తర
రూపమ్ । ప్రజా స్సస్థిః । ప్రజనసగ్ం సన్ధానమ్ । ఇత్యధిప్రజమ్ ॥ ౫ ॥

౪ ^౭అథాధ్యాత్మమ్ । అధరాహనుః పూర్వరూపమ్ । ఉత్తరాహను
రుత్తరరూపమ్ । నా క్సస్థిః । జహ్వ సన్ధానమ్ । ఇత్యధ్యాత్మమ్ ।
^౮ఇతిమా మహాసగ్ంహితాః । ^౯య ఏవ మేతా మహాసగ్ంహితా
వ్యాఖ్యాతా వేదః । సన్ధీయ తే ప్రజయా ప్రశుభిః । బ్రహ్మవర్చసేనాన్నా-
ద్యేన ‡ సువర్గేణ లోకేన ॥ ౬ ॥

* 'సహ' ఇతి ఉదాత్త స్వరపాఠః మహారాష్ట్రీయైః । కైశిక శ్చైరపృథిః.

† 'జ్యోతిష' మితి. క. పుస్తకః పాఠః సర్వకైరివమేష.

‡ 'సువర్గ్యణ' ఇతి మహారాష్ట్రీయాదిషు ప్రసిద్ధః పాఠః.

ప్రతి, రాచార్యః పూర్వనూన, మిత్యధిప్రజం, లోకేన॥ ౩॥

చతుర్థోఽనువాకః.

— మహాసిద్ధిదామస్తాః —

౧ యశ్చస్తసా మృతభో విశ్వహవః । ఛన్దోభ్యో ఽధ్యమృతాః ।
భృంబభూవ । సమన్దో మేధయా స్పృహతు । అమృతస్య దేవదా-
రణో భూయాసమ్ । ²శరీరం మే విచర్షణమ్ । జిహ్వో మే మధునుత్త-
మా । కర్ణాభ్యాం భూరివిశ్రవమ్ । బ్రహ్మణః కోశోఽసి మేధయా
పిహితః । శ్రుతం మే గోసాయ । ³అవహన్తీ వితన్వానా॥ ౭॥

౨ కుర్వాణా చీర మాత్మనః । వాసాగ్ంస్తి మను గావశ్చ । అష్ట
పానే చ సర్వదా । తతో మే శ్రియ మావహ । లోమశాం ప్రకుభి
స్సహ స్వాహా । ⁴అమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్సాప్సహా । * ⁵విమూ
ఽఽయన్తు బ్రహ్మచారిణ స్సాప్సహా । ⁶ప్రమాఽఽయన్తు బ్రహ్మచారిణ
స్సాప్సహా । ⁷దమాయన్తు బ్రహ్మచారిణ స్సాప్సహా । ⁸శమాయన్తు బ్రహ్మ
చారిణ స్సాప్సహా ॥ ౮॥

౩ ⁹యశోజనే ఽసాని స్వాహా । ¹⁰శ్రేయా వస్యసోఽసాని స్వాహా ।
¹¹తంత్యా భగ ప్రవిశాని స్వాహా । ¹²సమాభగ ప్రవిశ స్వాహా ।
¹³తస్మిన్ భగ ప్రవిశాభే । నిభగ్తా ఽహం త్వయి మృతే స్వాహా । ¹⁴య-
థా ఽఽనః ప్రవతాఽఽయన్తి । యథా మాసా అహర్భరమ్ । ప్రపం
మాం బ్రహ్మచారిణః । ధాన్త రాయన్తు సర్వత్ర స్సాప్సహా । ¹⁵ప్రత్రితే-
శోఽసి ప్రమాభాహి ప్రమాపద్యస్వ ॥ ౯॥

* విమాయన్తి త్యాది వాక్యచతుష్టయం ద్రావిడైర్నుపయ్యతే.

❖ వితన్వానా, శమాయన్తు బ్రహ్మచారిణస్సాన్వహః, ధాతరాయన్తు ప్రవృత్తస్సాన్వహోకంచ ౪ ।

పశ్చిమోఽనువాకః.

— ❖ బ్రహ్మోవాసవాజ్ఞవాగ్మ్యాత్మసాసవమ్. ❖ —

౧ ¹భూ స్ఫుప్త స్ఫుప్త రితి వా ప్రతా స్తిస్తా వ్యాహృతయః । ²తా. సాముహ స్తైతాం చతుర్థీమ్ । మాహాచమస్త్యః పవేదయతే । మహా ఇతి । ³త ద్భృహ్మ । స ఆత్మా । అగ్నేవ్యన్యా దేవతా । ⁴భూ రితి వా అయం లోకః । భువ ఇత్యన్వరితీమ్ । సుప్త రిత్వసా లోకః ॥ ౧౦ ।

౨ మహా ఇత్యాదిత్యః । ఆదిత్యేన వావసర్వే లోకా మహీయన్తే । ⁵భూరితి వా అగ్నిః । భువ ఇతి వాయుః । సుప్త రిత్యాదిత్యః । మహా ఇతి చన్ద్రమాః । చన్ద్రమసా వావసర్వాణి జ్యోతిగంషీ మహీయన్తే । ⁶భూ రితి వా ఋచః । భువ ఇతి సామాని । సుప్త రితి యజుగంషి ॥ ౧౧ ॥

౩ మహా ఇతి బ్రహ్మ । బ్రహ్మణా వావసర్వే వేదా మహీయన్తే । ⁷భూ రితి వై ప్రాణః । భువ ఇత్యపానః । సుప్త రితి వ్యానః । మహా ఇత్యన్నమ్ । అన్నేన వావసర్వే ప్రాణా మహీయన్తే । ⁸తావా ప్రతా స్పృతస్ర శ్చతుర్థా । చతస్ర శ్చతస్రా వ్యాహృతయః । ⁹తా యో వేద । స వేదబ్రహ్మ । సర్వే ఽస్మై దేవా బలి మావహన్తి ॥ ౧౨ ॥

అసా, లోకో, యజుగంషి, వేద, ద్వేచ ॥ ౫ ॥

వహ్నిః సువాకః.

== మనోమయత్వాదీగుణక బ్రహ్మోపాసనమ్, కేంద్రీయమాత్మదర్శిమధ్యవాధికారిణః. ==

౧ సయ ఏహోఽన్తర్హృదయ ఆకాశః । తస్మిన్నయం పు-
రుషో మనోమయః । అమృతో హిరణ్మయః । ^౨అన్తరేణ తాలుకే । య
ఏష స్తన ఇవాన్తలమ్పతే । సేన్ద్రయోనిః । యత్రాసా కేశాన్తో వివ-
ర్తతే । వ్యపోహ్య శీర్షకపాతే । ^౩భూ రిశ్యన్నా స్రుతితిష్ఠతి । భువ
ఇతి వాయూ । ౧౩ ।

౨ సువ రిత్వాదిత్యే । మహ ఇతి బ్రహ్మణి । ఆప్నోతి స్వారాజ్యమ్ ।
ఆప్నోతి మనసస్పతిమ్ । వాక్సతి శృణుషుతిః । శ్రోత్రపతి ర్విజ్ఞాన-
పతిః । ఏత త్తతో భవతి । ఆకాశకరీరం బ్రహ్మ । సత్యాత్మ ప్రాణా-
రామం మన ఆనందమ్ । శాన్తిసమృద్ధ మమృతమ్ । ఇతి ప్రాచీనయో-
గ్యోపాస్వ ॥ ౧౪ ॥

వాయూ, సమృత్త, మేకంచ ॥ ౬ ॥

సప్తమోఽనువాకః.

== పృథివ్యాన్యపాధిక బ్రహ్మోపాసనమ్, మందాధికారిణః. ==

౧ ^౧ప్రథిన్యన్తరిక్షం ద్యా ర్దిశోఽవాన్తరదిశాః । అగ్ని ర్వా-
య రాదిత్య శ్చన్ద్రమా నక్షత్రాణి । ఆప్త ఏషధయో వనస్పతయ ఆ-
కాశ ఆత్మా । ఇత్యధిభూతమ్ । ^౨అథాధ్యాత్మమ్ । ప్రాణో వ్యానోఽ-
చాన ఉదాన స్సమానః । చక్షు శ్చోన్మ్రం మనో వా క్త్వక్ । చర్మ

* 'దిశః' ఇతి క. పుస్తకపాఠః.

† 'చక్షుశ్చోన్మ్రం మనోవాక్, త్యక్చర్మమాగ్ం సగ్ంస్నావాఽఘ్రిమజ్జా' ఇతి
ప్రవిణాః పతన్త.

మాగ్ం సగ్ సావా ౭స్థి మజ్జా । ^౩వ్రత దధి విధాయ ఋషి రవో
చత్ । సాజ్జ్కం వా ఇదగ్ం సర్వమ్ । సాజ్జ్కేనైవ సాజ్జ్గ్ంస్పృ-
ణోతీతి ॥ ౧౫ ॥

సర్వ, మేకం చ ॥ ౭ ॥

అష్టమోఽనువాకః

++ ప్రణవోహసవమ్ (శుద్ధబ్రహ్మోహసవమ్), శి త్తహాధికారిణః ++

౧ ^౧ఓ మితి బ్రహ్మ । ^౨ఓమితిదగ్ం సర్వమ్ । ^౩ఓమిత్యేత దనుకృతి
హస్త వా అప్యశావయేత్యాశ్రయన్తి । ఓ మితి సామాని గా-
యన్తి । ఓగ్ం శో మితి శస్త్రాణి శగ్ంసన్తి । ఓమిత్యధ్వయ్యః ప్రతి-
గరం ప్రతిగృణాతి । ఓ మితి బ్రహ్మ ప్రసాతి । ఓమిత్యగ్నిహోత్ర మను-
జానాతి । ఓ మితి బ్రాహ్మణః ప్రవత్య స్నాత్వా బ్రహ్మోపాష్నతానీతి ।
బ్రహ్మోపాష్నాతి ॥ ౧౬ ॥

ఓం దశ ॥ ౮ ॥

నవమోఽనువాకః.

== శి హసవధర్మాః ==

౧ ఋతం చ సావధ్యాయప్రవచనే చ । సత్యం చ సావధ్యాయప్ర-
వచనే చ । తప శ్చ సావధ్యాయప్రవచనేచ । దమ శ్చ సావధ్యాయప్ర-
వచనే చ । శమ శ్చ సావధ్యాయప్రవచనే చ । అగ్నయ శ్చ సావధ్యాయ-
ప్రవచనే చ । అగ్నిహోత్రం చ సావధ్యాయప్రవచనే చ । అతిథయ
శ్చ సావధ్యాయప్రవచనేచ । మానుషం చ సావధ్యాయప్రవచనే చ ।
ప్రజా చ సావధ్యాయప్రవచనే చ । ప్రజన శ్చ సావధ్యాయప్రవచనేచ ।

ప్రజాతి శ్చ సావధ్యాయప్రవచనేచ । సత్య మితి సత్యవచా రాధీతః ।
తప ఇతి తపోనిత్యః పౌరుషిష్టిః । సావధ్యాయప్రవచనే ఏవేతి నాకో
మాద్దల్యః । తద్ధి తప స్తద్ధి తపః ॥ ౧౭ ॥

ప్రజా చ సావధ్యాయప్రవచనే చ, మట్టు ॥ ౯ ॥

దశమోఽనువాకః.

++ బ్రహ్మమజ్ఞానసంధ్యజ్యోతిః । బ్రహ్మజ్ఞానప్రకాశః ॥ ++

అహం పృథక్స్వరేణివా । క్షీర్తిరిగ్ పృథక్ గిరే రివ । ఊర్ధ్వప-
విత్రో వాజినీన స్వమృత మస్తి । ద్రవిణ్ గం సవర్చనమ్ । సుమేధా
అమృతోఽగ్నితః । ఇతి త్రిశబ్దో ర్వేదానువచనమ్ ॥ ౧౮ ॥

అహం మట్ ॥ ౧౦ ॥

ఏకాదశోఽనువాకః.

++ విద్యామకాసనమ్ ॥ ++

వేద మనూచ్యాచార్యోఽన్తేవాసిన మనుశ్లాస్తి । సత్త్వం వదా
ధర్మం చర । సావధ్యాయా న్తాప్రమదః । ఆచార్యాయ ప్రియంధన
మాహృత్య ప్రజాతన్తం మాన్యవచ్చేభీః । సత్యా న్న ప్రమదితవ్యమ్ ।
ధర్మా న్న ప్రమదితవ్యమ్ । కుశలా న్న ప్రమదితవ్యమ్ । భూతైస్య న
ప్రమదితవ్యమ్ । సావధ్యాయప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్ ॥ ౧౯ ॥

దేవపితృకార్యాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్ । మాతృదేవో భవ ।
పితృదేవో భవ । ఆచార్యదేవో భవ । అతిథిదేవో భవ । యాన్యనవ-
ద్యాని కర్తాణి । తాని నేవితవ్యాని । నోఽతితరాణి । యాన్యస్తాకగ్ం
నుచరితాని । తాని త్వయాపాప్యాని ॥ ౨౦ ॥

3 నోఽతరాణి । యేకే చాస్త్వచ్చేయాగ్ంసో బ్రాహ్మణాః । తే-
షాం త్వయా ౭౭సనే స ప్రశ్వసితవ్యమ్ । శ్రద్ధయా దేయమ్ । అశ్ర-
ద్ధయా ౭దేయమ్ । శ్రియా దేయమ్ । ప్రాయా దేయమ్ । భియా
దేయమ్ । సంవిదా దేయమ్ । అథ యది తే కంఠవిచికిత్సా నా సృత-
విచికిత్సా వాస్యాత్ । ౨౦ ।

4 యే తత్ర బ్రాహ్మణా స్సంతుర్శిసః । యుక్తా ఆయుక్తాః । అ-
లూతా ధర్మకామాస్సుః । యథా తే తత్ర వర్తేరక । తథా తత్ర
వర్తేథాః । అథాభ్యాభ్యాతేషు । యే తత్ర బ్రాహ్మణా స్సంతుర్శిసః ।
యుక్తా ఆయుక్తాః । అలూతా ధర్మకామా స్సుః । యథా తే తేషు
వర్తేరక । తథా తేషు వర్తేథాః । ఏష ఆదేశః । ఏష ఉపదేశః । ఏషా
వేదోపనిషత్ । ఏత దనుశ్లాసనమ్ । ఏష ముపాసితవ్యమ్ । ఏష ముచైత
దుపాస్యమ్ । ౨౧ ।

సాన్యాధ్యాయప్రపచనాభ్యాం స ప్రమదితవ్యం, తాని త్వయా -
పాస్యాని, స్యా, తేషు వర్తేర, స్థనిస్తచ । ౧౧ ।

ద్వాదశోఽనువాకః.

++ ఉత్తరకాన్తిపాఠకూటః. ++

౧ 1శం నో మిత్ర శ్శం వరుణః । శం నో భవత్పర్యమా । శం ప్ర
ఇన్ద్రో బృహస్పతిః । శం నో విష్ణు రురుక్రమః । 2నమో బ్రహ్మణే ।
నమస్తే వాయో । త్వమేవ ప్రత్యక్షం బ్రహ్మసి । త్వామేవ ప్రత్యక్షం
బ్రహ్మవాదిషమ్ । ఋత మవాదిషమ్ । సత్య మవాదిషమ్ । త న్నామా
వీత్ । త ద్వక్తార మావీత్ । ఆవీ న్నామ్ । ఆవీ ద్వక్తారమ్ । ఓం
శాన్తి శాన్తి శాన్తి ॥ ౨౩ ॥

సత్య మవాదిషం పశ్యచ । ౧౨ ।

✽ ¹శంస, ²భీక్షాగ్ం, ³సహనౌ, ⁴యశ్చస్తసాం, ⁵భూ, ⁶స్పయః,
⁷వృత్తివ్యో ⁸మిత్యుతం, చా¹⁰హం, ¹¹వేదమునూచ్య, ¹²శంసో, ద్వా
దశ | ౧౨ |

¹శంసో, ¹¹మహా, ²¹⁻²³ఇత్యాదిత్యోనో ఇతరాణి, త్రయోవిగ్ం
శతిః | ౨౩ |

ఉత్తరశాంతిపాఠః.

శంసోమిత్రశ్వంసదుః |అసతు వక్తారమ్ | ఓం శాన్తి
శాన్తిశాన్తిః హరిః ఓమ్ |

తైత్తిరీయోపనిషది ప్రథమః ప్రశ్న స్సమాప్తః.

* ద్రావిడాస్తు ఆనందబ్రహ్మభూగ్యాఖ్యవల్లీ త్రియవిక్టే ఏక ఏవ ప్రచారక ఇత్యా
చూ. అథః 'సత్యమవాదిషం పచ్చ చ' ఇత్యన్తాదన పురం సహనావతిత్వేతత్పరన్తి.

శ్రీః
తైత్తిరీయోపనిషది
ద్వితీయః ప్రశ్నః.

(బ్రహ్మపరీ బ్రహ్మవిద్యాప్రకాశః.)

కాండర్విః = వారుణీ దేవతా.

* అనువాకాః నవ.

శాంతిపాఠః.

హరిః ఓమ్ । సహ నా వసతు । సహ నా భునక్తు । సహ వీర్యం
కరవానిహై । తేజస్వి నా వధీత మస్తు మావిద్విషావహై । ఓం శాన్తిః
శాన్తిః శాన్తిః ।

ప్రథమోఽనువాకః.

++ కృత్స్నోపనిషత్సార సంగ్రహమిదం ++

ఓమ్ । ¹బ్రహ్మవిదా²బ్రహ్మతీ పరమ్ । ³తద్దేహా⁴భ్యుక్తా । సత్యం
జ్ఞాన మస్తంతం బ్రహ్మ । యో వేద సహితం గుహాయాం పరమే వ్యో-
మకా । సో⁵ఽశ్నుతే సర్వా న్నామా స్థనవా । బ్రహ్మణా విప్రశ్చితేతి ।
⁶తస్మాద్వా ఏతస్మాద్దాత్మన ఆకాశ స్సంభూతః । ఆకాశా ద్వాయుః ।
వాాయో రగ్నిః । అగ్నే రావః । అద్భ్యుః పృథివీ । పృథివ్యా ఓషధ

* అస్య ప్రశ్నస్య వైదికసంక్రదాయాను సారేణి అనువాకాః నవ; భాష్యమతే
నకు అనువాకద్వయమేవ. తత్ప్రథమానువాకః శాంతిపాఠ, ద్వితీయానువాకః. బ్రహ్మ
విద్యాభ్యుక్త ప్రశ్నసమాప్తి పర్యంతం ఇతి చక్షేయం. అత్రకు సంగ్రహాయాను
సారం అనువాకసంఖ్యా నూచితా.

యః | ఓషధీభ్యోఽన్నమ్ | అన్నా త్పురుషః | స వా ఏష పురుషోఽన్నరసమయః | తస్యేద మేవ శిరః | అయం దక్షిణః ప్రత్యః | అయముత్తరః ప్రత్యః | అయ మాత్మా | ఇదం పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా | త దవ్యేష శ్లోకో భవతి | ౧ |

ద్వితీయోఽనువాకః.

++ అన్నమయశ్శ్లోకవిషయః. ++

౧ అన్నా దైవ ప్రజాః ప్రజాయంతే | యాః కా శ్చ పృథివీం శ్రితాః | అథో అన్నేనైవ జీవంతి | అక్షైవ దమియన్త్యన్తతః | అన్నద్ంహి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్ | తస్మా ధుర్వాప్తధ ముచ్యతే | సర్వం నైతేఽన్న మాఘ్నువన్తి | యేఽన్నం బ్రహ్మోపాసతే | అన్నద్ంహి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్ | తస్మా ధుర్వాప్తధ ముచ్యతే | అన్నా-ద్భూతాని జాయంతే | జాతాన్యన్నేన వర్ధంతే | అవ్యతేఽత్తి చ భూతాని | తస్మా దన్నం త దుచ్యత ఇతి | తస్మా దప్స ఏతస్మా దన్నరసమయాత్ | అన్యోఽన్తర ఆత్మా ప్రాణమయః | తేనైవ పూర్ణః | స వా ఏష పురుషవిధ ప్రవ | తస్య పురుషవిధతామ్ | అన్వయం పురుషవిధః | తస్యప్రాణ ఏవ శిరః | వ్యానో దక్షిణః ప్రత్యః | అచాన ఉత్తరః ప్రత్యః | ఆకాశ ఆత్మా | పృథివీ పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా | త దవ్యేష శ్లోకో భవతి | ౨ |

ద్వితీయోఽనువాకః.

++ ప్రాణమయశ్శ్లోకవిషయః. ++

౧ ప్రాణం దేవా అనుప్రాణన్తి | మనుష్యాః సశవశ్చ యే | ప్రాణో హి భూతానా మాయుః | తస్మా ధుర్వాయుష ముచ్యతే |

సర్వ మేవ త ఆయు ర్యన్తి । యే ప్రాణం బ్రహ్మోపాసతే । ప్రాణో హి
భూతానా మాయుః । తస్మా భూర్వాయుష ముచ్యత ఇతి । ²తస్మైష్వ
ఏవ శారీర ఆత్మా । యః పూర్వస్య । ³తస్మా ద్వా ఏతస్మా త్ప్రాణమ
యాత్ । అన్యోఽన్తరఆత్మా మన్రోమయః । తేనైష పూర్ణః । ⁴స
వా ఏష పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుషవిధతామ్ । అన్వయం పురుష
విధః । తస్య యజా రేవ శిరః । ఋగ్దక్షిణః పక్షుః । సామోత్తరః పక్షుః ।
ఆదేశ ఆత్మా । అభర్వాక్షిరసః పుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా । ⁵త దప్యేష శ్లోకో
భవతి ॥ ౩ ॥

చతుర్థోఽనువాకః.

++ మన్రోమయశోకవిషయః. ++

౧ ¹యన్రో వాన్రో నివర్తంతే । అప్రాప్త్య మనసా నహ । ఆనందం
బ్రహ్మణో విద్వాన్ । స విభేతి కదాచనేతి । ²తస్మైష్వ ఏవ శారీర
ఆత్మా । యః పూర్వస్య । ³తస్మా ద్వా ఏతస్మా న్మన్రోమయాత్ । అన్యోఽన్త
రరఆత్మా విజ్ఞానమయః । తేనైష పూర్ణః । ⁴స వా ఏష పురుషవిధ
ఏవ । తస్య పురుషవిధతామ్ । అన్వయం పురుషవిధః । తస్య శ్రద్ధైవ
శిరః । ఋతం దక్షిణః పక్షుః । స త్ర్య ముత్తరః పక్షుః । యోగ ఆత్మా ।
మహాపుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా । ⁵త దప్యేష శ్లోకో భవతి ॥ ౪ ॥

పంచమోఽనువాకః.

++ విజ్ఞానమయశోకవిషయః. ++

౧ ¹విజ్ఞానం యజ్ఞం తనుతే । కర్మాణి తనుతేఽపిచ । విజ్ఞానం దేవా
సుర్భే । బ్రహ్మజ్యేష్ఠ ముపాసతే । విజ్ఞానం బ్రహ్మ చే ద్యేద । తస్మా చ్చ

న్నప్రమాద్యతి । *తరీరే పాప్తనో హిత్యా । సర్వా నామాస్థని-
 శ్చుత ఇతి । ²తస్యైవ ఏవ శారీర ఆత్మా । యః పూర్వస్య । ³తస్మా
 ద్వా ఏతస్మా ద్విజ్ఞానమయాత్ । అన్యో ౭ న్తర ఆత్మా ౭౭నన్తమయః ।
 తేనైవ పూర్ణః । ⁴స వా ఏవ పురుషవిధ ఏవ । తస్య పురుషవిధతామ్ ।
 అన్వయం పురుషవిధః । తస్య ప్రియ మేవ శిరః । మోదో దక్షిణః పక్షః ।
 ప్రమోద ఉత్తరః పక్షః । ఆనన్ద ఆత్మా । బ్రహ్మపుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా । ⁵త
 దప్యేవ శ్లోకో భవతి ॥

మథోఽనువాకః.

— అనందమయశో బ్రహ్మః ప్రతిపాదనమ్. —

౧ ¹అస న్నేవ స భవతి । అస ద్భ్రష్టేతి వేద చేత్ । అస్తి బ్రహ్మేతి
 చే ద్వేద । సన్త మేనం తతో విదు రితి । ²తస్యైవ ఏవ శారీర ఆత్మా ।
 యః పూర్వస్య । ³అథాతోఽనుప్రశ్నాః । ⁴ఉతావిద్వా న్తముం లోకం
 ప్రేత్య । కశ్చన గచ్ఛతీ ౩ । ఆహో విద్వా న్తముం లోకం ప్రేత్య ।
 కశ్చి ధునుశ్చుతా ౩ ఉ । ⁵సో ౭ కామయత । బ్రహ్మప్రాయం ప్రజాయేయేతి ।
 స తపో ౭ తస్యత । స తవ స్తప్తావ్ । ఇదగ్ం సర్వ మనుజత । ⁶యదిదం
 కించ । త ధ్నుప్తావ్ । త దేవానుప్రవిశత్ । ⁷త దనుప్రవిశ్య । సచ్ఛ
 త్యచ్ఛా భవత్ । నిరు క్తర చానిరు క్తంచ । నిలయన్తం చానిలయనం చ ।
 విజ్ఞానం చావిజ్ఞానంచ । సత్త్వం చానృతంచ సత్త్వ మభవత్ । ⁸య-
 దిదం కించ । తథ్నుత్త్య మిత్యాచక్ష తే । ⁹తదప్యేవ శ్లోకో భవతి ॥ ౬ ॥

సప్తమోఽనువాకః.

—* బ్రహ్మసద్భావనిషత్. *

౧ అస ద్వా ఇన మగ్ర ఆసీత్ । తతో వై స దజాయత । త దా-
త్తానగ్ం స్వయ మకురుత । తస్మా త్త ఘృకృత ముచ్యత ఇతి । ² య
దై వీ త ఘృకృతమ్ । రసో వై సః । రసగ్ం హ్యేవా యం లభ్యా ²²నదీ
భవతి । ³ కో హ్యేవాన్యా త్కః ప్రాణ్యాత్ । య దేష ఆకాశ ఆసన్దో
న స్యాత్ । ఏష హ్యేవానన్దయాతి । ⁴ యదా హ్యేవైష ఏతస్మిన్న-
భృశ్యే ²³నాత్మ్యే ²⁴నిరుక్తే ²⁵నిలయనే ²⁶భయం ప్రతిష్ఠాం విద్వతే ।
అథ సో ²⁷భయంగతో భవతి । ⁵ యదా హ్యేవైష ఏతస్మిన్నుదర మ-
న్తరం కురుతే । అథ తస్య భయం భవతి । ⁶ తత్త్వేన భయం విదుషో
మన్వానస్య । ⁷ తదవ్యేష శ్లోకో భవతి ॥ ౭ ॥

అష్టమోఽనువాకః.

—* ఆనందమీమాంసాదికమ్. *

౧ అ ¹ భీమా ² అస్మా ద్వాతః పవతేభీషో దేతి సూర్యః । భీమా ³ అస్మాదగ్ని
శ్చేద్యై శ్చ । సృత్యుధాపతి పశ్చిమ ఇతి సైమా ⁴ అనన్దస్య మీమాగ్ంసా
భవతి । ⁵ యువా స్యా భాసధు యువా ⁶ అభ్యాయికః* । ఆశిష్టో ద్రక్షి-
ష్టో బలిష్ఠః । తస్యేయం పృథివీసర్వా విత్తస్య పూర్ణాస్యాత్ । న ఏకో మా-
నుష ఆనన్దః† తే యే శతం మానుషా ఆనన్దాః । న ఏకో మనుష్యగన్ధర్వా-

* “భ్యాయికః” ఇతి భాష్యసమ్మతః పాఠః.

† అత్ర మనుష్యవ్యాయేఽపి—శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । ఇతి వాక్యం
ద్రావిడాగి పఠన్తి.

౧ మానస్తస్య శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । ⁵తే యే శతం మనుష్యగణ
 ర్వాణా మానస్తస్య । స ఏకో దేవగణర్వాణా మానస్తస్య । శ్రోత్రియస్య
 చాకామహతస్య । ⁶తే యే శతం దేవగణర్వాణా మానస్తస్య । స ఏకః
 పితౄణాం చిరలోక లోకానా మానస్తస్య । శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య ।
⁷తే యే శతం పితౄణాం చిరలోకలోకానా మానస్తస్య । స ఏక ఆజానజా-
 నాం దేవానా మానస్తస్య । శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । ⁸తే యే శత
 మాజానజానాం దేవానా మానస్తస్య । స ఏకః కర్మదేవానాం దేవా-
 నామానస్తస్య । యే కర్మణా దేవా సపియన్తి । శ్రోత్రియస్య చాకామ-
 హతస్య । ⁹తే యే శతం కర్మదేవానాం దేవానా మానస్తస్య । స ఏకో
 దేవానా మానస్తస్య । శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । ¹⁰తే యే శతం
 దేవానా మానస్తస్య । స ఏక ఇన్ద్రస్యావస్తస్య । శ్రోత్రియస్య చాకామ-
 హతస్య । ¹¹తే యే శత మిన్ద్రస్యావస్తస్య । స ఏకో బృహస్పతే రావస్తస్య ।
 శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । ¹²తే యే శతం బృహస్పతే రావస్తస్య ।
 స ఏకః ప్రజాపతే రావస్తస్య । శ్రోత్రియస్య చాకామహతస్య । ¹³తే యే
 శతం ప్రజాపతే రావస్తస్య । స ఏకో బ్రహ్మణ ఆవస్తస్య । శ్రోత్రియస్య
 చాకామహతస్య । ¹⁴స య శ్చాయం పురుషే । య శ్చాసా వాదిత్యే ।
 స ఏకః । ¹⁵స య ఏవంబితే । అన్తా జ్ఞాకా త్వేత్సవే । ఏత మన్నమయ-
 మాత్మాన ముపసంక్రామతి । ఏతం ప్రాణమయ మాత్మాన ముపసం-
 క్రామతి । ఏతం మనోమయ మాత్మాన ముపసంక్రామతి । ఏతం విజ్ఞా-
 నమయ మాత్మాన ముపసంక్రామతి । ఏత మానస్తమయ మాత్మాన
 ముపసంక్రామతి । ¹⁶త దప్యేష శ్లోకో భవతి ॥ ౮ ॥

సవమోఽనువాకః.

అత్తనః అవాక్తానసగోచరత్వప్రతిపాదనమ్. ❧

- ౧ ¹యత్తో వాహ్నో నివర్తనే । అప్రాప్త్య మనసా సహ । ఆనన్దంబ్ర-
హ్మణో విద్యాత్ । స విభేతి కుతశ్చ నేతి । ²ఏతగ్ం హవా వ న తపతి ।
కిమహగ్ం సాధు నాశరవమ్ । కిమహం సావ మకరవ మ్రితి । ³స య
ఏషం విద్యా నేతే ఆత్మానగ్ం ప్రస్పృణతే । ⁴ఉతేహ్యైవైష ఏతే ఆ-
త్మానగ్ం ప్రస్పృణతే । య ఏషం వేద । ⁵ఇత్యుపనిషత్ ❧ ౯॥

ఉత్తరశాంతిపాఠః.

సహ నా వసతు । సహ నా భునక్తు । సహ వీర్యం కరవావహై ।
తేజస్వి నా వధీత మస్తు మావిద్విహవహై । ఓం శ్వాంతి శ్వాంతి శ్వాంతి॥

- ౧ ¹బ్రహ్మవిదిదమయమిదమేకవిగ్ంశతి, ²రన్నాదన్నరసమయాత్పా-
దోవ్యానోఽపాన ఆకాశఃపృథివీపుచ్చగ్ం వడ్విగ్ంశతిః; ³హ్రీణం య-
జ్ఞో ఋశ్మమా దేశోఽథ రావణీరసః పుచ్చం దావిగ్ంశతి; ⁴ర్యతశ్శ్రీ
ధర్తగ్ం సత్యం యోగో మహోఽస్తాదశ; ⁵విజ్ఞానం ప్రియం మోదః
ప్రమోద ఆనందో బ్రహ్మపుచ్చం దావిగ్ంశతి, ⁶రసస్తేవాభాష్టావిగ్ం-
శతి, ⁷రసస్థోదశ శీఘ్రాఽస్తాన్తానుషో మనుష్యగన్ధర్వాణాం దేవగన్ధర్వా-
ణాం పితృణాం చిరలోకలోకానామాజానజానాం కర్షదేవానాం యేక-

* అత్రానువాదబోధకం వాక్యవాతం ద్రావిడైః సప్యతే ప్రపాఠకస్యాసమా-
ప్తత్వాత్. తేషామతే “ భృగుర్వైర్వాయసిః ఇత్యుపనిషత్ ఇత్యంతో-
భాగః, తృతీయానువాకరూపః.

ర్క్షణా దేవానా మిష్టప్రసవ బృహస్పతేః ప్రజాపతేర్బ్రహ్మణ సుయశ్చ
సంక్రామత్యేకపక్షాశ, ద్యత్య కుతశ్చ నైకమేకాదశ నవ ॥ ౯ ॥

బ్రహ్మవిన్నవ ॥ ౯ ॥

వారిః ఓమ్ ॥

తైత్తిరీయోపనిషది ద్వితీయః ప్రశ్నస్థిమాప్తః.

తైత్తిరీయోపనిషది

తృతీయః ప్రశ్నః.
(ద్విగుణీ-బ్రహ్మజ్ఞానసాధనాని.)

కాండర్పిః = వారుణీదేవతా ఉపనిషత్

☸ అనువాకాః ౧౦.

శాంతిపాఠః.

హరిః ఓమ్! సహ నా వసతు | సహ నా భువన్తు | సహ వీర్యం
కరవావహై | తేజస్వి నా వధీత మస్తు మావిద్విషావహై | ఓం శాంతి
శాంతి శాంతిః |

ప్రథమోఽనువాకః.

☸ బ్రహ్మజ్ఞానసాధనాని. ☸

హరిః ఓమ్! భృగు రైవ వాసునిః | వరుణం పితర ముపససారి |
అధీహి భగవో బ్రహ్మేతి | తస్మాత్తత త్ప్రవాచ | అన్నం ప్రాణం
చక్షు శ్శృత్రం మనో వాచ మితి | తగంహో వాచ | యతో వా
ఇమాని భూతాని జాయంతే | యేన జాతాని జీవన్తి | యత్ప్రయన్త్యభి-
సంవిశన్తి | త ద్విజ్ఞానస్య | త ద్బ్రహ్మేతి | స తపోఽతవ్యత | సతవ
న్తప్తాః | ౧ |

ద్వితీయోఽనువాకః.

☸ అన్నం బ్రహ్మేతిపఃక్షానిమ్. ☸

అన్నం బ్రహ్మేతి స్యజానాత్ | అన్నాద్ధ్యేవ భిత్విమాని భూ-
ని జాయంతే | అన్నేన జాతాని జీవన్తి | అన్నం ప్రయన్త్యభిసం-

* భావ్యకారవశేన అయం ప్రశ్నః ఆప్తవాప్రశ్నస్య తృతీయానువాక ఇతి క్షేయమ్.

విశ్రాంతిః । ²తద్విజ్ఞాయ । పునరేవ వరుణం పితర ముపససార । అధీహి
భగవో బ్రహ్మతే । తగ్ం హోవాచ । తవసా బ్రహ్మ విజ్ఞానస్య । తపో
బ్రహ్మతే । స తపోఽతవ్యత । స తప స్తప్తావ్ । ౧ ।

తృతీయానువాకః.

++ ప్రాణో బ్రహ్మతేఽపిజ్ఞానమ్. ++

౧ ¹ప్రాణో బ్రహ్మతేఽపిజ్ఞానాత్ । ప్రాణా ధ్యేవ ఖల్విమాని భూ-
తాని జాయంతే । ప్రాణేన జాతాని జీవంతి । ప్రాణం ప్రయన్త్యభినంవిశ్ర-
ాంతిః । ²తద్విజ్ఞాయ । పునరేవ వరుణం పితర ముపససార । అధీహి భగ-
వో బ్రహ్మతే । తగ్ం హోవాచ । తవసా బ్రహ్మ విజ్ఞానస్య । తపో బ్ర-
హ్మతే । ³స తపోఽతవ్యత । స తప స్తప్తావ్ । ౩ ।

చతుర్థోనువాకః.

++ మనో బ్రహ్మతేఽపిజ్ఞానమ్. ++

౧ ¹మనో బ్రహ్మతేఽపిజ్ఞానాత్ । మనసో హ్యేవ ఖల్విమాని భూ-
తాని జాయంతే । మనసా జాతాని జీవంతి । మనః ప్రయన్త్యభినం-
విశ్రాంతిః । ²తద్విజ్ఞాయ । పునరేవ వరుణం పితర ముపససార । అధీ-
హి భగవో బ్రహ్మతే । తగ్ం హోవాచ । తవసా బ్రహ్మ విజ్ఞానస్య ।
తపో బ్రహ్మతే । ³స తపోఽతవ్యత । స తప స్తప్తావ్ । ౪ ।

పశ్చిమోఽనువాకః.

✽ విజ్ఞానం బ్రహ్మేతిపరిజ్ఞానమ్ ✽

- ౧ ¹విజ్ఞానం బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్ । విజ్ఞానా ధ్యేయ విత్త్విమాని భూతాని జాయంతే । విజ్ఞానేన జాతాని జీవంతి । విజ్ఞానం ప్రయస్త్యభినందితీతి । ²తద్విజ్ఞాయ । పున రేవ వరుణం పితర ముపససార । అధీహి భగవో బ్రహ్మేతి । తగ్ం హోవాచ । తపస్వా బ్రహ్మ విజ్ఞానస్య । తపో బ్రహ్మేతి । ³స తపోఽతవ్యత । స తప స్త్వాన్తి । ౫ ।

మథోఽనువాకః.

✽ ఆనందో బ్రహ్మేతిపరిజ్ఞానమ్ ✽

- ౧ ¹ఆనందో బ్రహ్మేతి వ్యజానాత్ । ఆనందా ధ్యేయ విత్త్విమాని భూతాని జాయంతే । ఆనందేన జాతాని జీవంతి । ఆనందం ప్రయస్త్యభినందితీతి । సైహ భార్గవీ వారుణీ విద్యా । సరమే వ్యోమ స్పృతిష్ఠితా । ²య ఏవం వేద ప్రతితిష్ఠతి । అన్నవా నన్నాదో భవతి । మహా సృవతి ప్రజయా ప్రకుభి ర్భృహ్మవర్చసేన । మహా స్మీర్త్యా । ౬ ।

సప్తమోఽనువాకః.

✽ అన్నబ్రహ్మోవాసః ప్రతిమ్ ✽

- ౧ ¹అన్నం స నిన్ద్యాత్ । త ద్వ్యతమ్ । ప్రాణో వా అన్నమ్ । శరీర మన్నాదమ్ । ప్రాణే శరీరం ప్రతిష్ఠితమ్ । శరీరే ప్రాణః ప్రతిష్ఠితః । తచేత దన్న మన్నే ప్రతిష్ఠితమ్ । ²స య ఏత దన్న మన్నే ప్రతిష్ఠితం వేద ప్రతితిష్ఠతి । అన్నవా నన్నాదో భవతి । మహా సృవతి ప్రజయా ప్రకుభి ర్భృహ్మవర్చసేన । మహా స్మీర్త్యా । ౭ ।

* "స య ఏవం" ఇతిభాష్యసమ్యుతిఃపాఠః.

అష్టమోఽనువాకః.

— అన్న బ్రహ్మోహసక ప్రశ్నమ్ —

- ౧ ¹ అన్నం స పరిచక్షీత | త ద్వ్యోతమ్ | ² ఆహో వా అన్నమ్ | జ్యో-
తి రన్నాదమ్ | అపు జ్యోతిః ప్రతిష్ఠితమ్ | జ్యోతివాప్తః ప్రతిష్ఠితాః |
త దేత దన్న మన్నే ప్రతిష్ఠితమ్ | ³ స య ఏత దన్న మన్నే ప్రతి-
ష్ఠితం వేద ప్రతితిష్ఠతి | అన్నవా నన్నాదో భవతి | మహా సృవతి ప్రజయా
ప్రశుభి ర్భువ్నవర్చసేన | మహా నీర్ధ్రాః || ౮ ||

నవమోఽనువాకః.

— అన్న బ్రహ్మోహసక ప్రశ్నమ్ —

- ౧ ¹ అన్నం బహుకుర్వీత | త ద్వ్యోతమ్ | ² స్పృథివీ వా అన్నమ్ |
ఆకాశోఽన్నాదః | స్పృథివ్యా మాతాశః ప్రతిష్ఠితః | ఆకాశే స్పృథి-
వీ ప్రతిష్ఠితా | త దేత దన్న మన్నే ప్రతిష్ఠితమ్ | ³ స య ఏత దన్న మన్నే
ప్రతిష్ఠితం వేద ప్రతితిష్ఠతి | అన్నవా నన్నాదో భవతి | మహా సృవతి
ప్రజయా ప్రశుభి ర్భువ్నవర్చసేన | మహా నీర్ధ్రాః || ౯ ||

దశమోఽనువాకః.

— సదాచార ప్రదర్శనాదిమ్ —

- ౧ ¹ స కందవ ససతో ప్రత్యాచక్షీత | త ద్వ్యోతమ్ | ² తన్నా ద్యయా
కయాచ విధయా బహ్వన్నం ప్రాప్నుయాత్ | ³ అరాధ్యస్తా అన్నమి-
త్యాచక్షతే | ⁴ ఏత దైవ ముఖతోఽన్నగ్ం రాధమ్ | ముఖతోఽస్తా
అన్నగ్ం రాధ్యతే | ఏత దైవ మధ్యతోఽన్నగ్ం రాధమ్ | మధ్యతోఽ-
స్తా అన్నగ్ం రాధ్యతే | ఏత దావో అస్తతోఽన్నగ్ం రాధమ్ | అస్తతోఽ-

స్తా[॥]అన్నగ్ం రాధ్యతే[॥] య ఏవం వేద[॥] ⁵ తే[॥]మ ఇతి వాచి[॥] యోగజ్జేమ
ఇతి ప్రాణాపానయోః[॥] కర్తేతి హస్తయోః[॥] గతి రితి పాదయోః[॥] వి-
ముక్తి రితి పాయా[॥] ఇతి మానుషీ[॥] సుమాజ్ఞాః[॥] ⁶ అథ దైవీ[॥] తృప్తి
రితి వృక్షే[॥] బు[॥] మితి విద్యుతి[॥] యశ ఇతి ప్రశుమ[॥] జ్యోతి రితి నక్ష-
త్రేమ[॥] ప్రజాతి రమృత మానస్త ఇత్యుపస్థే[॥] సర్వ మిత్యాకాశే[॥]
⁷ తత్సృతిష్ఠేత్యుపాస్తీత[॥] స్రతిష్ఠావా పృథవి[॥] త స్సహ ఇత్యుపాస్తీత[॥]
మహా పృథవి[॥] త స్సన ఇత్యుపాస్తీత[॥] మానవా పృథవి[॥] త స్సమ ఇ-
త్యుపాస్తీత[॥] నమ్యస్తే[॥] ⁸ క్రామాః[॥] త ద్భృష్టేత్యుపాస్తీత[॥] బ్రహ్మ-
వా పృథవి[॥] తద్భృష్టాః[॥] పరిమర ఇత్యుపాస్తీత[॥] పర్యేణం మ్రియస్తే
ద్వివస్త సుప్రత్నాః[॥] పరియే[॥] ⁹ ప్రియా భాత్తవ్యాః[॥] ¹⁰ స య శ్చాయం
పురుషే[॥] య శ్చాసా వాదిత్యే[॥] స ఏకః[॥] స య ఏవంవిత్[॥] అస్తా-
న్లోకా త్త్రైత్య[॥] ఏత మన్నమయ మాత్మాన ముపసంక్రమ్య[॥] ఏతం
ప్రాణమయ మాత్మాన ముపసంక్రమ్య[॥] ఏతం మనోమయ మాత్మాన
ముపసంక్రమ్య[॥] ఏతం విజ్ఞానమయ మాత్మాన ముపసంక్రమ్య[॥] ఏత
మానస్తమయ మాత్మాన ముపసంక్రమ్య[॥] ఇమా న్లోకా న్మామాన్నీ-
శామహాస్యసుప్తంచర[॥] ఏత థామ గాయ న్నాస్తే[॥] ⁹ హః 3 వ్రహః 3
వ్రహః 3 పు[॥] అహమన్న మహమన్న మహమన్నమ్[॥] అహమన్నాదో[॥] ² ౨
హమన్నాదో[॥] ^౩ ౩ హమన్నాదః[॥] అహగ్ం శ్లోకకృ దహగ్ం శ్లోక-
కృప్రహగ్ం శ్లోకకృత్[॥] అహ మస్మి ప్రథమజా ఋతా 3 స్య[॥] పూర్వం దేవే-
భ్యో అమృతస్యనా 3 భాయి[॥] యో మా దదాతి స ఇ దేవమా 3 వాః[॥]
అహ మన్నమన్న మద స్తమా 3 ద్వి[॥] అహం విశ్వం భువన్ మభ్యభ-
వామ్[॥] సుప్తజ్యోతిః[॥] ¹⁰ య ఏవంవేద[॥] ¹¹ ఇత్యుపనిషత్[॥] ౧౦॥

ఉత్తరశాంతిపాఠః.

☸ సహ నా నవతు । సహనాభునక్తు । సహవీర్యం కరణావహై ।
తేజస్వి నాపథిత మస్తు మావిద్విషావహే । ఓం శాంతి శాంతి శాంతిః ।

¹భృగుస్త్రయోదశా, ²న్నం, ³హో, ⁴మనో, ⁵విజ్ఞానంద్యా
దశ ద్యాదశా, ⁶స్త్రో దశా, ⁷న్నం స నిన్ద్యా, ⁸దన్నం స పరిచక్షీతా,
⁹న్నం బ్రహ్మకుర్వీత పృథివ్యాకాశ ఏకాదశై కాదత్త, ¹⁰సకంచనైక పప్తి
ర్దశ ॥ ౧౦ ॥

హరిః ఓమ్ ।

తైత్తిరీయోపనిషది తృతీయః ప్రశ్నస్సమాప్తః.

* సహనావిత్తేతివాక్ర ద్రావిడాగమతత్త్వి । భృగుస్త్రయోదశేత్యారభ్యస కంచ
నైకవిప్రీత్యైవంతు పాతద్యయే ౭పి సహనమితరీః “శంసశ్చిత్తాగ్ం సహనాయశ్చస్తాం
భూస్యయి ॥ పృథివ్యోమిత్త్యైతంచానాం వేదిహమాచ్య కంచస్తహనావతు బ్రహ్మ
విష్ణుశుకపంచక. ౧౫. శంసో ఏహ ఇత్యాదిత్యోసో ఇతరాద్యపన్నేవాన్నం
సిత్యైచ్చితృత్వైర్వాగ్ంశతో ॥ ౪౪ ॥ ఇతి ద్రావిదానాంపాఠః ॥

శ్రీ తైత్తిరీయోపనిషది

చతుర్థః ప్రశ్నః.
(అథ సారాయణోపనిషత్)

ఆంధ్రపాఠః

కాండర్పిః = యాజ్ఞికోదేవతా ఉపనిషత్

అనువాకాః ౮౦.

పూర్వశాంతిపాఠః

హరిః ఓమ్ || సహనావవశు | సహనాభవక్తు | సహవీర్యం
కరవావహై | తేజస్వినావధీతమస్తు మావిద్విషావహై | ఓం శాంతి
శాంతిశాంతిః |

హరిః ఓమ్ || ¹అమృత్యు పారే భువనస్య మధ్యే నాకస్య పృథ్వీ
మహతో మహీయామ్ | శుక్రేణాజ్యోతిగ్ంషిసమస్తు ప్రవిష్టః ప్రజాపతిశ్చరతి
గర్భే అస్తాః ²యస్మిన్నిదగ్ంసంచవిచైతి సర్వం యస్మిన్దేవా అధివిశ్యే
నిషేదుః | తదేవ భూతం తద్భు భవ్య మా ఇదం తత్సక్షరే పరమేవ్యోమమ్ |
³యేనావృతం ఖంచ దివం మహీంచ యేనాదిత్యస్తపతి తేజస్తాభ్రాజ
సాచ | యమస్త సుముద్రే కవయో వయన్తి యదక్షరే పరమే ప్రజాః |
⁴యతః ప్రసూతా జగతః ప్రసూతీః * తోయేన జీవాన్వ్యచస్తర్థ భూ
మ్యామ్ | యదోవధీభిః పురుషాస్తపశూగ్ంశ్చ వివేక భూతాని చరా

* తోయే నీటివాన్వ్యసనశ్చేతి ద్రావిడపాఠః.

చరాణి¹ అతః పరం నావ్యదణీయసగంహి² పరాత్పరం యన్నహతోమహా
స్తమ్³ । యదేక మవ్యక్త మన స్తమాపం విశ్వం పురాణం తమస్తః పర
స్తాత్⁴ ॥౧॥

౨ తదేవ ర్తం తదు నత్యమాహు స్తదేవ బ్రహ్మ పరమం కపీనామ్⁵ ।
ఇష్టాపూ ర్తం బహుధా జాతం జాయమానం విశ్వం బిభర్తి భువనస్య
నాభిః⁶ ।⁷ తదేవాగ్ని స్తద్వాయు స్త ధూమ్రస్య స్తదు చద్వరీమాః⁸ । తదేవ శుక్ర
మమృతం తద్భ్రష్ట తదాప స్స ప్రజావతిః⁹ ।¹⁰ సర్వే నిమేషా జ్జిరే
విద్యుతః పురుషా దధి । కలా ముహూర్తాః కాష్ఠాశ్చ హోరాత్రా శ్చ
సర్వశః¹¹ ।¹² అర్థమాసా మాసా ఋతవ స్సంవత్సరశ్చ కల్పస్తామ్¹³ । స ఆపః
ప్రదు ఘే ఉభే ఇమే అస్తరిత మథోనువః¹⁴ ।¹⁵ సై నమూర్ధ్వం స తిర్యక్¹⁶ పం
ననుభ్యే పరిజగ్ర భత్¹⁷ । నతస్యే శే కశ్చన తస్య నామ మహద్యశః¹⁸ ॥ ౨ ॥

౩ ¹⁹ స పందృశే తిష్ఠతి రూప మస్య నచక్షుషా పశ్యతి కశ్చనై నమ్²⁰ ।
హృదామసీమా మననాభిః క్షప్తా య ఏనం విదు రమృతా స్తే భవన్తి ।
²¹ అద్య సమూహో²² ²³ హిరణ్యగర్భ ఇత్యష్టే²⁴ ²⁵ ఏష హి దేవః ప్రది
శోఽమనర్వాః పూర్వోహి జాత స్స ఉగ ర్భే అనః । సవిజాయమాన స్స
జనివ్యమాణః ప్రత్యక్షుభా స్తివృతి విశ్వతోముఖః ।²⁶ విశ్వతశ్చక్షు రుత
విశ్వతోముఖో విశ్వతోహ స్త ఉత విశ్వతస్పాత్²⁷ । సంబ్రాహ్మభ్యాం సమత్తి
సంపతత్రైర్ద్యావాపృథివీ జనయదేవ ఏకః²⁸ ²⁹ వేన స్తత్పత్య నిశ్శవా భువ
నాని విద్వా³⁰ యత్ర విశ్వం భవత్యేకనీశమ్³¹ । యస్మిన్ని³² గం సం చవి
చైకగ్ంస ఓతః ప్రోత శ్చ విభు ప్రజాను³³ ।³⁴ ప్రతద్యోచే అమృతం ను
విద్వా స్సద్ధర్మోనామ నిహితం గుహాను³⁵ ॥ ౩ ॥

౪ త్రేణి పదా నిహితా గుహాసు య స్తద్వేద సవితరుః పితాసత్ ।
 17 సనోబన్ధుర్జనితా సవిధాతాధామాని వేదభువనానివిశ్వా యత్ర దేవా
 అమృతమాసశానా స్తృతీయే ధామాన్యభైరయన్త । 18 పరిద్యావా
 పృథివీ యన్తీసద్యః పరిలోకాన్పరిదిశః పరినువః । ఋతస్యతన్తుం వితతం
 విచృత్య తదపశ్య తదభవత్ప్రజాను । 19 పరిత్యలోకాన్పరిత్య భూతాని
 పరిత్యసర్వాః ప్రదిశోదిశశ్చ । ప్రజాసతిః ప్రథమజా ఋతస్యాత్మనాఽఽ
 త్తాన మభిసంబభూవ । 20 సదసస్పతిమద్భుతం ప్రియమిష్టస్య కామ్యమ్ ।
 సనిం మేధామయాసిషమ్ । 21 ఉద్దీప్యస్వహితేదోఽప్రఘ్నున్నిర్ఋతం
 మను । ౪ ।

౫ ప్రశూగంశ్చ మహ్యమాసహ జవనంచదిశోదిశః 22 మాహో హిగంసీ
 జాతవేదో గామశ్వం పురుషం జగత్ । అభిభ్రదన్నఆగహి శ్రియా
 మాపరిపాతయ । 23 పురుషస్య విద్వసహస్రాక్షస్య మహాదేవస్య ధీమహి ।
 తన్నోరుద్రః ప్రచోదయాత్ । 24 తత్పురుషాయ విద్వహే మహాదేవాయధీ-
 మహి । తన్నోరుద్రః ప్రచోదయాత్ । 25 తత్పురుషాయ విద్వహే వక్రతు-
 ణ్డాయధీమహి । తన్నోదన్దిః ప్రచోదయాత్ । 26 తత్పురుషాయ విద్వహే
 చక్రతుణ్డాయ ధీమహి । ౫ ।

౬ తన్నోనన్దిః ప్రచోదయాత్ । 27 తత్పురుషాయ విద్వహే మహా-
 దేవాయ ధీమహి । తన్న ఋణ్మఖిః ప్రచోదయాత్ । 28 తత్పురుషాయ
 విద్వహే నువర్ణపతాయ ధీమహి । తన్నో గరుడః ప్రచోదయాత్ ।
 29 వేదాత్మనాయ విద్వహే హిరణ్యగర్భాయ ధీమహి । తన్నో బ్రహ్మ
 ప్రచోదయాత్ । 30 నారాయణాయ విద్వహే వాసుదేవాయ ధీమహి ।

తన్నో విష్ణుః ప్రచోదయాత్ | ³¹వజ్రవళాయ విత్తహే తిక్తవన్తంస్త్రాయ
ధీమహి || ౬ ||

౨ తన్నో నారసింగంహః ప్రచోదయాత్ | ³²భాస్కరాయ విత్తహే
మహద్భ్యుతికరాయ ధీమహి | తన్నో ఆదిత్యః ప్రచోదయాత్ |
³³వైశ్వానరాయ విత్తహే లాలీలాయ ధీమహి | తన్నో అగ్నిః ప్రచో
దయాత్ | ³⁴కౌత్యాయ నాయ విత్తహే కన్యకుమారి ధీమహి | తన్నో
దుర్గిః ప్రచోదయాత్ | ³⁵సహస్రపరమా దేవీశతమూలా శతామ్బురా
సర్వగంహరతుమేషానం దూర్వా దుస్సప్తనాశనీ | ³⁶కాణ్డతాణ్డా
త్ప్రహోహన్తీ పరుషః పరుషః పరి || ౭ ||

౩ ఏవానో దూర్వే ప్రతను సహస్రేణ శతేన చ | ³⁷యా శతేన
ప్రతనోషి సహస్రేణ విరోహసి | తస్య స్తే దేవీష్టకే విధేను మావిమా
వయమ్ | ³⁸అశ్వక్రాస్తే రథక్రాస్తే విష్ణుక్రాస్తే వసుధరా | శిరసా
ధారయిష్యామి రక్షస్వ మాం పదేపదే | ³⁹భూమి ర్ధేను ర్ధరణి లోక
ధారిణి | ఉద్ధృతా ఓసి వరాహేణ శృష్టేన శతబ్రాహ్మణా | ⁴⁰మృత్తికే
హస మే షానం య స్తయా దుష్కృతం కృతమ్ | మృత్తికే బ్రహ్మదత్తా
ఓసి కాశ్యపేనాభిమన్వితా | మృత్తికే దేహి మే పుష్టిం త్వయి సర్వం
ప్రతిష్ఠితమ్ || ౮ ||

౪ ⁴¹మృత్తికే ప్రతిష్ఠితే సర్వం తన్నే నిర్గువ మృత్తికే | తయా
మాతేన పాతేన గచ్ఛామి పరమాం గతిమ్ | ⁴²యత ఇన్ద్ర భయామహే
తతో వో అభయం కృధి | మఘవ ఇచ్ఛధి తవ తన్నో షాతయే విద్విహే
విమృధో జహి | ⁴³స్వస్తివా విశస్వతి ర్వౌత్రహే విమృధోవశీ | పృషే-

ప్రభః పుర వతు న స్సవస్తివా అభయంకరః । ⁴⁴ప్రస్తి వ ఇన్ద్రో ప్రధ-
శ్రవా స్సవస్తి నః పూషా విశ్వ కేదాః । ప్రస్తి వ స్తాన్ద్రో అరిష్ట నేమి
ప్రస్తి వో బృహస్పతి ర్దనాతు । ⁴⁵ఆపా న్త మన్య స్త్రవల ప్రభ ర్వా-
భుని శ్శిమి-తా ఇచ్చుమాగ్ం ఋజ్జీషీ సోమో వి శ్వోన్యత్రసా వసాని
నార్యా గిష్టం ప్రతిమానానిదేభుః । ౯ ।

౧౦ ⁴⁶బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తా ద్విసీమత స్సురుచో వేన ఆవః ।
సమృద్ధియా ఉపమా అస్య విష్టా ప్రసత్పయోని మసత శ్చవిషః ।
⁴⁷ప్రాయా పృథివి భవానృక్షరా నివేశనీ । యచ్చావత్కర్మ ప్రప్రథాః ।
⁴⁸గర్భద్వారాం దురాధర్మహం నిత్యపుష్టాం శరీషీణీమ్ । ఈశ్వరీగ్ం
సర్వభూతానాం తా మిహోపహ్వయే శ్రియమ్ । ⁴⁹శ్రీ ర్మృతజతు । అల
క్ష్మీర్మృతశ్చతుః । ⁵⁰విష్ణుముఖా వై దేవా శ్చన్దోభి ర్మహ్నోకా ననపజయ్య
మభ్యజయన్ । ⁵¹మహాగ్ం ఇన్ద్రో వజ్ర సాహు ష్టోశ్శీ శర్మ యచ్చతు ।

౧౧ ⁵²ప్రస్తి నో ముఖవా కరోతు హన్తు పాప్తావం యోఽస్తాదేవస్తి ।
⁵³సూమాప్రగ్ం స్వరణం కృణుహి బ్రహ్మణస్పతే । కక్షీవస్తం య షోశీ-
జమ్ । శరీరం యజ్ఞ శమలం కుసీనం తస్మి న్భీనతతు యోఽస్తా దేవస్తి ।
⁵⁴చరణం ప్రవిత్రం వితతం పురాణం యేన పూత స్తరతి దుష్కృతాని ।
తేన ప్రవిత్రేణ తుధ్ధేన పూతా అతి పాప్తావ మరాతిం తరేమ । ⁵⁵సజో-
మా ఇన్ద్రో సగణో మరుద్భిసాసీనుం పిబ వృత్రహ ఇచ్చుర విద్యాకో ।
జహి శత్రూగ్ం రప్త మృధో నుదస్వాభాభయం కృణుహి విశ్వతోనః ।
⁵⁶సుమిత్రావ ఆప ఓషధయ స్సమన్త⁵⁷దుర్మితా స్తస్మై భూయాతు ⁵⁸రోగ్య
ఽస్తా దేవస్తి యం చ వ్రయం ద్విష్టుః । ⁵⁹ఆహోహిష్టా మయోభవస్తాన
క్షోరే దధాతన ॥ ౧౧ ॥

౧౨ మహారణాయ చక్షునే । ⁶⁰యోవ శ్చివతమో రస స్తస్య భాజ-
యత్రేహసః । ఉశతీ రివ మూతరః । ⁶¹తస్మా ఆరం గమామ వో యస్య
క్షయాయ జన్యథ । ఆపో జనయథా చ నః । ⁶²హిరణ్యశృజం నరుణం
ప్రపద్యే తీర్థం మేదేహి యాచితః । య స్సయా భుక్త మసాధూనాం
పాపేభ్య శ్చ ప్రతిగ్రహః । ⁶³య న్నేమనసా వాచా కర్తృణా వా దుష్కృ-
తం కృతమ్ । తన్న ఇన్ద్రో నరుణో బృహస్పతి స్సవితా చ పునస్తు పునః
పునః । ⁶⁴సమో ఽగ్నయే ఽపుమతే నమ ఇన్ద్రాయ నమో వరుణాయ
నమో వారుణే నమో ఽభ్యుః । ౧౨ ।

౧౩ ⁶⁵యదపాం క్రూరం యదమేధన్యం యదతాస్తం త దపగచ్ఛ
తాత్ । ⁶⁶అత్యాశనా దతిపానా ద్యచ్ఛ ఉగ్ర తృప్తిగ్రహత్ । త వో
నరుణో రాజా పాణినా వ్యావమర్శతు । ⁶⁷సోఽహ మపాపో విరజో
నిర్మతో ముక్తశ్చిషః । నాకస్య స్తృప్త మారుహ్య గచ్ఛే ద్భృష్టసలో-
కతామ్ । ⁶⁸యత్సాపున నరుణ స్స పునాత్ప్రేమమర్షణః । ⁶⁹ఇమం మే
గణే యమునే సరస్వతి శుతుద్రి స్తోమగ్ం సచతా పరుష్ణియా అసిక్కి-
యా మరుద్వృధే విత స్తయా ఽఽర్హీకీయే శృణుహ్య స్తుజోమయా ।
⁷⁰బుతం చ సత్యం చాభీధ్ధా త్తప్తసో ఽధ్యజాయత । తతో రాత్రి రజా-
యత తత స్సముద్యో అర్జవః । ౧౩ ।

౧౪ ⁷¹సముద్యాదర్శవా దధి సంపన్నో అజాయత । అహోరాత్రాణి
మిదధ ద్విశ్వస్య మిషతో వశీ । ⁷²సూర్యాప్తస్యమసా ధాతా యథా-
పూర్వ మకల్పయత్ । దివం చ పృథివీం చా స్తరిక్ష మథో నునః । ⁷³య-
త్పృథివ్యాగ్ం రజస్త్వ మా స్తరిక్షే విరోదసే । ఇమాగ్ం స్తదాపో

వరుణః పునాత్వీకుమర్ మణః । ⁷⁴పునస్తు వసవః పునాతు వరుణః పునా-
త్వీకుమర్ మణః । ఏష భూతస్య మధ్యే భువనస్య గోప్తా । ⁷⁵ఏష పుణ్య-
శృతాం లోకా నేష మృత్యోర్ హిరణ్మయమ్ । ద్యానాపుథివ్యోర్
హిరణ్మయద్ సగ్ం శ్రీతగ్ం మమః । ౧౪ ।

౧౫ ⁷⁶సప్త సుప్త సగ్ం శిశాధి । ¹⁷అర్హం జ్వలతి జ్యోతి రహ మస్మి ।
జ్యోతి ర్జ్వలతి బ్రహ్మహ మస్మి । యోఽహ మస్మి బ్రహ్మహ మస్మి । అహ
మస్మి బ్రహ్మహ మస్మి । అహమేవాహం మాం జహోమి నాహా ।
¹⁸అకార్యకార్యవక్త్రీ నేనో భ్రుణహ గురుత్పగః । వరుణోఽహ
మకుమర్ మణ స్తస్మాత్సాత్పీముచ్యతే । ⁷⁹రజోభూమి స్తవమాగ్ం
రోదయస్వ ప్రసదన్తి ధీరాః । ⁸⁰అక్రా ఫ్ణముదగః ప్రథమే విధర్మ
జ్ఞానయ ప్రవిజా భువనస్య రాజా । సృహ పవిత్రే అధినాతో అవ్యే
బ్రహ్మధీనో వావృధే సువాన ఇన్దుః । ౧౫ ।

పరిస్తాద్యశో గుహాను మమ చక్రతుణ్డాయధీమహి, తిక్ష్ణక్షగ్ం-
ప్రాయ ధీమహి, పరి, ప్రతిష్ఠితం, దేభు, ర్యచ్ఛతు, దధాతవాద్భ్యోఽ-
ర్హవ, సుప్తో, రాజైకం చ । ౧ ।

(పుడోరుర్యశ్చ వన్తిశ్చ వన్తిష్టన్తుః ఏనచ । గరుడో బ్రహ్మ
విష్ణుశ్చ నారసిగ్ం హస్తథైవచ । ఆదిత్యోఽగ్నిశ్చదుర్దిశ్చక్రమేణ-
ద్వాపతామ్భసి । మమవచమనువేనాపభావై కాత్యాయనాయ । ౧ ।)

ద్వితీయోఽనువాకః.

అనిష్టపరిహారార్థం జప్యమస్తాః

౧ జాతవేదనే మనవామ్మనోమ మగాతీయతో నిగహతి వేదః ।
 స నః పర్వదతిదుర్గాణి విశ్వా నావేన సిన్ధుం దురితా అత్యగ్నిః ।
 ౨ తా మగ్నినర్ణాం తపసా బహున్తీం వైరోచనీం కర్మఫలేషు జహ్నుమ్ ।
 దుర్గాం దేవీగ్ం కరణ మహం ప్రపద్యే మతరసి తరిస్తే ననుః । ౩ అగ్నే
 త్వం చారయా నవోఽప్తా న్తస్యస్తిభి రతి దుర్గాణి విశ్వా । పూ-
 శ్చప్రథ్వీ బహులా స ఉర్వి భవా తోకాయ తనయాయ శంయోః ।
 విశ్వాని నో దుర్గహ జాతవేద సిన్ధుం న వావా దురితా అతిపర్షి ।
 అగ్నే అత్రివ న్ననసా గృణానో అస్థాకం బోధ్యవితా తనూనామ్ ।
 ౪ పృతనాజితగ్ం సహమాన ముగ్ర మగ్నిగ్ం హువేమ పరమా క్షుధ-
 ఘాత్ । స నః పర్వదతి దుర్గాణి విశ్వా తామద్దేవో అతిదురితా అత్య-
 గ్నిః । ౫ ప్రతోషి క మీషోఽలధ్వరేషు ప్రనాచ్చ హోతా నయ త్స-
 సత్సి । సావించాగ్నే తనుసం ప్రిప్రయస్వాస్త్యభ్యం ప్రసాభగ్ర మాయజస్వ ।
 ౬ గోభి ర్బుష్ట మయాజో నిషిక్తం తవేద్యవిష్టో రమసంచరేమ । నాకస్య
 పృష్ఠ మభిసంవసానో వైష్ణవీం హోక ఇహ మాదయన్తామ్ । ౧౬ । ౨

తృతీయోఽనువాకః.

అన్నసమృద్ధి కామస్యహోమస్తాః

౧ భూ రన్న మగ్నయే పృథ్వివై సావహోభువోఽన్నం వాయవేఽ-
 న్నరితాయ సావహోమసరన్న మాదిత్యాయ దివే సావహో భూ ర్భువ

స్సువ రన్నం చప్రమనే ద్విగభ్య సాన్విహా^౩ సమో దేవేభ్య స్సన్విహా
పితృభ్యో భూ ర్భువ స్సువ రన్న మోమ్ | ౧౭ | ౩ |

చతుర్థోఽనువాకః.

--- మహానామోఽశ్వాసో మహానామోఽశ్వాసః ---

౧ ¹భూ ర్గ్నయే పృథ్వివై సాన్విహా^౩ భువో వాయవే^౨ చప్రమాయ
సాన్విహా^౩ సువరాద్దిత్యాయ దివే సాన్విహా^౪ భూ ర్భువ స్సువ ర్చప్రమనే
ద్విగభ్య సాన్విహా^౩ సమో దేవేభ్య స్సన్విహా పితృభ్యో భూ ర్భువ
స్సువ రన్న ఓమ్ | ౧౮ | ౪ |

పంచమోఽనువాకః.

--- మహాత్వకాశ్వాసో తత్ఫలకా హోమమద్రాః ---

౧ ¹భూ ర్గ్నయే చ పృథ్వివై చ మహా తే చ సాన్విహా^౩ భువో వా.
యవే చాప్రమాయ చ మహా తే చ సాన్విహా^౩ సువరాద్దిత్యాయ చ
దివే చ మహా తే చ సాన్విహా^౪ భూ ర్భువ స్సువ ర్చప్రమనే చ సత్తత్రేభ్య
శ్చ ద్విగభ్య శ్చ మహా తే చ సాన్విహా^౩ సమో దేవేభ్య స్సన్విహా పితృభ్యో
భూ ర్భువ స్సువ ర్మహా రోమ్ | ౧౯ | ౫ |

షష్ఠోఽనువాకః.

--- షోడశాప్రత్యర్థా హోమమద్రాః ---

౧ ¹పాహి నో లగ్న ఏనసే సాన్విహా^౩ | ²పాహి నో విశ్వవేదసే సాన్విహా^౩ |
³యజ్ఞం పాహి విభావసో సాన్విహా^౩ | ⁴సర్వం పాహి శతక్రతో సాన్విహా^౩ |

సప్తమోఽనువాకః.

--- శ్లోకప్రాప్త్యర్థా మత్రాః ---

- ౧ ¹ప్రాహి నో అగ్న్య ఏకయా | ²ప్రావయ్యత ద్విత్వీయయా | ³ప్రా -
హ్యార్జ్యం త్రుత్వీయయా | ⁴ప్రాహి గీర్భి శ్చతస్పభి ర్వహో సావహా || ౨౧ || ౭ ||

అష్టమోఽనువాకః.

--- నవాష్టప్రాప్తిగమన శబ్దః మత్రాః ---

- ౧ ¹య శ్చష్టసా మృతభో విశ్వోహవ శ్చష్టోభ్య శ్చష్టాగోస్య
వివేక | నచాగ్ం శిశ్యక పురో వాచోపనిష దిష్టో శ్రీష్ట ఇన్ద్రియాయ
ఋషిభ్యో నమో దేవేభ్య స్సన్విధా పితృభ్య భూ ర్భువ స్సువ శ్చష్ట
టమ్ || ౨౨ || ౮ ||

నవమోఽనువాకః.

--- అష్టశబ్దాదిస్తరణాయ శబ్దః మత్రాః ---

- ౧ నమో బ్రహ్మణే ధారణం మే అష్టైస్త్విరాకరణం ధారయితా
భూయాపం శర్ణయో శ్చృతం మాచ్యోధ్వంనుమానుష్యటమ్ || ౨౩ || ౯ ||

దశమోఽనువాకః.

--- తపః ప్రశంసాః ---

- ౧ ఋతం తప స్సత్యం తప శ్చృతం తప శ్శాస్త్రం తపోదమ స్తప
శ్శమ స్తపో దానం తపో యజ్ఞం తపో భూ ర్భువ స్సువ ర్భృష్టేత
దుపాస్యేత తపః || ౨౪ || ౧౦ ||

ఏకాదశోఽనువాకః.

--- విహితాచరణ, ప్రశంసా, నిషిద్ధాచరణ నివాచ ---

- ౧) ¹యథా వృక్షస్య వంశుష్పీశస్య దూరా ద్దన్తో వా త్యేవం పుణ్య-
స్య కర్తృణో దూరా ద్దన్తో వాతి యథా సిద్ధాంతం కర్తేఽపహితా
మప్రకామే యద్యువే యువే హవా వివ్వయిష్యామి కర్తం పతి -
ష్యామి త్యేవ మమృతా ద్దాత్తానం జగుషేత్ | ౨౫ | ౧౦ |

ద్వాదశోఽనువాకః

--- తవ్యోపశః ---

- ౧) ¹అణో రణీయా వృక్షాణో మహీయా వాత్సాగుహాయాం నిహి-
తో ఽస్య జన్తోః త మక్రతుం పశ్యతి వీతకోణో ధాతుః ప్రసాదా -
వృక్షీమాన మీశమ్ | ²ప్రప్త ప్రాణాః ప్రభవన్తి తస్మా క్షపప్తార్చిష-
స్సమిధ స్సప్త జిహ్వః | ³ప్రప్త ఇమే లోకా యేషు చరన్తి ప్రాణా
గుహాశయా నిహితా స్సప్తస్ ప్రాత సుముద్రాగిరయ శ్చ సర్వేఽ-
స్తా క్షుప్తస్తే నిధవ సుర్వయాహః | అత శ్చ విశ్వా ఓషధయో
రసాచ్చ యేనైష భూత స్త్విత్యస్తరాత్సా | ⁴బ్రహ్మ దేవానాం పతవీః
కవీనా మృషీ ర్వేప్రాణాం మహీషా మృగాణామ్ | క్షేప్రో గృధ్ధాగ్రాన్
స్వధితి ర్వసానాన్ సోమః ప్రవిత్ర మత్యేతి శభక | ⁵అజా మ-
క్షాం లోహితశుక్లక్షృష్ణాం బహ్వీం ప్రజాం జనయన్తీన్ సయావామ్ |
అజో హ్యేణో జామూణో ఽనుశేజే జహత్యేనాం భుక్తభాద్రా
మణో ఽస్యః | ౨౬ |

- ౨) ⁶హగ్ంస శ్శుచిష ద్వసు రస్తరిక్షన ధోతా వేదిష దతిధి ద్ధువో-
ణసత్ | వృష ద్వరస దృతస ద్యోమన నభ్యా గోజా ఋతజా అద్రిజా

ఋతం బృహత్ । 7 ఘృతం ఏమిషీతే ఘృత మస్యయోనిర్ఘృతే
 శ్రిగో ఘృత మువస్య ధామ । అనుష్ఠవధ మావహ మాదయస్వ
 స్వాహాకృతం సృషభ వషీ హవ్యమ్ । 8 ప్రముదా దూర్ధిర్ఘమూగ్ం
 ఉదార దుపాగ్ంశునా సమమృతత్వ మానత్ । ఘృతస్య నామ
 గుహ్యం యద స్తి జిహ్వ దేవానా మమృతస్య నాభిః । 9 ప్రయం నామ
 ప్రబ్రవామాఘృతేనాస్తి యజ్ఞే ధారయామా నమోభిః । ఉప బ్రహ్మ
 శృణవ చ్ఛస్యమానం చతుశ్శృణో ౭వమీ ధార ఏతత్ । 10 వత్సాది
 శృక్వా త్రయో అస్య పాదా ద్వే శీర్షే ప్రప్త హస్తాసో అస్య । త్రిధా
 బద్ధో పృషభో రోరవీతి మహా దేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేళ ॥ ౨౭ ।

3 11 త్రిధాహితం ప్రణిభిర్గుహ్యమానం గవి దేవాసో ఘృత మస్య-
 విష్ణవ । ఇన్ద్రి ఏకగ్ం సూర్య ఏకం జజాన వేనా దేకగ్ం స్వధయా
 నిష్ఠతక్షుః । 12 యో దేవానాం ప్రథమం పురస్తా ద్విత్వాధియో రుద్రో
 మహర్షిః । హిరణ్యగర్భం పశ్యత్ర జాయమానగ్ం స నో దేవ శ్శుభయా
 స్సృత్యా సంయునక్తు । 13 యస్తా త్వరం నాపర మస్తి కించి ద్యస్తా
 న్నాణీయో నభ్యాయో ౭స్తి కశ్చిత్ । వృక్ష ఇవ స్తభో దివి తిష్ఠ త్యేక
 స్తేవేదం పూర్ణం పురుషేణ సర్వమ్ । 14 న కర్తృణా న ప్రజయా ధనేన
 త్యాగేన కే అమృతత్వమానశుః । పరేణ నాకం నిహితం గుహాయాం
 విభ్రాజ దేతద్యతయో విశస్తి । 15 వేదా న్నవిజ్ఞాన సునిశ్చితాథాసంన్యాస-
 యోగాద్యతయ శ్శుద్ధసత్త్వాః । తే బ్రహ్మహోకేతు పరా న్తకాలే పరామృ-
 తాశ్చిరిముచ్య న్తినశ్యే । 16 దక్షాం విప్రాపం సరమే ౭శ్చ హూతం యత్పు-
 ణ్డరీకం పురమధ్యస్థగ్ంస్థమ్ । తత్రాపి దక్షాం గగనం విశోక్త స్తస్మిన్

యస్తస్తస్త దుపాసితవ్యమ్ । ¹⁷యో వేదాదా స్వరః పూర్వో వేదాంతే చ
ప్రతిష్ఠితః । తస్య ప్రకృతిరీవస్య యః పఠ స్స మహేశ్వరః । ౧౮ ।

అథోఽన్య ఆవివేక సర్వే చత్వారిచ । ౧౯ ।

త్రయోదశోఽనువాకః.

— శివాస్యగుణవిశేష ప్రదర్శనమ్ —

౧ ¹సహస్రశీర్షం దేవం విశ్వాక్షం విశ్వేశమ్భువమ్ । విశ్వం నారా-
యణం దేవ మక్షరం పరమం ప్రదమ్ । ²విశ్వతః పరమాన్నిత్యం విశ్వం
నారాయణగ్ం హరిమ్ । విశ్వ మేవేదం పురుష స్తద్విశ్వ ముపజీవతి ।
³పతిం విశ్వప్రాయత్తేశ్వరగ్ం శాశ్వతగ్ం శీవ మచ్యుతమ్ । నారాయణం
మహాజ్ఞేయం విశ్వాత్మానం ప్రాయణమ్ । ⁴నారాయణపగోజ్యోతిరాత్మా
నారాయణః పరః । నారాయణపరం బ్రహ్మ తత్త్వం నారాయణః పరః ।
నారాయణ పగో ధ్యాతా ధ్యానం నారాయణః పరః । ⁵యచ్చ కింది
జ్జగ భుర్వం క్షృశ్యతే శ్రూయతే ఽపివా । ౨౯ ।

౨ అస్తర్చహి శ్చ తత్సర్వం వ్యాప్య నారాయణ స్థితః । ⁶అస్త
మవ్యయం కవిగ్ం సముదే ^౭స్తం విశ్వేశమ్భువమ్ । ప్రచ్ఛకోశ ప్రతీకా-
శగ్ంహృదయం చాప్యధోముఖమ్ । ⁸అథో నిష్ట్యా వితస్త్వా నే నాభ్యా
ముపరి తిష్ఠతి । జ్వాలమాలాకులం భాతీ విశ్వస్యాయతనం మహత్ ।
⁹సస్తతగ్ం శిలాభిస్తు లమ్బత్యాకోశసన్నిభమ్ । తస్యా నే నుషిరగ్ం
సూక్ష్మం తస్మిన్ భువం ప్రతిష్ఠితమ్ । ¹⁰తస్య మధ్యే మహానగ్ని ర్విశ్వా
ర్చి ర్విశ్వతోముఖః । సోఽగ్రభుగ్విభజ నిష్ఠ వ్నాహరమజరః కవిః । తిర్య
గ్సూర్ధ్వ మథశ్శాముగా రక్తయ స్తస్య సస్తతా । ¹⁰సన్తాపయతి స్వందేహ

మాపాదతలను స్తగః । తస్య మధ్యే వహ్నిశిఖా ల్లజ్జితోద్ధాన్వ స్తవ-
స్థితః । ¹¹నీలతో యదమధ్యస్థా ద్విద్యుల్లేఖేవ భాస్వరా । సీవారణూకవ
త్తస్వి వీతా భాస్వత్యణావమా । ¹²తస్యాశ్శిఖాయా మధ్యే సరమాత్తా
స్తవస్థితః । సబ్రహ్మ స శివ సు హరి సే స్త్రి సానీ ఽమరః పరమ సస్వి-
రాట్ । ౩౦ ।

అపీవా స స్తతా వట్పు । ౧౩ ।

చతుర్థశోఽనువాకః.

— అదిత్యుంపతి మబ్రహ్మోపాసకః. —

౧ ఆదిత్యో వా ఏష ఏత స్తద్బలం తపతి తత్రితా ఋత స్తద్బ-
చా మద్బలం స ఋచాం లోకో ఽథ య ఏష ఏతస్త్రిస్తద్బలే ఽగ్ని-
ద్దీప్యతే తాని సామాని స సామాం లోకో ఽథ య ఏష ఏతస్త్రి-
స్తద్బలే ఽగ్నిషీ పురుష స్తాని యజాగంషి స యజమా మద్బలం
స యజమాం లోక సై నమా త్రయ్యేవ విద్యా తపతి య ఏషా ఽస్త
రా దిశ్యే హిరణ్మయః పురుషః । ౩౧ । ౧౪ ।

పంచదశోఽనువాకః.

— అదిత్య పురుషస్త్రివి స్యాత్కఃత్వోపాస్యనుగవత్వ ప్రదర్శకః. —

౧ ఆదిత్యో వై శేజ ఓజో బలం యశ శ్చక్షు శ్శ్రోత్ర మాత్మామ-
నో మన్య ర్మను ర్మృత్యు స్సత్యో మిత్రో వాయు రాకాశః ప్రా-
ణో లోకపాలః కః కిం కం త ధృత్య మన్న మమృతో జీవో విశ్వః కత-
మ స్స్వయమభి బ్రహ్మైత దమృత ఏష పురుష ఏష భూతానా మధిప.

తి ర్భుష్ణా సాయుజ్యగ్ం సహోకతా మాహ్నిత్యేతాసా మేవ దేవ-
తానాగ్ం సాయుజ్యగ్ం సాష్టితాగ్ం సమాసహోకతా మాహ్నితి-
య ప్రపంచే దేతుప్రసిషత్ || ౩౨ || ౧౫ ||

పోషణోఽనువాకః.

— సమహ్నా రాక్షసుస్తాః —

౧ ¹నిధనపతయే నమః | ²నిధనపతాన్తికాయ నమః | ³ఉర్ధ్వాయ
నమః | ⁴ఉర్ధ్వలిక్ష్ణాయ నమః | ⁵హిరణ్యాయ నమః | ⁶హిరణ్యలిక్ష్ణాయ
నమః | ⁷సువర్ణాయ నమః | ⁸సువర్ణలిక్ష్ణాయ నమః | ⁹దివ్యాయ
నమః | ¹⁰దివ్యలిక్ష్ణాయ నమః | ¹¹భవాయ నమః || ౩౩ ||

౨ ¹²భవలిక్ష్ణాయ నమః | ¹³కన్యాయ నమః | ¹⁴శర్వలిక్ష్ణాయ నమః |
¹⁵శివాయ నమః | ¹⁶శివలిక్ష్ణాయ నమః | ¹⁷శ్వలాయ నమః | ¹⁸బ్వలలి-
క్ష్ణాయ నమః | ¹⁹ఆత్మాయ నమః | ²⁰ఆత్మలిక్ష్ణాయ నమః | ²¹పరమాయనమః |
²²పరమలిక్ష్ణాయ నమః | ²³ఏతథస్మిన్స్య సూర్యప్ర్య సర్వలిక్ష్ణగ్ం స్థాప-
యతి పాణిమస్త్రం పవిత్రమ్ || ౩౪ || ౧౬ ||

సప్తదశోఽనువాకః.

— సస్మిన్సక్త ప్రతిపాదకస్తాః —

౧ ¹సద్వ్యోజాతం ప్రపద్యామి సద్వ్యోజాతాయ వై నమోనమః |
భవేభవేనాతిభవేభవస్వమామ్ | భవోన్భవాయ నమః || ౩౫ || ౧౭ ||

అష్టాదశోఽనువాకః.

— ఉత్తరస్థ ప్రతిపాదకస్తాః —

౧ ¹వామదేవాయ నమో జ్యేష్ఠాయ నమ జ్యేష్ఠాయ నమోర్తు-
ద్రాయ నమః కాలాయ నమః కలవికరాయ నమో బలవికరాయ

సమో బలాయ సమో బలప్రమథనాయ సమ స్ఫుర్వభూతదమనాయ
సమో మనోస్త్వనాయ సమః || ౩౬ || ౧౮ ||

ఏకోనవింశోఽనువాకః.

--- శ్లోకప్రతిపాదకపాదాత్ ---

౧ ¹అఘోరేభ్యోఽథఘోరేభ్యోః ఘోరఘోరతరేభ్యః | ²సర్వే-
భ్య స్ఫుర్వకోర్వేభ్యో సమ స్తే అస్తు దుప్రయావేభ్యః || ౩౭ || ౧౯ ||

వింశోఽనువాకః.

--- శ్లోకప్రతిపాదకపాదాత్ ---

౧ ¹తత్పురుషాయ విన్దహే మహాదేవాయ ధీమహి | ²తన్నోరు-
ద్రః ప్రచోదయాత్ || ౩౮ || ౨౦ ||

ఏకవింశోఽనువాకః.

--- శ్లోకప్రతిపాదకపాదాత్ ---

౧ ¹ఈశాన స్ఫుర్వవిద్యానా మీశ్వర స్ఫుర్వభూతానాం బ్రహ్మేధి-
పతి ర్భృహ్మణోఽధిపతి ర్భృహ్మ శివోమే అస్తు సదాశివోమ్ || ౩౯ || ౨౧ ||

ద్వావింశోఽనువాకః.

౧ ¹సమో హిరణ్యబాహవే హిరణ్యవర్ణాయ హిరణ్యరూపాయ
హిరణ్యపతయేఽమ్మికాపతయ ఉమాపతయే పశుపతయే సమో
సమః || ౪౦ || ౨౨ ||

త్రయోవింశోఽనువాకః.

— శివాస్యపురుషముస్కాంధ్రపాఠః —

- ౧ ¹బ్రుతగ్ం సత్యం పరం బ్రహ్మ పురుషం కృష్ణపిష్టమ్ | ²క్షార్ధవ-
శతం విసూచాత్తం విశ్వరూపాయ వై సమోనమః | ౪౧ | ౨౩ |

చతుర్వింశోఽనువాకః.

— రుద్రసేవకాశమస్త్రః —

- ౧ ¹సర్వో వై రుద్ర స్తస్మై రుద్రాయ సమో అస్తు | పురుషో వై
రుద్ర స్సన్తహో సమోనమః | విశ్వం భూతం భువనం చిత్రం బహుధా
జాతం జాయమానం త్ర యత్ | సర్వోహ్యేష రుద్ర స్తస్మై రుద్రాయ
సమో అస్తు | ౪౨ | ౨౪ |

పంచవింశోఽనువాకః.

— రుద్రసేవకాశమస్త్రః —

- ౧ ¹కర్మరాయ ప్రచేతసే మీశుష్టమాయ తస్య సే | హోచేషు
శస్త్రమగ్ం హృదే సర్వోహ్యేష రుద్ర స్తస్మై రుద్రాయ సమో అస్తు |
౪౩ | ౨౫ |

షడ్వింశోఽనువాకః.

— అగ్నిహోత్రహవిర్యాః శివయ క్తస్య పృథువిశేషస్యాధిధానమ్ —

- ౧ ¹యస్య వై కజ్జత్యగ్నిహోత్రహవసే భవతి ప్రత్యేవాస్యాహమ్ |
తయ స్తిష్ఠస్యతో ప్రతిష్ఠితైః | ౪౪ | ౨౬ |

సప్తవింశోఽనువాకః.

— రజోఘ్నమస్తనిరూపణమ్. —

కృత్యుర్వపాజ ఇతి పశ్య । ర౪ । ౨౭ ।

అష్టవింశోఽనువాకః.

— భూదేవతాశమస్తః. —

౧ ¹అదితి ర్దేవా గస్తర్వా మమహ్యః పితరోఽ నురా స్తేషాగ్ం
సర్వభూతానాం మూతా మేదిసీ మహతా మహీ సావిత్రి గాయత్రి
జగత్సర్వో పృథీవీ బహులా విశ్వా భూతా శతమా కా యా సా
సత్యేత్యమృతేతి వసిష్ఠః । ర౫ । ౨౮ ।

ఏకోసత్రింశోఽనువాకః.

— జుదేవతాశమస్తః. —

౧ ¹అప్తో వా ఇదగ్ం సర్వం విశ్వభూతాన్యాపః ప్రాణా వా ఆపః
ప్రళవ ఆపోఽన్న మాపోఽమృత మాప స్సమా దాపో విరా దాప
స్సవిరా దాప శ్చన్దాగ్ం స్యాప్తో జ్యోతీగ్ం స్యాప్తో యజ్ఞాగ్ం స్యాప
స్సత్యమాప సుగ్వా దేవతా ఆపో భూ ర్భువ స్సువ రావ ఓమ్ ।
ర౬ । ౨౯ ।

త్రింశోఽనువాకః.

— హధ్యాహ్నసంరభ్యం గాభిహ త్రివిజుపాశమస్తః. —

౧ ¹ఆపః పునస్తు పృథివీం పృథివీ పూతా పునాతు మామ్ । పునస్తు
బ్రహ్మణస్పతి ర్భ్రహ్మపూతా పునాతు మామ్ । యదుచ్ఛిష్టే మభోజ్యం

య ద్వా ద్మశ్చరీతం మను । సర్వం పునస్తు మా మాహా ౭౨౯౦
చ ప్రతిగ్రహ్నం స్వాహా । ౪౮ । ౩౦ ।

ఏక త్రింశో ౭ నువాకః.

--- సామంతుధ్యాకాల జలపానమస్త్రః. ---

౧) అగ్ని శ్చ మా మన్య శ్చ మన్యవతయ శ్చ మన్యకృతేభ్యః ।
పాపేభ్యో రక్షంతామ్ । యవహ్న పాప మకారవమ్ । మనసా వాచా
హస్తాభ్యామ్ । పద్భ్యా ముదరేణ శ్చిత్వా । అహ స్త దవలుస్తుతు ।
యత్కిచ్చ దుర్జితం మయి । ఇద మహం మా మమృతయోనా ।
సత్యే జ్యోతిషి జహోమి స్వాహా । ౪౯ । ౩౧ ।

ద్వా త్రింశో ౭ నువాకః.

--- ప్రాకస్పంధ్యాకాలజలపానమస్త్రః. ---

౧) సూర్య శ్చ మా మన్య శ్చ మన్యవతయ శ్చ మన్యకృతేభ్యః ।
పాపేభ్యో రక్షంతామ్ । యద్రాత్రియా పాప మకారవమ్ । మనసా
వాచా హస్తాభ్యామ్ । పద్భ్యా ముదరేణ శ్చిత్వా । రాత్రి స్త దవలు-
స్తుతు । య త్కిచ్చ దుర్జితం మయి । ఇద మహం మా మమృతయో-
నా । సూర్యే జ్యోతిషి జహోమి స్వాహా । ౫౦ । ౩౨ ।

త్రయ త్రింశో ౭ నువాకః.

--- ప్రాతఃపూజ ఋష్యాదివిరగమ్. ---

౧) ఓమి ర్యేకాక్షరం బ్రహ్మ । అగ్నిర్దేవతా బ్రహ్మ ఇత్యార్-
వమ్ । గాయత్రం ఛందం పరమాత్మం సమావమ్ । సాయంజ్యం విని-
యోగమ్ । ౫౧ । ౩౩ ।

చతుస్త్రింశోఽనువాకః.

—॥ గాయత్ర్యావాహనమస్తః. ॥—

గాయత్రీ సరవా దేవీ అక్షరం బ్రహ్మసంమితమ్ । గాయత్రీం
ఛర్షసాం మాతేదం బ్రహ్మజ్ఞానస్య మే । యదహ్న త్కురుతే పాపం త
దహ్న త్ప్రీతిముచ్యతే । యదాత్రియా త్కురుతే పాపం త దాత్రియా
త్ప్రీతిముచ్యతే । సర్వవర్ణ మహాదేవి ప్రధ్యాయిత్య సరస్వతి । ౫౨ । ౩౪ ।

పంచత్రింశోఽనువాకః.

—॥ గాయత్ర్యావాహనమస్తః. ॥—

ఓంఃఽసి సహోఽసి బల మసి భ్రాజోఽసి దేవానాం ధామనా.
మాసి విశ్వ మసి విశ్వాయు సుర్వ మసి సర్వాయు రభిభూరోం గాయ-
త్రీ మావాహయామి సావిత్రీ మా వాహయామి సరస్వతీ మావాహ-
యామి ఛర్షరషీ నావాహయామి శ్రియ మావాహయామి గా-
యత్రీయా గాయత్రీచ్ఛన్దో విశ్వామిత్రఋషి పువితా దేవతాఽగ్ని-
ర్ముఖం బ్రహ్మ శిరో విష్ణుర్ హృదయగ్ం రుద్ర శ్శిఖా పృథివీ యో-
నిః ప్రాణాపానవ్యానోదాసనమానా సప్రాణా క్షేత్రవర్ణా సాఙ్ఖ్య-
యససగోత్రా గాయత్రీ చతుర్విగ్ంశత్యక్షరా త్రిపదా మట్కుక్షీః పచ్చ
శీర్షోపనయనే వినియోగఃఽంభూః । ఓంభూఃఽఓం నమఃఽంభుమహాః
ఓంజనః । ఓంతపః । ఓగ్ం సత్యమ్ । ఓం త ధృవితు ర్వేదేంద్రియం భర్గో
దేవస్య ధీమహి । ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ । ఓ మాహ్ జ్యోతి
రస్తోఽమృతం బ్రహ్మ భూ భువ స్సువ రోమ్ । ౫౩ । ౩౫ ।

వత్తింశోఽనువాకః.

—> జపాదుర్థ్యం గాజశ్రీవిస్మయమస్త్రః <—

- ౧ ఉత్తమే శిఖరే జాతే భూమ్యాం పవిత్రమూర్ధని । బ్రాహ్మణే.
భ్యోఽభ్యనుజ్ఞాతా గచ్ఛదేవి యథాసుఖమ్ । ^౧సుతో మయా వరదా
వేదమూతా ప్రచోదయన్తీ పవనే ద్విజాతా ఆయుః పృథివ్యాం ద్రవిణం
బ్రహ్మపర్వతం మహ్యం దత్వా ప్రజాతుం బ్రహ్మలోకమ్ ॥ ౫౮ ॥ ౩౬ ॥

స పత్తింశోఽనువాకః.

—> ఆదిత్యదేవతామంత్రః <—

- ౧ ఘృణీ సూర్య ఆదిత్యో న ప్రభా వాత్యక్షరమ్ । మధు క్షరన్తి
తద్రసమ్ । సత్యం వై తద్రస మాప్తో జ్యోతీరస్తోఽమృతం బ్రహ్మ భూ
ర్యవ సువ రోమ్ ॥ ౫౯ ॥ ౩౭ ॥

అష్టాత్రింశోఽనువాకః.

—> త్రిసుపర్ణమస్త్రః <—

- ౧ ^౧బ్రహ్మ మేతు మామ్ । మధు మేతు మామ్ । బ్రహ్మ మేవ మధు
మేతు మామ్ । యాస్తే సోమ ప్రజాపత్యోఽభిసో అహమ్ । దుష్ష్వ-
ష్టహ స్తురుష్టహ । యాస్తే సోమ ప్రాణాగ్ంస్తా జ్ఞుహోమి । ^౨త్రిసుపర్ణ
మయాచితం బ్రహ్మణాయ దద్యాత్ । బ్రహ్మహత్యాం వాప్తే ఘ్నన్తి ।
యేబ్రహ్మణా త్రిసుపర్ణం పతన్తి తే సోమం ప్రాప్నువన్తి । ఆసహస్రా-
త్పక్షిం ఘనన్తి । ఓమ్ ॥ ౬౦ ॥ ౩౮ ॥

ఏకోనచత్వారింశోఽనువాకః.

—> త్రిసుపర్ణమస్త్రాః తప్తహిమాచ. <—

- ౧ ^౧బ్రహ్మ మేధయా । మధు మేధయా । బ్రహ్మమేవ మధు మేధయా ।
అద్యా నో దేవ సవితః ప్రజాపత్యవీ సౌభగమ్ । వరా దుష్ష్వష్టియగ్ం

నువ । విశ్వాని దేవ సవిత ద్ధురితాని పరాసువాయశ్చద్రం తన్న ఆసువ ।
 మధువాతా ఋతాయ తే మధు తర ని సిన్ధవః । మాధ్వీర్న స్సన్తోషధీః ।
 మధున క్త ముతో వసి మధుమ త్పార్థివన్ రజః । మధుద్యౌరస్తు నఃపితా ।
 మధునా న్నో వస్తస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తు నూర్యః । మాధ్వీర్గావో భవ-
 న్తు నః । ²య ఇమం త్రిసుపర్ణ మయాచితం బ్రహ్మణాయ దద్యాత్ ।
 భూరిహతాత్యాం వా ఏతే ఘ్నన్తి యే బ్రహ్మణా త్రిసుపర్ణం పతన్తి ।
 తే సోమం ప్రాప్నువన్తి । ఆసహస్రా త్పక్షీం పునన్తి ఓమ్ ॥ ౫౭ ॥ ౩౯ ॥

చత్వారింశోఽనువాకః.

— త్రిసుపర్ణపర్వా —

౧ ¹బ్రహ్మ మేధవా । మధు మేధవా । బ్రహ్మ మేవ మధుమేధవా ।
²బ్రహ్మ దేవానాం పదవీః కవీనా మృషీ ర్విప్రాణాం మహిషో మృగా-
 గామ్ । శ్రేయో గృధ్ధాగ్రాగ్ం స్వధితి ర్యనానాగ్ం సోమః ప్రవిత్రీమ-
 త్యేతి రేధన్నోహగ్ంస శ్శుచిష ద్వసుర సరిక్షస ధోతా వేదిష దతిథి-
 ధ్వరోహసత్ । సృష ద్వరస దృతస ద్వోమస పబ్ధా గోజా ఋతజా
 అద్రిజా ఋతం బృహత్ । 'ఋచే త్వా రుచే త్వా సమి ధ్సృవన్తి స-
 రిత్తో న ధేనాః । అస్తర్హృదా మనసా పూయమానాః । ఘృతస్య
 ధారా అభిచాకశీమ్ । హిరణ్యయో వేతసా మధ్య ఆసామ్ । తస్మి
 ఘృతస్థో మధుకృ త్కులాయీ భజ న్నాస్తే మధు దేవతాభ్యః । తస్యా-
 సతే వారయ స్సప్తతీరే । స్వధాం దుహానా అమృతస్య ధారామ్ । ³య
 ఇదం త్రిసుపర్ణ మయాచితం బ్రహ్మణాయ దద్యాత్ । వీరహత్యాం
 వా ఏతే ఘ్నన్తి యే బ్రహ్మణా త్రిసుపర్ణం పతన్తి । తే సోమం
 ప్రాప్నువన్తి । ఆసహస్రా త్పక్షీం పునన్తి । ఓమ్ ॥ ౫౮ ॥ ౪౦ ॥

ఏకచత్వారింశోఽనువాకః.

== మేధాభిమానిదేవతా ప్రార్థనపద్యం. ==

- ౧ ¹మేధాదేవీ జువనూణా న ఆగా ద్విశ్వాచీ భద్రా నమనస్యమా-
నా | త్వయా జప్తా నునమానా దురుక్తా పృథుహ ద్వదేను విదధేనువీ.
రా. | ²త్వయా జప్త ఋషి ర్భవతి దేవి త్వయా బ్రహ్మ గతశ్రీ రుత త్వ-
యా | త్వయా జప్త క్షిప్తం విస్తతే వసు సానో జవన్వ ద్రవిణో
స మేధే | ౫౯ | ౪౧ |

ద్విచత్వారింశోఽనువాకః.

== ఇంద్రాదిదేవతా ప్రార్థనపద్యం. ==

- ౧ ¹మేధాం మ ఇన్ద్రో దదాతు మేధాం దేవీ సరస్వతీ | మేధాం
మే అశ్వినా వ్రథా వాధత్తాం పుష్కరసజా | ²అప్సరాసు చ యా మే-
ధా గన్ధర్వేషు చ య న్ననః | దైవీం మేధా సరస్వతీ సా మాం మేధా
సురభి ర్జవత్సాగ్నోనావహా | ౬౦ | ౪౨ |

త్రిచత్వారింశోఽనువాకః.

== మేధాప్రదపద్యం. ==

- ౧ ¹అమాం మేధా సురభి ర్విశ్వయాహ హిరణ్యవర్ణా జగతీ జగ-
మ్యా | ఊర్జస్వతీ పయసా పిన్వమానా సామాం మేధా సుప్రతీకా
జవంతామ్ | ౬౧ | ౪౩ |

చతుశ్చత్వారింశోఽనువాకః.

== మేధాజనసార్థం అగ్నిం ద్రమార్యప్రార్థనపద్యం. ==

- ౧ ¹మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయ్యగ్ని క్షేజో దధాతు మయి
మేధాం మయి ప్రజాం మయిన్ద్ర ఇన్ద్రియం దధాతు మయి మేధాం
మయి ప్రజాం మయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు | ౬౨ | ౪౪ |

పంచచత్వారింశోఽనువాకః.

అభిప్రయచనామస్త్రమ్.

అపైతు మృత్యు రమృతం స ఆగన్తే వినస్యతో నో అభయం
కృణోతు । పుష్కం వనస్పతే రివాభిన శ్శీయతాగ్ం రయి సుచతా మ్న
శ్శచీవభిః । ౬౩ । ౪౫ ।

షట్చత్వారింశోఽనువాకః.

సృత్యుణి తా ప్రార్థనామస్త్రమ్.

పరం సృత్యో అనుపరేహి వన్ధాం య స్తే స్య ఇతరో దేవ-
యానామ్ । చక్షుష్పతే శృణ్వతే తే బ్రవీమి మా నః ప్రజాగ్ం
రీంభో మూత వీరా । ౬౪ । ౪౬ ।

సప్తచత్వారింశోఽనువాకః.

ప్రజాపతిప్రార్థనామస్త్రమ్.

నాతం ప్రాణం మనసా ఽన్వారభామహే ప్రజాపతిం యో భు-
వనస్య గోపా । స నో మృత్యో స్త్రీయతాం పాత్యగంహస్తా జ్యోస్తీవా
జరా మశీమహి । ౬౫ । ౪౭ ।

అష్టచత్వారింశోఽనువాకః.

బృహస్పతిస్తుతిమస్త్రమ్.

అముత్ర భూయా దధ య ద్యమస్త్య బృహస్పతే బ్రభిశ్స్త-
రముఞ్చుః । ప్రత్యేహతా మశ్వినా మృత్యు మస్తా దేవా నా మగ్నే
భివహా శచీభిః । ౬౬ । ౪౮ ।

ఏకోనపంచాశోఽనువాకః.

== పరమాత్మస్తుతిపాద్యః. ==

౧ హృత్కం హరస్త మనుయన్తి దేవా విశ్వస్యతానం వృషభం
మతీనామ్ | బ్రహ్మ స్వరూప మనుమేద మాగ్రా గయనం మా విపధీర్వి-
క్రమన్యః | ౬౭ | ౪౯ |

పంచాశోఽనువాకః.

== పరమాత్మస్తుతిపాద్యః. ==

౧ శక్తైర్గర్భి మిన్ధాన ఉభా లోకా సనేమహమ్ | ఉభయో ర్గో-
కయోర్బుధావ్ చిత్తమృత్యుం తరామ్యహమ్ | ౬౮ | ౫౦ |

ఏకపంచాశోఽనువాకః.

== పృథ్వీదేవతాప్రార్థనాపాద్యః. ==

౧ మా ఛిదో మృత్యో మాపధీర్భా మే బలం విష్ణుహో మా
ప్రమోషీః | ప్రజాం మా మే రీష ఆయు రుగ్ర స్తపశునం త్వాహా.
విహ విధేయః | ౬౯ | ౫౧ |

ద్విపంచాశోఽనువాకః.

== దుర్దేవతాప్రార్థనాపాద్యః. ==

౧ మానో మహస్త ముత మా నో ఆర్భకం మాన ఉత్తస్త ముత
మాన ఉత్తీతమ్ | మానోపధీః పితరం మోత మాతరం ప్రియా మా
సస్తవో దుష్ట రీషః | ౭౦ | ౫౨ |

త్రిపంచాశోఽనువాకః.

--- మహాద్రష్టార్థశాపస్త్రః. ---

- ౧ మాస స్తోత్రే తనయే మాస ఆయుషి మానో గోమః మానో
అశ్వేషు రీరిషః | వీరా న్మానో రుద్రభామితో వధీర్ హవిష్మన్తో నమసా
విధేయతే | ౭౧ | ౫౩ |

చతుష్పంచాశోఽనువాకః.

--- ప్రకాశకీర్త్యార్థశాపస్త్రః. ---

- ౧ ప్రకాశతే సర్వజ్ఞతాన్త్ర్యన్యో విశ్వజ్ఞాతాని పరితా బభూవ |
యత్కామాస్తే జహుః సప్తన్నో అస్తు వయస్సం స్యామః పతయో
రమూనామ్ | ౭౨ | ౫౪ |

పంచపంచాశోఽనువాకః.

--- ఇంద్రప్రార్థశాపస్త్రః. ---

- ౧ సప్తస్త్రిదా విశస్య ర్యోక్త్రీహ వియ్యుధో వశీ | వృషేష్ట్రోః పుర
వతు స స్పృష్టిదా అభయవరః | ౭౩ | ౫౫ |

షట్పంచాశోఽనువాకః.

--- క్రిందకీర్తనస్త్రః. ---

- ౧ త్ర్యమ్బకం యజామహే సుగంధిం, పుష్టివర్ధనమ్ | ఉర్వారృక
మివ బర్హనా వృత్రోఽర్హర్షక్షీయ మాఽమృతాత్ | ౭౪ | ౫౬ |

సప్తపంచాశోఽనువాకః.

--- మృత్యుప్రార్థశాపస్త్రః. ---

- ౧ యేతే సహస్ర మయతం పాతా మృత్యో మర్యాదా హస్తవే |
తాన్యజ్ఞస్య మాయయా సర్వా నవయజామహే | ౭౫ | ౫౭ |

అష్టపంచాశోఽనువాకః.

→ మృత్యుదేవతా (పాపనివారక) మద్రాః. ←

౧ మృత్యువే సావహా మృత్యువే సావహా || ౭౬ || ౫౮ ||

ఏకోనవష్టితమోఽనువాకః.

→ పాపనివారకా మద్రాః. ←

౧ ¹దేవకృత్తస్యై నసోఽవయజన మసి సావహా || ²మనుష్యకృత్తస్యై నసోఽవయజన మసి సావహా || ³ప్రిత్యకృత్తస్యై నసోఽవయజన మసి సావహా || ⁴అత్తకృత్తస్యై నసోఽవయజన మసి సావహా || ⁵అనయకృత్తస్యై నసోఽవయజన మసి సావహా || ⁶అస్తకృత్తస్యై నసోఽవయజన మసి సావహా || ⁷యద్దివా చ న క్తం చై న శ్చ కృత్తమ తస్యావయజన మసి సావహా || ⁸యత్సంప్రత్య జాగ్రత్తై చ న శ్చ కృత్తమ తస్యావయజన మసి సావహా || ⁹యథుస్సుప్త్యై చ న శ్చ కృత్తమ తస్యావయజన మసి సావహా || ¹⁰యద్విద్వాగ్ంస్త శ్చావిద్వాగ్ంస్త శ్చై చ న శ్చ కృత్తమ తస్యావయజన మసి సావహా || ¹¹ఏనన ఏనసోఽవయజన మసి సావహా || ౭౭ || ౫౯ ||

ఏకాష్టితమోఽనువాకః.

→ నిమిత్తాథవామద్రాః. ←

౧ ¹యదో దేవా శ్చ కృత్తమ జిహ్వాయా గురుమనసో వా ప్రయతి దేవహేదనమ్ | అరావా యో నో అభిదుద్భునాయతే తస్మిన్ స్తదేనో వసంతో నిధేతన్త సావహా || ౭౮ || ౬౦ ||

ఏకవష్టితమోఽనువాకః.

— విరాజాహోమమస్తాః. —

- ౧ ¹కామోఽకారోఽన్నమోనమః । కామోకారోఽన్న త్కామః క.
 రోతి నాహం కరోమి కామః కర్తా నాహం కర్తా కామః కార్తయితా
 నాహం కార్తయితా ఏవ తే కామకామాయ స్వాహా । ౭౮ । ౬౧ ।

ద్వివష్టితమోఽనువాకః.

— విరాజాహోమమస్తాః. —

- ౧ మన్య రకారోఽన్నమోనమః । మన్య రకారోఽన్న త్మన్యః కరోతి
 నాహం కరోమి మన్యః కర్తా నాహం కర్తా మన్యః కార్తయితా
 నాహం కార్తయితా ఏవ తే మన్యో మన్యవే స్వాహా । ౮౦ । ౬౨ ।

త్రివష్టితమోఽనువాకః.

— విరాజాహోమమస్తాః. —

- ౧ ¹తిలా జ్ఞాహోమి సరసాగ్ం సపిష్టా సస్థార మమ చిత్తే రమన్తు
 ప్వాహా । ²గావో హిరణ్యం ధన మన్నపాసగ్ం సర్వేషాగ్ం శ్రియో
 ప్వాహా । ³శ్రియం చ లక్ష్మీం చ పుష్టిం చ కీర్తిం చాహుర్ణితామ్ ।
 బ్రహ్మణ్యం బహుపుత్రతామ్ । శ్రద్ధామేధే ప్రజా సుందరాతు స్వా-
 హా । ౮౧ । ౬౩ ।

చతుష్టవష్టితమోఽనువాకః.

— విరాజాహోమమస్తాః. —

- ౧ ¹తిలాః కృష్ణా స్తిలా శ్వేతా స్తిలా సౌమ్యా వశాఘగా ।
 తిలాః పునన్తుమే పాపం యత్కిచ్చి ద్ధరితిం మయి ప్వాహా । ²చోరస్యా-
 న్నం సవత్కాగ్ం బ్రహ్మణః గురుతల్పగః । గోష్ఠేయగ్ం సురాపాపం
 భూగహిత్యా తిలా కాన్తిగ్ం కమయన్తు స్వాహా । ³శ్రి శ్చ లక్ష్మీ శ్చ పు-

ప్రీత్య కీర్తిం చావృణ్యతామ్ । బ్రహ్మణ్యం బహుపుత్రతామ్ । శ్రద్ధా
మథే ప్రజ్ఞాతు జాతవేద స్సం దదాతు స్వాహా ॥ ౮౨ ॥ ౭౮ ॥

పంచమష్టితమోఽనువాకః.

— విరజాహోమయత్రాః —

౧ ¹ప్రాణాపానవ్యాసోదానసమానా మే శుధ్యంతాం జ్యోతి రహం
విరజా విప్రాప్తౌ భూయాస్తగ్ం స్వాహా ॥ ²వాఙ్మనశ్చక్షుశ్శ్రోత్రజిహ్వ
ఘ్రీణారేతోబుద్ధ్యాకూతి స్సంకల్పా మే శుధ్యంతాం జ్యోతి రహం విర-
జా విప్రాప్తౌ భూయాస్తగ్ం స్వాహా ॥ ³త్వక్పర్మమాగ్ం ససుధిరమేదో
మజ్జస్నాయవో ఽస్థీని మే శుధ్యంతాం జ్యోతి రహం విరజా విప్రాప్తౌ
భూయాస్తగ్ం స్వాహా ॥ ⁴శిరఃపాణిపాదపార్శ్వపుష్టోమాదరజజ్జుశిశ్నోస-
స్థసాయవో మే శుధ్యంతాం జ్యోతి రహం విరజా విప్రాప్తౌ భూయాస్తగ్ం
స్వాహా ॥ ⁵ఉత్తిష్ఠ పురుష హరితపిబల లోహితాక్షి దేహి దేహి దదాప-
యితా మే శుధ్యంతాం జ్యోతి రహం విరజా విప్రాప్తౌ భూయాస్తగ్ం
స్వాహా ॥ ౮౩ ॥ ౭౯ ॥

పంచమష్టితమోఽనువాకః.

— విరజాహోమయత్రాః —

౧ ¹పుథివ్యాప స్తేజో వాయు రాకాశా మే శుధ్యంతాం జ్యోతి ర-
హం విరజా విప్రాప్తౌ భూయాస్తగ్ం స్వాహా ॥ ²శబ్దస్పర్శరూపరసగంధా మే
శుధ్యంతాం జ్యోతి రహం విరజా విప్రాప్తౌ భూయాస్తగ్ం స్వాహా ॥ ³మనో
వాక్కాయకర్మాణి మే శుధ్యంతాం జ్యోతి రహం విరజా విప్రాప్తౌ భూయా-
స్తగ్ం స్వాహా ॥ ⁴అవ్యక్తభావై రహంక్తార్తై ర్జ్యోతి రహం విరజా విప్రాప్తౌ
భూయాస్తగ్ం స్వాహా ॥ ⁵ఆత్మా మే శుధ్యంతాం జ్యోతి రహం విరజా

విపాప్తా భూయాన్తగ్ం సావహమ్ | ⁶అప్తరాత్తా మే శుభ్యంతాం జ్యోతి
రహం విరజా విపాప్తా భూయాన్తగ్ం సావహమ్ | ⁷పరమాత్మా మే శుభ్య-
ంతాం జ్యోతి రహం విరజా విపాప్తా భూయాన్తగ్ం సావహమ్ | ⁸క్షుధే సా-
హమ్ | ⁹క్షుత్పిపాసాయ సావహమ్ | ¹⁰వివిత్త్యై సావహమ్ | ¹¹ఋగ్వీధానాయ
సావహమ్ | ¹²క్షహేత్కాయ సావహమ్ | ¹³క్షుత్ప్రిపాసామలం జ్యేష్ఠా ములత్త్వీ
ర్నాకాయామ్యహమ్ | అభూతి మనశ్చుద్ధిం చ సర్వాన్నిర్లబ్ధ మే పాప్తా-
న్తగ్ం సావహమ్ | ¹⁴అన్నమయ ప్రాణమయ మనఃసాయ విజ్ఞానమయ
మానస్తమయ మాత్మా మే శుభ్యంతాం జ్యోతి రహం విరజా విపాప్తా
భూయాన్తగ్ం సావహమ్ | ౮౪ | ౬౬ |

సప్తపక్షికమోఽనువాకః

— వైశ్వదేవమస్తా. —

౧ ¹అగ్నయే సావహమ్ | ²విశ్వేభ్యో దేవేభ్య సావహమ్ | ³ధు-
వాయ భూమాయ సావహమ్ | ⁴ధున్వక్షితయే సావహమ్ | ⁵అచ్యుతక్షి-
తయే సావహమ్ | ⁶అగ్నయే సిన్ధుకృతే సావహమ్ | ⁷ధర్మాయ సావహమ్ |
⁸అధర్మాయ సావహమ్ | ⁹అస్మ్యై సావహమ్ | ¹⁰పితృభిరప్తపృథిభ్య
సావహమ్ | ౮౫ |

౨ ¹¹రక్షో దేవజనేభ్య సావహమ్ | ¹²గృహ్యభ్య సావహమ్ | ¹³అవ-
సానేభ్య సావహమ్ | ¹⁴అప్తసానపతిభ్య సావహమ్ | ¹⁵సర్వభూతేభ్య
సావహమ్ | ¹⁶కామాయ సావహమ్ | ¹⁷అస్తరితాయ సావహమ్ | ¹⁸యదేజతి
జగతి యచ్చ చేష్ఠతి నామ్నా భాగోఽయం నామ్నే సావహమ్ | ¹⁹ప్రథివ్యై
సావహమ్ | ²⁰అస్తరితాయ సావహమ్ | ౮౬ |

౩ 21 దివే నావహః । 22 సూర్యాయ నావహః । 23 చంద్రమస్తే నావహః ।
 24 సక్షతేభ్య నావహః । 25 ఇంద్రాయ నావహః । 26 బృహస్పతయే నావహః ।
 27 ప్రజాపతయే నావహః । 28 బ్రహ్మణే నావహః । 29 సప్తదా పితృభ్య
 నావహః । 30 సమా నుద్రాయ పశుపతయే నావహః । ౮౭ ।

౪ 31 దేవేభ్య నావహః । 32 పితృభ్య సప్తదాఽస్తు । 33 భూతేభ్య
 నమః । 34 మనుష్యేభ్య హస్తా । 35 ప్రజాపతయే నావహః । 36 సర్వమేష్టి నే
 నావహః । 37 యథా కూప శ్శృతధార సప్తహస్తధారో అక్షతః । ఏవామే
 అస్తు ధాన్యగం సహస్తధార మక్షతమ్ । ధనధాన్యై నావహః । 38 యే
 భూతాః ప్రచరన్తి దివానక్తం బలి మిచ్ఛన్తో వితుషస్య ప్రేష్యాః ।
 తేభ్య బలిం పుష్టికామో హరామి మయి పుష్టిం పుష్టిపతి ర్దధాతు
 నావహః । ౮౮ ।

ఓషధివనస్పతిభ్య నావహఃఽస్తరితాయ నావహః నమో రు -
 ద్రాయ పశుపతయే నావహః వితుషస్య ప్రేష్యా ఏకం చ । ౮౯ ।

అష్టపద్ధితమోఽనువాకః.

సావకుయాధం జప్యః పుస్తకః.

౧ 1 ఓం త ద్భ్రహ్మ । ఓం త ద్వాఽయుః । ఓం త ద్దాతా । ఓం
 త ద్ధన్వంతర్ । ఓం త ధుర్వాన్ । ఓం త తుర్పరో ర్షమః । అస్త శ్చరతి
 భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూర్తిషు । త్వం యజ్ఞస్త్వం పవత్యా -
 రస్త్వ మింద్ర స్త్వగ్ం రుద్ర స్త్వం విష్ణు స్త్వం బ్రహ్మత్వం ప్రజా -
 పతిః । త్వం తదాస్త ఆహో జ్యోతి రహోఽమృతం బ్రహ్మ భూ ర్భువ
 న్సువ రోమ్ । ౯౦ । ౯౧ ।

ఏవోనస ప్రతితమోఽనువాకః.

— ధృతాహుతిమత్తాః —

౧ ¹శ్రీధ్ధాయాం ప్రాణే నివిష్టోఽమృతం జహోమి । ²శ్రీధ్ధాయా
మపానే నివిష్టోఽమృతం జహోమి । ³శ్రీధ్ధాయాం వ్యానే నివిష్టోఽ-
మృతం జహోమి । ⁴శ్రీధ్ధాయా ముద్రానే నివిష్టోఽమృతం జహోమి ।
⁵శ్రీధ్ధాయాగ్ం సమానే నివిష్టోఽమృతం జహోమి । ⁶బ్రహ్మణి మ
ఆత్మాఽమృతత్వాయ । ⁷అమృతోపస్తరణ మసి । ⁸శ్రీధ్ధాయాం ప్రాణే
నివిష్టోఽమృతం జహోమి । శివో మా విశాప్రదాహయ । ప్రాణా-
య స్వాహా । ౯౦ ।

౨ ⁹శ్రీధ్ధాయా మపానే నివిష్టోఽమృతం జహోమి । శివో మా
విశాప్రదాహయ । అపానాయ స్వాహా ¹⁰శ్రీధ్ధాయాం వ్యానే నివి-
ష్టోఽమృతం జహోమి । శివో మా విశాప్రదాహయ । వ్యానాయ
స్వాహా । ¹¹శ్రీధ్ధాయా ముద్రానే నివిష్టోఽమృతం జహోమి । శివో
మా విశాప్రదాహయ । ఉద్రానాయ స్వాహా । ¹²శ్రీధ్ధాయాగ్ం
సమానే నివిష్టోఽమృతం జహోమి । శివో మా విశాప్రదాహయ ।
సమానాయ స్వాహా । ¹³బ్రహ్మణి మ ఆత్మాఽమృతత్వాయ ।
¹⁴అమృతాపిదాస మసి । ౯౧ ।

ప్రాణాయ స్వాహా సమానే నివిష్టోఽమృతం జహోమి
చ త్వారి చ । ౯౨ ।

స ప్రతితమోఽనువాకః.

— ధృతాహుతిమత్తాః —

౧ ¹శ్రీధ్ధాయాం ప్రాణే నివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్ । ప్రాణ
మస్తేనాహ్వయస్వ । ²శ్రీధ్ధాయా మపానే నివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్ ।

అపాన మన్నేనాపాయస్వ । శ్రీధ్రాయాం వ్యాసే నివిశ్యామృతగ్ం
హుతమ్ । వ్యాస మన్నేనాపాయస్వ । శ్రీధ్రాయా ముదాసే నివిశ్యా-
మృతగ్ం హుతమ్ । ఉదాన మన్నేనాపాయస్వ । శ్రీధ్రాయాగ్ం
సమాసే నివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్ । సమాన మన్నేనాపాయ-
స్వ । ౧౯౨ । ౨౦ ।

ఏకస ప్రతితమోఽనువాకః.

— శివాత్ స్వయాపాదసంధానమత్తః —

౧ ¹అష్టమమాత్రః పురుషోఽష్టమం చ సమాశ్రితః । ఈశ స్సర్వస్య
జగతః ప్రభుః ప్రీతాతి విశ్వభుక్ । ౧౯౩ । ౨౧ ।

ద్విస ప్రతితమోఽనువాకః.

— అయినస్వధృతా ప్రార్థనామత్తః —

౧ ¹వాఙ్మ అసక్ । ప్రసాః ప్రాణః । అహ్యో శ్చక్షుః । కర్ణయో
శ్శ్రోత్రమ్ । బాహువో ర్భుజమ్ । ఉరువో రోజః । అరిష్టా విశ్వా-
స్యజ్ఞాని తనూః । తనువా మే సహ సమస్తే అస్తు మా మాహిగ్ం.
సీ । ౧౯౪ । ౨౨ ।

త్రిస ప్రతితమోఽనువాకః.

— ఇష్టసంప్రదిసంవాదమత్తః —

౧ ¹వయ స్సుప్తా ఉపసేధు రిష్టం । ప్రియమేధా ఋషయో నా.
ధమానాః । అపద్వాస్త మూర్ధ్వాహి పూర్ధి చక్షు ర్ముగ్ధ్యస్తా నిధి-
యేఽన బ్రథా । ౧౯౫ । ౨౩ ।

చతుస్సప్తతితమోఽనువాకః.

--- హృదయాలంభనమస్త్రం. ---

- ౧ ప్రాణానాం గ్రన్థి రసి రుద్రో మా విశ్వాస్తకః । తేనాన్నేనా[॥].
ప్రాయస్స । ౧౬ । ౨౪ ।

పంచసప్తతితమోఽనువాకః.

--- తేనాప్రాణనిరూపణమస్త్రం. ---

- ౧ సమో రుద్రాయ విష్ణవే మృత్యు ర్తే ప్రాహి । ౧౭ । ౨౫ ।

షట్సప్తతితమోఽనువాకః.

--- అగ్నిస్తుతిమస్త్రం. ---

- ౧ త్వమగ్నే ద్యుభి స్త్వ మాశుశుక్షణి స్త్వ ముశ్శ్య స్త్వమ-
త్త్వ స్మరి । త్వం వనేభ్య స్త్వమావధీభ్య స్త్వం స్మణాం స్మవతే
జాయతే శుచిః । ౧౮ । ౩౬ ।

సప్తసప్తతితమోఽనువాకః.

--- అభీష్టయావశామస్త్రం. ---

- ౧ ¹శ్రివేన మే సం తిష్ఠస్వ స్యానేహ మే సంతిష్ఠస్వ సుధూ తేన మే
సం తిష్ఠస్వ బ్రహ్మస్మిన్నేన మే సం తిష్ఠస్వ యజ్ఞస్యర్థి మమ సంతిష్ఠ-
స్వోప తే యజ్ఞ నమ ఉప తే నమ ఉప తే నమః । ౧౯ । ౩౩ ।

అష్టసప్తతితమోఽనువాకః.

--- జ్ఞానసాధనవిధానమ్. ---

- ౧ ¹సత్యం పరం పరిగం సత్యగం సత్యేన స సువర్గా ల్లోకా
చ్యువస్తే కదాచన సతాగం హి సత్యం తస్మా క్షుత్యే రమస్తే²తప్త
ఇతి తపో నానశనా త్వరం యద్ధి పరం తప్త సద్దుర్ధర్తం తద్దురాధర్తం

తస్మాత్ త్వమసి రమన్తే^౧దమ ఇతి నియతం బ్రహ్మచారిణః సస్మాద్దమే
 రమన్తే^౨శమ ఇత్యురశ్యే మునయః సస్మాద్భుమే రమన్తే^౩దాన మితి స-
 రావణి భూతాని ప్రశగ్ంసన్తి దానా న్నాతి ధుశ్చరం తస్మాద్దానే
 రమన్తే^౪ధర్మ ఇతి ధర్మేణ సర్వ మిదం పరిగృహీతం ధర్మా న్నాతి-
 ధుష్కరం తస్మాద్ధర్మే రమన్తే^౫ప్రజన ఇతి భూయాగ్ంస సస్మాద్
 ద్భూయిష్టాః ప్రజాయన్తే తస్మాద్భూయిష్టాః ప్రజననే రమన్తే^౬-
 గ్మయ ఇత్యాహ తస్మాద్గ్మయ ఆధాతవ్యా^౭అగ్నిహోత్ర మిత్యాహ
 తస్మాదగ్నిహోత్రే రమన్తే^౮యజ్ఞ ఇతి యజ్ఞో హి దేవా సస్మాద్వృత్తే
 రమన్తే^౯మానస మితి చిద్వాగ్ంస సస్మాద్విద్వాగ్ంస ఏవ మానసే
 రమన్తే^{౧౦}న్యాస ఇతి బ్రహ్మ బ్రహ్మ హి పరః పరో హి బ్రహ్మ తాని
 వా ఏతాన్యపరాణి పరాగ్ంసి న్యాస ఏవాత్యరేచయ^{౧౧} ద్య ఏవం వే.
 జేతుష్టనివత్ । ౧౦౦ । ౭౮ ।

ఏకోనాశీతితమోఽనువాకః.

— యోగ్యాయితామభేన జ్ఞానసాధననిరూపణమ్. —

౧ ప్రాగ్జాపత్యో హోరుణి సుప్తర్థేయః ప్రజాసతిం పితర ముప
 ససార కిం భగవన్తః పరమం పదన్తి తస్మాద్ప్రవాచ^౨సత్యేన వా.
 యు రావాతి సత్యేనాద్రిత్యో రోచతే ద్విది పత్యం వాచః ప్రతిష్ఠా స-
 త్యే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మాద్ధనత్యం పరమం పదన్తి^౩తపసా దేవా
 దేవతా మగ్ర ఆయ సప్తసర్వయ సుప్త రిన్వదిన్త సపసా సపత్నాన్పు-
 సుదామారాతీ సపసి సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మాత్తపః పరమం పదన్తి
^౪దమేన దానాః కిల్బిష మపహూన్వన్తి దమేన బ్రహ్మచారిణః సుసరగ-
 చ్చ సైమా భూతానాం దురాధర్మం దమే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మా-

ద్వమః పరమం వదన్తి శమేన తాన్తా శ్చిన్ మా చరన్తి శమేన వాకం
మునయోఽన్వవిన్ద ఇమౌ భూతానాం దురాధర్ష ఇమౌ సర్వం
ప్రతిష్ఠితం తస్మాద్భమః పరమం వదన్తి దానం యజ్ఞానాం పరాథం
దక్షిణా లోకే దాతారగ్ం సర్వభూతాన్యవజేవన్తి దాననారాత్రి ర.
పానుదన్త దానేన ద్విషన్తో మిత్రా భవన్తి దానే సర్వం ప్రతిష్ఠితం
తస్మాద్దానం పరమం వదన్తి ధర్మో విశ్వస్య జగతః ప్రతిష్ఠా లోకే
ధర్మం ప్రజా ఉపసర్పన్తి ధర్మేణ పాప మప్రమదతి ధర్మే సర్వం ప్రతి-
ష్ఠితం తస్మాద్ధర్మం పరమం వదన్తి ప్రజపతం వై ప్రతిష్ఠా లోకే పాధు
ప్రజాయా సన్తుం తవ్యానః పితౄణా మమృణో భవతి తదేన తస్యా
అస్మణం తస్మాత్ప్రజననం పరమం వదన్త్యగ్మయో వై త్రయీ
విద్యా దేవయానః పథా గార్హపత్య ఋక్సౌఖి రభన్తర మన్వా-
హర్యవచనం యజా రన్తరితం వామదేవ్య మాహవనీయ సామ
సుప్తగ్లో లోకో బృహ తస్మాద్దగ్ని స్సర్వమం వదన్త్యగ్మహోత్రగ్ం
సాయం ప్రాత ర్గృహణాం నిష్క్రూతి స్పిష్టగ్ం మహుతం యజ్ఞ-
కతూనాం ప్రాయణగ్ం సువర్ణస్య లోకస్య జ్యోతి సస్మాద్దగ్ని-
హోత్రం పరమం వదన్తి యజ్ఞ ఇతి యజ్ఞేన హి దేవా దినం గతా
యజ్ఞేనానురా నపానుదన్త యజ్ఞేన ద్విషన్తో మిత్రా భవన్తి యజ్ఞే
సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మాద్ద్యజ్ఞం పరమం వదన్తి మానసం వై ప్రాజా-
పత్యం ప్రవిత్రం మానసేన మనసా పాధు పశ్యతి మానసా ఋషయః
ప్రజా అస్మజన్త మానసే సర్వం ప్రతిష్ఠితం తస్మాద్మానసం పరమం
వదన్తి న్యాయ ఇత్యాహు ర్ననీషిణో బ్రహ్మణం బ్రహ్మ విశ్వః
కతమ స్పృయమ్ము ప్రజాపతి స్సంవత్సర ఇతి సంవత్సరో ఽ సా

వాదిత్యో య ఏవ ఆదిత్యే పురుష సు పరమేష్ఠీ బ్రహ్మత్వా¹⁶యాభి-
 రాదిత్య స్తపతి రశ్మిభి స్తాభిః ప్రజ్వల్యో వక్వతి ప్రజ్వల్యోనావధివనస్స-
 తయః ప్రజాయ స్త పివధివనస్సతిభి రన్నం భవత్యన్నేవ ప్రాణాః ప్రా-
 జ్ఞై ర్బలం బలేన తవ స్తవసా శ్రద్ధా శ్రద్ధయా మేధా మేధయా మనీషా
 మనీషయా మనో మనసా శాన్తి శాన్త్యా చిత్తం చిత్తేన స్మృతిగ్ం
 స్మృత్యా స్మరగ్ం స్మరేణ విజ్ఞానం విజ్ఞానేనాత్మానం వేదయతి త-
 స్మా దన్నం దదన్ధన్వాజ్యేతాని దదాత్యన్నా త్పాణా భవన్తి భూ-
 తానాం ప్రాజ్ఞై ర్మనో మనస శ్చ విజ్ఞానం విజ్ఞానా దావన్దో బ్రహ్మ-
 యోని¹⁷స్స వా ఏవ పురుషః పశ్చాదా పశ్చాత్తా యేన సర్వ మిదం
 ప్రోతం పృథివీ చా న్ధరికుం చ ద్యా శ్చ దిశ శ్చావా న్దరదిశా శ్చ స
 వై సర్వ మిదం జగ భు సభూతగ్ం స భవ్యం జిజ్ఞాసక్లే ప్ర ఋతజా ర-
 యిషా శ్శ్రద్ధా సత్యో మహస్వా స్తపసో పరిష్ఠా¹⁸జ్ఞాత్వా తమేవం
 మనసా హృదా చ భూయో స మృత్యు ముపయాహి విద్వా¹⁹స్త-
 స్త్వాన్నాస్యస మేహం తపసా మతిరి క్తమావహ²⁰ర్వసురణోవైభూ రసిప్రా-
 జిత్యమసి సన్ధాతా బ్రహ్మ స్తవమసి విశ్వధృతే²¹హా స్తవమప్యగ్నిరసి
 పరోచిదా స్తవమసి సూర్యస్య ద్యుమ్నోదా స్తవమసి చంద్రమన ఉ-
 పయామగృహీతో²²సి బ్రహ్మణే త్వా మహన²³పిమిత్యాత్మానం యు-
 జ్ఞోతే²⁴తదైవ మహాప్రనివదం దేవానాం గుహ్యం²⁵య ఏవం వేద
 బ్రహ్మణో మహిమాన మాప్నోతి తస్మా ద్బ్రహ్మణో మహిమాన మి-
 త్యుప్రసివత్ । ౧౦౧ । ౭౯ ।

అశీతితమోఽనువాకః.

—॥ లోకవ్యవహారాణాం యగమాపత్రతిపాదకశ్రుతిః. ॥—

౧ ¹తస్మై పం విదుషో యజ్ఞస్యాత్తా యజమానశ్శ్రద్ధా పత్తి
శరీరమిద్ధమురో వేదిర్లోమాని బర్హిర్వేదశ్శిఖా హృదయం యూపః
కామ ఆజ్యం మనుయః ప్రశుప్తపోఽగ్నిర్దమ శ్శమయితా దక్షిణా
వాన్మోతా ప్రాగ్ ఆదాతా చక్షు రధ్వర్యుర్మనో బ్రహ్మ శోత్ర మగ్ని-
²ద్యావద్భీయతే సా దీక్షా యదశ్చాతి తద్ధవి ర్యదీబతి తదస్య సోమ-
ప్రాసం యస్రమతే తదుప్సదో యథస్థం చరత్యుప్సవిశత్సు త్త్విష్తతే చ స
ప్రవర్గో య స్తుభం తదాహవనీయో యావ్యాహృతి రాహుతి ర్య-
దస్య విజ్ఞానం శబ్దహోతి యథాయం ప్రాతర త్తి తథస్థమిధం యత్ప్రా-
తర్తధ్వనినగం ప్రాయం చ తాని సవనానియే ³అహోరాత్రే తేదర్శ
పూర్ణమాసా యేఽర్థమాసాశ్చ మాసాశ్చ తే చాతుర్మాస్యాని య
బ్రుతవ స్తే పశుబుధా యే సంవత్సరాశ్చ పరివత్సరాశ్చ తేఽహర్దశా
సంవత్సరం వా ఏతత్సత్రం యన్తరణం తదవభృత ⁴ఏతద్వై జరా-
మర్య మగ్నిహోత్రగం సత్రం య ఏవం విద్వా సుదగయనే ప్ర-
మీయతే దేవానా మేన మహిమానం గత్వాఽఽదిత్యస్య సాయుజ్యం
గచ్ఛత్యథ యో దక్షిణే ప్రమీయతే విత్సగా మేన మహిమానం
గత్వా చంద్రమస్త సాయుజ్యగం సలోకతా మాహ్నేత్యేతా వై సూర్యా
చంద్రమసోర్మహిమానా బ్రాహ్మణో విద్వా వభిజయతి తస్మా ద్బ్రహ్మణో
మహిమాన మాహ్నేతి తస్మా ద్బ్రహ్మణో మహిమానమ్ ॥ ౧౦౨ ॥ ౮౦ ॥

౨ ¹అమృతస్యైకవచ్ఛాతచ్ఛత్రం, ²జాతవేదస్తే చతుర్దశ ³భూరన్నం,
⁴భూరన్నయే, ⁵భూరన్నయే, వైకమేక్షం; ⁶సాహి, ⁷సాహి, చత్వారి,

చత్వారిః, ⁸యశ్చస్తపాం దేవీ, ⁹సమో బ్రహ్మణ, ¹⁰ముతం తస్మా ¹¹యథా
 స్పృశ్యస్తైక, మేక; ¹²మణోరణీయాగ్ం, శ్చతుస్త్రిగ్ంశః; ¹³ధనిహస్త్రీగ్ంశః.
 షగ్ంషష్టిగ్ంశతి, ¹⁴రాద్రిత్యో వా, ఏష ¹⁵అద్రిత్యో వై తేజ, ఏకమేకం;
¹⁶నిధనపతయే త్రయోవిగ్ంశతి, ¹⁷స్సద్యోజాతం త్రిణి, ¹⁸వాసుదేవా.
 యోక, ¹⁹మఘోరేభ్య, ²⁰స్తత్పురుషాయ దేవీ దేవీ; ²¹ఈశానో, ²²సమో
 హిరణ్యబాహవ, ఏకమేక; ²³మృతగ్ం సత్యం; దేవీ, ²⁴సర్వో వై
 దుద్రత్తుత్వారి, ²⁵కద్గుద్రాయ త్రిణి, ²⁶యస్య వైకఙ్కతీ, ²⁷కృణుష్వ
 పాజో, ²⁸ఽద్రితి, ²⁹రాహోవా, ఇదగ్ం సర్వ, మేకమేక; ³⁰మాపః పునస్త
 చత్వా, ³¹ర్యగ్నిశ్చ, ³²సూర్యశ్చ నవ త్రవో, మితిచత్వా³⁴ర్యా, యాతు
 పఞ్చ, ³⁵తోఽస్తి దశో, ³⁶త్రమే చత్వారి, ³⁷ఘృణీస్త్రీణి, ³⁸బ్రహ్మమేతు
 మాం యాస్తే బ్రహ్మహత్యాం దావదశ, ³⁹బ్రహ్మ మేధయా ఽద్యాన
 ఇమం భూగ్రహత్యాం, ⁴⁰బ్రహ్మ మేధవా బ్రహ్మ దేవానా మిదం
 వీరహత్యా మేకాన్న విగ్ంశతిరేకాన్న విగ్ంశతి; ⁴¹ర్షేధా దేవీ,
⁴²మేధాం మ ఇస్త్రి, శ్చత్వారి చత్వా; ⁴³ర్యా మాం మేధా దేవీ,
⁴⁴మయి మేధామేక, ⁴⁵మపైతు, ⁴⁶వర్తం, ⁴⁷వాతం ప్రాణ, ⁴⁸మముత్త
 భూయా, ⁴⁹ద్ధర్మిం, ⁵⁰శలై ర్గ్నిం, ⁵¹మా ఛిదో మృత్యో, ⁵²మా నో
 మహాస్తం, ⁵³మానస్తాకే, ⁵⁴వజ్రపతే, ⁵⁵స్వస్తిదా, ⁵⁶స్త్రియృకం, ⁵⁷యే
 తే సహస్ర మయతం దేవీ దేవీ; ⁵⁸మృత్యవే స్వాహాకం, ⁵⁹దేవకృత.
 స్తేకాదశ, ⁶⁰యదో దేవాః ⁶¹కామాకార్షే ⁶²స్వమ్యరకార్షే
 దేవీదేవీ, ⁶³తిలాజ్ఞుహోమి గావ శ్శ్రియం ప్రజాః పఞ్చ, ⁶⁴తిలాః
 కృష్ణాశ్చోరస్య శ్రీః ప్రజ్ఞాతు జాతవేదస్సప్త, ⁶⁵ప్రాణ వాక్సగ్నిర
 ఉత్తిష్ఠ పురుష పఞ్చ, ⁶⁶పృథివీ శబ్ద మనో వాగవ్యకృత్తాఽన్తరాత్మా

పరమాత్మా మే త్సుభేన్నమయ పశ్చిద⁶⁷శాగ్నయే స్వాహాకచత్వా-
 ర్చిగ్ంశ, ⁶⁸దోం తప్రహ్మనవ, ⁶⁹శ్రద్ధాయాం ప్రాజే నివిష్టః, ⁷⁰మృతం
 జహోమి చతుర్విగ్ంశతి, ⁷¹శ్రద్ధాయాం ద⁷¹శాఖ్యమాత్రః పురుషో
 దేవ, ⁷²వాజ్మ ఆనన్నప్తే, ⁷³వయ స్సుప్తద్ధాః, ⁷⁴ప్రాణానాం గ్రస్థి రసి
 దేవ దేవ; ⁷⁵న మా రుద్రాయైకం, ⁷⁶త్వమన్నేద్యుభిర్దేవ, ⁷⁷శివేనమే సంతి-
 ష్ఠస్వ, ⁷⁸సత్యం, ⁷⁹ప్రాజాపత్య, ⁸⁰స్తనేన మేకమేక; మశీతిః । ౮౦ ।

¹అమృత్యుపారే, ¹¹ప్రస్థస్థినః, ²¹ప్రాహినో అగ్నవకయా, ³¹అది-
 త్యోవా వ్రష, ⁴¹ఋతగ్ం సత్య, ⁵¹మోమి, ⁶¹త్యామాం మేధా, ⁷¹మాన
 స్తోకే, ⁸¹తిలాజ్ఞుహోమి, ⁹¹శ్రద్ధాయా మప్రానే నివిష్టః, ¹⁰¹ప్రాజాపత్యో, ¹⁰²ద్యుత్తరతమ్ । ౧౦౧ ।

ఉత్తరశాంతిపాఠః.

ప్రహ నా నవతు । ప్రహ నా భునక్తు । ప్రహ వీర్యం కరవావహై ।
 తేజస్వి నా వధీత మస్తు మావీద్విషావహై । ఓం శాంతి శాంతి శాంతిః ।

హరిః ఓమ్ । శ్రీకృష్ణార్పణమస్తుః

ఇతి తైత్తిరీయోపనిషది చతుర్థప్రపాఠకే

ఆంధ్ర పాఠ సుమాప్తః.

అరణ్యకం సమాప్తమ్.

శ్రీ రస్తు.
శ్రీకృష్ణయజుర్వేదే

ఏకాగ్నికాండే - ప్రథమః ప్రపాఠకః.

వివాహమస్తాః. అష్టాదశఖండా.

కాండర్షయః = విశ్వే దేవాః.

ప్రథమః ఖడ్గాః. మస్తాః దశ.

--- కన్యావరణాదిమస్తాః. ---

హరిః ఓమ్! ¹ప్రసంగంతా ధియశానస్య సక్షణి వరేభి ర్వరాగం
అభి ము ప్ర సేదత | అస్తాక మిష్ట్ర ఉభయం జాజోవతి య ధాన్యమ్య*.
సాన్యస్థపో బుబోధతి | ²అప్రత్యరా ఋజవ స్సన్తు వన్తా యేభి స్సఖా.
యో యన్తి నో వరేయమ్ | స మర్త్యమా సం భగో నో నిసీయా భుం
జాస్సత్యగం సుయమ మస్తు దేవాః | ³అభ్రాతృక్షీం వరుణా పతిక్షీం
బృహస్పతే | ఇన్ద్రా పుత్రక్షీం లక్ష్మ్యం తా మన్యై సవిత స్సవ | ⁴అ-
ఘోరచక్షు రసతిక్షేవ్యధి శివా పతిభ్య స్సుమనా స్సువరాః |
జీనసూ దేవకామా సోనా శం నో భవ ద్విపక్షే శం చతుష్పదే |
⁵ఇద మహం యా త్వయి పతిష్టువ్యల్క్ష్మీ స్తాం నిర్దిశామి | ⁶జీవాగం
రుదన్తి విమయన్తే అధ్వరే దీర్ఘా మను ప్రసీతిం దీధియు ర్షరః |
వామం తిత్వభ్యో య ఇదగం సమేరిరే మయః పతిభ్యో జనయః
పరివ్యజే | ⁷ప్ర్యక్ష త్కూరి ముదచన్తావప్త ఆపైవై ప్రాన్తాగా స్సు-

* యథాన్యమ్య.

పనగం హరన్తు । అవీరఘ్ని దుదచన్తావసః । ⁹అర్యన్తా అగ్నిం
పరియన్తు త్రీప్తం ప్రతిక్షన్తాగ్(ం)శ్వశోవ్యో దేవతా శ్చ । ¹⁰భే ననసః భే
రథః భే యుగస్య శచీవతే । అపాలా మిన్ద్రో త్రిః పూర్వ్యకర ధూ-
ర్యవర్చసమ్ । ¹¹శం నే హిరణ్యగ్ం శమునన్తావప్త శ్చం తే మేధీ భవతు
శం యుగస్య శ్చిన్ద్ర । శం త ఆప శ్చ తపవిత్రా భవన్తస్యైవా పత్యా
తన్వగ్ం నగ్ం సృజన్త । ౧ ।

దీధియు ర్నరోఽప్తావ । ౧ ।

ద్విరీయః ఖండః. మన్తాః అప్తా.

అగ్నిశ్చాపనాదిమన్తాః.

౧ హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకాః ప్రచక్రముర్ హిరావఽ-
వద్య మాపః । తతం ప్రవిత్రా వితతా హ్యను తాభిష్టావో దేవ సువితా
పునాతు । ²హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పావకా యాసు జాతః కశ్యప్తో
యాప్స్వగ్నిః । యా అగ్నిం గర్భం దధిరే నువర్ణా న్తా న్త ఆప శ్శగ్(ం)
ప్రోనా భవన్తు । ³యాసాగ్ం రాజా వరుణో యాతి మధ్యే సత్యా-
న్తృతే అనవశ్యో జ్ఞానానామ్ । యా అగ్నిం గర్భం దధిరే నువర్ణా
న్తా న్త ఆప శ్శగ్(ం)ప్రోనా భవన్తు । ⁴యాసాం దేవా దివి కృణ్వన్తి భుజం
యా అస్తరితే బహుధా నివిష్టాః । యా అగ్నిం గర్భం దధిరే ను-
వర్ణా న్తా న్త ఆప శ్శగ్(ం)ప్రోనా భవన్తు । ⁵శివేన త్వా చక్షుషా పశ్యన్తావ-
ప శ్శివయా తనోవసన్పుతన్తు త్వచం తే । ఘృతశ్చుత శ్శుచయో యాః
పావకా న్తా న్త ఆప శ్శగ్(ం)ప్రోనా భవన్తు । ⁶పరి త్వా గిర్వణో గిర ఇమా
భవన్తు విశ్వతః । సృష్టాయ మనుస్మృష్టయో జాప్తా భవన్తు జప్తయః ।
⁷అశాసానేత్యేమా పూషా త్వేతో నయతు మా న్తగృహ్యశ్వినా త్వా

ప్రవహతాన్ రథేన । గృహస్థం గృహపత్నీ యథా ౭సో వశినీ
త్వం విదధ మావదాసి ॥ ౨ ॥

భవన్తు పశ్చచ ॥ ౨ ॥

తృతీయః ఖండః మన్తాః చతుర్దశః.

కన్యాశిమన్తా పాణిగ్రహణాదిమన్తాః.

సోమః ప్రథమో వివిదే గర్భరోవో వివిద ఉత్తరః । తృతీయో
అగ్ని స్థే పతి స్తురీయ స్తే మనుష్యభాః । సోమో ౭దద ద్దన్తర్వాన
గర్భరోవో ౭దద దగ్నయే । రయం చ పుత్రాగ్ (౦) శ్చాదా దగ్ని ర్భవ్య
మథో ఇమామ్ । గృభ్యామి తే సుప్రజాన్తాన్తయ హస్తం మయా
పత్యా జరదష్టి ర్యథా ౭సః । భగో అర్యమా సవితా పురన్ధి ర్భవ్యం
త్వా ౭దు గ్ధార్ హపత్యాయ దేవాః । తే హ పూర్వే జనాసో
యత్ర పూర్వసహా హితాః । మూర్ధన్యా యత్ర సాభ్యవః
పూర్వో దేవేభ్య ఆతపత్ । సరస్వతి ప్రేద మవ సుభగే వాజినీపతి ।
తాం త్వా విశ్వస్య భూతస్య ప్రగాయానుస్యగ్రతః । య ఏతి
ప్రదిశ స్పర్వా దిశో ౭ను పవమానః । హిరణ్యహస్త ఏరం మ స్ప
త్వా మన్తనసం కృణాతు । ఏక మిషే విష్ణు స్త్వా ౭న్వేతు ద్వేష్టాద్వే
శ్రీణి ప్రతాయ ౧౦ ప్రత్యారి మాయోభ వాయ ౧౧ పశ్చ సశుభ్య ౧౨ వృద్ధ
తుభ్య ౧౩ సప్త ప్రప్రభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణు స్త్వా ౭న్వేతు । ౧౪ సఖా
సప్తపదా భవ సఖాయో సప్తపదా బభూవ సఖ్యం తే గమేయగ్ం
సఖ్యా తే మాయోమగ్ం సఖ్యా న్నే మాయోస్తా స్సమయావ సం
కల్పావహై సం ప్రియా రోచిష్ఠా సుమనస్యమానా । ఇవ మూ
ర్ష మభిసంవసానా సంనో మనాగ్ంసి సం ప్రతా స ము చిత్తా

న్యాకరమ్ । సా త్వ మున్య మూహ మమూహ మస్మి సాత్వం ద్యా
రహం పృథివీ త్వగ్ం రేతో ఽహగ్ం రేతోభృ త్వం మనో ఽహ-
మస్మి వా క్వగ్ం సా మాహ మస్మ్యై క్వగ్ం సా మా మనువ్రతా
భవ మ్మగ్ంసే పుత్రాయ వేత్తవై శ్రియే పుత్రాయ వేత్తవై ఏహి
మాస్మతే । 3 ।

అగ్రత స్వల్ప । 3 ।

చతుర్థః ఖండః. మన్తాః షోడశః.

--- వివాహ ప్రధానశ్లోమములు. ---

౧ సామాయ జనివిదే స్వాహా 2గర్భర్వాయ జనివిదే స్వాహా 3ఽ-
గ్నేయే జనివిదే స్వాహా । 4క్షప్తలా పితృభ్యో యతీ పతిలోక మస ద్దీ-
తా మదాస్థ స్వాహా । 5వైతో ముఞ్చతి నాముత స్సుబద్ధా మముత-
స్కరత్ । యథేయ మిన్ద్ర మిథ్య స్సుపుత్రా సుభగాఽఽనతి । 6ఇమాం
త్వ మిన్ద్ర మిథ్య స్సుపుత్రాగ్ం సుభగాం కృణు । దశాస్యాః పు-
త్రా నాథహీ పతి మేకాదశం కృధి । 7అగ్ని రైతు ప్రథమా జీవతా-
వాగ్ం సో ఽస్మై ప్రజాం ముఞ్చతు మృత్యుపాశాత్ । తదయగ్ం
రాజా వరుణో ఽనుమన్యతాం యథేయగ్ం (౦) స్త్రీ పౌత్ర ముఖం స
రోదాత్ । 8ఇమా మగ్ని స్త్రాయతాం గార్హపత్యః ప్రజా మస్మై
నయతు దీర్ఘ మాయుః । అశూన్యోపస్థా జీవతా మస్తు మాతా
పౌత్ర మావస్థ మభిప్రబుధ్యతా మియమ్ । 9మా తే గృహే నిశి
ఘోష ఉత్థా దస్యత్ర త్వద్రుదత్య సుంవిశన్తు । మా త్వం వికే-
శ్వర ఆవధిషా జీవపత్నీ పతిలోకే విరాజ వశ్యన్తీ ప్రజాగ్ం సుమ-
వస్యమానామ్ । 10ద్యా స్తే పృథగ్ం రక్షతు వాయు మారూ అ-

భీనా చ స్రవంధయ స్తగ్ం సవితా లభిరక్షతు । అవాససః పరి-
 ధానా ద్భూహస్పతి ర్విశ్వేదేనా అభిరక్షన్తు సత్వాత్ । ¹¹అప్రజన్తాం
 పాత్రమృత్యుం పాప్తాన ముత వా లభుమ్ । ¹²శీర్ష స్పృజ విహన్తుచ్య
 ద్విషదభ్యః ప్రతిముఖామి పాశమ్ । ¹³ఇమం మే పరుణ, ¹⁴తత్త్వా
 యామి ¹⁵త్వంనో అగ్నే ¹⁶స త్వంనో అగ్నే ¹⁷త్వమగ్నే అయా లస్య-
 యాస న్ననసా హితః । అయా స హవ్య మూహితే లయా నో
 ధేహి ధేవజమ్ । ౪ ।

ఇయ ముష్టే చ । ౪ ।

పంచమః ఖండః. మన్తాః అష్టాదశ.

— లాహరీహరి మన్తాః —

౧ ¹అ తిష్ఠేమ మశ్తాన మశ్నేవ త్వగ్ం(ం)స్థిరా భవ । అభితిష్ఠ మృ-
 తవ్యత సుహస్వ పృతనాయతః । ²ఇయం హవ్యప బ్రూతే కుల్పా-
 న్యావప నితా । దీర్ఘాయ రస్తు మే పతి ర్భీవాతు శరద శ్శతమ్ ।
³తుభ్య మగ్రే పర్యవహ స్థూర్యాం పతాతునా సహ । పునః పతిభ్యో
 జాయాం దా అగ్నే ప్రజయా సహ । ⁴పునః పత్ని మగ్ని రధా-
 దాయమా సహ వర్చసా । దీర్ఘాయ రస్యా యః పతి స్స పతు
 శరద శ్శతమ్ । ⁵విశ్వ ఉత త్వయా వయం భారా ఉదన్యా భవ ।
 అతిగాహేమహి ద్విమః । ⁶అ తిష్ఠేమ మశ్తానమ్ । ⁷అర్యమణాం ను
 దేవం కన్యా అగ్ని మయక్షత । స ఇమాం దేవో అధ్వరః ప్రతో
 ముఖాతి నాముత స్సుబధ్ధా మముతస్కరత్ । ⁸తుభ్య మగ్రే పర్య-
 వహోస్సునః పత్ని మగ్నిరధా ⁹ద్విశ్వ ఉత త్వయా వయ ¹⁰మా తిష్ఠే-
 మ మశ్తానమ్ । ¹¹త్వ మర్యమా భవతి య త్కనీనాం నామ స్వ-

ధావ భువ్యం విభర్షి । అక్షాన్తి వృక్షం సుధితం స గోభి ర్య ద్ధ-
 ముతీ సమనసా కృణోషి । ¹³తుభ్య మగ్రే పర్యవహ ¹⁴స్పృహ పత్ని
 మగ్నిరదా ¹⁵ద్విత్వా ఉత త్వయా వయమ్ । ¹⁶ప్ర త్వా ముఖ్యమి వ-
 రుణస్య పాశా ద్యేవ త్వా ఒబధ్నా భువితా సుకేతః । ధాతు క్ష
 యోనా సుక్తతస్య లోకే హ్యసం తే సహ పత్యా కరోమి ।
¹⁷ఇమం విష్యామి సరుణస్య పాశం యమబధ్నిత సవితా సుకేతః ।
 ధాతు క్ష యోనా సుక్తతస్య లోకే ఒరిష్టాం త్వా సహ పత్యా
 కృణోమి । ¹⁸అయా త్వాగ్నేస్యసభిశ్చ నీ క్ష సత్య మి త్వ మయా అసి
 అయస్తా మనసా ధృతో ఒయసా హవ్యమూహిషే ఒయా నో ధహి
 భక్షజమ్ । ౫ ।

ద్విష స్సుకేత స్త్రీణి చ । ౫ ।

పశ్యః ఖండః మన్తాః ఏకాదశః.

— రథోత్తంభనాదిమంత్రాః —

స త్యేనోత్తభితా భూమి సూర్యేనోత్తభితా ద్యాః । ఋ -
 తేనాఒదిత్యా సిష్టన్తి దివి సోమో అధిశ్రితః । ²యుజ్జాన్తి బ్రధ్మం
³యోగేయోగే । ⁴సుక్తిన్శుకగ్ం శల్కలిం విశ్వసూపగ్ం హిరణ్య
 వర్ణగ్ం సువృతగ్ం సుచక్రమ్ । ఆరోహ సద్వమృతస్య లోకగ్ం (౦)
 హ్యసం పత్యే సహతుం కృణుష్వ । ⁵ఉదు తర మారోహ నీ వ్యస్య -
 నీ పృతవ్యతః । మూర్ధాపం పత్య రారోహ ప్రజయా చ వి-
 రా ధృవ । ⁶సప్రాజ్ఞే త్వమిదే భవ సప్రాజ్ఞే త్వమివాం భవ ।
 సనాన్దరి సప్రాజ్ఞే భవ సప్రాజ్ఞే అధి దేవృషాన్సుషాణాగ్ం (౦) త్వ-

శురాణాం ప్రజాయా శ్చ ధనస్య చ । పతీనాం చ దేవ్యాణాం చ
సజాతానాం విరాడ్భవ । ⁸నీలలోహితే భవతః కృత్యా ప్రక్తిర్యో-
జ్యతే । ఏథ వై ౭ స్యా జ్ఞాతయః పతి ర్భున్ధేషు బధ్యతే । ⁹యే నధ్య
శ్చస్త్రం పహతుం యత్సా యన్తి జనాగ్ం అనుపున స్తా యజ్ఞయా
దేవా నయన్తు యత ఆగతాః । ¹⁰మా ఏద స్మరిస్తస్మిన్ య ఆనీదన్తి
దమ్మతీ । సుగేభి ద్ధర్మమతీ తా మపద్యాన్త్యరాతయః । ¹¹సుగం పథా-
ప్ర మాకుక్ష మురిష్టగ్ం (౦)స్వస్తి వాహనమ్ । యస్తి నీవరో న రిష్యత్య-
న్యేషాం విద్వతే నను । ౬ ।

ధనస్య చ నవ చ । ౬ ।

సప్తమః ఖండః. మన్తాః షోడశః.

— తిర్థస్థానుస్మృతిక్రమే జపాదికం. —

¹తా మస్తప్తానా మనుజో దురోణ ఆధత్తగ్ం రయిం నశవీరం
వచస్యతే । కృతం తీర్థగ్ం సుప్రపాణగ్ం శుభస్పతి స్థాణుం పథే-
ష్ఠా మప దుర్జతిగ్ం హగమ్ । ²అయం నో మహ్యః పారగ్ం (౦)స్వస్తి
నేష దవప్రస్పతిః । సీరా న సునతరా భవ దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే ।
³అస్య పారే నిర్ బుతస్య జీవా జ్యోతి రశీమహి । మహ్య ఇన్ద్ర
ప్రస్వ స్తయే । ⁴యత్ప్రతే చి దభిశ్రిమః పురా జ ర్భుభ్య ఆత్మనః ।
సంధాతా స్థం మఘవా పురో వను ర్నిష్కర్తా విహృతం పునః ।
⁵ఇదా మగ్న ఇమం మే నరుణ ⁷తత్త్వాయామి ⁸త్వం నో అగ్నే ⁹స
త్వం నో అగ్నే ¹⁰త్వమగ్నే అయా ౭సి । ¹¹యే గర్భరావ అప్రసవశ్చ
దేవీ కేషు పృక్షేషు వాసస్త్యేషావసతే । శివా స్తే అస్మిన్యే నధేన్వి
భవన్తు మా హిగ్ంసిషు ర్యహతు మూహ్యమానామ్ । ¹²యా ఓష-

ధయో యా వదోయో యాని ధన్వాని యే వనా । తే త్వో నభు ప్ర-
 జావతీం స్ర త్వే ముచ్చస్తవగంహసః । ¹³సంకాశయామి వహతుం
 బ్రహ్మణా గృహై రభూరేణ చక్షుషా మైత్రేణ । సర్యాణధం వి-
 శ్వసూనం యస్తస్యాగ్(ం) స్తోవం పతిభ్య స్సవితా కృణోతు తత్ ।
¹⁴ఆ వా మగ స్థుమతి ర్వాజినీవహూ న్యశ్వినా హృథు కామాగ్ం అ-
 యగంసత । అభూతం గోపా మిసునా శుభస్పతీ ప్రియా అర్ఘ్య-
 స్తా దుర్యాగం అశీమహి । ¹⁵అయం నో దేవ స్సవితా బృహస్పతి
 రిద్వాగ్ని మిత్రావసుణా స్వస్తయే । త్వష్టా విష్ణుః ప్రజయా
 సగంరరాణః కామ ఆయాతం కామాయ త్వా విముచ్చతు । ౭ ।

అసతే నవ చ । ౭ ।

అష్టమః ఖండః. మన్తాః పంచదశ.

— గృహప్రశా-రిద్ధోమమంత్రాః. —

¹శర్త వర్తేద మాహరాస్యేనార్యా ఉప్తస్తిరే । సినివాలి
 ప్రజాయతా మియం భగస్య సుమతా అసత్ । ²గృహా వృద్ధా
 స్థుమనస్తః ప్రప్త్యే ౭వీరఘ్నీ వీరసత స్సువీరాన్ । ఇరాం వహ-
 తో ఘృత ముక్షమాణా స్తేష్వహగం సుమనా సుం విశామి । ³ఆగ
 న్లోష్ఠం మహిషీ గోభి రక్షేన్ రాయుష్కృత్పత్నీ ప్రజయా స్వర్వత్ ।
 బహీం ప్రజాం జనయన్తీ సురత్నేను మగ్నిగం శతహిమా సు-
 పర్యాత్ । ⁴అయ మగ్ని ర్మహాపతి స్సుప్తగంస తుష్టివర్ధనః । య-
 త్తా భగస్యాభ్యాం నవ ప్రయిం పుష్టి మథో ప్రజామ్ । ⁵ప్రజా-
 యా ఆభ్యాం ప్రజాపతే ఇద్వాగ్ని శర్త యచ్ఛామ్ । యథైవ-
 యో ర్మ సప్రమియాతా ఉభయో ర్జీవతోః ప్రజాః । ⁶తేన భూ-

తేన హవిషా య మా ప్యాయతాం పునః జాయాం యా మస్తా
అవాత్సు స్తాగ్ం రసేనాభివర్ధతామ్ । అభివర్ధతాం పయసా భిరా-
ప్యేణ వర్ధతామ్ । రయ్యా సహస్రపాష సేమా స్తా మనపేశీతా ।
ఇహైవ స్తం మా వియోష్టం విశ్వ మాయు ర్వ్యశ్నుతమ్ । మహ్య
ఇష్టా స్సన్వస్తయే । ఇధువైధి పోష్యా మయి మహ్యం త్వా ఒదా
ద్భ్రహస్పతిః । మయా పత్యా ప్రజావతీ సం జీవ శరద త్శతమ్ ।
10 త్వష్టా జాయా మజనయ త్వష్టా ఒస్త్వై త్వం పతిమ్ । త్వష్టా స-
హస్ర మాయూగంషి దీర్ఘ మాయుః కృణోతు వామ్ । 11 ఇమం మే
వరుణ 12 తత్త్వా యామి 13 త్వం నో అగ్నే 14 స త్వం నో అగ్నే 15 త్వమగ్నే
అయాఒసి । ౮ ।

జీవతోః ప్రజా, వా, మేకం చ । ౮ ।

నవమః ఖండః. మస్తాః దశ.

శలవ్రజానధువానధువీదధువాదిపంత్రాః.

౧ 1 ఇహ గావః ప్రజాయధ్వ మిహశ్వ ఇహ పూరుషాః । ఇహా
సహస్రదక్షిణో రాయస్సహో నిషీదతు । 2 సోమేనాదిత్యా బలివ సోమ-
మేన పృథివీ దృఢా । అథో నక్షత్రాణా మేషా ముపస్తే సోమ ఆధి-
తః । 3 ప్రస్వస్థః ప్రేయం ప్రజయా భువనే శోచేష్ట । 4 ఇహ ప్రియం
ప్రజయాతే సమృధ్యతా మస్మి స్తృహే గార్హపత్యాయ జాగృహి ।
ఏనా పత్యా తన్వగ్ం సగ్ం సృజన్వాథా జీన్తి విదధ మాపదాసి ।
5 సుమజ్జలీ రియం వధూ రిమాగ్ం సమ్మే పశ్యత । సాభాగ్య మస్తై ర్వి
దత్వాయాథా స్తం విపరేత న । 6 ధువక్షితి ధ్రువయోని ధ్రువ మసి

ధృవత స్థితమ్ । త్వం నక్షత్రాణాం మేధస్వి స మా సాహి పృతవ్యతః ।
 7 సప్తర్షయః ప్రథమాం కృత్తిక్ష్వా మరుద్ధతీం య ధృవతాగ్ం హ
 నిన్యః । పట్కృత్తికా ముఖ్యయోగం సహస్తి య మస్తా మేధ-
 త్వప్తమీ । 8 సదవస్తి మద్భుతం ప్రియ మింద్రప్ర కామ్యమ్ । నసిం
 మేహ మయాసిషమ్ । 9 ఉద్దీప్యస్వ జాతవేదోపఘ్న నిర్ముతం మమ ।
 పశూగ్ం (౦) కృ మహ్యమా సహ జీవనం వ దికో దిత * । 10 మానో
 హిగ్ంసీ జ్ఞాతవేదో గా మశ్వం పురుషం జగత్ । అభిభృ దగ్న ఆగహి
 శ్రియా మా పరిపాతయ । ౯ ।

ధృవతస్థితిం, నవచ । ౯ ।

దశమః ఖండః. మన్తాః త్రయోదశ.

— గంధర్వస్థానం చతుర్థీహోమాదిపంచాంగము —

౦ 1 ఉద్దీర్వాతో విశ్వావస్తో నమసేదామహే తావ । అన్యా మి-
 చ్చ ప్రవర్వ్యగ్ం సంజాయాం పత్యా సృజ । 2 ఉద్దీర్వాతః పతి-
 వతి హ్యేహ విశ్వావస్తుం నమసాగ్రీర్భిరీక్ష్టే । అన్యా మిచ్చ పితృమ-
 తం వ్యక్తాగ్ం స తే భాగో జనుషా తస్య విధి । 3 అగ్నే ప్రాయశ్చిత్తే త్వం
 దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తి రసి బ్రహ్మణ స్వా వాథకామః ప్రపద్యే
 యా ౭స్యాం పతిఘ్ని తనూః ప్రజాఘ్ని పశుఘ్ని లక్ష్మీఘ్ని జారఘ్ని
 మస్యై కాం కృణోమి స్వాహా । 4 వాయో ప్రాయశ్చిత్తే 5 అదిత్య
 ప్రాయశ్చిత్తే 6 ప్రజాపతే ప్రాయశ్చిత్తే త్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తి
 రసి బ్రహ్మణ స్వా వాథకామః ప్రపద్యే యా ౭స్యాం పతిఘ్ని త-

* దికోదశ । మానోహిగ్ంసీర్జాతవేదః, ఇతి ద్రావిడపాతః.

నూః ప్రజాఘ్ని పశుఘ్ని లక్ష్మీఘ్ని జాఠఘ్ని మన్యై తాం కృణోమి
 నాస్విహా । ⁷ప్రసవ శ్చవయామత్ప్ర కాట శ్చార్జన శ్చ ధర్మసి శ్చ
 ద్రవిణం చ భగ శ్చాన్తరితం చ సిద్ధ శ్చ సముద్ర శ్చ సరస్వాగ్(౦)శ్చ
 విశ్వస్యచా శ్చ తే యం ద్విష్ణో య శ్చ నో ద్వేష్టి త మేషాం జమ్భ దధ్మ
 నాస్విహా । ¹⁸మధు శ్చ మాధవ శ్చ శుక్ర శ్చ శుచి శ్చ నభ శ్చ నభ-
 స్య శ్చేష శ్చార్జన శ్చ సహ శ్చ సహస్య శ్చ తప శ్చ తప్తస్య శ్చ తేయం
 ద్విష్ణో య శ్చ నో ద్వేష్టి త మేషాం జమ్భ దధ్మ నాస్విహా । చిత్తం చ
 చిత్తి శ్చాకూతం చాకూతి శ్చాధీతం చాధీతి శ్చ విజ్ఞాతం చ విజ్ఞానం
 చ నామ చ క్రతు శ్చ దర్శ శ్చ పూర్ణమాస శ్చ తే యం ద్విష్ణో
 య శ్చ నో ద్వేష్టి త మేషాం జమ్భ దధ్మ నాస్విహా । ¹⁰భూ నాస్విహా
¹¹భువనాస్విహా ¹²సువ నాస్విహా ¹³గ్(౦)నాస్విహా । ౧౦ ।

ఉద్దీర్వాత్సో వశ । ౧౦ ।

ఏకావశః ఖండః మన్తాః షట్.

---అనోన్యోన్యవికలాన్యదయసశ్చ నామిమత్రాః ---

౧ 'లపశ్యం త్వా మనసా చేకానం తపసో జాతం తపసో విభూ-
 తమ్ । ఇహ ప్రజా మిహ రయిగ్ం రరాణిః ప్రజామన్వ ప్రజయా పుత్ర-
 కామ । ²లపశ్యం త్వా మనసా దీధ్యానాగ్ం నాస్వియాం తనూ * ఋ-
 త్విద్యే నాథమానామ్ । ఉప మా ముచ్చా యువతి ర్భభూయాః ।
 జాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామే । ³సమశ్చన్తు విశ్వే దేవా సుమాహా
 హృదయాని నా । సం మాతరిశ్వా సం ధాతా సముదేష్టే దిదే-
 ప్తుః నా । ⁴ప్రజావతే తస్యం మే జవన్వ త్వష్ట ర్దేవేభి సనహ సామ

* తనూ, ఇతి, తనూగ్ం, ఇతిచ పాఠోద్భవ్యతే. † దిదేష్టి.

ఇద్వ్య | విశ్వే ద్వై తాతిభి సగ్ంరతాణః పుగ్ంసాం బహూనాం
మాతర స్సౌమ్యః | ^౧ఆ నః ప్రజాం జనయతు ప్రజాపతి రాజరసాయ
సమస క్త్వర్వయా | అదు ర్భజలీః పతిహాక మావిశ శం నో భవ
ద్విపదే శం చతుష్పదే | ^౨తాం పూష జ్ఞవతమా మేరయస్వ య-
స్త్వాం బీజం మన్తమ్య నపన్తి | యా న ఊరూ ఉశతీ విస్రయాతై
యన్యా ముశన్తః ప్రహరేతు శేఫమ్ * | ౧౧ |

శం చతుష్పదే, ద్వై చ | ౧౧ |

ద్వాదశః ఖండః. మన్తాః చత్వారి.

— సమావేశ సమప్తః. —

౧ ^౧ఆరోహోరు ముపబర్హస్వ బ్రాహ్మం పరిష్వజస్వ జ్ఞాయాగ్ం
సుమనస్యమానః | తస్యాం పుష్కతం మిథునా నయోనీ బహ్వీం
ప్రజాం జనయన్తా సకేతనా | ^౨అద్వ్యయాఽరణ్యా యత్రామన్త త్పు-
రుషం పురుషేణ శక్రః | తదేతౌ మిథునా నయోనీ ప్రజయాఽ-
మృతేనేహ గచ్ఛతమ్ | ^౩అహం గర్భ మదధామోషధీ ప్సహం వి-
శ్వేషు భువనేష్వన్తః | అహం ప్రజా అజనయం పితౄణా మహం
జనిభ్యో అపరీషు ‡ పుత్రాః | ^౪పుత్రిడే మా కుమారిణా విశ్వమా-
యు ర్వ్యక్షుతమ్ | ఉభా హిరణ్యవేశనా వీతిహోత్రా కృతద్వనూ |
దశస్యం త్వా ఽమృతాయ శగ్ం శమూధో వోమ శగ్ం హథో దేవే-
షు కృణుతో దువః | ౧౨ |

ఆరోహ సవ || ౧౨ ||

* విస్రయాతై యన్యాముశన్తః ప్రహరేతు శేఫమ్ ‡ అపరీషు.

త్రయోదశః ఖండః. మన్తాః నవ.

— సమావేశనమన్తాః —

౧ ¹విష్ణు ర్యోనిం కల్పయతు త్వష్టా మావాణి విగంశతు । ఆసి-
 ఇతు ప్రజాపతిర్ధాతా గర్భం దధాతు తే । ²గర్భం ధేహి
 నీనీవాల్లి గర్భం ధేహి సరస్వతి । గర్భం తే అశ్వినౌ దేవా వా.
 ధత్తాం పుష్కరస్రజా । ³హిరణ్యమూ అరణీ యం నిర్మన్తతో
 అశ్వినౌ । తం తే గర్భగం మావామహే దశమే మాసి నూతవే ।
⁴యథేయం పృథివీ మహీ తిష్ఠన్తీ గర్భ మాదధే । ఏవం త్వం
 గర్భ మాధభ్యు దశమే మాసి నూతవే । ⁵యథా పృథివ్యగ్నిగ-
 ర్భా ద్యా ద్యధేన్ద్రేణ గర్భణీ । వాయు ర్యథా దితాం గర్భ ఏవం గర్భం
 దధామి తే । ⁶విష్ణో శ్చేష్ఠేన మాపేదాస్యాం నార్యాం గవీన్యామ్ ।
 పుమాగంస్తం గర్భ మాధేహి దశమే మాసి నూతవే । ⁷నేజమేష ప-
 రావత సపుత్రః పున రావత । అస్యై మే పుత్రకామాయై గర్భ
 మాధేహి యః పుమాః । ⁸వ్యస్య యోనిం ప్రతి శో గృహణ
 పుమా స్తుతో ధీయతాం గర్భో అస్తః । తం మాతా దశమాసా
 బిభర్తు స జాయతాం వీరతమ స్సృన్వామ్ । ⁹ఆ జే గర్భో యోని
 మేతు పుమా న్యాణ ఇవేషుధిమ్ । ఆ వీరో జాయతాం పుత్ర స్తే దశ-
 మాస్యః ॥ ౧౩ ।

గర్భం దధామి తే, ౭వ్యే చ ౧౩ ।

చతుర్దశః ఖండః. మన్తాః దశ.

— సమావేశనమన్తాః —

౧ ¹గ్రోమి తే ప్రజాపత్య మాగర్భో యోని మేతు తే । అ-
 నూనః పూర్ణో జాయతా మక్షోణో ౭విశాచధీతః । ²పుమాగ్(౦)స్తే పు-

శ్రో నారి తం పుమా ననుజాయతామ్ । తాని భద్రాణి బీజాన్యప్తమ్-
భా జనయన్తు నా । ³యాని భద్రాణి బీజాన్యప్తభా జనయన్తి సః ।
తై స్తవం పుత్రా విష్ణవస్వా ప్రమా ఢ్ధేనుకా భవ । ⁴కామప్ర-
మృధ్యతాం మహ్య మపరాజిత మేవ మే । యం కానుం కామయే
దేవ తం మే వాయో సమర్థయ । ⁵అస్తుహవం పరిహవం పరీహవం
పరిక్షవమ్ । దుస్సవప్తమ్ దురుదితం తద్ద్విషద్యో దిశామ్యహమ్ ।
⁶అనుహూతం పరిహూతగ్ం శక్నునే ర్యనశాకునమ్ । మృగస్య స్తృత
మక్షయా తద్ద్విషద్యో దిశామ్యహమ్ । ⁷ఆరా తే అగ్ని రస్తాస్విరా
త్పరశు రస్తు తే । నివా తే త్వాఽభి వర్షవతు స్వస్తి తేఽస్తు వనస్పతే
స్వస్తి మేఽస్తు వనస్పతే । ⁸సమ శ్చక్రభుజే రుద్రాయ నమో రు-
ద్రాయ శక్రభుజే । గోష్ఠ మస్తి నమ స్తే అస్తు మా మాహిగ్ంస్తి
⁹స్తిగ స్తి నస్తి వజ్రో నమ స్తే అస్తు మా మాహిగ్ంస్తిః । ¹⁰ఉద్ధా తేవ
శక్నునే నామ గాయసి బ్రహ్మపుత్ర ఇవ సవనేషు శగ్ంనసి । స్వస్తి న
శ్చక్నునే అస్తు ప్రతి న స్సుమనా భవ । ౧౮ ।

అహ మప్తే చ । ౧౮ ।

పంచదశః ఖండః మంత్రాః సప్త.

— హృదయసంపదహోమమంత్రాః —

౧ ప్రాత రగ్నిం ప్రాత రిన్ద్రగ్ం హవామహే ప్రాత ర్నిత్రావ-
హనా ప్రాత రశ్వినా । ప్రాత ర్భగం పూవణం బ్రహ్మణస్పతిం ప్రాత
స్సాయ ముత రుద్రగ్ం హువేమ । ²ప్రాత ర్జితం భగ ముగ్రగ్ం
హువేమ వయం పుత్ర మదితే ర్యో విధర్తా । ఆధర్శ్చి ద్యం మన్య-
మాన స్తురశ్చి ద్యావచి ద్యం భగం భక్షిత్యాహ । ³భగ ప్రజేత

ర్భగ సత్యరాధో భగేమాం ధియ ముదవదద న్మః । భగ ప్రణో
జనయ గోభి రక్షైవ్ భగ ప్రసృభి ర్నృపస్త స్యామ । ఉతేదా-
నీం భగవస్త స్యామోత ప్రతిత్వ ఉత మధ్యే అహ్మ్ । ఉతో-
దితా మఘవ స్థూస్సర్యస్య శ్చయం దేవానాగ్ం మమతో స్యామ । భగ
ప్రవ భగవాగ్ం అస్తు దేవో స్తేన వయం భగవస్త స్యామ । తం
త్వా భగ సర్వ ఇ జ్ఞోవావీమి స నో భగ పుర పతా భవేహ ।
సమధ్వరామోషసో సమస్త దధిత్రావేవ శుచయే ప్రదాయ । అ-
ర్వాచీనం వస్తువిదం భగం నో రథ మివాశ్వా వాజిన ఆవహస్తు ।
అశ్వావతీ ర్గోమతీ ర్న ఉషాసో వీరవతీ సుద ముచ్చస్తు భద్రాః ।
ఘృతం దుహనా విశ్వతః ప్రవీనా యూయం పాత స్వస్తిభి
స్సదా సః । ౧౮ ।

భవేహ, చత్వారి చ । ౧౯ ।

భోదశః ఖండః. మస్త్రాః షట్

పాశోత్పలనః రయంత్రాః.

౧ ఇమాం ఖనామోష్ఠ్యవధీం వీరుధం బలవ త్తమామ్ । యయా
స్తపత్నీం బాధతే యయా సంవిస్తతే పతిమ్ । ఉత్తానపద్దే సుభగే స-
న్మామానే సహస్వతి । స్తపత్నీం మే పరాధమ పతిం మే కేవలం
కృధి । ఉత్తరా ౭హ ముత్తర ఉత్తరేదు త్తరాభ్యః । అథా స్తపత్నీ
యా ఘమాధరా సా ౭ధరాభ్యః । స హ్యస్యై నామ గృభ్యామి నో
అస్మి ప్రమతే జనే । పరా మేవ పరావతగ్ం స్తపత్నీం నాశయామసి ।
అహ మస్మి సహమానా ౭థ త్వ మసి సాస్తహిః । ఉభే సహస్వతీ
భూత్వా స్తపత్నీం మే సహవహై । ఉపతే ౭థాగ్ం సహమానా

మభి త్వా ఽభాగ్ం సహాయసా । మామస్తు పృ తే మనో వత్సం గా
రివ ధావతు ప్రథా వా రివ ధావతు । ౧౬ ।

ప్రహవహై ద్వే చ । ౧౬ ।

సప్తదశః ఖండః. మన్తాః షట్

సప్తపక్షికాధవకర్తృమంత్రాః ॥

౧ ¹ఉప్తసా సూర్యో అగ్రా దుప్తయం మామహో భగః । అహం
తద్విప్రలా పతి మధ్యసాక్షి విహప్తహిః । ²అహం కేతు ర్హం మూ-
ర్ధా ఽహ ముగ్రా వివాచనీ । మమేదస్తు క్రతుం పతి స్సేవనాయా ఉ-
వా చరత్ । ³మమ పుత్రా శృత్యుహానో ఽథో మే దుహితా విరాట్ ।
ఉతాహ మస్మి సంజయా పత్యు ర్తే శ్లోక ఉత్తమః । ⁴మే నేష్ట్యో
హవిషా కృత్యభవ ద్విప్ర త్తమః । అహం తదక్రి దేవా అసప్తత్నా కిలా-
భవమ్ । ⁵అసప్తత్నా సపత్నిమ్నీ జయ వ్యభిభూషరీః । అవిత్స సర్వా
స్తాగ్ం రాధో వర్షో అస్థేయసా మివ । ⁶సమజైష మిమా అహగ్ం
ప్రపత్ని రభిభూషరీః । యథా ఽహ మస్య వీరస్య విరాటామి ధ-
నస్య చ । ౧౭ ।

అస్థేయసామివ, ద్వే చ । ౧౭ ।

అష్టదశః ఖండః. మన్తాః దశ.

సప్తపక్షికాధవకర్తృమంత్రాః ॥

౧ ¹అక్షిభ్యాం తే నాసికాభ్యాం కర్ణాభ్యాం చుబుకాదధి । య-
త్క్యగ్ం శీర్షణ్యం మస్తిష్ఠా జ్ఞాహ్వయా విసృహామి తే । ²గ్రీవా-
భ్య ప్ర ఉష్ణిహాభ్యః కేశనాభ్యో ఽనూర్యాత్ । యత్క్యం దోషణ్య-

మగంసాభ్యాం బాహుభ్యాం విష్ణుహమి తే । ¹అన్త్రేభ్య స్తే గు-
దాభ్యో వనిష్ఠోర్ హృదయా దధి । యత్త్యం మతస్సాభ్యాం య-
క్షః ²స్తాశిభ్యో విష్ణుహమి తే । ³ఊరుభ్యాం తేఽష్టేనద్భ్యాం బహ్మ-
భ్యాం ప్రపదాభ్యామ్ । యత్త్యగ్(౦)శ్రోణీభ్యాం భాసదాద్ధ్వగ్ం స-
హో విష్ణుహమి తే । ⁴మేహనా ద్వలిబ్జరదా ల్లోమభ్య స్తే వశేభ్యః ।
యత్త్యగ్ం సర్వస్వా దాత్తన స్తమిమం విష్ణుహమి తే । ⁵అక్లా దక్లా
జ్జోమ్నా లోమ్నా జాతం పర్వణి పర్వణి యత్త్యగ్ం సర్వస్వా దాత్తన
స్తమిమం విష్ణుహమి తే । ⁶వరాదేహి కాబల్యం బ్రహ్మభ్యో విభజా
వసు । క్షృత్యైషా ప్రదవతి భూత్వా జాయా ౭౭ విశతే పతిమ్ । ⁷అశ్లే
లా తనూ ర్భవతి రుశతి పాపయా ౭ముయా । పతి ర్యదవస్థై వాసపా
స్వమద్ధ మభి ధిభుతి । ⁸కూర మేత త్కటుకమేత దపాష్టన ద్విషవ
న్నైత దత్తనే । సూర్యాం యః ప్రత్యక్షం విద్యా ధు ఏత త్పృతిగృప్తీ
యాత్ । ⁹అశసనం విశసన మథో అధివిచ ర్తనమ్ । సూర్యాయాః
వశ్య చూపాణి తాని బ్రహ్మోత శగంసతి । ౧౮ ।

ఇమం విష్ణుహమి తే శగంసతి । ౧౮ ।

అక్షిభ్యాం గ్రీవాభ్య అన్త్రేభ్య ఊరుభ్యాం మేహనా దక్లాదక్లా-
త్పరా దేహి నప్ర ।

¹ప్రస్తుగ్నాఽష్టాదశ ²హిరణ్యవర్ణాః పంచదశ ³సోమః ప్రథమ-
ష్టాదశ ⁴సోమాయ జనివి దేఽష్టాదశా ⁵౭౭తి శ్చేమం త్రయోవిగంశతి ⁶ప్ర-
త్యేన ⁷తా మస్తస్మాన్తే కాన్నవిగంశతి ⁸తేకాన్నవిగంశతి ⁹శ్శర్క వర్క-
విగంశతి ¹⁰హగావ ఏకాన్న విగంశతి ¹¹రుద్రీహ్వాహోదశా ¹²వశ్యం త్వా
ద్వాదశా ¹³౭౭రోహోరుం నప్ర ¹⁴విష్ణుర్యోసిం ¹⁵క్షరోమి తేఽష్టాదశా-

ప్రాదళ¹⁵ ప్రాతరగ్నిం చతుర్ద¹⁶ శేమాం ఖనా¹⁷ మ్యుదసా నూర్వోద్వాదళ
ద్వాద¹⁸ కాగ్నిభ్యాం తే విగంశతి రప్రాదళ. ౧౮.

¹⁸అగ్నిభ్యాం తే నాసికాభ్యామ్ | ¹⁷ఉదసా నూర్వోలగాత్ |
¹⁶ఇమాం ఖనామ్యోషధీమ్ | ¹⁵ప్రాతరగ్నిమ్ | ¹⁴క్షరోమి తే ప్రాజాపత్యమ్ |
¹³విష్ణుర్వోనిం కల్పయతు | ¹²ఆరోహోదమ్ | ¹¹అపశ్యం త్వా మసపా
చేతానమ్ | ¹⁰ఉద్దీర్వాన్వి విశ్వానసా | ⁹ఇహగావః ప్రజాయధ్యమ్ |
⁸శర్వ వర్తదమాహర | ⁴తామస్తపానా మనుజో దురోక్షస్థత్యేనో త్రితా
భూమిః | ⁵ఆతిష్ఠేమమశ్వానమ్ | ⁶సోమాయ జనిదిదే న్వాహ | ³సోమః
ప్రథమో విదిదే గర్ధ్వః | ²హిరణ్యవర్జా శ్శుచయః | చావశా | ¹ప్రస్తు-
గ్నా ధియపానస్య నక్షత్రే | ౧౮.

ప్రస్తుగ్నాపశ్యం త్వాప్రాదళ. ౧౮.

ప్రస్తుగ్నా తాని బ్రహ్మతకగంసతి |

హరిః ఓమ్.

శ్రీకృష్ణయజుర్వేదే ఏ కాగ్ని కాణ్డే

ప్రథమప్రపాతక స్సమాప్తః.

శ్రీ ర మ్మ.

శ్రీకృష్ణయజుర్వేదే.

ఏకాగ్నికాండే - ద్వితీయః ప్రపాఠకః.

కాండర్షయః = విశ్వేదేవాః.

ఖండః ద్వావింశతిః. (౨౨)

— ఉపనయనాదికర్మణాం సప్తపాఠయజ్ఞాదీనాం చ మన్తాః. —

ప్రథమః ఖండః. మన్తాః అష్టాః.

— ఉపనయనమంత్రాః. —

హరిః ఓమ్ । ¹ఉష్ణేన వాయు ప్రతకేనేహ్యదితిః కేశాః వపతు ।
²అప ఉస్థస్త్వ జీవసే దీప్తాయుత్వాయ వర్చసే । జ్యోత్స్వ నూర్యం దృశే ।
³యేనావప భువితా త్సురేణ సోమస్య రాజ్ఞో వరుణస్య వివాన్ ।
తేన బ్రహ్మణో వపతేదమస్యాయుష్టా శ్చరదష్టై ర్యథాఽసదయ మసా ।
⁴యేన పూషా బృహస్పతే రగ్నే రిష్టైస్య చాయుషే ఽవపత్ । తేనా-
స్యాయుషే వప్త సాక్షోక్యాయ స్వస్తయే । ⁵యేన భూయ శ్చరాత్య-
యం జ్యోత్స్వ పశ్యాతి నూర్యమ్ । తేనాస్యాయుషే వప్త సాక్షోక్యాయ
స్వస్తయే । ⁶యేన పూషా బృహస్పతే రగ్నే రిష్టైస్య చాయుషే ఽ-
వపత్ । తేన తే వసామ్యసా వాయుషా వర్చసా యథా జ్యోత్సుమథా

అసాః | యత్తురేణ మర్చయతా సుపేతనా వస్త్రా వపసి కేశాః | శుద్ధి
శిరో మా ఒస్యాయుః ప్రమోషీః | ఉత్పాద్య కేశాః పరుణస్య రా-
జ్ఞో బృహస్పతి సువితా సామా అగ్నిః | తేభ్యో నిధానం బహుధా ఒ-
స్విస్థ స్సప్తరా ద్యావాపృథివీ అప సుసః | ౧ |

అయుషే ఒవస్త త్పశ్య చ | ౧ |

ద్వితియః ఖండః మన్తాః ౬౦.

— తివనయనమన్తాః —

౧ అయుర్దా దేవ జరసం గృహానో యుక్తప్రసాదో ఘృతపృష్ఠో
అగ్నే | ఘృతం నిబ స్సమృతం చారు గవ్యం పితేవ పుత్రం జరసే
నయేమమ్ | అతిశ్ఠేను మత్తాన మత్తేన త్వగ్ం ఫిరో భవ | అభితిష్ఠ
పృతస్యత సుహస్వ పృతనాయతః | కేవలీ స్తాస్వ స్యక్ష్త్య న్మత్రికా శ్చా-
కృత్తగ్ం స్తాస్వ | ధియో ఒవయ స్సప్తగ్నా అవృక్ష్య స్థసహస్ర మన్తాగ్ం
అభితో అయచ్ఛా | కేవలీ క్షేవాయ పరిధీ సువితే మహ త్తదా-
సా మభవ స్సహిత వీనమ్ | యా అకృత్త స్సవయక్ యా అతస్వత
యా శ్చ కేవలీ రన్తా న్నభితో ఒదదస్త | తా స్తాస్వ కేవలీ ర్జరసే సంవ్యయ
న్తాస్వయష్టా నిదం పరిధథస్వి వాసః | పరిధత ధత్త వాససై నగ్ం
శతాయుషం కృణుత దీర్ఘ మాయుః | బృహస్పతిః ప్రాయశ్చ ద్వాస
ఏత ధిసీమాయ రాజ్ఞే పరిధాతవా ఉ | జరాం గచ్ఛాస్వి పరిధథస్వి
వాస్తో భవా కృష్టీనా సుభిశ స్తిపావా | శతం చ జీవ శరద మ్నువర్షా
రాయ శ్చ పోష ముస్త సంవ్యయస్వ | పరిదం వాస్తో అధిధా స్సస్వస్త
యే ఒభూ రాతీనా మభిశ స్తిపావా | శతం చ జీవ శరదః పురూచీ ర్వమాని

చారో విభజాస్తి జీవన్ముక్త్యయం దురుక్తా త్పరిభాషమానా శర్తవయా
 థం పునః తి న ఆగాత్ । ప్రాణాచానాభ్యాం బల మాభరన్తీ ప్రియా
 జీవానాగ్ం సుభగా మేఖలేయమ్ । ⁹ముతస్య గోప్తీ తపసః పరస్మిన్ను
 తీ రత్న సుహమానా అరాతీః । సా స సుమంత మను పరీహి భద్రయా
 భర్తార స్తే మేఖలే మారిషాను । ¹⁰మిత్రస్య చక్షు ర్ధరుణం బలీయ
 నేజో యశస్వీ స్థవిగ్ం సమిధమ్ । అనాహతస్యం వసనం జర్జిష్టు పరీదం
 వాజ్యజనం దధేహమ్ । ౨ ।

ద్వీర్భూయ సుమిధ మేకం చ । ౨ ।

తృతీయః ఖండః. మన్తాః త్రింశత్.

— ౩ వనయనమంత్రాః —

౧ ¹అగస్తా సమగన్తహి ప్రసుమృత్యం యయోతన । అరిష్టా
 స్సంచరేమహి న్వస్తి చరతా దిహ ప్రవస్త్య దృహేభ్యః । ²ప్రము-
 ద్రా ద్దూర్షి ర్భుమాగ్ం ఉదార దుష్టాగ్ంశునా సమమృతత్వ మ-
 శ్యామ్ । ఇమే ను తే రత్నయ నూర్యప్య యేభి సుపిత్యం పితరో న
 ఆయన్మ । ³అగ్ని స్తే హస్త మగ్రభీ ⁴భనీమ స్తే హస్త మగ్రభీ ⁵భువి-
 తా తే హస్త మగ్రభీ ⁶భురస్వతి తే హస్త మగ్రభీ ⁷భూవా తే హ-
 స్త మగ్రభీ ⁸దర్యమా తే హస్త మగ్రభీ ⁹దగంశు స్తే హస్త మగ్రభీ
¹⁰భృగ స్తే హస్త మగ్రభీ ¹¹నిత్ర స్తే హస్త మగ్రభీ ¹²నిత్ర న్వమసి
 భర్తా ౨గ్ని రాచార్య నవ । ¹³అగ్నే త్వా పరి దదామ్యసా ¹⁴సో
 మాయ త్వా పరిదదామ్యసా ¹⁵సవిత్రే త్వా పరి దదామ్యసా ¹⁶సరస్వ
 త్యై త్వా పరి దదామ్యసా ¹⁷మృత్యవే త్వా పరి దదామ్యసా ¹⁸య

మాయ త్వా పరి దదామ్యసా ¹⁹గదాయ త్వా పరి దదామ్యసా ²⁰వస్త
కాయ త్వా పరి దదామ్యసా ²¹వద్భ్య స్తావ పరి దదామ్యసా ²²హోష
ధీభ్య స్తావ పరి దదామ్యసా ²³పుభ్యై త్వా సవై శావరామై పరి
దదామ్యసా । ²⁴దేవస్య త్వా సవితుః ప్రసవ ఉపనయేఽసా । ²⁵సుప్ర
జాః ప్రజయా భూయా ముపీరో వీరై మువర్తా వర్తసా ముపాక్షా పో-
ష్టేః । ²⁶బ్రహ్మచర్య మాగా ముప మా నయస్వ దేవేన సవిత్రా ప్ర-
నూతః । ²⁷హోనామాస్యసా నామాస్తి ²⁸కస్య బ్రహ్మచార్యస్యసా ప్రి-
ణస్య బ్రహ్మచార్యస్త్వసా ²⁹వేష తే దేవ మార్య బ్రహ్మచారి తం గో-
పాసు స మామృతైష తే మార్య * పుత్ర సు దీర్ఘాయు స స మామృ-
త । యాగ్ (౦) స్వస్తి ఘ్ని ర్వాయు మ్మార్య శ్చవ్ర మా ఆపోఽస్తు
సం చరన్తి తాగ్ (౦) స్వస్తి మను సంఛరాసా ³⁰వధ్వనా మధ్వవతే
శ్రేష్ఠస్యాధ్వనః పార మశీయ । 3 ।

అగస్త్య దశ । 3 ।

చతుర్థః ఖండః మన్తాః పంచదశ.

— ఇతి పంచమమన్తాః —

౧ యోగేయోగే తవ స్తర ¹మిమ మగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధీ
త్రి దేవైః ²శతమిశ్ను శరదో అన్తి దేవా యత్రా న కృతా జరసం తనూ-
నామ్ । పుత్రాసో యత్ర పితరో భవన్తి మా నో మధ్యా రీషతాయు
ర్గన్తోః । ³అగ్నిష్ట ఆయుః ప్రతరాం దధాత్వగ్నిస్తే పుష్టిం ప్రతరాం
కృణోతు । ఇన్ద్రో మరుద్భిర్ ముతుధా కృణోత్వాద్దిత్యైస్తే వసుభి రా-

* పుత్రస్సు. ఇతి వ్యాఖ్యానుసారీ పాళః.

దధాతు । ⁵మేధాం మహ్య మజ్జరసా మేధాగ్ం సప్తవయో దదూ ।
 మేధాం మహ్యం ప్రజాపతి ర్దేధా ముగ్ని ర్దదాతు మే ⁶అన్నరాసు చ
 యా మేధా గర్భ ర్వేషు చ యద్యక్షః దైవీం యా మానుషీ మేధా
 సా మా మావిశతా దిహ । ⁷ఇమం మే సరుణ ⁸తత్త్వాయామి ⁹త్వం
 నో అగ్నే ¹⁰స త్వం నో అగ్నే ¹¹త్వమగ్నే అయాఽసి । ¹²రాష్ట్రభృ
 దస్యాచా ర్యాస్తదీ మా త్వద్యోషమ్ । ¹³త ధృవితు ర్యరేణ్య మిత్యే-
 షా । ¹⁴అపృథ మసా సామ్య ప్రాణ స్వం మే గోపాయ । ¹⁵బ్రహ్మణ
 ఆణి స్థః । ౪ ।

త్వమగ్నే అయాఽసి చత్వారి చ । ౪ ।

పంచమః ఖండః. మన్తాః శ్రయోవింశతిః.

—॥ ఉపనయనమన్తాః. ॥—

౧ స్తుత్రవ స్తుత్రవసం_మా కురు యథా త్వగ్ం స్తుత్రవ స్తు-
 త్రవా అస్యేవ మహాగ్ం స్తుత్రవ స్తుత్రవా భూయాపం యథా త్వగ్ం
 స్తుత్రవ స్తుత్రవో దేవానాం నిధిగోపా ¹ఽస్యేవ మహా బ్రాహ్మ-
 నానాం బ్రహ్మణో నిధిగోపా భూయాసమ్ । ²స్త్రుతం చ మే ³స్త్రు-
 తం చ మే తన్న ఉభయం ప్రతం ⁴నిద్వా చ మే ⁵నిద్వా చ మే తన్న
 ఉభయం ప్రతగ్ం (౦) ⁶శ్రద్ధా చ మే ⁷శ్రద్ధా చ మే తన్న ఉభయం ప్రతం
⁸విద్యా చ మే ⁹విద్యా చ మే తన్న ఉభయం ప్రతగ్ం (౦) ¹⁰శ్రుతం చ మే
¹¹శ్రుతం చ మే తన్న ఉభయం ప్రతగ్ం ¹²సత్యం చ మే ¹³సత్యం చ మే
 తన్న ఉభయం ప్రతం ¹⁴తపశ్చ మే ¹⁵తపశ్చ మే తన్న ఉభయం ప్రతం
¹⁶ప్రతం చ మే ¹⁷ప్రతిం చ మే తన్న ఉభయం ప్రతం ¹⁸యద్యాబ్రహ్మణా
 నాం బ్రహ్మణి ప్రతం యదగ్నే సేద్యస్త్య సప్రజాపతిస్త్య సదేవస్త్య

సదేశరాజస్య సమనుమ్యస్య సమనుమ్యరాజస్య సవితృకస్య సవితృరా
జస్య సగన్ధర్వాపృతస్కస్య । యన్త ఆత్మన ఆత్మసి ప్రతం తేనాహగ్ం
సర్వద్రతో భూయాసమ్ ॥¹¹ ఉదాయమా వ్యాయుభో దోషధీనాగ్ం రసే
నోత్పర్జస్యస్య శుష్కేణోదస్థా మమృతాగ్ం అను ।¹² తచ్చయు ర్దేవ-
హితం పురస్తా చ్చుక్త ముచ్చరత్ ।¹³ పశ్యేమ తరద త్సతం¹⁴ జీవేమ త-
రద త్సతం¹⁵ నన్దామ తరద త్సతం¹⁶ మోదామ తరద త్సతం¹⁷ భవామ
తరద త్సతగ్ం¹⁸ శ్రుణ వామ తరద త్సతం¹⁹ వ్రబ్రవామ తరద త్సత²⁰
మజతాస్సయమ తరద త్సతం²¹ జ్యోక్త సూర్యం దృశే²² యస్మిన్సూ-
తం ధ భవ్యం చ సర్వే లోకా ససమాహితాః । తేన గృహ్లామిత్యా
మహం మహ్యం గృహ్లామిత్యా మహం²³ ప్రజాపతినా త్యా మహ్యం
గృహ్లామ్యసా । ౫ ।

సుశ్రవ ముశ్రవస మష్టే । ౫ ।

స్మృతం నిన్దా శ్రీధా విద్యా శ్రుతిగ్ం సత్యం తపో ప్రతంయ
ద్యౌష్టానాం నవ ।

వష్టః ఖండః మన్తాః పంచదశ.

సమిదాధానమస్తాః

౧ పరి త్యా ౭ గ్నే పరి మృజామాయామా చ ధనేన చ । సుప్ర-
హః ప్రజయా భూయాసగ్ం సువీరో వీరై మృనర్తా వర్చసా సుపోషః
పోషై మృగృహో గృహై మృపతిః పత్యా సుమేధా మేధయా సుబ్ర-
హ్మ బ్రహ్మచారిభిః ।² అగ్నయే సమిధ మాహర్షం బృహతే జాతవే-
దస్తే యథా త్వమగ్నే సమిధా సమిధ్యస ఏవం మామాయమా వర్చసా
సన్యా మేధయా ప్రజయా వశుభి ర్బ్రహ్మవర్చసేనాన్నా ద్యేన సమేధ-

య స్వాహా । ³వధో² స్యేధిమీమహి స్వాహా । ⁴ప్రమిదసి పమేధిమీమహి
స్వాహా । ⁵తేజో²స్తి తేజో మయి ధేహి స్వాహా । ⁶అహా అద్యాన్వచారి
మగ్ం రసేన సమస్పృత్సహి । పయస్వాగ్ం అగ్న అగమం తం మా సగ్ం
సృజ వర్చసా స్వాహా । ⁷సంమా²గ్నే వర్చసా సృజ ప్రజయా చ ధ-
నేన చ స్వాహా । ⁸విద్యున్తే అస్య జేవా ఇన్ద్రో విద్యా భస్మా ఋషిభి-
స్సాహా । ⁹అగ్నయే బృహతే నాకాయ స్వాహా । ¹⁰ద్యావా పృథివి
భ్యాన్ (౦) స్వాహా । ¹¹ప్రహ త అగ్నే ప్రమి త్రయా వర్ధస్య చాప్యాయస్య
చ తయా²హం వర్ధమానో భూయాన మాప్యాయమాన శ్చ స్వాహా ।
¹²యో మా²గ్నే భాగినగ్ం ప్రస్త మథాభాగం చికిర్షత్సభాగ మగ్నే
తం కురు మా మగ్నే భాగినం కురు స్వాహా । ¹³ప్రమిధ మాధాయా-
గ్నే సర్వవ్రతో భూయాన్దగ్ (౦) స్వాహా । ¹⁴బ్రహ్మచార్యస్యపాశా -
వ కర్ష కురు మా సుమథాః । భిక్షాచర్యం చరాచార్యాధీనో భవ ।
¹⁵యస్య తే ప్రథమవాస్యగ్ం హరామ స్తం త్వా విశ్వే అవన్తు జే-
వాః । తం త్వా భౌతర స్సువృధో వర్ధమాన మనుజాయంతాం బహవ
స్సుజాతమ్ । ౭ ।

ప్రహ ఋషిభి స్సాహా నవ చ । ౭ ।

సప్తమః ఖండః. మన్తాః సప్తవింశతిః.

(సమావర్తపదాంతః) ❧

౦

¹ఇమగ్ (౦) ప్రామ మర్హతే జాతవేదస్తే రథ మివ సంమహేమా
మనీషయాభద్రా హి నః ప్రమతి రస్య ప్రగ్ంసద్యగ్నే సఖ్యే మా రిమా-
మా వయం తవ । ²త్రాస్త్రియువం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్రాస్త్రియు-
వమ్ । యజ్ఞేహనాం త్రాస్త్రియువం తిన్తే అస్తు త్రాస్త్రియువమ్ । ³శ్చి.

వో నామాప్తి స్వధితి స్తేచితా సమస్తే అస్తు మా మాహిగంసీః ।
 4-11 ఉట్టేన వాయుపురకేనేత్యేషః । 12 ఇద మహా మముష్యాఽముష్యాయ-
 ణస్య పాప్తాన ముపగూహాఽన్యుత్తరోఽసా ద్విషద్యుః । 13-18 అహో
 హి ఘా మయోభువ ఇతి త్రిసో హిరణ్యవర్ణా శ్శుచయః పాపకా ఇతి
 త్రిసః । 19 అన్నాద్యాయ పూహాధ్వం దీర్ఘాయు రహ మన్నాదో భూ-
 యానమ్ । సోమో రాజా యమాగమ భస్మే ముఖం ప్రవేక్ష్యతి భ-
 గేన సహ వర్చసా । 20 సోమస్య తనూ రసి తనువం మే పాహి స్యా-
 మా తనూ రావిశ । 21 నమో గ్రహాయ చా 22 భిగ్రహాయ చ 23 నమ
 శ్శాకభిజ్జాభాభ్యాం నమ స్తాభ్యా జేవతాభ్యా యా అభిద్రాహిణీః ।
 24 అస్తరస్తు యో గ్రథో గ్రథేషు చ యద్యతః । దైవోయో మా-
 నుషో గ్రథ సు మా గ్రథ స్సురభి ర్ద్వషతామ్ । 25 ఇయ * మోషధే
 త్రాయమాణా సహమానా సహస్వతీ । సా మా హిరణ్యవర్చసం బ్ర-
 హ్మవర్చసీనం మా కరోతు । 26 అపాశోఽన్యురో మే మాసగం శారీ
 శ్చివో మోష తిష్ఠన్వ దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ । శతగం శర-
 త్పుత్ర ఆయుషే వర్చసే జీవాతై వ పుణ్యాయ । 27-31 రేవతీస్తా వ ప్యక్త
 న్నిత్యేతాః । 2 ।

సహ వర్చసా నవ చ । 2 ।

అష్టముః ఖండః, మస్త్రాః ద్వాదశ.

--- (సహవర్చసస్త్రాః) ---

౧ అయుష్యం వర్చస్యగం సువీర్యగం రాయస్సోష మాద్భిద్యమ్ ।
 ఇదగం హిరణ్యం జైజ్యాయూఽవిశతాం మామ్ । 2 ఉచ్చైః .

* మోషధి.

ర్వాది పృతనాజి సత్రాసాహం ధనజ్ఞాయమ్ । సర్వా స్సమృద్ధీర్ ఋధ-
యో హిరణ్యేఽస్మి స్థనూహితాః । ³శున మహాగం హిరణ్యస్య
ప్రితు రివ నామాగ్రభైషమ్ । తం మా హిరణ్యవర్చసం పూరుషు ప్రి-
యం కురు । ⁴ప్రియం మా దేవేషు కురు ప్రియం మా బ్రహ్మణే కు-
రు । ప్రియం విశ్వేషు శూద్రేషు ప్రియగం రాజసు మా కురు । ⁵యా
తిరశ్చీని వద్యస్తేఽహం విధరణీ ఇతి । తాం త్వ ఘృతస్య ధారయా
యతే సగ్ధం రాధనీ మహమ్ । ⁶సగ్ధం రాధనై య దేవై య స్యాహా ।
⁷ప్రసాధనై య దేవై య స్యాహా । ⁸ప్రమాదం చ విరాజం చాభిశీర్యా
చ నో గృహే । లక్ష్మీ రాప్యస్య యా ముఖే తయా మా సగ్ధం-
సృజామసి । ⁹శుభిక్షే శ్చిర ఆ రోహ శోభయన్తి ముఖం మమ । ము-
ఖగం హి మమ శోభయ భూయాగ్ధంసం చ భగం కురు । ¹⁰యా-
మాహర జ్జమదగ్ని శ్చృద్ధాయై కామ * యానై య । ఇమాం తా మపి-
న హ్యేహం భగేన సహ వర్చసా । ¹²యదాజ్ఞసం త్రైకకుదం జాతగం
హిమవత ఉపరి । తేన వామాజ్ఞో తేజస్తే వర్చస్తే భగాయ చ । ౮ ।

సగ్ధం రాధనీ మహం సవ చ । ౮ ।

నవమః ఖండః. మన్తాః సప్తదశ.

సహస ర్తవకేపనుత్తాః, మధుపర్కమంత్రాశ్చ

౧ ¹మయి పర్వతపూరుషం ²మయి పర్వతవర్చసం ³మయి పర్వత-
భేషజం ⁴మయి పర్వతాయుషమ్ । ⁵య స్తే వర్చః సరాగత మాత్మా-
న ముప తిష్ఠతుః । ఇదం త త్పున రాదదే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చస్తే ।

* కామా. † తిష్ఠతి.

ప్రతిష్ఠే స్థా దేవతానాం మా మా సంతాప్తమ్ । ప్రజాపతే శ్వరణ
మసి బ్రహ్మణ త్చది ర్వశ్యజనస్య ఛాయాఽసి ప్రవృత్తో మా సాహి ।
దేవస్య త్వా సవితుః ప్రవవే శ్వినో ర్భావశ్శాన్త్యం పూజ్ఞో మాస్తా-
భ్యా మాదదే ద్వివ్రతో వధాయేవైస్య వజ్రోఽసి వార్త్యిష్ణు శ్వర్క
మే భవ యత్సావర తన్నివారయ । దేవీష్వమర్వి రిత్యేషా । రా-
ప్రభృదస్యాచార్యావన్దీ మా త్వద్యోమగం రాప్రభృదసి సమా-
దావన్దీ మా త్వద్యోమగం రాప్రభృదస్యధివత్స్వావన్దీ మా త్వ-
ద్యోమమ్ । ఆపః సాదావనేజనీ ర్ద్వివ్రన్తం నాశయన్తు మే । అస్మి-
న్కులే బ్రహ్మవర్చస్యసాని । మయి మహో మయి యశో మయీ-
న్ద్రియం వీర్యమ్ । ఆ మాగ్రక్షయశసా వర్చసా సగంసృజ పయసా
తేజసా చ । తం మా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్ ।
విరాజో దోహోఽసి విరాజో దోహ మశేయ మమ పద్యాయ
విరాజ । సముద్రం వః ప్ర హిణోమి స్వాం యోని మవిగచ్ఛత ।
అచ్ఛిద్రః ప్రజయా భూయావం మా పరా సేచి మత్పయః । ౯ ।

అసాని వట్ట । ౯ ।

దశమః ఖండః. మన్తాః పంచదశ.

— మధువర్కచక్రా. —

శ్రీయ్యై విద్వాన్యై యశోఽసి యశస్తా యశోఽసి బ్రహ్మణో
దీప్తి రసి । తం మా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనామ్ ।
ఆమాగ్రన్నిత్యేషా । అమృతోస్త్రరణ మస్యమృతాపిధాన మసి ।
యన్తధునో మధవ్యం పరమ మన్నాద్యం వీర్యమ్ । తేనాహం మ-
ధునో మధవ్యేన పరమేణాన్నాద్యేన వీర్యేణ పరమోఽన్నాదో

మధ్యోఽసాని । ⁶గా రస్యపమాత ప్రాప్తాఽప ప్రాప్తానం జహి మమ
చాముష్య చ । ⁷అగ్నిః ప్రాక్వాతు ప్రథమ స్స హి వేద యథా
హవిః । అనన్త మస్తాకం క్షణ్వ న్బ్రహ్మణో బ్రహ్మణేభ్యః । ⁸యజ్ఞో
వర్ధతాం యజ్ఞస్తస్య వృద్ధి మనువర్ధాఽపచితి రస్యపచితిం మా కుర్వ-
పచితోఽహం మమష్యేష భూయానమ్ । ⁹గా ధేనుభవ్యా మాతా
ద్రుద్రాణాం దుహితా వసూనాద్(ం)స్వసాఽఽదిత్యానామమృతస్య
నాభిః । ప్రణవోచం చిక్షుషే జనాయ మా గా మనాగా మదితిం
వధిష్ట । ¹⁰ఓబతూదకం తృణాన్యత్తు । ¹¹ఓముఖస్పృజత । ¹²భూతమ్ ।
¹³సా విరాట్ । ¹⁴త న్నాకాయై తస్యతేఽశీయ త న్న ఊర్జంధాః ।
¹⁵ఓం కల్పయత । ౧౦ ।

భూయాన మష్టేచ । ౧౦ ।

ఏకాదశః ఖండః. మన్తాః త్రయస్త్రింశత్.

++ నీమంతోన్మయవాదిమంత్రాః ++

౧ ¹⁻⁴ధాతా దదాతు నో రయి మిత్రి పతస్తా ⁵⁻⁸యస్తాస్య హృదా
క్షీరశతి చతస్త్రః । ⁹భూర్భువస్సువో ¹⁰రాకా మహం ¹¹యాస్తే రాకే ।
¹²యాగస్థిరేవ నో రాశతి సాల్విరవాదిషుః । విష్ప త్రచక్రా ఆనీనా-
స్తీరేణ యముజే తవ । ¹³సామ ఏవ నో రాశేత్యాహు ర్బ్రహ్మణేః
ప్రజాః । విష్ప త్రచక్రా ఆనీనా స్తీరేణాహి తవ । ¹⁴పుగ్ం పువన * -
మసి । ¹⁵ఆభిస్త్యాఽహం దశభి రభిమృశామి దశమాన్యాయ నూతవే ।
యథైవ సోమః పవతే యథా సముద్ర ఏజతి । ¹⁶ఏవం తే గర్భ
ఏజతు సహ జరాయానా నిష్క్రమ్య ప్రతితిష్ఠ త్వాయుషి బ్రహ్మవర్చసి

యశసి వీర్యేన్నాద్యే । ¹⁷దశమానాం చ తయానో ధాత్యాహి త.
 థా కృతమ్ । ఐతు గర్భో అక్షతో జీవో జీవన్త్యాః । ¹⁸అయమనీ ర్య.
 మయత గర్భ మాపా దేవీ సురస్వతీః । ఐతు గర్భో అక్షతో జీవో
 జీవన్త్యాః । ¹⁹తిలదే ఉపపద్యన్త్య న మూగ్ంస మప్తి నో దలమ్ । స్థవి.
 త్ర్యవపద్యన్త్య న మూగ్ంసేషు న స్నావన్ము ²⁰న బద్ధ మసి మజ్జను ।
 నిరేతు పృశ్నో శేవలగ్ం శునే జరాయుతవే । ^{21. 81}ద్వివస్వరీ త్ర్యేహేమ
 వాకః । ³²అస్మి ప్నహగ్ం సహస్రం పుష్ట్యామ్యేధమాన స్వే *
 వశే । ³⁸అక్ష్ణా దక్ష్ణా భుం భవస్తి హృదయా దధి జాయసే । అత్తా వై
 పుత్రీనామాసి న జీవ కరద కృతమ్ । ౧౧ ।

అన్నా ద్యే జాయస ఏకం చ । ౧౧ ।

ద్యాదశః ఖండః మన్తాః చతుర్దశః.

— కాకర్షమంత్రాః —

౧ అత్తా భవ పరతు ర్భవ హిరణ్య మస్తృతం భవ । ప్రతూనాం
 త్వా హింకారణాభిజఘ్రిమ్యస్తా । ¹మేధాం తే దేవ సువితా మేధాం
 దేవీ సురస్వతీ । మేధాం తే అశ్వినా దేవా వాధత్తాం పుష్కరస్రవా ।
³త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయ్యగ్ని సేజో దధాతు ⁴త్వయి మే-
 థాం త్వయి ప్రజాం త్వయీష్ట ఇన్ద్రియం దధాతు ⁵త్వయి మేధాం
 త్వయి ప్రజాం త్వయి సూర్యో భాజో దధాతు । ⁶క్షేత్రియై త్వా
 నిర్ముత్యై త్వా దుగ్రహో ముఖ్యామి పరుణస్య పాశాత్ । అనా.
 గసం బ్రహ్మణ త్వా కరోమి శివే తే ద్యావాపృథివీ ఉభే ఇమే ।
⁷శం తే అగ్ని సుహోద్భి రస్తు శం ద్యావాపృథివీ సహకాషధీభిః । శ ము.

* మానాన్యే.

స్తరిక్షగ్ం సహ వాతేన తే శం తే చతస్రః ప్రదిశో భవన్తు । ^౧యా
దైవీ శ్చతస్రః ప్రదిశో వాతపత్ని రభి నూర్యో విచక్షే । తాసాం-
శ్యో ౭౭జరస ఆదభామి ప్రయత్న ఏతు నిర్ముతిం పరాచైః । ^౨ల-
మోచి యత్నో ద్దుతితా దవర్త్యే ద్దుహః పాశా స్నిర్ముత్యై చో-
దమోచి । అహో అవర్తి మవిద ఛోన్యిన మప్యభూ ద్భద్రే నుక్తతస్య
లోకే । ^౩నూర్య మృతం తమసో గ్రహ్యో యద్దేవా అముఖా న్నస్మ-
జ్ న్యేననః । ఏవ మహ మిమం క్షేత్తియా జ్ఞామి శ్శగ్ంసా ద్దుహో
ముఖామి వరుణస్య పాశాత్ । ^౪భూస్సాన్విహా ^౫భువ సాన్విహా
^౬సువ సాన్వి ^౭హోగ్(౦)సాన్విహా । ౧౭ ।

విచక్షే మత్పు । ౧౭ ।

త్రయోదశః ఖండః. మన్తాః దావదశ.

+లిః నాకారమంత్రః- ౩౩+

౧ మా తే కుమారగ్ం రక్షో ౭నధీ న్తా ధేను రత్యాపారిణీ ।
ఖ్రియా ధనస్య భూయా ఏధమానా న్యే గృహే । ^౨అయం కుమారో
జరాం ధయతు దీర్ఘ మాయుః । యస్తై *తస్యగ్(౦) సప్తప్రప్తాయా-
యు ర్వరోన్యో యశో బలమ్ । ^౩యద్భూమేర్ హృదయం దివి చస్త్ర-
మసి శ్శితమ్ । తదుర్వి పశ్యం మా౭హం పౌత్ర మఘగ్ం రుదమ్ ।
^౪యతే నుస్తీమే + హృదయం వేదాహం తత్ప్రజానతో । వేదామ
తస్య తే వ్రయం మా౭హం పౌత్ర మఘగ్ం రుదమ్ । ^౫నామయతి న
రుదతి యత్ర వ్రయం నదామసి యత్ర చాభిమృశామసి । ఆప స్సు-
ప్తేషు జాగ్రత రక్షగ్ంసి నిర్తితో నుదధ్యమ్ । ^౬అయం కలిం వ్రత-

* తస్యై. + నుస్తీమే.

యన్తగ్(0) త్వాన మివోద్వృధమ్ | అజాం వాశితా మివ మరుతః ప-
 ర్యాధన్త(0) స్వాహా | ⁸శడ్డరథ శృణ్వే కేర ఉయూఖిలః | చ్యవనో సశ్య-
 తా దిత స్సాహా | ⁹అయశ్శణో మర్క ఉప్రవీర ఉయూఖిలః | చ్యవనో
 సశ్యతా దిత స్సాహా | ¹⁰క్షేత్రీనీ శ్వరోమినీః ఖజాహో ఒజోవశా-
 శినీ | అపేత సశ్యతాదిత స్సాహా | ¹¹మిత్రవాసనః కాశేరకా రహో-
 రాశేన ప్రేషితాః | గ్రామగ్ం సజానయో గ్రచ్చన్తీచ్ఛన్తేపరిచాక్ష్-
 తా స్సాహా | ¹²ప్రతాస్థుతై రాస్థుత్యై తేత్యయం బ్రహ్మణస్తుతః |
 తా వగ్నిః పర్యవత రా నిర్వస్తా స్పృహాసుతిః | తా నహం వేద
 బ్రాహ్మణః ప్రమృతతః కూటదన్తా నివక్షేతా స్తమృనస్తనా స్సాహా | ౧౩ |

నితితో నుదధన్త(0) స్వాహా త్రిణి చ | ౧౩ |

చతుర్థః ఖండః. మన్తాః ఏకాదశః.

+తిః జాతార్తయంత్రాః. ౧౩+

¹ప్రక్షం చారిణ ఉరస్నేశా ఖ్వాంబహన్తా స్కపాలపా | పూ-
 ర్వపహం పితేత్యుచై శ్చాన్త్యక్షకః | మూతా జఘన్యా సర్పతి
 గ్రామే విధుర మిచ్ఛన్తీ స్వాహా | ²నిక్షేధచారిణీ స్వసా స్థనినా ప్రే-
 షితే కులమ్ | యా స్వపన్తం భోధయతి యస్యై విజాతాయాం
 మనః | తాసాం త్వం శృష్టవర్తనే త్లోమానగ్ం హృదయం యశ్చత్ |
 అగ్నే అక్షిణీ నిర్దహా స్వాహా | ³అక్లా దక్లా భుంభవసి హృదయా
 దధిజాయసే వేదో వై పుత్రీ నామాసి స జీవ శరద శ్శతమ్ | అశ్వా
 భవేత్యేమా | ⁴అగ్ని రాయుష్తా నితి పశ్య | ⁵సర్వస్వా దాత్మన స్థుం-
 భూతా ఒసి సా జీవ శరద శ్శతమ్ | ⁷భూరసాం త్వేషధీనాగ్ం రన్తం

ప్రాశయామి శివాస్త ఆప ఓషధయ స్సస్తవనమీవా స్త ఆప ఓషధ-
య స్సస్తవసా⁸ భువో⁹ పాగం¹⁰ సువ రపాం¹⁰ భూర్భువస్సువ రపాం
త్వాషధీవాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివా స్త ఆప ఓషధయ స్సస్తవ-
నమీవా స్త ఆప ఓషధయ స్సస్తవసా¹¹ ఉష్ణేన వాయువున కేనే-
త్యేమః । ౧౮ ।

ఏమా చత్వారి చ । ౧౮ ।

పంచదశః ఖండః. మన్తాః ఏకవింశతిః.

— గృహనిర్మాణ, ప్రతిక మంత్రాః —

౧¹ యద్భూమీః క్రూరం తద్దితో హరామి పరాచీం నిర్ముతిం
నిర్వాహయామి ఇదగ్గి(౦) శ్రేయో² ఉపసాన మాగస్త దేవా గోమ-
దశ్వాస దిద మస్తు ప్రభూమ ।³ హ్యనా పృథివి భవాస్పతరా నివేశనీ ।
యచ్ఛా న శ్చిర్త నప్రథాః ।⁴ ఇహైవ తిష్ఠ నిమిత్తా తిల్వీలా ప్యాది-
రావతీ । మధ్యే తాల్ప్యస్య తిష్ఠా న్నాత్వా ప్రాప న్నభూయసః ।⁵ ఆ
త్వా కుమార స్తదణ ఆ వధో జగతా నహ । ఆ త్వా పరిస్రతః
కుమ్భా ఆ నధ్మః కలశీరయః ।⁶ ముతేష్టః పూర్ణావధిరోహ వగ్ం-
శోగ్రో విరాజ న్నపశేధ శత్రూగ్ ।⁷ బ్రహ్మ చ తే క్షత్రం చ పూర్వే
స్థానే అభి రక్షతు ।⁸ యజ్ఞశ్చ దక్షిణాశ్చ దక్షిణే⁹ ఇవశ్చోర్జశ్చాపరే
⁹ మిత్రశ్చ వరుణశ్చోత్తరే ।¹⁰ ధర్మస్తే సూరారాజశ్చిస్తే స్థూపః ।
¹² ఉద్ధ్రియమాణ ఉద్ధర పాపనో మా యదవిద్యా¹³ యచ్ఛవిద్యాగ్(౦)
క్షుకార । అహ్నో యదేనః క్షుత మస్తి పాపగ్ం రాత్ర్యా యదేనః
క్షుత మస్తి పాపగ్ం సంస్త్వా న్నోద్ధృతో ముక్తా తస్మాత్ ।¹³ ఇద్ధ్యస్య
గృహ వసుమంతో పరూధిస్త న్నా నహగ్ం స్థుమనస్తః ప్రపద్యే¹⁴ అమృ-

చ రుక్మం చ శునా మగ్రం నుబీరిణః । నుబీరిణ సృజ సృజ శనక్
 సృజైకప్రాత్య సృజచ్ఛత్ । ⁷త ధృత్యం య తే సరమా మాతా లో-
 హితః పితా । అమీ ఏకే సరస్యకా అవధావతి తృతీయస్యా ఇతో-
 దివః । ⁸తే క శ్చ ససర మతర్జ్జ శ్చ తూల శ్చ వితూల శ్చాద్ధున శ్చ
 లోహిత శ్చ । దులూ వా నామ వో మాతా మన్థాకతోహ వః పితా ।
⁹సం తతా హ ని చక్రేహోన నీసరీదత । ఛదపేహీ నీసరమ సారమే-
 య నమ స్తే అస్తు నీసర । ¹⁰సమశ్వా వృషణః వదో న నీసరీదత ।
 ఛదపేహీ నీసరమ సారమేయ నమ స్తే అస్తు నీసర । ¹¹శ్వాన మిచ్ఛాన్వై-
 దన్న పుషుషం ఛత్ । ¹²ప్రతే తే ప్రతిదృశ్యేతే సమానవసనే ఉభే ।
 తే అహగ్ం సారయేణ ముసలేనావహస్త్వలూఖలే । ¹³హత శ్శబ్దో
 హత శ్శబ్ద పితా హత శ్శబ్ద కుతుర్వకః । అప్యేషాగ్(ం) స్థపతిర్ హతః ।
¹⁴ముషి ర్బోధః ప్రబోధ స్సవిహ్న మాతరిశ్వా । తే తే ప్రాణా ధన్వి-
 రివ్యన్తి మా భైషీ ర్మ మర్తివ్యసి । ¹⁵జగ్ధో మశతో జగ్ధా విత్పప్తి ర్జగ్ధో వ్య
 ధ్వోర స్సాన్విహా । ¹⁶జగ్ధో వ్యధ్వోరో జగ్ధో మశతో జగ్ధా విత్పప్తి స్సాన్విహా
¹⁷జగ్ధా విత్పప్తి ర్జగ్ధో వ్యధ్వోరో జగ్ధో మశక్ స్సాన్విహా । ౧౬ ।

పితా ౭నహస్త్వలూఖలే పశ్య చ । ౧౬ ।

సప్తదశః ఖండః. మంత్రాః చతుర్దశ.

— సుబలిమంత్రాః. —

౧ ¹ఇన్ద్రో జహి దస్తశూకం ప్రక్షిణం య స్సరీస్త్రపః । దంష్ట్రస్తం
 చ దశస్తం చ సత్వాగ్(ం) స్తా సిన్ద్రో జమ్భయ స్వాహా । ²అపుహిత సరే.
 పృథ జేవానా మపి వాస్త్య । త్వ మగ్న ఇన్ద్రోప్రేషిత స్స వో మా

మాహిగంసీ స్వాహా¹ । ³త్రాణ మసి పరిత్రాణమసి పరిధి రసి । అన్నేన
 మమమ్యాగం(0) స్త్రీయస్తే తృణైః² ప్రశూ న్నరేన సర్వా యజ్ఞేన దేవా
 స్థస్విధయా పితౄ న్స్వాహా³ । ⁴తత్సత్వం యతే⁴ 2మావాస్యాయాం
 చ పార్థమ్యాస్యాం చ వివబులిగం హరన్తి సర్వ ఉదరస్సర్పిణః । త తే
 ప్రేరతే త్వయి సంవిశన్తి త్వయి న సుత స్వయి సదోభ్యో వర్షాభ్యో
 వః⁵ పరిదేహి । ⁶⁻⁷నమో అస్తు ప్రర్చ్యభ్యో ఇతి త్రిసః । ⁸నమో అస్తు
 ప్రర్చ్యభ్యో యే పార్థివా య ఆన్తర్హ్యాయే ద్విజా గో ద్విజ్యః । తేభ్య
 ఇమం బులిగం హరిష్యామి తేభ్య ఇమం బులి మహాఽనమ్ । ⁹తత్త
 వై శారేయ ధృతరాష్ట్రైరావతస్తే జీవాన్త్యయి న సుత స్వయి
 సదోభ్యో వర్షాభ్యో వః¹⁰ పరిదేహి । ¹¹ధృతరాష్ట్రైరావత తత్త
 వై శారేయస్తే జీవాన్త్యయి న సుత స్వయి సదోభ్యో వర్షాభ్యో
 వః¹² పరిదేహి । ¹³అహిగంసాతిబలస్తే జీవాన్త్యయి న సుత స్వయి
 సదోభ్యో వర్షాభ్యో వః¹⁴ పరిదేహి । ¹⁵అతిబలహిగంసస్తే జీవా
 న్త్యయి న సుత స్వయి సదోభ్యో వర్షాభ్యో వః¹⁶ పరిదేహి । ¹⁷యే
 దస్తశూక్తాః పార్థివా స్తాగం(0)స్వమితః ప్రహగవ్యూతి నివేశయన్త
 వై న తృఫిత సున్తి దక్షిన్తస్తేహో నే ద్ధిసవా న్నీత్యూయ మన్తా
 హినసాత । ¹⁸⁻¹⁹సమీచీ నామాప్తి సాచీ ది²⁰⁻²⁵గతయో నామస్తేతి
 ద్వాదశ పర్యాయాః । ²⁶అప శ్వేతప్రదా జహి పూర్వేణ చాపరేణ
 చ । సప్త చ మానుషీ రిమా స్తిస శ్చ రాజబన్ధవః । ²⁷న వై శ్వేత-
 స్యాధ్యాచారే 2హి ర్జఘాతకంచన । శ్వేతాయ వైదర్వాయ నమో-
 నమ శ్వేతాయ వైదర్వాయ । ౧౭ ।

ద్విజ్య రాజబన్ధవీ ద్వే చ । ౧౭ ।

అష్టాదశః ఖండః. మంత్రాః అష్టాచత్వారింశత్.

--- ఐ గ్ర యజ్ఞాదిమంత్రాః. ---

1 పరమేష్ఠ్యసి పరమాం మాన్(0) శ్రియం గమయ 2 ప్రత్యవ-
 యాథో నో హేతుస్తః. 3 ప్రతిక్షతే ప్రతి తిష్ఠామి రాష్ట్రే 4 ప్రత్య-
 శ్వేషు ప్రతి తిష్ఠామి గోషు. 5 ప్రతి ప్రజాయాం ప్రతి తిష్ఠామి భవే. 6
 ఉవా ధృతి రివా విధృతి 7 రివా రన్తి రివా రమతి. 8 సోనా పృథి-
 9 పడితా పర్యతానా మితి దేవ. 10 ఆ తావ వహన్తు హరయ స్సచేతన
 శ్వేవైతై రశ్వేవ సనిహ కేతుమద్భివాతాజరై (*ర్భలవద్భి ర్భనోజవై)
 రాయాహి మమ హవ్యాయ శర్వో¹¹ పస్పృశతు మిథావ స్త్రిభుషే
 స్వాహా¹² పస్పృశతు మిథుషే మిథుషై స్వాహా. 13 జయన్తో పస్పృశ
 జయన్తాయ స్వాహా. 14 భవాయ దేవాయ స్వాహా. 15 శర్వాయ దేవాయ
 స్వా¹⁶ హేళానాయ దేవాయ స్వాహా. 17 పశుపతయే దేవాయ స్వాహా
 18 రుద్రాయ దేవాయ స్వా¹⁹ హోగ్రాయ దేవాయ స్వాహా. 20 భీమాయ
 దేవాయ స్వాహా. 21 మహాతే దేవాయ స్వాహా. 22 భవస్య దేవస్య
 పత్యై²³ స్వాహా. 23 శర్వస్య దేవస్య పత్యై²⁴ స్వాహా. 24 హేళానస్య దేవస్య
 పత్యై²⁵ స్వాహా. 25 పశుపత్యై దేవస్య పత్యై²⁶ స్వాహా. 26 రుద్రస్య
 దేవస్య పత్యై²⁷ స్వాహా. 27 హోగ్రస్య దేవస్య పత్యై²⁸ స్వాహా. 28 భీమస్య
 దేవస్య పత్యై²⁹ స్వాహా. 29 మహతో దేవస్య పత్యై³⁰ స్వాహా. 30
 జయన్తాయ స్వాహా³¹ ౨గ్నయే స్విష్టకృతే సుహుతహు దాహుతీనాం
 కామానాగ్ం సమర్థయితే స్వాహా. 32 స్వస్తి సః పూర్ణముఖః పరి
 క్రామతు 31 గృహపాపస్పృశ గృహపాయ స్వాహా 34 గృహపుష్పస్పృశ
 గృహపై స్వాహా 35 ఘోషిణ ఉపస్పృశత ఘోషిభ్య స్వాహా

(*) ఏతతోష్టకాంతర్గతం బహువచనకం. సవ్యాఖ్యాతం చ.

³⁶శ్వాసిస్త ఉపస్పృశత శ్వాసిభ్య స్సాన్విహా ³⁷విచిన్వస్త ఉపస్పృశత విచి-
 న్విద్యత స్సాన్విహా ³⁸ప్రపున్వస్త ఉపస్పృశత ప్రపున్విద్యత స్సాన్విహా
³⁹సమశ్చస్త ఉపస్పృశత సమశ్చద్యత స్సాన్విహా ⁴⁰దేవస్తేనా ఉపస్పృశత
 దేవస్తేనాభ్య స్సాన్విహా ⁴¹యా ఆభ్యాతా యాశ్చానాభ్యాతా దేవస్తేనా
 ఉపస్పృశత దేవ స్తేనాభ్య స్సాన్విహా ⁴²ద్వార*హోపస్పృశద్వార*హాయ
 స్సాన్విహా ⁴³ద్వార * పుష్పస్పృశద్వార*ప్రై స్సాన్విహా ⁴⁴ఽన్వాహరిణ ఉప-
 స్పృశతాన్వాహరిభ్య స్సాన్విహా ⁴⁵నిష్కణ్ణ్మపస్పృశ నిష్కణ్ణ్మ స్సాన్విహా
⁴⁶సమా నిష్కణ్ణ్మ ఇమధిమతే ⁴⁷⁻⁴⁸క్షేత్రస్య పతినా వయ మితి ద్వే।

పరమేష్ఠ్యసి పరమా ముష్టే । ౧౮ ।

ఏకోనవింశః ఖండః. మన్తాః షోడశః.

— మనీర్ధ్రవిషయకామన్తాః. —

౧ ¹య స్తే మాతా ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా । త స్తే రేతః
 పితా*పృక్షాం మాఽఽభు ర్నోఽవపద్యతా మముష్టై స్సాన్విహా ।
²యాన్తిష్ఠన్తి యా ధావన్తి యా ఆర్ద్రోఽగ్నిః పరిశస్థమీః । అభి ర్వశ్యస్య
 భ ర్గీభి ర్నస్త ర్నయం పితు ర్దధే ఽముష్టై స్సాన్విహా । ³య స్తే పితామహీ
 ప్రలులోభ చరత్యననువ్రతా । త స్తే రేతః పితామహో + పృక్షాం
 మాఽఽభుర్నోఽవ పద్యతా మముష్టై స్సాన్విహా । ⁴అన్తర్దధే పర్వతై
 ర్నస్త ర్మహ్య పుత్రివ్యా । అభి ర్దిగ్భి రస్తనాభి ర్నస్త ర్నయం పితామహా
 ర్దధే ఽముష్టై స్సాన్విహా । ⁵య స్తే ప్రపితామహీ ప్రలులోభ చరత్య-
 ననువ్రతా । త స్తే రేతః ప్రపితామహో + పృక్షాం మాఽఽభు ర్నోఽ

* ద్వారా. + పృక్షా మాభుర్నోఽవ పద్యతామితి కేచిత్.

౭వ పద్యతా మముష్టే స్వాహా । అప్రదధ ఋతుభి రహోరతై
 సు ప్రభిభిః । అర్థమాసైశ్చ మాసై శ్చాప్తరస్యం ప్రపితామహద్దధే
 ముష్టే స్వాహా । 7 యే చేహ పితరో నే చ నేహ యాగ్(0) శ్చ
 విష్వ యాగ్(0) ఉ చ న ప్రవిష్వ । అగ్నే తా వేత్త యది తే హత-
 వేదస్తయా ప్రత్తగ్(0) స్వధయా మదన్తు స్వాహా । 8 స్వాహా పిత్రే ।
 9 పిత్రే స్వాహా । 10 స్వాహా పిత్రే । 11 పిత్రే స్వాహా । 12 స్వధా
 స్వాహా । 13 అగ్నయే కవ్యవాహనాయ స్వధా స్వాహా । 14 ఏవ తే తత
 మధుమాగ్(0) ఊర్హి సురప్వాగ్ యావా నగ్ని శ్చ పృథివీ చ తావ-
 త్యస్య మాత్ర తావతీం త వ్రతాం మాత్రాం దదామి యథాఽగ్ని-
 రక్షితోఽనుపదస్త ఏవం మహ్యం పిత్రే ఽక్షితోఽనుపదస్త స్వధా
 భవ తాం త్వగ్(0) స్వధాం తై స్సహోపజీవర్చస్తే మహి 15 మైవ తే
 పితామహ మధుమాగ్(0) ఊర్హి సురప్వాగ్ యావాన్ వాయు శ్చాప్త-
 రిక్షం చ తావత్యస్య మాత్ర తావతీం త వ్రతాం మాత్రాం దదామి
 యథా వాయు రక్షితోఽనుపదస్త ఏవం మహ్యం పితామహాయాక్షి-
 తోఽనుపదస్త స్వధా భవ తాం త్వగ్(0) స్వధాం తై స్సహోపజీవ-
 సామాని తే మహి 16 మైవ తే ప్రపితామహ మధుమాగ్(0) ఊర్హి
 సురప్వాగ్ యావా నాదిత్య శ్చ ద్యా శ్చ తావత్యస్య మాత్ర తా-
 వతీం త వ్రతాం మాత్రాం దదామి యథా ఽఽదిత్యోఽక్షితోఽను-
 పదస్త ఏవం మహ్యం ప్రపితామహాయాక్షితోఽనుపదస్త స్వధా భవ
 తాం త్వగ్(0) స్వధాం తై స్సహోపజీవ యజుగ్(0) మి తే మహిమా ।

అముష్టే స్వాహా స్వధా స్వాహాశం చ । ౧౮ ।

వింశః ఖండః. మంత్రాః అష్టాత్రింశత్.

—= దుహిత్యాధ్యక్షేన, అష్టకా మంత్రాః. —=

౧ ¹ప్రథివీ తే పాత్రీం ద్యౌ రపిథానం బ్రహ్మణ స్తావ ముఖే జా-
హోమి బ్రహ్మణానాం తావ ప్రాణాపానయో ర్జహోమ్యక్షిత మసి
మైహం ష్టేష్టా అముత్రాముష్మిన్లోకే । ²మూర్జయన్తాం మమ పితరో
³మూర్జయన్తాం మమ పితామహః ⁴మూర్జయన్తాం మమ ప్రపితామహః
⁵మూర్జయన్తాం మమ మాతరో ⁶మూర్జయన్తాం మమ పితామహ్యో
⁷మూర్జయన్తాం మమ ప్రపితామహ్యః । ⁸ఏత త్తే తతాసా యే చ త్వా-
మ⁹న్వేత త్తే పితామహాసా యేచ త్వామ¹⁰న్వేత త్తే ప్రపితామహాసా
యే చ త్వామ¹¹న్వేత త్తే మాత రసా యా శ్చ త్వా మ¹²న్వేత త్తే
పితామహాసా యా శ్చ త్వామ¹³న్వేత త్తే ప్రపితామహాసా యా-
శ్చ త్వామసు । ¹⁴⁻¹⁹మూర్జయన్తాం మమ పితర ఇత్యే తే * । ²⁰యేచ-
వోఽత్ర యే చాస్తాస్వాశగ్ంసన్తే ²¹యా శ్చ వోఽత్ర యాశ్చాస్తా
స్వాశగ్ంసన్తే ²²తే చ నహన్తాం ²³తాశ్చ నహన్తాం ²⁴తృప్యన్తు భవన్త
²⁵స్తృప్యన్తు భవన్త ²⁶స్తృప్యత తృప్యత తృప్యత । ²⁷పుత్రా నౌత్రా
స్తభితర్పయ నీ రాసో మధుమతీ రిమాః । ప్రవధాం పితృభ్యో అమృతం
దుహానా ఆపో దేవీ రుభయాగ్ (౧) స్తర్పయన్తు ²⁸తృప్యత తృప్యత తృ-
ప్యత । ²⁹ప్రాణే నిదిష్టోఽమృతం జహోమి బ్రహ్మణి మ ఆత్మాఽమృత-
త్వాయ । ³⁰యాం జనాః ప్రజినన్దన్తి రాత్రిం ధేను మివాయతీమ్ ।
సంవత్సరస్య యా వత్స సా నో అస్తు సుమజ్జలీ స్వాహా । ³¹వహ వ-
హం జాతవేదః పితృభ్యో యత్రైతా వేశ నిహితా స్పరాకేమేదన్తః

* అస్మిన్వాక్యే మమతిపదం కేచిన్నాధీయతే.

కూల్యా ఉప కా స్థ రస్తు ప్రత్యా ఏతా ఆశీష సుస్తు కామై స్సాస్విహా॥
³²యాం జనాః ప్రతిపద్దస్తీత్యేమా॥ ³³⁻³⁵ఇయ మేవ సా యా ప్రథమా
 వ్యాచ్ఛ దితి తిస్తః॥ ³⁶ప్రకాష్టకాం పశ్యత దోహమానా మన్నం
 మాగ్ంసన ద్భుతవ థన్విహవత్॥ తద్భ్యాన్తై రతిపూత మనన్త
 మక్షయ్య మముష్మి న్నోకే స్థీతిం గచ్ఛతు మే పితృభ్య స్సాస్విహా॥
³⁷బాలూఖలా గ్రవాణో ఘోష మక్రత హవిఃకృద్విప్రః పరివర్తు-
 రీగమోప్రకాష్టకే సుప్రజా వీరవన్తో వయగ్ం(0) న్యామ పతయో రన్తూ-
 గామ్॥ ³⁸ప్రకాష్టకా తపసా తప్యమానా సంవధన్రస్య పత్నిదుదుహే
 ప్రవీనా॥ తం దోహ ముపజీవాథ పితర స్సహస్రధార మముష్మి
 న్నోకే స్సాస్విహా॥ ౨౦॥

ఆయతీం ప్రవీనకంచ॥ ౨౦॥

ఏకవింశః ఖండః మన్తాః త్రయస్రింశత్.

— అష్టకాశేష, పనిమిత్యాదిపాది మంత్రాః —

0 ఉక్త్యశ్చాస్యతిరాత్ర శ్చ సాద్యస్తీ శ్చస్తసా సహ॥ అపూప-
 మ్మూతాహుతే నమస్తే అస్తు మాగ్ంసనప్రవ్రతే స్సాస్విహా॥ ²భూః పృథి-
 వ్యగ్నివర్పాఽముం మయి కామం నియునజ్జి స్సాస్విహా॥ ³భువో వా-
 యనాఽఽస్తరిత్యేణ నామ్నాఽఽముం మయి కామం నియునజ్జి స్సాస్విహా॥
⁴స్వర్దివాఽఽదిత్యేన యజుషాఽఽముం మయి కామం నియునజ్జి
 స్సాస్విహా॥ ⁵జనదద్భి రథర్వాక్తిరోభి రముం మయి కామం నియునజ్జి
 స్సాస్విహా॥ ⁶రోచనాయా జిరాయా గ్నయే దేవజాతవే స్సాస్విహా॥ ⁷కేతవే
 మనవే బ్రహ్మణే దేవజాతవే స్సాస్విహా॥ ⁸స్వధా స్సాస్విహాఽగ్నయే వ్య-
 వాహనాయ స్వధాస్సాస్విహా॥ ¹⁰అన్న మివ తే ద్భుకే భూయాసం

¹¹వస్తు మిన తే దృశే భూయాసం ¹²విత్త మిన తే దృశే భూయాస
¹³మాశేన తే దృశే భూయాసన్(0) ¹⁴శ్రద్ధేన తే దృశే భూయాసన్(0)
¹⁵సన్(0) సవస్తు దిశో మహీ సుమాధావస్తు సూసృతాః । సర్వే
 కామా అభియన్తు మా ప్రియా అభిరక్షన్తు మా ప్రియాః । ¹⁶యశో
 లసి యశో లహం త్వయి భూయాస మసా । ¹⁷అజ్ఞాన్త్యజ్ఞాన్తభిత
 త్యేమా । ¹⁸అధ్వనా మధ్వపతే స్వస్తి మా సంపారయ । ¹⁹అయం
 వా ముశ్వినా రథో మా దుఃఖే మా ముఖే రివత్ । అరిష్ట స్వస్తి
 గచ్ఛతు వివిష్టు స్పృతినాయతః । ²⁰⁻³⁰అశ్వో లసి హయో లస్యశ్వో లసి
 సరో లస్యర్వా లసి సస్తి రసి వాజ్యసి పృషా లసి ప్రమణా అసి
 యయు ర్నామాసాద్విత్వానాం పత్యా లస్విహి । ³¹హస్తియశ్చ స మసి
 హస్తి యశస్తి భూయాసం నహ కాల్ సహ శ్రియం మా లభిమా ।
 ఇన్ద్రస్య త్వా వజ్రేణాభి నిదధామ్యసా । ³²అవజిహ్వక నిజిహ్వకాప
 త్వా హవిషా యజే । తథ సత్యం యదహం బ్రవీమ్యథరో మదసా
 వదా ధాన్వహి । ³³ఆ తే వాచ మాస్యాం దద ఆమప్తస్యాగం హృషయా
 దధి । యత్రయత్ర జేవా జ్ఞిహితా తాం త ఆసజే । తథ సత్యం
 యదహం బ్రవీమ్యథరో మత్పద్యస్వాసా । ౨౦ ।

సూసృతా హవిషా యజే చ త్వారి చ । ౨౧ ।

దావింశః ఖండః మన్తాః దావింశతిః.

—> శ్రోధపనయాదియంత్రాః . —>

౧ యా త ప్రమా రరాట్యా తనూ ర్హ్వో ర్హ్వగ్రస్త్య నాశినీ ।
 తాం దేవా బ్రహ్మచారిణో వినయన్తు సుమేధసః । ²యా త ప్రతస్తుభే-
 మతగం రరాట ముదివ విధ్యతి । వి తే శ్రోధం నయామసి గర్భ మశ్వ-

తర్యా ఇవ । ³అవజ్ఞా మివ ధన్వనో హృదో ముఖ్యం తనోమితే ।
 ఇన్ద్రాపాస్య పలిగ మన్యేభ్యః పురుషేభ్యో ²న్యత్ర మత్ ¹యదహం
 ధనేన ప్రసన్నః (0) శ్చరామి ధనేన దేవా ధన మిచ్ఛమానః । తస్మి
 ణ్సీమో దుష్ట మాదభాశ్వస్మి రిన్ద్రో బృహస్పతి శ్చనావహః । ⁵పరి
 త్యాగిరే రమిహం పరి బ్రాతుః పరిష్యనుః । పరి సర్వేభ్యో జ్ఞాతిభ్యః
 పరిషీతః క్షేమ్యసి । ⁶శశ్వత్పరికుపితేన సంక్రామేగావచ్ఛిదా । కలేన
 పరిషీతో ²స్తి పరిషీతో ²న్యతేన । ⁷ఆనర్తన వర్తయేత్యేవా ।
⁸ఆనర్తనే నివర్తన ఆనర్తన నివర్తనాయ స్వాహా । ⁹అను పో ²హ్వ-
 దనుహ్వయో నివర్తో హ్వో న్యవీశృతత్ । బ్రహ్మః పరిక్రతో నః పరిక్రో-
 శతు సర్వతః । ¹⁰యది మా మతి మన్యాభ్యా అదేవా దేవసత్తరమ్ ।
 ఇన్ద్రః పాశేన సిక్త్వా హో మహ్య మిద్వశ మానయా ధన్వహః ।
¹¹యది వృతా ద్య ద్య నరీతా త్ఫల మభ్యపతత్యదు వాయు రేవ ।
 యత్రాస్పృశ తనువం యత్ర వాస ఆపో బాధంతాం నిర్ముతిం
 పరాచైః । ¹²యే సక్షిణః పతయన్తి బిభ్యతో నిర్ముతై స్సహ ।
 తే మా శివేన శక్తేన తేజసోన్దన్తు వర్చసా । ¹³దివోను మా బృహతో
 అస్తరితాదపాగ్ (0) స్తోతో అభ్యపత చ్ఛివేన సమహ మిన్ద్రియేణ మన-
 సా ²హ మాగ్రాం బ్రహ్మణా సంపృచాన ముక్తృతా కృతేన । ¹⁴ఇమం
 మే వరుణ ¹⁵తత్త్వా యామి ¹⁶త్వం నో అగ్నే ¹⁷స త్వం నో అగ్నే
¹⁸త్వమగ్నే అయా ²స్తి ¹⁹ప్రజాపతే । ²⁰స మాజం చ ²¹⁻²³వ్యాహృతీ
 ర్విహృతాః । ²⁴ఇమం జీవేభ్యః పరిధిం దధామి మైహం సుగ్రా దపరో
 అర్థమేతమ్ । శతం జీనన్తు శరదః పురూచీ స్తిరో మృత్యుం దధతాం
 పర్యతేన । ౨౨ ।

“కేవలసి పరావై రహై చ । ౨౨ * ।

¹ఉష్టేన ²పశ్చిదశా ³యుద్ధా ఏకవిగ్ంతతి ⁴కాగ్నస్తా దత్త ⁵యోగే.
యోగే త్ర యోదశోనుశ్రవ మ్మశ్రవస మ్మహోపరి తావైగ్న ⁶ఇమగ్నం
స్తోమ⁸మూయుష్యమేకాన్న విగ్ంతతి ⁷కేకాన్న విగ్ంతతి ⁹ర్తయి పర్వత-
పూరుషగ్ం షోడశ ¹⁰త్రయ్యో విద్యాయా అష్టాదశ ¹¹ధాతా దదాతు
నో రయిమేకవిగ్ంతతి ¹²త్వా భవ షోడశ ¹³మా తే కుమారం త్ర యో-
విగ్ంతతి ¹⁴ర్ష కంచాదిణ శ్చతుర్దశ ¹⁵యద్యామే వ్షడ్విగ్ం తతి ¹⁶కూ-
ర్మరగ పశ్చివిగ్ంతతి ¹⁷రిన్ద్ర జహీ దావిగ్ంతతి ¹⁸సరమేవ్యసి పర-
మా మ్మహే ¹⁹యన్తే మాతా ²⁰వృధివీ తే పాత్ర మేకవిగ్ంతతి ²¹కేకవిగ్ం-
తి ²²దుక్త్యశ్చ త్ర యోవిగ్ంతతి ²³ర్యా త ఏమాష్టావిగ్ంతతి ద్వావి-
గ్ంతతి । ౨౨ ।

¹ఉష్టేన ¹¹ధాతా ²¹⁻²²క్త్యశ్చ దావిగ్ంతతి । ౨౨ ।

ఉష్టేన - సంవేదన.

హరిః ఓమ్ శ్రీ కృష్ణార్పణమస్తు.

ఇత్యే కాగ్ని కాణ్డే ద్వితీయః ప్రపాఠకః, ఏ కాగ్ని కాణ్డేశ్వ సమాప్తః.

యదక్షరపదభ్రష్టం మూత్రాహీనం తు యద్యవేత్ ।

తత్సంస్యం తమ్యతాం దేవ నారాయణ సమో ఽస్తుతే ।

ఓమ్ శత్రుత్

* ద్వితీయ ప్రపాఠకస్య విశాఖమాలాఽపి క్వచిద్భిశ్చే. పదంతుశ్చైవైర నాద్యతేపి వాక్రముద్రితాస్తాఽభిః.